

Soer Margot

SPIEGEL

Van den Ouden ende Nieuwen
Tijdt,

Bestaende uit Spreeck-woorden ende
Sinne-spreucken, ontleent van de voorige
ende jegenwoordige Eeuwe, verlustiget door
menigte van Sinne-beelden, met Gedich-
ten en Prenten daer op passende.

TWEEDEN DRUCK,

Vermeerdert met groote menigte van spreeck-woor-
den, door geheel het werck: met byvoeginge van nieuwe platen
en gedichten; alles in de Nederlanfche Tale ten gerieve
van de Liefhebbers der selver.

DOOR

I. CATS.

Elck spiegele hem selven.

TOT DORDRECHT,

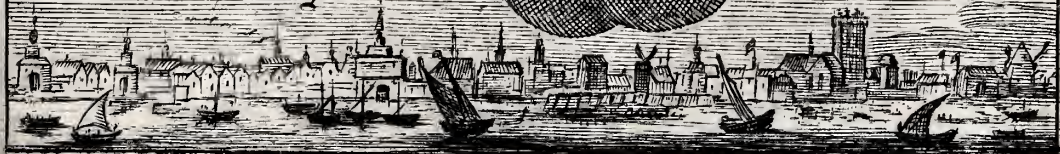
Ghedrukt in de Druckerije van de Maeght
van Dordrecht, by Hendrick van Esch,
Boeck-drucker in't Hof,

ANNO 1633.

Met Privilegie voor 15. Iaren.

VIRGO DORDEA CE-NA

Libros non Liberos pariens, A° 1633 Avenne inf. C. Québorecht

Digitized by the Internet Archive
in 2016 with funding from
Getty Research Institute

Inhoud ende ordre van't jegenvoor- dighe vverck.

Het eerste deel begrijpt de Opvoedinghe van kinderen, door spreek-woorden, sinne-spreucken, gedichten ende platen aengewesen: Jongelinghen en haer bedrijf, Reys-lesse, ende de spreek-woorden daer toe dienende, soo te water als te lande, van ghelycke de Iacht, Peerden, Honden, en diergelycke: en volgens 't beleyt van Eerlicke vryagie, Bedrogene onteerde vrysters, Overspeelsters, lichte Vrouwen, veroude Maegden, en de gene die haer kans verkeken hebben: en ten lesten Liefdes Kort-sprake, 'twelc is eē kort begriyp van allerley minne-plichten.

Het tweede deel hout in, de gront-regels voor gehoude lieden van Huyselicke saken, winste, verlies, sparen, verteeren, gasten nooden, grooten of kleynen staet houden, met veel gedenckweerdige spreucken van verscheyde natien op die en diergelycke gelegentheden.

Het derde deel behelst, Saken van state, ampten, officien, plichten van Princen, ende persoonen van hoogen state, losheyt van menselijcke saken, Christelijcke bedenckingen, sinne-spreucken, den ouderdom, swackhedē en siekten rakende, menigte van bemerckingē, roerende de onderhoudinge van de ghesontheyt: en ten lesten bedenckelicke spreucken, ropende het eynde alles vleesch.

Aen den Leser.

MEynt gemant desen boeck te langh of groot te wesen,
Die mach, indien hy wil, allzen maer weynigh lesen;
Een reden, sonder meer, een regel wel ghevat,
Een spreucke, weerde vrient, is hier een groote schadt:
Soo ghy daerom dit werck misschien eens quamt te koopē,
Wilt oock het minste woort niet haestigh overloopen:
Herkaut, eer dat ghy swelgt, stockt niet, gelijk een vraet;
Maer denckt meer, als ghy leest: en leest meer, alsser staet.

Seneca.

In eodem prato bos herbam quærit, canis
leporem, ciconia lacertam.

Aen den Leser.

TIs met dit Boeck alsoo ghestelt
Als met een ruym en open velt;
De koeye pluckter voedsaem gras,
De byen honigh ende was:
De kickvorsch vinter jeugdigh lis,
Den oyevaer een hagedis:
De seugb die wroeter wortels wyt,
De mensch die leester heylsaem kruyt:
De spin die suyghter haer fenijn;
Het aes is nae de monden Zijn.

VOOR-

VOOR-REDEN.

D E vviyle, gunstige Leser, dat nuttig-
heyt ende vermakelickheyt te samen ge-
woeght van outs de gansche vverelt
door zijn gheacht gheveest als tvvee saucen om
alle dingen smakelick te maken, en dat ick eeni-
ghen tijdt hervvaerts voor hebbe ghehad, om
(naer mijn kranck vermogen) de liefhebbers on-
ser tale van tijt tot tijt yet sulcx toe te schicken
dat aen de selve tot beyde ghelijckelick acnleydin-
ghe mochte geven; soo en hebbe ick tot dien eyn-
de voor ditmael niet beters konnen voortbren-
gen, als het vverck dat u heden vvert vvertoont:
bestaende in een nieuwe versamelinghe van
oude spreek-vvoordē en by-spreucken, uyt veel-
derhande talen en tijden met opmerckinge geko-
sen, en den loop van 'smenschē leven bescheydent-
lick toegepast. Waer van om den naeu-keurigen
leser, (tot beter ghebruyck van alles) vvat nader
t' onderrechten, soo vinde ick goet soo vvel over
de

V O O R - R E D E N .

de nuttigheyt als vermakelickheyt van de byspreucken en spreek-voorden in't gemeen, ende op de ghestalte van dit vverck in't bysonder, by maniere van voor-reden, vvat te seggen. Aengaende voor eerst de nuttigheyt ende vermakelickheyt van de spreek-voorden in't ghemeen, soo vvil ick den gunstigen leser kortelick vijf bysondere nuttigheden, ende even soo veel vermakelickheden van de selve, als met den vingher, aen vvijsen. Belangende de nuttigheden, dient aengemerckt 1. Dat byspreucken ende spreekvoorden (vvesende als overghebleven voncken van de hoogdravende vvijsheyt der voor-vaderen van d'eerste vverelt a) sijn ghevvijsse leermeesters van den loop des levens, aen vvijsende uyt oude ondervindinge, hoe in nieuwe gevallen

a De eerste spreek-woorden sijn ontleent ende ghenomen uyt de spreucken der Wijse, ofte uyt den aert van de ghedierten, ofte uyt de eygenschappen van eenige natien, ofte uyt eenige gedenckwoerdige geschiedenisse, ofte andere soodanige bysondere saken: ghelijck sulcx betuygen Erasmus, Thomaso Buoni, ende andere vermaerde schrijvers.

yder

V O O R - R E D E N .

yder sich heeft te draghen. ^b 2. Datse , mits de spitse haerder scherpheyt , krachtelick doordringende in de gemoederen der menschen, latende in de selve als sekere vveerhaeckē, dienstigh zyn tot oprveckinghe van dieper bedencckinghe , als vvel voor eerst daer in scheen te schuylen. 3. Datse geheel dienstigh zyn om oude, ende selfs oock uytbeemsche schrijvers grondelick te verstaen ; die andersins op veel plaetsen duyster ende onsmakelick bevonden vverden. 4. Datse de rechte eygenschappen ende ingheboren aert van de natien ende volcken (uyt de vvelcke de selve haren oorspronck trecken) sonderlinghe vvel wytdrukken, ende aen den leser levendigh vertoonen. 5. Datse niet alleen tot vervvackeringhe des verstants, maer sonderlingh tot een rechte ghesetheyt ende promigheyt des levens , in een kort begriyp van

^b Wat is het (seyt Salomon) dat gheschiet is ? even het selve dat gheschieden sal. Wat is het dat men gedaen heeft ? even het selve dat men doen sal. Daer en geschiet niet nieuws onder de sonne. Eccl. 1. 9.

V O O R - R E D E N .

vvoorden, een goedē vvegh banen. ^c Belangende de vermaeckelickheyt van de by-spreucken en spreek-vvoorden, d'ervarentheyt spreeckt selfs

1. Datse een reden verçieren als gesaeyde peerlen, ende in der vvaerheyt bevonden vvoorden te vvesen even die gulde appelen in silvere schalen, daer de vvijsse man van gevvaegt, Prov. 25. 11.

2. Datse gansch bevallig zyn om hare kortbeys vville, ende mitsdien recht bequaem om onthouden te vverden, hebbende ondertusschen in sich den ganschen keest van de vvijsste boecken, zynde mitsdien bequaem om ghebruyckt te vverden tot sin-spreucken ende op-schriften in vvelt-teeckens, glazen, ghebouwen ende diergelijke ghelegentheden meer. ^d 3. Datse de bijtende vvaer-

^c Spreek-woorden (seyt een Hoogduyts schrijver) zyn als de kern van een reden, daer yet wat meer veeltijts verstaen als geseyt wert, behelsende menigmael in twee of drie woorden genoegsaem een geheele predicatie. ^d Weynighe spreek-woorden door een scherp-sinnighe kortheyt gaen dickmael te boven en zyn bequaemer tot leeringhe als geheele ende groose boecken: en gelijk de sonne met een kleyn straeltjen dickmael een duyster hol verlicht (schoon het selve verre is ghelegen) soo kunnen oock de spreek-woorden uyt het verstant de duysternisse van onwetenheyt verdrÿvē, en de ware deugt daer in vesten. Typot.

V O O R - R E D E N .

heyt (die in haer eygen gheſtalte by 'tmeerendeel der menſchen veeltijts niet ten beſten en voort opgenomen) met een verbloemde om-reden tot in het binnenſte der gemoederen behandelick indringen. ^e 4. Datſe geheel buygſaem ende reckelick zijnde tot veelderley ſaken, oock verſcheyden van aert vveſende, met groot vernoeghen van hoorders ende leſers, ghevoeglick konnen vverden verdraeyt, en tot andere ghelegentheden van ſaken merckelicken konnē vverden uytgebreyt. ^f 5. Datſe door een aengename duysterheyt ſonderlingh bevalligh zijn, en vvat anders in den ſchijn, vvat anders nae de vvaerheyt in ſich hebben: vvaer van de leſer naderhant het rechte vvit en ooghmerck komende te treffen, placht in ſijn gemoet een ſonderlingh vernoeget'ontfanghen; niet ongelijck den genen die onder

^e De woorden der wijſe zijn ſpieſſen en nagelen. Salomon Eccl. 12. 11. ^f Spreek-woorden krūghen een ſoodanige uytlegginge als een verſtandigh leſer goet vindt; want ghelijck de ſchilder wil, ſoo moet St. Ioris den draeck ſteken.

de

V O O R - R E D E N .

de dichte bladeren een schoonen tros druypen, na langh soecken, eyndelick komt te ontdecken. § De bevindinghe leert ons dat veel dingen beter aert hebben alse niet ten vollen gesien, maer eeniger-maten bevimpelt en overschaduwvet ons voorkomen. 'twelck Poppæa de Keyserinne vel verstaende (gelijck van de selve getuygt vvert) vvas gevvoon haer niet te laten sien, als so vvat bedeckt, ende als in een schaduwve, om het gesichte der omstanders niet te versadigen. De byspreucken dan en de spreek-vvoorden bevonden zijnde te vvesen van soodanigen nuttigheyt ende vermaeck, als te voren is geseyt, soo en isbet niet te verwonderen dat de beste, vvijsste, outste, ende aensienlickste van alle volcken en tijden met de selve oyt veel hebben op ghehadt. Men vint dat niet alleenlick de voortrefse-

§ Een spreek-woordt is een scherp-sinnighe reden, die een sake die open en klaer schijnt met een duyster en verbloemde maniere van spreken plach te bevimpelen. Typot. de Symb. Eras. Thomaf. Buon.

lickste

V O O R - R E D E N .

lickste onder de Heydensche Philosophen , als ARISTOTELES , CLEANTHES , CHRYSIPPVS , ARISTIDES , ZENODORVS , DIDYMVS , THEOPHRASTVS , MILO , DIOGENIANVS , en oock andere meer , de selve versamelt ende veel ghebruyckt hebben ; maer oock dat de voornaemste onder de gene die den varen God vvaerlick hebben gekent , soo Koningen , Propheeten , als Apostelen , jae de eenighe Sone Gods , even de Heere Christus selfs ,^h hier van vverck hebben gemaect , ende niet veronvveerdicht de selve in hare schriften ende redenen , na gelegentheyte , te vermengen ; behalven dat de machtigste koningh van Israel , ende met een de vviijste man die oyt vvas , daer van met opset heeft geschreven : gelijk mede doet Iesus Syrach , ende

^h Hier toe dienen verscheyde spreucken in den ouden en nieuwen Testamente ghebruyckt : als , Waer het lichaem is , vergaderen de arendē : De hont keert weder tot sijn uytspoufel : Men moet met geen esel en os te famen ploegen : ende diergelijke. Siet Martin. Delrio , & alios. van

V O O R - R E D E N .

van gelijkē Ben-Sira, vviens groot-vader (soo ghelooft vvert) is ghevveest de Propheet Ieremias; eñ dit alles op seer goede gronden, eñ om bysondere redenen: vvant isbet van ghevichte te houden dat een vvijs man seydt, veel meer dat veel vvijsē seggen, noch meer dat de vvijsste van veel landen seggen, noch meer dat de vvijsste van de gansche vverelt seggen, ende dan noch boven al, dat alle de vvijsste van tijdt tot tijdt, ende met tusschen-loop van veel tijden en eeuven eenstemmelick hebben gheseyt, ende gestadelick noch blijven seggende. Spreeck-vvoorden (seyter een) zijn dochters van de langh-duerige ondervindinghe, zijn als beproeft gout, jae als enckele Gods sprake. 1. ⁱ Spreeck-vvoorden hebben behoudē, ende (tot dese onse eeuwve toe) overgebracht het gene dat noch metale pilaren, noch ghehouvve sarcken, noch harde marmer-steenen,

ⁱ Gemeen geruchte is selden ghelogen. Gemeene roep heeft veel wat waers.

V O O R - R E D E N .

Vandē knagenden tant des al-verterenden tijts hebben konnen bevaren. k Spreek-vvoorden doen ons sien in de vorighe ende tegenvvoordige vverelt, jae dickvivils meer als de oude selfs oyt daer in hebben gesien: vvant gelijk een dverg, verheven zijnde op de schouderen van een reus, verder siet als de reus selfs; insgelijcx onse eeuve (hoe vveel minder in hooge vvetenschap als de oude) gheholpen (boven de vvijsheyt der voor-vvaderen) met eygen ondervindinge, siet en seyt dickvivils meer als de outheyt selfs te vvooren heeft ghedaen. Al het vvelcke by my overvvooghen ende ingesien vvesende, soo hebbe ick gheoordeelt dienstigh te vvesen in onsen tijt ende tale aen de invvoonders deses landts mede yet vvat van dingen deser stoffe in handē te geven: en daerom en hebbe ick niet in't ghemeen by een geraept alderhande spreek-vvoorden sonder onderscheyt; maer alleen de gene die, boven de ey-

k Siet Syrach 8. 10.

gen-

V O O R - R E D E N .

genschap van een soete verbloeminghe, yet dienende tot leere ende verbeteringhe in haer zijn hebbende. Boecken (mijns oordeels) behooren te vvesen ghelijck een van de oude vvilde dat de maeltijden souden zijn, achtende die de beste niet, in de vvelcke men een tijt langh gansch uytgelaten vrolick vvas geveest, ende daermen veel ghegeten en ghedroncken hadde, vvaer van men dan noch des anderen daeghs in mage ofte hoost groote pijnē komt te gevoelen; maer vvel de soodanighe, daer van men dē bestē smaeck eerst des daeghs daer aen gevvaer vvert, door het herkauven van de goede tafel-reden aldaer voorgevallen. Ick vvensche dat al het gene de gemeente om te lesen in handen vvert gegeven soodanig vware, dat de leser niet een eenigh onghesouten vermaeck daer door vverde aengebracht; maer sonderlinge dat een yder naer het lesen sich in eenigen deele t'elcken verbetert mochte vinden,
ende.

V O O R - R E D E N .

ende alsoo een goede na-smake (hem ten besten)
daer van mochte behouden : en om dier oorsake
vville hebbe ick my in desen gediënt van leersa-
me spreucken beyde uyt oude ende nieuwe talen,
uyt de vvelcke (na mijn gevoelen) kunnen vver-
den afghenomen treffelicke gront-reghels van
verscheyden stoffe , die in den loop des levens
alderhande menschen kunnen dienstigh zijn. Ins-
gelijcx hebbe ick goet gevonden (tot meerder licht
en nuttigheyt van den leser) in de ordre van dit
verck te volghen den geuoonlickē loop van
smenschen leven , ten eynde een yder , naer sijn
ghelegentheyt , spoedelick en sonder lange soecken
sijn gherief daer in soude moghen vinden. Ick
hebbe van gelijcke de hoofstuckē van de selve
ghesocht te verlustighen door de Nederlantsche
dicht-konste : ende alsoo de Poësie te rechte by
de ouden vvert geseyt te zijn een sprekende schil-
derye , ende de schilderye aen d' ander zijde een

★★

svvij-

V O O R - R E D E N .

svrijghende Poësie : Soo hebbe ick het voorsz.
vverck mede doen vercierē door de schilderkonst
vvaer in, onder andere, daer op mede is acht ge-
nomen (om door de veranderinghe den leser des
te meer vermakelickheys aē te doen) dat veel-
tijts de kleedinghe en het vvesen selfs van de
figueren zijn gestelt nae de tale van het spreek-
vvoort, daer op het beeldt slaet, zijnde op een
Spaens, Italiaens, Frans, ofte ander spreek-
vvoort ghepast een spaensche, italiaensche, ofte
fransche kleedinge en vvesen, soo veel de konste
heeft vwillen geven; in voegē dat hier de vvijs-
heyt van oude en nieuwe volcken niet alleen
gelesen, maer oock eeniger maten gesien kan vver-
dē. vvaer by dā noch komt dat onder elck hoof-
stuck zijn ghevoegt eenige over-een-stemmende
spreck-vvorden van andere volcken op die
stofte passende (in desen druck in't nederlandts
vertaelt (op dat de eēdracht en gelijkheyt van

V O O R - R E D E N .

oordeel van verscheyde natien, in eē en het selve leer-stuck t' samen komende, te beter by den leser gevat, en van meerder gevichte geacht mochte vverden. Siet dan hier, goet-gunstige leser, in't korte mijn oogmerck in dit jegenvvoordig vverc, het vvelcke soodanigh is dat een yder tot sijn eygen gebruyck het selve van tijt tot tijt kan vermeerderē met de by-spreuckē en spreek-vvorden die by hier en daer sal mogen hooren of lesen; tot hoedanighe vermeerderingh dies te meerder stoffe is, vermits ick, nu een geruymen tijt met verscheyde saken (boven mijn ghevvoonlick beroep) besich zijnde ghevveest, hier toe niet en hebbe konnen brengen soodanigen vvljst entijt als vvel noodigh soude zyn gevveest. Doch hier noch vverdende by-gebracht sodanige vermeerderinge, als voren is geseyt, so vertrouwe ick vastelick dat wyt dit vverck soude mogen ontstaen een lieffelicke honighraet, te samen ghebracht ende

V O O R - R E D E N .

ghevvracht uyt de beste bloemen van oude ende
niewuwe schrijvers, smakelick voor alle monden
die niet geheel onsmakelick en zyn; in voeghen
dat het selve sal kunnen dienen d'onvvetende
tot ondervvüsinghe, de vvijse tot onderhout, de
kinderen tot leere, de jongelinghen tot breydels,
den ouderdom tot vermaeck, ende alle menschen
in't ghemeen tot een S P I E G E L der Waer-
heyt. Duyt ons voornemen ten besten, gheniet
onsen arbeyt, vveerde Lands-genootē, en vveest
ghegroet van

urven gansch dienst-plichtigen

J A C O B C A T S .

*Hier is wat plomps, hier is wat scherps,
Hier is wat lafs, hier is wat serps,
Hier is wat kroms, hier is wat rechts,
Hier is wat goets, hier is wat slechts,
Hier is wat van de middel-maet;
Weet dat het soo met boecken gaet.*

FAMA.

Spiegel

banden

vanden ende Nieuwde Tijt

TEMPVS.

VERITAS.

Vos Doet Bond

SPER

RATIO.

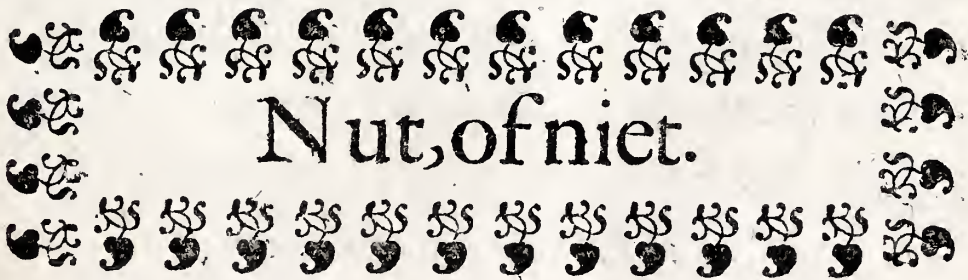
PRVDENTIA.

MEMORIA.

Verklaringe op de Titel- plaet.

Tot verstant van de Titel-printe dient ghelet dat *PRVDENTIA*, dat is Wijsheyt, geseten tusſchen *RATIO* en *MEMORIA*, dat is Reden en Geheughenisse, een goede spreucke bedacht hebbende, geeft de selve over aen hare vriendinne de Reden, om die in wat naerder achttinghe te nemen; Reden, de spreucke goet vindende, langise aen Geheughenisse hare gespeule, ende die wederom aen den Tijdt; dewelcke den omme-loop der jaren ghebruyckende tot een Spiegel, voor sijn dochter de Waerheyt, ende bevindende de spreucken aen haer wel te gelijcken, laet toe dat de Fame de selve mach voeren al waer menschen wonen; en daer uyt wert ten lesten een Spiegel vanden Ouden ende Nieuwen Tijt, wesende de rechte Spiegel der Waerheyt. Spiegelt u daer in Leser, en vaert wel.

Nut, of niet.

Is te letten,

D At op dit werck Privilegie is ghegeven by de Hoogh-moghende Heeren Staten Generael der vereenigde Neder-landē voor den tijt van vijfthien jaren, binnen welckē niemant directelick noch indirectelick, in't geheel ofte ten deele, in't groot ofte in't kleyn, in eenigerley tale en vermach het selve na te drucken, ofte doen drucken, te verkoopen, ofte elders nae-gedrucht in de vereenigde Provintien te brengen, ende aldaer te verkoopē, sonder daer toe te hebben consent van den Authēur, ofte sijns actie hebbende, op de verbeurte vande selve na-gedruckte exemplaren, ende daer-en-boven van de somme van ses hondert guldens, soo menigmael als bevonden sal werden desen contrarie gedaen te wesen, soo wel by den verkooper, als by den drucker te verbeurē; alles t' appliceren so als naerder by de voorsz. Privilegie is wytgedruckt, waer toe dese tegenwoordige haer is ghedragende. zijnde 't selve Privilegie door last van de wel-gemelde Heerē Staten generael gedaen op-maken in der bester forme, ende by den griffier van hare Hoog-Mog: onderteeckent.

Let hier op, na-druckers;

Heere peren rotten niet, maer beursen wel.

Korte Tafel

Om alle Spreeck-vwoordē ende der sel-
ver uytlegginge haest te kunnen vinden.

Het eerste getal beteeckent het Deel, het twee-
de de Pagie: De letter P. Philaretus, dat is,
Liefdes kort-sprake, staende achter het
eerste deel.

Despreucken met andere letters gedruckt, Zijn over-
settingen van de hoost-spreucken van andere
talen, die in't werck selfs niet vertaelt
en zyn.

A

Ach bleef de mensch voor
eeuwigh hier,
Soo waert hy doch een
arrem dier. 3.140.

Aen een kranck toutjen
moetmen sachtjens trec-
ken. 1.45.

Aē kleyne beeckjens kan-
men drincken,
En daer en is geen noot
van sincken. 3.21.

Aen mal vlees kooptmen
altijt te dierē koop. 1.105.

Aenwel-gevoede rammen
jeucken de hoornen. 2.3.

Al beter van eē man beke-
ven,

Als by een broeder wel
te leven. P. 9.

Al draegt dé aep een gou-
den ringh,

Soo is het doch een lee-
lick dingh. 1.69.

* * 5

Al

Tafel.

- Al eer een leugē istē endt,
Soo is u goeden naem
geschent. P. 21.
- Al heeft de val ons quaet
ghedaen,
Met vallen leertmen se-
ker gaen. 3.15.
- Al is u vrient al suycker-
soet,
Weet dat ghy hem niet
eten moet. 2.93.
- Al is u vyandt maer een
mier,
Soo hout hem voor een
groufaem dier. 3.35.
- Al leyt de waerheyt in het
graf,
Al wat haer druckt dat
moeter af. 3.39.
- Al reyft eē los-hoofst buy-
tens lants,
Noch blijft hy wel een
domme-gans. 1.26.
- Al waer de spinroc dwingt
het sweert,
Daer staet het qualijck
met den weert. 2.76.
- Al waermen is in goeden
stant,
Dat is al med' ons vader-
lant. 1.27.
- Al wat de groote seughe
doet
Wort by de biggen veel
gheboet. 3.83.
- Al wat in't bedde wort ge-
sproken,
Dient met de lakens toe-
gelopen. 2.77.
- Al wie maer selden kemt
sijn haer,
Die worter groote pijn
ghewaer. 3,121.
- Alle dingh slijt,
Doorloop van tijt. 3.92.
- Alle mans vrient, menigh
mans geck. 1.129.
- Alle vryers rijck, alle ghe-
vangens arm. P.23.
- Allenzse sportjens raect
men op de ladder. 1.9.
- Als apen hooge klimmen
willen,
Dan sietmen eerst haer
kale billen. 1.48.
ende 3.5.

Als

Tafel.

- Als't diep verloopt, verfet-
men de bakens. 1.45.
- Als oude honden bassen,
Men dienter op te pas-
fen. 1.55.
- Als eē hont yemant troe-
telt, soo maect hy hem
beslickt. 1.88.
- Als een esel yemant lief-
kooft, schopt hy hē blau-
we leden. 1.88.
- Als de peer rijp is, so valtse
geerne in't slick. 1137.
- Als haer de ziel verheft tot
Godt,
Dan is de werelt enckel
spot. 3.141.
- Als de vos de passy preecht
boeren wacht u gansen.
P. 23.
- Als liefde keert in haet,
Dan gaetse buyten maet.
P. 15.
- Als't verckē vol is, so stor-
het den troch om. 2. 2.
- Als de kinders stil zijn, dā
hebbēse quaet gedaē. 2.41.
- Als morsighe lieden kuys
worden, so sehuereuse de
panne van achterē. 2. 33.
- Als de kat van huys is, dan
hebben de muysen haren
vollen loop. 2.83.
- Als't geluck u lacht,
Staet dā op de wacht. 3.20.
- Als yder seydt dat ick een
vercken ben, sō moet ick
in't kot. 3.70.
- Als u buermans huys brāt,
is't tijt uyt te sien. 3.73.
- Als u vyant gaet te rugh,
Maect hem vry eē gul-
den brugh. 3.75.
- Als yemant moet,
Siet wat hy doet. 3.76.
- Als oude honden bassen,
Men dienter op te pas-
fen. 3.81.
- Als de jonckers blint-rou-
sen, dan moeten de boe-
ren hayr laten. 3.83.
- Als de wolf out wort, soo
rijen hē de kraeijen. 3.86.
- Als

Tafel.

Als elck voor zijn huys
veeght , soo worden alle
straten schoon. 3.101.

Alffer een schaep over de
post is, so volgender vele.

Alffer twee vechten om eē
been,

Daer krijg het licht een
derd' alleen. 1. 86.

Alffer niet en gebeurt dat
ghy wilt, wilt datter ghe-
beurt. 2.94.

Armoede dwingt,
Weelde springt. 2. 2.

Armoede is luyheyts loō.
2.12.

Als't kermis is etē de boe-
ren wafels voor broot, en
worst voortoespijs. 2.69.

Alst diep verloopt, verset-
men de bakens. 3.3.

*Ausz kleinen brunlein trinket
man sick auch sat.* Dit is het
spreec-woort vā joncvrou
Anna Maria Schuermans, en
hadde behooren ghestelt
te wesen in het 3. deel, op
de 21. pagie, doch by on-
geleghentheynt nagelaten:
foeckt aldaer de spreuckē
van ghelijcken sin.

B

*Beeren , leeuwē , felle dieren,
Konnen haers gelijcke vieren.*

2. 10.

Beleefde lieden moetmen
mijden,
En 'twilligh peert niet o-
verrijden.

Beproeft u vrient,
Beproeft u sweert ;
Dat is u groote schatten-
weert. 2.70.

Besette sparigheyt
En is geē karigheyt. 2.78.

Besiet den lust en haer be-
leyt,
Niet soo die komt, maer
soo die scheyt. 1. 55.

Beter alleen , als qualick
verselt. 1.14. en 3.73.

Beter by een uyl gheseten,
als met een valck gevlo-
gen. 1.12.

Beter eē hont te vrient, als
te vyant. 1.59.

Beter een schaep als een
aep , een balck als een
valck. 2.83.

Be-

Tafel.

Beter is te rugh gegaen,
Als een quade sprongh
gedaen. P. 14.

By den wal langs', seyltmē
sekerst. I. 14.

By moeyelicke heeren
Is veel te leeren. 3. 89.

By groote torens, als wy
bevinden,
Daer waeyen veeltijds
groote winden. 2. 80.

By wolven en uylen
Daer leertmen huylen.
I. 21.

Byen en hofsels die brekē
het spinne-web. 2. 42.

Bleecke verven
, Paren of sterven. P. 8.

Blijvé doet beklijvé. 2. 62.

Bloode hondē baffen veel.
I. 59.

Brieven van lievė zijn met
boter besegelt. I. 145.

Broeders ghekijf
Raectt ziel en lijf. 2. 35.

D

Dat de wint-hont een lan-
gen steert heeft, komt hē
van sijn geslachte. I. 97.

Dat met arbeyt verkregen
is, wort met minne be-
seten. 2. 92.

Daer is geen soo kleynen
man,
Die geen hinder doē en
kan. I. 51.

Daer dient eerst so wat vā
den boot gesproken, om
allenskens aē het schip te
geraken. P. 12.

Daer de schaemte schade-
lick is, isse niet als dwaef-
heyt. P. 13.

Daer 'tvry ghelach is, is't
goet gasten nooden. 2. 61.

Daer wast geen raegh aen
een draeyende meulen-
kam. 2. 62.

Daer de meester doot is,
verroeft de klopper. 2. 26.

Daerder veel smedē, moet
men slaggh houden. 3. 13.

Daer

Tafel.

Daer en waft geen raeg aē
een draeyenden meule-
kam. 3.94.

Daer wort geē netter kost
bereyt,
Als hoender-eyers vers
gheleyt. 3.137.

De hen is, als haer wen is.
1.3.

De zee
Maect dwee. 1.45.

De wolf ruyft van baert,
Maer noyt van aert. 1.54.

De seugh misdoot,
De bigge boet. 1.57.

De stadighe jagher vangt
het wilt. 1.78.

De hinne leyt geern daerse
cen nest-ey fiet. 1.99.

De pijp moet na den bom
zijn. 1.104.

De mis-slag van de mede-
cijnen wordē met aerde,
de gebreken vanderijcke
met gelt bedeckt.
1.121.

De kanne gaet soo langhe
te water, tot dat se eens
breeckt. 1.35.

De mug die om de keerse
sweeft,
Tis wonder so die lange
leeft. 1.36.

De hoeren zijn als voghel-
lijm watter ontrent komt
later van sijn verē. 1.147.

De katte die veel snoepen
wilt,
Wort licht eēs op de neus
gheknilt. 1.145.

De vos die gaet soo langh
ter jacht,
Tot hy der eēs verliest sijn
vacht. 1.155.

De vrouwen hadden eer-
tijts drierley tranen.
van { leet,
ongedult,
bedroch.

Vrient letter op, mē vin-
ter noch. 1.159.

De netste schoen die wort
cen slof. 1.168.

De korste mallichedē zijn
altijts de beste. P.6.
De

Tafel.

- De haes lijt vervolginghe
om haer leckere bouten. P. 18.
- Denacht,
Is verdacht. P. 21.
- De gansen krijgē dē kost,
maer sy moetensē pluckē. 2.11.
- De spreuwē willē wel kor-
sen eten, maer geen boo-
men planten. 2.38.
- De koe en lickt geen vreēt
kalf. 2.61.
- De hont diemen een been
ontneemt en kent gheen
vrienden. 2.71.
- De Heer voor d'eer,
De vrouw voor den bou. 2.75.
- De bedt-gordijn,
Dient dicht te zijn. 2.77.
- De keel,
Kost veel. 2.79.
- De kleyne keuckens en
enge schouwen.
Die zijn't die ruyme ka-
mers bouwen. 2.80.
- De papegay weet desē trec
Sy lost geen voet, of vest
den beck. 2.84.
- De voghels willen korfen
eten,
Schoon datse van geen
planten weten. 2.88.
- De vogels krijghen wel de
kost,
Maer sijn vā moeyte niet
verlost. 2.89.
- De vos die placht dā best
te vareh,
Wanneer de boeren lee-
lickst' baren. 2.90.
- De laege skijlen,
Staen lange wijlen. 2.90.
- De winnende hant is mil-
de. 2.91.
- De kat die muyst dan al-
derbest,
Als sy heeft jongen in dē
nest. 2.91.
- De papegay lost noyt hare voet
of macckt eerst dē beck vast. 2.36.
- De steē diemē veel verleyt wort
met geen groen bewassen. 2.62.

Tafel.

De vorſch is naeck, gelijk een
pier,

En 'tis nochtans een vrolick
dier. 2. 43.

De kat wou wel vis eten, maer
geen poot nat maken. 2. 38.

De dwaesheynt loopt, de
wijsheynt gaet,
En dat is vry de beſten
raet. 3. 23.

De dwaesheynt heeft arents
vleugelen, maer uyls oo-
gen. 3. 24.

De ſpin die eet de vlieg, de
hagedis de ſpin,
Dit heeft het groene wout
en al de werelt in. 3. 26.

De heere ghebiedt ſijnen
knecht, de knecht de kat-
te, de katte haren ſteert.
3. 27.

De jonghe lieden paſt de
lans,
Maer wel te raden oude
mans. 3. 29.

De waerheynt die in't duy-
ſter lagh,
Die komt met klaerheynt
aen den dagh. 3. 41.

De gans blaeft wel, maer
en bijt niet. 3. 60.

De koeckoeck en de ſijs,
En ſinghen niet op eene
wijs. 3. 70.

De beté van ſtervende ge-
dierten zijn doodelick.
3. 75.

De noot die doet een out-
wif draven,
Oock over ſlooten, over
graven. 3. 74.

De nayer die geen knoop
en leyt verliest ſijn ſteec.
3. 78.

De mis-ſlag die eē prince
doet,
Wort by den ſlechten
hoop geboet. 3. 83.

Den Kemel drinckt lieft
als't water geroert is. 3. 84.

De hont bijt den ſteen, en
niet die hem werpt. 3. 97.

De keers die voor gaet
licht beſt. 3. 102.

De tijt die gaet, de doot die
komt. 3. 123.
De

Tafel.

- Deschadelijcke vliegē be-
derven de goede salve. 3.129.
- D'een min brengt d'ander
in. 1.70.
- D'een beschiet,
D'ander gheniet. 1.91.
- D'een klopt op de haegh,
maer d'ander krijght de
vogels. 1.91.
- D'eene faeyt , en d'ander
maeyt. 3.130. Ioh. 4. 37.
- D'eerste koude , en ooc de
leste,
Sijn te mijden als de pestē.
3.133.
- Den haes daermē geē loop
van fiet,
En vangt de goede wey-
man niet. 1.91.
- Dē slapendē wolfen loopt
geen schaep in den mont.
2.12.
- Denckt vry al dickwils op
den dagh,
Die niet eē mensch voor-
by en mach. 3.140.
- Denckt vry dat hy niet
weynigh weet,
Die weynig seyt, en wey-
nigh eet. 1.50.
- Des vrysters schoonheyt
leyt in 'svryers oog. 1.72.
- Die met kroonen winnen
en stuyvers wagen,
Die zijn bevrijt voor har-
de slagen. 2.88.
- Die geenen ael weet op te
langen,
En plach geen kabeljaeu
te vangen. 2.89.
- Die wel wint,
Is wel gefint. 2.91.
- Die kooren voor een an-
der meet,
Is dwaes in dien hy sich
vergeet. 2.93.
- Die maer aen eyghen slaet
sijn hant,
'Tis wonder soo hy sich
verbrant. 2.84.
- Die vroegh al 'thachjen
heeft ontbeten,
Wat sal hy op den mid-
dagh eten? 2.80.
- ***
- Die

Tafel.

- Die quaet spreekt eer hy
het fiet,
Schoon hy sweegh ten
schade niet. 3.71.
- Die de tijt verbeyen kan,
Van een jonghen wort
een man. 3.82.
- Die een hoeft van boter
heeft en wil by geen ovē
komen. 3.46.
- Die eē schurft hoeft heeft
wil geen kammen lijden.
3.96.
- Die veel wil weten,
Moet luttel eten. 3.313.
- Die niet en doet gelijk de
gans,
Om lang te leven weynig
kans. 3.134.
- Die wel bemint,
Kastijt zijn kint. 1.17.
- Die met hōdē gaet te bed,
Deelt van hare vloeyen
met. 1.21.
- Die langhe leven en verre
reyfen,
Die leeren op haer sakē
peysen. 1.62.
- Die eē man was in der noot
Blijft wel onder weelde
doot, 1.56.
- Die tē danse wil gaē, moet
sien wie hy metter handt
neemt. 1.67.
- Die veel ambachten leert,
doeter seldē eē wel. 1.83.
- Die 'tgheluck heeft, leyt de
bruytter kercken. 1.91.
- Die een schoone kat heeft
en dient geen bont-werc-
ker in huys te brenghen.
1.129.
- Die dē eenē voet in't hoer
huys set, set den anderen
in't gast-huys, 1.147.
- Die hoeren leyt, ofefels
drijft,
'Tis vreemt soo hy in
ruste blijft. 1.147.
- Die altijs vroeg genoegh
komt, komt veeltijds te
laet. 1.162.
- Die schamen en mijden,
Staen veel ter sijdē. P. 10.
- Die spelē wil moet sich eē
billsag getroosten. P. 12.

Die

Tafel.

- Die wel eer heeft leeren
roeyen,
Laet die sich met varen
moeyen. P. 15.
- Die van de liefde zijn ge-
steken,
En sien noch vlekken, noch
ghebreken. P. 15.
- Die met vossen te doen
heeft, moet op sijn hoen-
der-kot letten. P. 18.
- Die het vercken killen wil
moethem het tierē troo-
sten. 2. 12.
- Die kan hoorē en swijgē,
Groote sakē kan hy krij-
gen. 2. 17.
- Die veel kalt,
Veel ontvalt. 2. 17.
- Die de koe aengaet, die
grijptse by dē steert. 2. 50.
- Die in't riet sit, maect pijp-
jens. 2. 69.
- Die wijs is draeght de sot-
ten,
Schoon datse met hem
spotten. 3. 11.
- Dcugt verheugt. I. 47.
- Die een hoen grijpt, maect
dat het niet en krijt. 2. 16.
- Die aen de wegh timmert
heeft veel berichts. 3. 65.
- Die kruypt, en valt niet.
3. 24.
- Die wel eer te hooge vlo-
gen,
Vondē sich wel licht be-
drogen. 3. 19.
- Dit leerd' ick lest van onse
gasten,
Opeen schip geen twee
groote masten. 1. 46.
- Dit oude woort duert he-
den noch,
Men doet geen voordeel
met bedroch. 2. 88.
- Dit heeft mē dickmael on-
dervonden,
Van sachte meesters vuy-
le wonden. 1. 10.
- Doe ic maer eens een qua-
den pas,
So breeck ick licht mijn
teer gelas. I. 121.
- *** 2
Doet

Tafel.

Doet raet voor 'tquaet,
Eer't verder gaet. I.64.

Doet dicwilt tot eē kleyn-
tje wat,
So wortet noch eē groo-
te schadt, 2.40.

D'onbefochte,
D'onbedochte. P.6.

Duyr te fijn is onverftant,
Duyre fchipper blijft aen
lant. I.44.

Dwaelter een fchaep uyt
de baen,
Hondert falder qualick
gaen. I.6.

E

Eedē van fchippers, en be-
loften van vryers, en zijn
maer wint, als de noot o-
ver is. I.145.

Eedt van die mint,
Is niet als wint. I.146.

Eedt te sweerē op de pluy-
men,
Dat en zijn maer min-
ne-luymen. I.142.

Een goe wegh om,
En is geen krom. I.42.

Een rottē appel inde man-
de,
Maect oock het gave
fruyt te fchande. I.4.

Een aep, uyt al te grooten
min,
Die perft haer jonck de
lenden in. I.17.

Een eerbaer kint is aen te
jagen,
Door eer-fucht, niet door
harde flagen. I.19.

Een kleyn getal van rotte
peren,
Dat kan aē duyfent gave
deren. I.22.

Een peert, en gelt, en goet
latijn,
Dat brengt een lantsfert o-
ver Rhijn. I.42.

Eē vermoeyt peert fiet lie-
ver een vuylen ftal, als eē
fchoonen wegh. I.43.

Een man over boort, een
eter te min. I.45.

Een peert, een sweert, een
lieve vrou,
Leent niemāt uyt als met
berou. I.48.

Een

Tafel.

<p>Een goet viſſcher ontglipt
wel een ael. I. 46. en 3, 68.</p> <p>Een hont, die bijt, en niet
en baſt,
Die heeft de ſneeghſte
wel verraft. I. 49.</p> <p>Een eſel die vrijt,
Die ſchopt, of ſmijt. I. 84.</p> <p>Een out man met eē jeug-
digh wijs,
Is niet als eeuwig huys-
gekijf. I. 110.</p> <p>Een out man met een jon-
ge vrou,
Wat kan het weſen als
berou? I. 112.</p> <p>Een opē pot, of open kuyl,
Daer in ſteeckt licht een
hont ſijn muyl. I. 123.</p> <p>Een vryers eedt is maer eē
gril,
Want 'tis hem leet krijgt
hy ſijn wil. I. 146.</p> <p>Een rupſe op een kool,
Een hoere in een huys.
I. 146.</p> <p>Een hoere quijt te gaen, is
veel gewonnen. I. 149.</p> | <p>Een oude hoer, eē nieuwe
weert,
Die ſnijden meer als ee-
nigh ſweert. I. 150.</p> <p>Een ſnoepende kat,
Wort eens gevat. I. 150.</p> <p>Een boom of vryſter eens
verout,
En krijght daer nae geen
jeudigh hout. I. 161.</p> <p>Een greyntjē pepers is be-
ter als eē mande vol pom-
poenen. P. 6.</p> <p>Een dief vont licht eē opē
kiſt,
Indien hy alle dingē wiſt.
P. 7.</p> <p>Een weeuwe die noch rou-
we draegt,
En met het ſnot eē jonge
maegt. P. 11.</p> <p>Een goet aenbeelt en moet
voor geen ſlagh beſwijs-
ken. P. 12.</p> <p>Een kleyn gheluck u afge-
ſeyt
V. dickwils tot een grooter
leyt. P. 14.</p> <p style="text-align: center;">* * * 3</p> <p style="text-align: right;">Een</p> |
|--|---|

Tafel.

Een moedig hert,
Verwint de smert. P. 15.

Een die verkoopen wil en
hoeft maer een oog: die
koopt wil, hoefst hon-
dert. P. 16.

Eē aep is gaeu, maer gaeu-
wer diese vangt. P. 18.

Een die u nae de kunste
vleyt,
Hout vast dat hy u lagen
leyt. P. 24.

Eē dwaes sal wel sijns wij-
fer spotten,
Maer noyt een wijs man
met de fotten. P. 25.

Een dwaes eyft veel, maer
dwaeser is hy die't hem
geeft. 2. 10.

Een flodder-kleet dat niet
en past,
En is niet anders als een
last. 2. 36.

Een vuyle bruyt heeft veel
parerens aen. 2. 39.

Een bly gemoet,
En maetigh goet,
Is wonder soet. 2. 44.

Een swaen vallen haer ve-
ren so besich als een mus.
2. 46.

Eē rijckmā sterft sijn kint,
Een arrem man sijn koe.
2. 55.

Eē dack dat leeckt, en qua-
de wijven,
Die konnen goede mans
verdrijven. 2. 76.

Een gehaelde kruyck,
En vult geen buyck. 2. 79.

Een kleyne pot van kley-
ne lieden,
Die kā met kleyne moey-
te sieden. 2. 80.

Een platte beurs, een hoog
gemoet,
En dede noyt sijn mee-
ster goet. 2. 80.

Eē dwaes is in sijn huys so
vroet,
Als oyt een wijs man el-
ders doet. 2. 84.

Een schaft is beter in de
hant,
Als seven gansen op de
strant. 2. 88.
Een

Tafel.

- Een raef moet nutten son-
der krassen,
Een hont moet knagen
sonder baffen. 2.90.
- Een ey dat noch is onghe-
leyt,
Daer van en dient niet
veel gefeyt. 3.40.
- Een leghe beurs die noem
ick leer;
Brenghet gelt, fy krijght
haer eer-naem weer.
2.92.
- Een tafel-vrient,
So lang alst dient. 2.92.
- Een oude vogel wil qualick uyt
de pluymen. 2.73.*
- Een willigh peert dient niet o-
verreden. 2.60.*
- Een hinne leyt alle daegh, een
struys maer eens in't jaer.
2.32.*
- Een goet voerman kan wel kee-
ren al is de wegh enge. 2.30.*
- Een Koninx huys heeft
klare glafen,
Daerom en dientmer niet
te dwafen. 3.6.
- Eē kleyn watertje lest ooc
dorft: een kleyn regen-
tje maect ooc nat. 3.22.
- Een goe weg om, en is geē
krom. 3.25.
- Een oude kat speelt met
geen balleken. 3.29.
- Een kleyne pot door wey-
nigh vyer,
Die maect terstont een
groot ghetier. 3.42.
- Een ander heeft altydt de
schult,
Geen mensch en fiet sijn
eygen bult. 3.53.
- Een beslagē merrie struyc-
kelt wel. 3.68.
- Een schip op een fant, een
baken in zee. 3.72.
- Een haes bespringht oock
wel een leeu,
Wanneer hy geeft sijn
lesten geeu. 3.87.
- Een hont en rieckt niet aē
den kant,
Daer hy den neus eens
heeft gebrant. 3.106.

Tafel.

Een gebrandē hont vreeft
ooc het kout water. 3.105.

Een oudt voer-man hoort
geerne 'tgheklap van de
fweep. 3.114.

Een wolf hapt noch nae't
schaep als hem de ziele
uytgaet. 3.115.

Een huerling vliet. 3.131.
Ioh. 10.13.

Een jongē ooye, en ouden
ram,
Dat viel wel binnē s'jaers
een lam. 3.136.

Een jonge vrou, en ouden
wijn,
Die zijn bequaē tot vro-
lick zijn. 3.138.

Een ziel die haren schep-
per vreeft,
Hout die voor een ghe-
duerigh feest. 3.134.

Een koets volgouts , een
kar vol steens,
Dat sal hier namaels zijn
alleens. 3.141.

Eer wy het weten,
Sijn wy versleten. 1.40.

Eer isteer. 1.47.

Eerje voortrijt siet nae de
linze. 3.79.

Eer't boomtje is groot,
Is't planterje doot. 3.140.

Eet het muysje wat te veel
Wat het proeft is bitter
meel. 3.134.

Eetj' een ey , soo doet een
dronck ;

Eetj' een appel doet een
spronck. 3.137.

Eetj, een peere, drinckt,
Eetj' een appel springht.
3.137.

Elck moet vissen op sijn
water. 1.46.

Elck spiegele hem selven.
1.10.

Elc meent sijn uyl eē valc
te zijn. 1.71.

Elc kramer prijft sijn mes-
sen. 1.72.

Elc spreeckt vande marct,
nae hy verkocht heeft.
2.88.

Elck

Tafel.

Elck weet waer hem de
schoen wringt. 3.48.

Elck wijc sijn hof, en ick
den mijnen, &c. 3.102.

En straft, of streelt u vrou-
we niet,

Daer't yemant hoort, of
yemant fiet. 2.77.

En openbaert eens anders
gebreken niet, ten eynde
Godt de uwe niet bloot
en legge. *Arabisch spreek-
woort.* 2.95.

En dient ons geë gepluck-
te peeren,

Want 'tis geen fruyt dat
wy begeeren. 1.93.

Eygen vuyl verleet niet.
1.73.

G

Gaet sent eë esel na Parijs,
Ghy krijght hem weder
even wijs. 1.26.

Gaept als men u den lepel
biet;

Of naderhant en krijgje
niet. 1.162.

Gaet vraegt een weert nae
sijnen wijn,
Ghewis hy sal de beste
zijn. P.23.

Gaeter yet naer uwen wil,
Veegt u mont en hout u
stil. 2.17.

Gaet tot de mier ghyluy-
aert. 3.45.

Geen minn^e of kaets-spel
heefter val,
Als met een overgaenden
bal. 1.69.

Gheen nutter dingh voor
gramme sinnen,
Als stil te zijn en tijt te
winnen. 1.56.

Geen gout soo root,
Of 'tis voor dē noot. 1.57.

Geë peerel dient by nacht
ghekocht,
Geen vryster by de keers
gefocht. 1.65.

Geë leelic lief, noch schoo-
nen kool-sack. 1.72.

Geen boom en valt tē eer-
sten slagh. 1.100.44.

* * *

Geen

Tafel.

Geen beest en isser oyt so
fel	Gheen kroon heelt hoof-
fweer. 3. 121.
Dat niet en viert sijn met-
gesel. 2. 11.	Ghekoppelde schapen die
verdrencken. 3. 15.
Gheen rijcker man in alle
steden,
Als die met 't zijn hē hout
te vreden. 2. 44.	Gheluck van vrouwen , is
ramp in de beurs. 1. 250.
Geen bode en is soo goet,
Alffer yemant sellefs doet.
2. 58.	Gelijck als ghy u kinders
wout,
Siet datje so een vrouwe
trout. P. 16.
Geen wagen oyt soo facht
en reet,
Die somtijts niet eē stoot-
jen leet. 2. 76.	Ghelatigh,
Matigh,
Statigh. P. 25.
Geen beter loogh,
Als 't vrouwen oog. 2. 77.	Ghelijck de weert, so is de
gast,
Ghelijck het peert, soo is
de last. 2. 1.
Geen schip soo oudt , sey
schippers meysje,
Of doet noch somtijdts
wel een reysje. 2. 81.	Geloofstet, vriendē, sonder
sparen,
Kan yemant winnē, niet
vergaren. 2. 71.
Gheen beter mis komt op
het lant,
Als 'smeefters oogh , en
'sheeren hant. 2. 83.	<i>Ghelijckmen handelt den me-
loen,
Soo moetmen oock met vrien-
den doen. 2. 71.</i>
Geen gout en is soo root,
Of 't moet noch uyt om
broot. 3. 76.	<i>Ghelijck de Iuffer is, soo is haer
bondeke. 2. 8.</i>
	<i>Gelt doet ghevelt. 2. 66.</i>
Ghe-

Tafel.

Gherimpelt vel, En vrijt niet wel. P.27.	God beware my voor yemant die maer eē boeckken gelesen heeft. 4.57.
Ghesellen, wort u beursje plat, Keert weder naer u eygē stad. 1.44.	Goet koop vlees dat krijgt de hont. 1.129.
Ghesellen, wilt vry netten hangen, Want alle voghels zijn te vangen. P.9.	Grijpt alst tijt is. 1.162.
Ghesellen wilt u wel beraden, Hy is wel kleyn die niet kan schaden. 3.35.	Groene kersē wordē root, Kleyne kinders worden groot. 1.25.
Ghy die wilt wesē hups en net, Draegt staegh een naelt en garen met. 2.81.	Groote visschen scheuren 't net. 2.42.
Giften vergiften. 1.47.	Groote ratten bijten door de val. 2.42.
God vreesen is eē goet begin, De gront der wijsheydt steeckter in. 1.15.	Groote visschen springen uyt den ketel. 2.42.
God wreect Daerhy niet en spreekt. 1.53.	Groote neersen, groote broecken, Groote koppen, groote doecken. 2.48.
Goede gesellen, zijn quade huys-houders. 1.14.	Groot huys, Groot kruys. 2.50.
	Groot ghesin, Groot bewin. 2.50.
	Groot is het hof, Veel moeder of. 3.44.
	Gunst voet kunst. 1.47.
	Had.

Tafel.

H

<p>Haddekens kinderen wa-
ren noyt rijck. 2.19.</p> <p>Handelt ghy peckt,
Ghy krijgt eē vleck. 1.6.</p> <p>Harde steenē slijpen yfer,
Harde slagen maken wij-
fer. 1.27.</p> <p>Hebt ghy niet veel, weest
niet bedroeft,
Denckt maer hoe luttel
dat men hoeft. 3.22.</p> <p>Hebt ghy eē quaet of vye-
righ oogh,
Verbint het met den elle-
boogh. 3.153.</p> <p>Heden koop-man,
Morgen loop-man. 1.57.</p> <p>Heeren verkeeren. 1.47.</p> <p>Heeren, peerē, rotten niet
maer beursen wel. 2.52.</p> <p>Heeft yemant geldt dat
schoone blinckt.
Die maecke dat het niet
en klinckt. 2.90.</p> | <p>Heer uyt, eer uyt. 1.47.</p> <p>Herder, alsje schapen
scheert,
Siet dat ghyse niet en
deert. 3.36.</p> <p>Het puntje van een gaeu-
wepen,
Is 'tfelste wapen dat ick
ken. 1.48.</p> <p>Het schaep dient voor den
dam gheschut,
Dat is voor al de jonck-
heyt nut. 1.63.</p> <p>Het is in schand' of eer,
Natuer gaet voor de leer. 1.97.</p> <p>Het geytjē huppelt in het
groen,
En soo sal oock haer jon-
gen doen. 1.98.</p> <p>Het pennincxje wil een
broertjen hebben. 1.100.</p> <p>Het staet gheschreven op
den vloer,
Ghelijck het quam alsoo
het voer. 2.88.
Het</p> |
|--|--|

Tafel.

Het velleken is wijs, het
weet wanneer het rim-
pelen moet. 1.168.

Het gheluck en staet niet
stil voor yemants deur.
2.19.

Het beste stuck huys-raets
is een goet wijf. P.17.

Het is voor al het beste
goet,
Diens winste niemant
schade doet. 2.91.

Het komt ten lesten aen-
den dagh,
Wat in de sneeu verho-
len lagh. 3.41.

Het baré van bergé komit
uyt op een muys. 3.61.

Het meel soo veel als duy-
sent pont,
En stopt niet eenen klap-
pers mont. 3.65.

Het water holt een harden
steen,
En dat maer door de drop
alleen. 3.82.

Het peert stalt meest daer
'tnat is. 3.100.

Het licht wel eer by my
bemint,
Dat geef ic u, mijn weer-
de kint. 1.108.

Het kleyn ghewin,
Brengt rijckdom in. 2.41.

Het rijpt haest op een out
ijs. 3.115.

Het is gefont voor ziel en
lijf,
Elck een sijn glas, en elck
sijn wijf. 3.132.

Het hollen is het peert be-
nomen,
Wanneer de grijsé hayren
komen. 3.140.

Hy behoeft een harden
schildt,
Die het al versetten wilt.
1.56.

Hy doet de goede lieden
quaet,
Die't quade sonder straf-
fen laet. 1.56.
Hy

Tafel.

<p>Hy sy dan schamel , ofte
rijck,
Wie weynig hoeft, is God
ghelijck. 2.78.</p> <p>Hy moet wagen,
Die wil bejagen. 2.87.</p> <p>Hier dient eē wijs man op
te letten,
Men mach geen nar op
eyers setten. 3.29.</p> <p>Hy en heeft gheen wijsen
geest,
Die voor gecken niet en
vrees. 3.35.</p> <p>Hy moet veel brijs hebbē
die elck dē mont sal stop-
pen. 3.65.</p> <p>Hy en is niet gheheel vry
die noch eē stuck van sijn
bandē na-sleept. 3.115.</p> <p>Hoe dattet gaet, of hoe het
is,
De botten blijven plat-
vis. 1.26.</p> <p>Hoe grooter staet,
Hoe grooter haet. 1.53.</p> | <p>Hoeren vervoeren. 1.47.</p> <p>Hoe hooger bergh, hoe la-
ger dal,
Hoe grooter boom, hoe
suaerder val. 1.52.</p> <p>Hoe datje geldt of liefde
sluyt,
Het wil, het sal, het moe-
teruyt. 1.75.</p> <p>Hoe meerder visch, hoe
droever water. 1.14.</p> <p>Hoeren die schreyen,
En 'svyants vleyen,
Dat kan verleyen. 2.82.</p> <p>Hoe licht gheeft yemant
goeden raet,
Wanneer hy is in goeden
staet. 3.51.</p> <p>Hoe slimmer wiel,
Hoe meer het kraeck. 3.57.</p> <p>Honden hebben tanden,
In alle landen. 1.22.</p> <p>Honigh in den mont , en
'tscheermes aen dē riem.
P. 24.
Hon-</p> |
|---|--|

Tafel.

Honden eu fwijnen,
Sijn medecijnen. 31.38.

Hooge vloeden,
Godes roeden. 1.53.

Hoort fwijgt en fiet,
Muyft, maer en mauwt
niet. 12.7.

Hooghe boomen geven
meer fchaduwe, als vruch-
ten. 2.41.

Hooghe macht en minne-
fpel,
Dat en wil geen met-ge-
fel. 31.7.

I

Iachtige menschen dienen
op efels te rijden. 3.24.

Ick fal weten uwen ftaet,
Seght met wien ghy om-
me gaet. 3.32.

Ick en fag mijn levendagē
Niemant alleman beha-
gen. 3.65.

Ick wil, lefer, datje weet
Hy eet veel die weynigh
eet. 3.232.

Ider vogel fingt na hem de
fnabel gewaffen is. 3.70.

Ick fie, waer dat ick gae of
kom,
Geen bie maect honigh
fonder blom. 1.100.

Yl, met wijl. 1.47.

In Godes wegen,
Is Godes fegen. 1.16.

In een pijpers huys leert
een yder fluyten. 2.22.

In alle hayr mach wel een
goet peert fteken. 1.59.

In haeft en kan niet goet
gefchieden,
Tē fy dat ghy de peft wilt
vlieden. P.10.

In dien de man is heus en
foet

Het wijf vergeet haer ey-
gen bloet. 2.75.

In engte fijne vyant drin-
gen,

Dat doet hē menigmael
ontspringen. 3.75.

In

Tafel.

In eē ander mans oir is te
snijden als in een vilten-
hoet. 2.61.

In voospoet,
Is toefien goer. 2.2.

In't raegh daer blijft een
vlieg in hangen,
Maer het kan geen hor-
fel vangen.

Ionck rijs is te buyghen,
maer geen oude boomen.
1.1.

Is u wijf goet, en u been
quaet,
Vriant, houtse beyde van
de stract. 1.99.

Is oyt een vrouwe sonder
eer,
Daer is in haer geē schoō-
heyt meer. P. 20.

Ionck met out,
Dient niet getrout. P. 27.

Iffer yemant sot geboren,
Wat hy meestert 'tis ver-
loren. 3.135.

K

Kalf vleys,
Half vleys. P. 11.

Kent, en versint,
Eer datje mint. P. 10.

Kinderen wel op te trec-
ken,
Sijn geen faecken voor
de gecken. 1.15.

Kinderen hinderen. 1.47.

Kleyn peert,
Kleyne dag-vaert. 1.41.

Kleeren vereeren. 1.47.

Korte reyen hoven wel.
2.52.

Kraut de seugh in haren
neck,

'Tbeest gaet liggen inden
dreck. 1.9.

Krepel wil altijdt voor
danffen. 3.15.

Krijgh van buyten,
Doet vrientschap sluyten.
3.91.

Krijght een benrs rimpels
die eertijts vol was,
Het aensicht krijgt rim-
pels dat eertijts bol was.
2.91.

Krijgt

Tafel.

<p>Kunt ghy niet lijdē goet en quaet, Soo wacht voor u geen hooger staet. 1.41.</p> <p>Kunst gaet om broot, Maer baetter noot. 1.56.</p> <p>Kunst baert gunst. 1.47.</p> <p>Kust noyt soo een vryster aenden mont, datter haer i^e herte vā seer doet. P. 13.</p> <p style="text-align: center;"><i>L.</i></p> <p>Laet de vogelkens forgen, die hebben dunne been- tjens. P. 12.</p> <p>Laet berou., selden goet berou. 3.104.</p> <p>Laet vry u graf met bly- schap delven, De doot is 't eynde van haer selven. 3.144.</p> <p>Lant koopen en goet hou- welijck doen, verschijnt allen dagh niet. 1.162.</p> <p>Lancksamen rijckdom is saligh. 2.36.</p>	<p>Ledigheyt is hōgers moe- der, En van diefte volle broe- der. 3.95.</p> <p>Let op u eer, en houtse net, Het witste kleet is eerst besmet. P. 21.</p> <p>Licht gewin maectt sware beurien. 2.40.</p> <p>Lichte spijsē Is voor de wijse. 3.133.</p> <p>Liefde leert singen, Oock sonder dwingen. 1.60.</p> <p>Liefd' en sang, en wil geen dwang. 1.11.</p> <p>Lijt nijt. 1.47.</p> <p>Lijt als het immers wesen moet, Want nae het suere komt het soet. 3.107.</p> <p>Lijst mist. 1.46.</p> <p style="text-align: center;"><i>M</i></p> <p>Maet hout staet: Te veel is quaet. 1.14. * * * * Maet</p>
---	--

Tafel.

<p>Maet staet, 1.47.</p> <p>Maect dat geen joncheyt
ledigh gaet,
Want niet te doen leert
enckel quaet. 1.20.</p> <p>Maegden eer
Is wonder teer. 1.141.</p> <p>Maegde-suchten,
Sijn maer kluchten. P.8.</p> <p>Man te roer, wachje voor
de lij. 1.45.</p> <p>Mé acht geen verstant, in
sijneygen lant. 1.25.</p> <p>Men moet een paer narre-
schoenē verslijten eermē
recht wijs wort. 1.23.</p> <p>Men hout dat twee ver-
sচেyde sonnen,
Niet aen den hemel we-
sen konnen. 1.76.</p> <p>Men houft wel pap met
volle potten,
Om mont te stoppen alle
fotten. 3.65.</p> | <p>Men houft den hont geen
broot te geven, soo langh
hy wispel steert. 2.10.</p> <p>Men geeft wel statē, maer
geen wijsheyt. 3.6.</p> <p>Men noot geen esel oyt te
gast,
Of hy en draeghter pack
of last. 3.4.</p> <p>Men kan alle dingen doot
fwijgen, niet doot kijven,
3.65.</p> <p>Men siet aen de tonghe oft
vercken gortigh is. 3.70.</p> <p>Men kent de boomen aen
de vruchten. 3.70.</p> <p>Men misdeelt die 't mis-
gaet. 3.85.</p> <p>Mé geeft die heeft. 3.100.</p> <p>Men vint meer vosse-vellē
als esels vachten in een
bont-werckers winckel.
3.117.</p> <p>Met u geloof, oog of eer,
En speelt, ô vriendē, nim-
mermeer. 1.28.</p> <p style="text-align: right;">Met</p> |
|--|---|

Tafel.

- Met arbeyt krijgtnē vier
uyt den ſteen. 1.77.
- Met ydele handen is quaet
havicken locken. 1.100.
- Met onwillige honden is't
quaet haſen vangen. 1.15.
- Met eens te mallen,
Kan eere vallen. 1.123.
- Met ſchoon voor-doen
worter veel bedrogen. P.16.
- Met enckele veertjēs pluc-
men de vinck kael. 2.40.
- Met groote heerē iſt quaet
kerſſen eten, ſy kieſen de
grootſte, en ſchieten met
de ſteenen. 2.51.
- Met wel te winnen en wel
te ſparen,
So kanmen machtig goet
vergaren. 2.78.
- Met vrienden eten, drinc-
ken, wandelen,
Maer met de vreemden
moetmen handelen. 2.92.
- Met veel houtmen huys,
met weynigh komtmē
toe. 2.87.
- Met weynigh rijck,
is God ghelijck. 3.22.
- Met gecken en moetmen
niet dwafen. 3.59.
- Met een benepen kat is
quaet te vechten. 3.74.
- Met tijdt en ſtroo rijpen
de miſpelen. 3.79.
- Metter tijt bijt de muysē
kabel in ſtucken. 3.81.
- Met troetelen ſo wort het
vercken den kop inghe-
ſlagen. 2.65.
- Midts Hemors ſoon de
maegt verkracht,
Wort jonck en oudt om
hals ghebracht. 3.83.
- My dunckt hy is in goedē
ſtaet,
Die ſonder ſchult te bed-
de gaet. 2.81.
- * * * * 2 Mijt

Tafel.

Mijt nijt. 1.47.

Morgen forgen. 1.47.

N.

Na den kemel maect het
pack,
Anders baertet onghe-
mack. 2.21.

Nae hooge vloeden, laege
ebben. 1.45.

Na dé drager maect den
sack,
'Tpack nae 't peert, en
'tpeert na 't pack. 2.22.

Naeu onderfoeckon komt
van arme lieden. 3.76.

Natuer treckt meer dan
seve peerden. 1.97.

Neemt van liefde moeyt'
en pijn,
Liefde sal geen liefde zijn.
2.92.

Neef, so lang ic geef. 2.72.

Net by kuys, en mors by
vuyt,
Valck met valck, en uyl
met uyl. 1.103.

Niet te veel eyers onder
een hen. 2.16.

Niet en wort soo fijn ghe-
sponnen,
Often komt noch aender
sonnen. 3.40.

Niet hoe veel,
Maer hoe eel,
Niet hoe kleyn,
Maer hoe reyn. P.6.

Niemant springht vorder
als sijn pols vermach. 2.32.

Niemant en ontkleet hem
geern eer hy slapen gaet.
2.73.

Niemant klat sijn rockjen
af,
Of daer gaet een vlockjē
af. 1.26.

Nijt bijt. 1.4.

Nijt krijt van spijt,
Waer eere rijt. 4.7.

Noch vinnigh slaen, noch
harden dwangh,
En brengt een esel tot dé
dranck. 3.76.
Noyt

Tafel.

Noyt vryheyt was soo dier
ghekocht,

Offy en heeft meer inghe-
brocht. 2.83.

Noyt moetmen van een
eerlick man,

Al nemen watmen krij-
gen kan. 2.93.

*Noyt worter reviere groot, of
daer gaet al vry veel troebel-
waters in.* 2.53.

*Noyt sagh mensch so schoonen
roos,*

*Die niet eens haer glans ver-
loos.* 1.163.

Noyt saghmen op een esel
dueren,

Twée geckē vol verwaē-
de kueren. 3.16.

Noyt man en had so wij-
sen sin,

Of daer en stack eē geck-
jen in. 3.55.

Noot stoot. 3.57.

Nutten sonder krassen,
Kluyven sonder bassen.

2.17.

0

Of minder moets,
Of meerder goets. P.29.

Om eē mudde korens diē
hy te malen heeft, wil hy
een gansche meulé rech-
ten. 1.111.

Om de minne van het
smeer,
Leckt de kat de kande-
leer. 1.119.

Ongelijcke peerden trec-
ken qualick. 1.104.

Ongesien,
Kan geschien. P.14.

Ongelijcken aert,
Dient niet gepaert. P.27.

Ons leven is eē winter-pat,
Nae weynigh droogh al
weder nat. 3.111.

Ons tijt verloopt ghelijck
een stroom,
En naer het blat soo valt
de boom. 3.112.

3

Oock

Tafel.

Oock steden en rijcken,
Hebbē hare lijcken. 1.49.

Oock diere koop kā som-
tijts baten,
Sōtijts dient goede koop
gelaten. 2.81.

Opeen vollen buyck,
Staet een vrolick hooft.
2.6.

Op een fiende pot en sit
noyt vliegh. 2.44.

Op ledige folders en komē
geen kalanders. 3.4.

Op haestige vragen dient
traegh geantwoort. 3.24.

P

Peeren en vrouwē die niet
en kraken,
Die plachten alderbest te
smaken. 1.98.

Pennincx reden klinckt
best. 2.67.

Plompe sin,
Plompe min. 1.88.

Q

Quade beenen en goede
wijven,
Dienen wel in huys te
blijven. P.21.

Quade ghebueren,
Moetmē besuieren. 3.73.

Quaet voetsel,
Quaet broetsel. 1.98.

R

Raet voor daet, 1.47.

Raect de muys eens in het
meel,

Voor ghewishy eet te
veel. 2.64.

Reyft vrou of maeght in
bedevaert,

Sy krijght wel licht een
lichten aert. 1.26.

Reyft vrient, al waerghy
reyfen meugt,
Het beste reys-gelt is de
deugt. 1.14.

Reynghekleet,
En niet te breed. P.22.

Rijt voort, maer siet om.
3.25.

**** 4

Rijc-

Tafel.

Rijcke gecken vercieré de
stadt,
Wijse mannen bestieren
de stadt. 3. 18.

Rust maect roest. 3. 45.

S

Sacht te gaë en verre sien,
Is een daet van wijse lien.
3. 25.

Saeyt met handen,
Niet met manden. 2. 34.

Sanden verlanden,
Landen verstanden. 1. 44.

Schade scheidt vrietschap.
2. 72.

Schoon voor-doen is half
verkocht. 1. 67.

Schoone lieden ende ghe-
scheurde schorte - klee-
deren hebben veel aen-
stoets. 1. 124.

Schoon root,
Haest doot. 1. 168.

Segt ons met wien dat ghy
verkeert,
So heb ick uwen aert ge-
leert. 1. 5.

Schriften van fotten,
Sijn voor de motté. 1. 54.

Selfs is goet kruyt. 2. 58.

Set een kick-vors op een
stoel,
Hy wil weder na dé poel.
1. 68.

Siet ghy een vos ontrent u
slot,
Gaet sluyt dá vry u hoen-
der-kot. 1. 130.

Siet, kint, dit heb ick lang
geweten,
Dat groote vissé, de kley-
ne eten. 2. 54.

Sydy weyts en niet te vijs,
Stopt u neus, en eet pa-
trijs. 3. 137.

*Sijt ghy goets moets,
Ghy doet wat goets. 1. 19.*

*Sijtje wijs of sijtje sot,
Hebt geen koffer sonder slot.
1. 41.*

Sijt ghy eë esel inder daet,
En kiest geë leeu tot me-
de-maet. 2. 88.

*Snachts

Tafel.

- 'Snachts liggen, 'smiddags
staen,
'Smorgens sittē, 'savonts
gaen. 3.133.
- Snijtmēn sijn neus af, men
schent sijn aēgesicht. 2.14.
- Sonder wagen niet verga-
ren,
Sonder wijsheyt niet be-
waren. 2.87.
- Soo veel mans zijn in een
man,
Als hy vreemde talē kan. 1.48.
- Soo voor gepepen, soo na
ghedanft. 1.98.
- So ghy geen want hebt na
het schip,
Ghy moet te grond' of op
een klip. 1.111.
- Soo de klock is, so de kle-
pel,
Soo de pot is, so de lepel. P.16.
- So ghy met spreken u ver-
gift,
'Twort met geen sponfy
uytgewift. 2.32.
- So wel klaegt hy die 't wel
is, als die 't weē is. 2.6.
- Soo ghy op't kleyntjē niet
en let,
Het groote wort u los ge-
set. 2.89.
- Soghy een stock geeft aen
een geck,
Ghewis hy slaet u in den
neck. 3.59.
- Soo de man is in dē mont,
Soo is hem sijn hertens
gront. 3.70.
- Soo de moeder is, so is de
dochter. 3.130.
- Spijs wel geknout,
Is haest verdout. 3.135.
- Spijse ging van den eter, en
soetigheyt van den sterc-
ken. 3.129. Recht. 14.14.
- Spijt
Gaept wijt. P.25.
- Staet maer een wijl,
Ghy verliest eē mijl. 1.41.
Springht

Tafel.

Springht niet verder als u
stock lang is. 2.23.

Spreec-woordē zijn doch-
ters van de dagelicksche
ondervindinge. P.6.

Staet belaeet. 3.121.

Steeckt u in gheen gat, of
sieter deur. 2.24.

Stille waters, diepe gron-
de. 1.46.

Steeckt u vingher in geen
dwafens mont. 3.58.

Stof sal der slangen broot
zijn. 3.124.

Straft kintsche feylen aen
u kint,

Eer ghy daer mans ghe-
breken vint. 1.18.

*Streeltje den hont hy bederft u
kleet. 2.59.*

Stroopt u armen, en seght
God wouts. 2.12.

Stuyt de min,
In haer begin. 1.64.

T

Taft geen root yser aen, of
spouter op. 2.23.

Taft oock den wijsten in-
de mou.

Daer sit een geckjen inde
vou. 3.54.

Teerna neer. 1.47.

Te samen willē suypen en
blasen,

Dat is een daet van rechte
dwafen. 2.65.

Te grootē liefd' heeft wel
gedaen,

Dat haet uyt-liefden is
ontstaen. 1.17.

Te Romē ging noyt man
of peert,

Of't was des vry te min-
der waert. 1.26.

Telt den rechter gelt,
So is sijn oir ontfelt. 1.54.

Terwijl het rijsje swack is,
moetment buygen. 1.2.

***** 5

Ten

Tafel.

- Ten fy de slang verflint eē
slang,
Sy wort geen draeck haer
leven lang. 2.90.
- 'Tgeluck,
Is vlugh,
Die het vat,
Die het hadt,
Die het quist
Die het mist. 2.19.
- 'Tgetij gaet sijnen keer,
Ten wacht nae prins of
heer. 414.
- Tis beter van swijgen
Berou te krijgen,
Als door veel spreken,
Eē vyer 'tontstekē. 1.49.
- 'Tis quaet slijpen sonder
water. 1.100.
- 'Tis gheen out mans doen
harde noten te kraken.
1.110.
- 'Tis quaet de duyvel een
hantschrift te gevē, want
men moet de quitantie in
de helle halen. 1.149.
- 'Tis kunst in tijts ja seggē.
1.162.
- 'Tis best te vryen, daermē
den roock kan sien. P. 19.
- 'Tis quaet hasē met trom-
mels vangen. 2.16.
- 'Tis quaet kemmen daer
geen hayr en is. 2.26.
- 'Tis quaet koucken backē
sonder vyer of vet. 2.26.
- 'Tis licht groot vyer ma-
ken, van een anders turf.
2.16.
- 'Tis wonder foo hy vrien-
den heeft,
Die altijt neemt, en nim-
mer geeft. 1.93.
- 'Tis te laet de koy ghesloten, als
'twogelke wegh is. 2.31.
- 'Tis quaet hasen met trommels
vangen. 2.16.
- 'Tis een stoute kraey die
eē levendig beest in 't lijf
pickt. 3.7.
- 'Tis gheneugelijck te sien
regenē, alsmē in 't drooge
staet. 3.50.
- 'Tis

Tafel.

- *Tis een wijfe van het lant,
 Korte tonghen kort van
 hant. 3.61.
- *Tis hart ooft, dat de tijdt
 niet en meuckt. 3.82.
- *Tnachtegaeltjé op de peul
 Dat vermach te bijfter
 veul. 2.76.
- Toont wieje zijt,
 Wanneerje lijft. 3.139.
- Tot Gods hulp behoeft ar-
 beyt. 2.12.
- *Treckt alft nopt, viſſcher.
 2.18.
- Tot het ſnijde vande kaes,
 Dient een wijs man, en
 een dwaes. 3.18.
- Troubel water *sviſſchers
 ſin,
 Want daer light ſijn vor-
 deelin. 3.83.
- *Tſal ſmetten of branden,
 Vrient, wacht u handen.
 1.148.
- *Tſy arm of rijck,
 Elck ſijns gelijck. 1.103.
- *Tſy bitter of ſoet,
 Wat ſmaect, dat voet.
 3.133.
- *Tſijn ſtercke beenen die
 weelde dragé konné. 2.1.
- *Tſlot is qualick te bewaré
 daer elck den ſleutel van
 heeft. 1.124.
- Tucht baert vrucht. 1.17.
- Tuſſchen hant entant
 Wort veel te ſchand'. 1.54.
- Tuſſchen neus, entuſſchen
 lippen,
 Kan een goede kans ont-
 glippen. 2.88.
- Twee muſſen aen een ko-
 ren-ayr,
 En maké nimmer vreed-
 ſaem paer. 1.75.
- Twee op eené tijt te vrijé,
 Sietmen ſelden wel be-
 dijen. 1.81.
- *Twil al muſſen wat van
 katten komt. 1.95.
- Twiſt verquiſt. 3.41.
- Vaert-

Tafel.

V

Vaertmen over een floot
Men laeter een broot,
Vaertmen over een veer
Men laeter noch meer.

2.63.

Valt oyt Cypreffen boom,
valt oyt u eer ter neder,
Niet eene van de twee en
rijfter immer weder.

I. 139.

Van een voncke brant het
huys.

I.9.

Van het peck,
Blijft een vleck.

I.21.

Van vogels, honden, lichte
vrouwen,

Voor een genuchte duy-
sent rouwen.

I.58.

Van oute laet het vogelke
sijn fangh.

I.110.

Van lachende schouten, en
schreyende hoeren

En laete niemant sich ver-
voeren.

I.159.

Van droomen te spreken,
is waeckende liedē werck.

P.5.

Van een goede gront een
wijngaert, van een goede
moeder eē dochter te ne-
men.

P.16.

Van de foetste wijn,
De felste azijn.

2.35.

Van hoog te gaen, en veel
te mallen,
Plach menigh man in't
slijck te vallen.

3.20.

Veel vlaggen,
Luttel boters.

I.44.

Veel betrouwt,
Licht berout.

I.34.

Veel opte straet,
Licht op den praet.

P.21.

Veel slaghen maken den
stoc-visch murrw.

I.101.

Veel koeyen,
Veel moeyen.

2.50.

Veel geschreuw, en luttel wol.

2.85.

Veel herders by de schapē
Sullen maer te langer fla-
pen.

3.15.

Vech-

Tafel.

- Vechtende koeyen voegē
haer te samen als de wolf
komt. 3.40.
- Vergadert graen in uwe
schueren,
Dé Oegst en sal niet lan-
ge dueren. 1.21.
- Verfiet u, vrienden, voor
den noot,
De rups dient in de pop
gedoot. 1.64.
- Verlooren eer,
Keert nimmermeer. 1.141.
- Verfwegen quaet,
Blijft sonder raet. P.10.
- Verstelt noch eens u kin-
der lueren,
Sy sullen noch een jaer-
tjen dueren. 2.18.
- Ver vā sijn goet, na by sijn
schade,
Want hoemen haest, mē
komt te spade. 2.83.
- Verdeylt vyer brant qua-
lick, 3.91.
- Vyer, gelt, hoeft, en heete
min,
En houtmen noyt ter de-
gen in. 1.73.
- Vyer en stroo,
Dient niet also. 1.131.
- Vyer van stroo, en hoere
min,
Veel bohays, en niet daer
in. 1.146.
- Vint de muel geen koorē,
so maeltse steenen. 3.94.
- Vleyt yemant soeter als
hy plach.
Hy wil bedriegen, soo hy
mach, 2.92.
- Vogelē van eender veren vlie-
gen gemeenlic te same. 1.103.*
- Volmaeckt dol. 1.47.
- Voor den nacht,
Dient gewacht. 1.67.
- Voor een outaer als hy
breeckt.
Niemant oyt een keers
ontsteect. P.18.
- Vof-

Tafel.

<p>Vreesje voor den blixem?
 soo duyckt. 3.120.</p> <p>Vreëdelingē liefde maelt,
 Iuyft ghelijck haer herte
 dwaelt. P.19.</p> <p>Vrient hout seer,
 God noch meer. 1.53.</p> <p>Vrient soo ghy op u leerse
 pist,
 'Tis tijdt dat ghy u boel-
 tjen mist. 3.140.</p> <p>Vrient wilt ghy leven met
 gedult,
 Denckt watje waert, en
 wesen sult. 3.140.</p> <p>Vryen is lijn. P.14.</p> <p>Vroeg rijp, vroeg rot,
 Vroeg wijs, vroeg sot,
 Vroeg valck, vroeg uyl,
 Vroeg henst, vroeg guyl.
 1.24.</p> <p>Vrouwen verouwen.
 1.47.</p> <p>Vryers eedt en minne-
 klachten,
 Moetmen niet als grillen
 achten. 1.146.</p> | <p>Vryheyt, blyheyt. 3.121.</p> <p>Vuyle monden,
 Vuyle gronden. 3.70.</p> <p style="text-align: center;">W</p> <p><i>Wachje van afsyn,
 Van soeten wijn. 2.34.</i></p> <p>Wachje voor dē gijp. 2.7.</p> <p>Waer dat de slangh 'thoofst
 in kan dringen,
 Daer false 't gantsche lijf
 in wringen. 1.8.</p> <p>Waerj' uyt de poort,
 Soo rochje voort. 1.42.</p> <p>Waer weeld' en hoogmoet
 voren gaen,
 Komt schand' en schaed'
 haest achter aen. 3.7.</p> <p>Waer veel goets is, daer
 sijn veel die het eten:
 2.48. Eccles. 5.11.</p> <p>Waer ghy den gront niet
 klaer en siet,
 En gaet daer in het water
 niet. 3.88.</p> <p style="text-align: right;">Wan-</p> |
|---|---|

Tafel.

- Wanneer de fleutel is van
gout,
Waer isser dan een slot
dat hout? 1.54.
- Wanneer eē hoere schreyt
Denckt dat^s u lagen leyt.
1.156.
- Wanneermen is verfaet,
Dan smaectt gheen hon-
nigh-raet. 3.78.
- Wanneer eē prins springt
uyt den bant,
Daerom lijt dickmael al
het lant. 3.83.
- Wanneer een boom ter
aerden sijt,
Maeckt yder dat hy tac-
ken krijgt. 3.84.
- Wanneer eē muer tot val-
len staet,
En soeckt aen hem geen
toeverlaet. 3.89.
- Wanneer een esel honger
heeft,
Hy eet al wat sijn meester
geeft. 3.134.
- Wat hoornē heeft, wil ste-
ken. 1.97.
- Wat venus voeght, dat
scheyt de klippel. 1.146.
- Wat yemant in het donc-
ker doet,
Dat wort by lichten dagh
geboet. P.21.
- Watje segt, of watje ralt,
Met u meerder noyt en
malt. 2.52.
- Wat isser dwaeser als niet te
willen leeren, vermits mē
tot noch toe niet geleert
en heeft? 2.96.
- Wat batet of de koe veel melck
geeft. sose dien weder om stoot.*
2.50.
- Wat is van groot, of trots,
of hoogh?
Een mug steeckt wel een
leeu in't oogh. 3.33.
- Wie voor musschen sich
ontsiet,
Die en saeyt het koren
niet. P.12.
- Wie elcke veer wil sien en
raecken,
Hoe kan die oyt eē bed-
de maecken? P.12.
Wie

Tafel.

Wat blinckt,
Dat wringt. 3.49.

Wat let dat leert. 3.89.

Wat yemant roofst, of vint
of erft,
Hy laetet al wanneer mē
sterft. 3.12.

Weegt u beurs geen pont,
Hebt honig inden mont.
P.26.

Weet of rust. 3.30.

Weynigh met eer,
Wat hoefje meer? 2.23.

Wie op gheen ouders raet
en past,
Die stelt sijn gangen nae
den bast. 1.18.

Wie kint of muylen straf-
fen willen,
Die slaese niet, als op de
billen. 1.19.

Wie in sijn lant gheen ko-
ren saeyt,
'Tis seker dat hy distels
maeyt. 1.20.

Wie spreeckt, die saeyt,
Wie hoort, die maeyt.
1.57.

Wie koopt eer hy het wel
besiet
En is de rechte koopman
niet. 1.67.

Wie sit en lolt, of sit en
vrijt

Verlet sijn werck, vergeet
sijn tijt. 1.79.

Wie een out huys heeft te
greyen

En een jonck-wijf heeft
te vleyen,

En een klock moet gade
slaen,

Segh, wanneer heeft die
ghedaen? 1.108.

Wie veel wil mallen,
Moet eenmael vallen.
1.136.

Wie een hoere trout, is
een schelm, of falder een
worden. 1.147.

Wie kenter oyt na rechten
eyfch,
Meloenen, en het vrou-
wen vleys. P.10.
Wie

Tafel.

Wie beschromelic vraegt,
die leert weygeren. P. 13.

Wie jockt,
Die lockt. P. 22.

Wie tot stout eyfichen is
genegen,
Set daer een vry ontseg-
gen tegen. P. 24.

Wie met appelē vrijt, wert
met klock-huyfen ghe-
loont. P. 24.

Wie besoeten wil, moet
besueren. 2. 12.

Wie geen eyerē heeft, die
broet den nest. 2. 23.

Wie teghen windt spout,
maect sijnen baert vuyl.
2. 44.

Wie brenghter water tot
sijns buer-mans huys,
als sijn eygen brant?
2. 69.

Wie meer van apē als van
schapen houwen,
Die sietmē licht een kael
aersgat krouwen.
2. 83.

Wie verre biert, die spilt
veel tonnen,
Ent'ende'sjaers niet veel
ghewonnen. 2. 83.

Wie visch voor visschers
deur wil vangen,
Die mocht sijn net wel el-
ders hangen. 2. 87.

Wie binnensjaers wil alles
vangen,
Die mocht wel voor den
winter hangen. 2. 88.

*Wie worter tot yets groots ghe-
bracht,
Die eerst het kleyntjen niet
en acht? 2. 89.*

Wie vrientschap aen een
vrient verwijt,
Die is sijn vriët, en vrient-
schap quijt. 2. 92.

*Wie twee hasen jaegt, vangter
veeltijts geen. 2. 64.*

*Wie selfs een mont heeft, laete
geen vreemde sijn pap koelen.
2. 56.*

Wie haestigh giet,
Hout dickmael niet. 2. 45.
* * * * *
Wie

Tafel.

Wie hoogher klimt als hē betaemt, Die valt wel laeger als hy raemt. 3.20.	Wilt ghy wel fcheren nae den aert, Soo fcheert voor eerft eē geck fijn baert. 3.88.
Wie jaegt met katten, En vangt maerrattē. 3.31.	Wift yemant wat gefchie- den fal, Hy waere vry van onge- val. 2.92.
Wie wel gedijt, Die wort benijt. 3.47.	Wijfe lieden wederleggen veel met ftilswijgē. P.24.
Wie een quaden naē heeft is half gehangen. 3.71.	Wijs en rijck, Is God gelijk. 2.87.
Wie in der haeft ovent, krijgt ghehorende broo- den thuys. 3.79.	Wijfe en gecken te famen zijn noodig om een ftadt te maken. 3.18.
Wie met de duyvel ghe- fcheept is moet hē werck geven. 3.92.	Wijt beheert, Nae bevrient. 2.52.
Wie ftruyckelt en niet en valt, vordert weg. 3.104.	Wijt gapen en bijt niet, Veel blafen en fmijt niet. 3.61.
Wie dwaelt, en haeftigh weder keert, Die worter beter door gheleert. 3.105.	Wort yemant fieck, off krijgt hy pijn, Eerft, Goden dan den Medecijn. 3.131.
Wilje mijn erf? Wacht tot ick sterf. 3.8.	Wt lust, Onrust. 3.133. Wat

Wat de feuge doet , moeten de
biggen ontgelden.

*Met dese plate (die op het twee-en-tachtigste
bladt van het derde deel behoorde ghestelt ghe-
weest te zijn) beslyten wy dese Tafel: Doch is
mede te lettē (gunstige leser) dat in de selve veel
druck-fauten in verscheyde spreeck-woordē zijn
verbetert.*

De wordere mislagen hier in gepleegt sal, die
met aendacht leest, selfs lichtelijck kon-
nen wyt-vinden, ende oock her-
stellen, soo hem sulcx
goet dunckt.

Al dat ghy { siet
hoort
weet
mengt } en { oordeelt
gelooft
seght
doet } niet

Amoris Laconismi.

Liefdes Kort-sprake.

IN-LETDINGE.

PHILARETVS van Waermont, een soet aerdigh edel-man, in sijn groene jaren de werelt met oordeel gesien, en verscheyde talen gheleert hebbende, is naederhant in sijn vader-lant gekeert, ende aldaer een gheruymen tijt gebruyckt zijnde geweest in verscheyde eerlicke (doch moeyelicke) bedieningen, was eyntelick van de selve vermoeyt ende af-keerigh ghewordē, ende hadde daerom sich metter woone begeven op seker sijn buytē huys, in een vruchtbare landt-streke cierlick en op-gebout, om aldaer sijnen overigen tijt in stille besigheyt, buyten nijt en strijt soetelicken over te brengen. Hy dan in dit buyten-leven nu eenigen tijt ghetreden wesende, geviel het ontrent den lieffelicken Mey-tijdt dat hem in de voor-seyde gelegentheyt eenige sijne vrienden, ende onder de selve een goet aen tal wel opghewoede jonge lieden, quamen besoecken; die by op een schoonē morgen-stont (in een venster liggende)

de) hadde vermerckt eerst te gaen wandelen onder de bloeyende boomen van den aen-leggenden hoff; ende eenigen tijdt daer nae sich te hebben neder-geset onder de nieu-groenende telgen van eenen jeugdigen lindenboom, op het voor-hoff staende; alwaer de selve onderlinge tot haere koninginne hadde verkoren Ionc-vrou Phronesia van Geestrijck, met macht om voor datmael een yegelick op te moghen leggen soodanigen last ende bevel als de selve soude moghen oordeelen tot de meeste vermakelickheyt van't geselschap te sullen dienen: in welck ampt de voorsz. jonck-vrouwe Phronesia (na eenige heusche verontschuldinge) getreden zijnde, was besich aen den desen en den genen vast'teen of'tander te gebieden; hier door began in't gemoet van Philaretus (dit hoorende ende siende) eenige genegentheyt t'ontstaen om sich by de voor-seyde jonge lieden te verwoegen, ten eynde om mede wat goets en wat soets onder de selve vsorts te brenge, na voor-vallende gelegentheyt; alles tē eynde om aē de voorsejde sijne gastē te betoonen hoe aen-genaem hem der selver geselschap moeste wesen, dewijle hy, als tegē sijne aert en jare, sich onder de jonge lieden quam vermengen. Hier op dan beneden gekomē zijnde, ende het geselschap naerderende, is hem van twee snege jonghe lieden (sich van den hoop af-sonderende) de wegh heusselick af-ghenomen,

doende

doende de selve aen hem versoek, ten cynde by de tegenwoordige vergadering wat by wilde woenen, ende met sijn bevallick geselschap wat vermaecks aen-bren-gen. Soete jonge lieden (antwoorde Philaretus) dat ick hebbe en past niet op dese ghelegentheyte, ende dat hier wel passen soude, dat en heb ick tegenwoordelick niet; laet my daerom aen my selven, en onder-hout malkanderen, als ghy begonnen hebt; vogelen van eender veeren dienen best te samen. Neen, Heer, antwoorde een van de by-standers, dit en is geen haven om soo voor-by te zeylen sonder tol te betalen: heb ick niet van wijse lieden ghehoort dat het de beste slaghe van jonghe lieden is, die soo wat van den ouderdom alrees in sich vertoonen? ende wederom, dat het wel de bequaemste sorte van oude lieden wort geacht, die noch so wat van de jonckheyt aen sich hebben behouden? Dit gebeurende, ende dese woorden noch niet geeyndigt zijnde, bewont hem Philaretus omcingelt, en als belegbert van een groot deel van't geselschap, alle gelijckelic het selve versoek met eenparige begeerten ernstelick aendringende: des by sich eyntelick liet geseggen, ende met eene de koninginne eerbiedelick ghegroet, ende de handen gekust hebbende, sette sich neder nevens Iusvrou Virginia van bly-leven, verwachtende op wien de bevelen van de koninginne soude komete vallen, ende wat de

selve souden uyt-brengen. De Koninginne niet langh hier nae hare oogen slaende op Philaretus, began te seggen; nadien tot haerder kennisse was gekomen, dat hy, onder andere goede saken, in sijn reysen naeu-keurigh was gheweest om voor-raedt te doen van allerhande aerdige spreucken ende spreek-woorden, die hem hier end daer onder andere natien waren voor-gekomen, dat soodanige spreucken kort en scherp zijnde, ende in weynigh woorden veel begripende; haer bevel was dat hy ten goede van dat soet gheselschap soude aen-vanghen uyt te brenghen, ende te beschrijven de rechte Minneplichten, beyde voor jonge vryers ende jonck-vrouwen, en dat alleen door spreek-woorden en soete spreucken, om alsoo eens in een kort-sprake te moghen sien, dat soo veel aerdige geesten in't langhe voor desen hebben voor-gestelt.

Philaretus sich willende verontschuldighen op sijne jaren, kortheyt van memorie, ende andere ongelegentheden meer, wert met gemeene stemmen verwesen tot gehoorsaemheyt; in voegen dat hy, siende hoe dat hy gescheept was, en dat hy den bal spelen moeste so die lagh, den voorsz. last eyntelick aen heeft genomen, met versoeck nochtans dat hem tijt soude werden toe-ghestaen tot den naer - middagh, om sijne memorie middelerwyle op die ghelegentheyd wat te mogen ververschen :

Het welck hem by allen zijnde in-gewilligt, heeft terstont daer na sich aldaer een dienaer gevondē, die hem alle versochte tot het middagh-mael te willen komen; waer mede het geselschap van daer ghescheyden, ende de maeltijt korter hebbende ghemaect, als naer gewoonte, heeft sich des na-middagster bestemder plaetse in vollen getale latē vinden, alwaer Philaretus in't midden gesetē zijnde, ende een schriftelicke memorie, tot sijn behulp, in de handt hebbende, aldus began te spreken.

AL isset sulcx, soete jonge liedē, dat ic mijn hoofft rontom besteken vinde, niet met verscheroosen, nae den aert van desen liefflickē Mey-tijdt, maer met rechte kerck-hof-bloemen, dat is, met menighte van grijsē hayren, na de gelegentheit mijner jaren; evenwel nochtans, alsoo ick door uwe tegenwoordigheit in myselven gewaer ben geworden soo eenige (ken weet niet hoedanige) jeugdige invallen ende ghedachten, soo ben ick ghenegen gheworden het versoeck, by u lieden aen my heden gedaen, nae te komen, ten besten dat ick kan, en tot bericht van houbare en hounutte jonge lieden te openē

sodanige aenmerckingen als ic uyt spreuckē van verscheyde volcken t'anderen tijden hebbe uyt-gevonden, oordeelende mijns plichts te wesen dat ick een yder in dese gelegentheit aen-wijse den wegh, dien ick na dwalen en malen, eyntelick hebbe gheoordeelt den besten te wesen. Van droomē te spreke, is wakende luydē werck. Ic kome dan tot de saecke, en segge dat een vryer, een vry-heer wesen- de van sijne jeugt, ende eē vryster, vry teer zijnde in hare jeugt, beyde vry wat berichts van doen hebben ontrent het beleyt haerder jeught: een vryer om sijn vryheyt wel te ghebruycken; een vryster om haer

teerheydt niet te misbruycken,
d'onbefochte, d'onbedochte
seytmen van outs, en'tis de waer-
heydt, want spreek-woorden
zijn dochters vande dagelic-
sche ondervindinge.

Wel aen ic ben gesint hier toe wat
te seggen, maer op het kortste dat
ic kan, Een greyntjē pepers is
beter als eē mande vol pom-
poenen:

Niet hoe veel,
Maer hoe eel.
Niet hoe kleyn,
Maer hoe reyn.

En in alle maniere,

De kortste mallicheden zijn
altijts de beste.

'Tis een Italiaens seggen,

Die een wijf heeft ghehad,
verdient een kroone van
lijdsfaemheydt; die der twee
heeft ghehad, verdienter
een van dwasheydt.

'Tis een frans woort,

De eerste man is een vriend,
de tweede man is eē man,
de derde is een meester.

Sommighe onder ons gaen verder,
en seggen,

Ecnste trouwē is nootwen-
digheydt, twee-mael is mal-
ligheydt, drie-mael, is dullig-
heydt.

Wat my belanght, ick houde dit
voor warachtigh,

Als vā twee gepaerde schel-
pen

D'eene breeckt, of wel ver-
liest;

Niemant sal u kunnen hel-
pen,

(Hoe je soect, of hoe je kiest,)

Aen een, die met effen ran-
den

Iuyft op d'ander passen sou;

D'eerste zijn de beste pan-
den,

Niet en gaet voor d'eerste
trou.

*Yder wicke dit soo het hem goet
dunckt; voor my ick en sal jegen-
woordelijck niet staen als op het
eerste, en hoe men ghevoegelicxt
daer toe gheraken kan. En daer
toe segh ick dit, als tot een in-ley-
dinghe:*

Een

Een dief vond' licht een opē
kist,
Indien hy alle dingen wist;
Een vryer kreegh wel haest
een vrou,
Wist hy slechts waer hy vryē
sou.

*Wat raet dan om dit te weten?
vragen de vryers. Ick antwoorde;
dat hier te lande onder de jonghe
dochters int gemeen geene of wey-
nige te vindē zyn, die niet en hel-
len naer een goet gheselschap, de-
wijle men de selve in hare vryheyt
laet, sonder dwangh ofte aenra-
dinge tot klooster-leven. Wie van
de selve en seyter niet t'eeniger tijt
ten minsten in haer selven?*

Al het kleyn, en groote vee,
Al de vissen van de zee,
Al de vogels van het wout,
Wenschē om te zyn getrouwt
Wenschen om te zyn ghe-
paert;
Wacrom mijne jeught ghe-
spaert?

Al is de mier
Het minste dier,
Noch wil het paren:
Een rijpe maegt,
Naer eyfch gevraegt,
Sal die haer sparen?

*Laet dan een jongelinc geene van
alle in sijne in-beeldinge hier van
uyt nemen: En daerom, isse jonc,
vryer, daer ghy het oogh op hebt,
soo steltet vast, dat*

Ionge jaren
Willen paren.

*Begint se wat aen te komen; denckt
dat ghyse in haer selven hoort
mompelen,*

Met beter te hoopen
Is de tijt verlopen.

En vry niet sonder redenen:

Terwijl ick wacht een man,
van ridderlijcken staet,
Soo voel ick dat mijn jeugt
al vast daer henen gaet:

*Als eens op sodanigen ongelegent-
heyt een voor treffelicke jonc vrou
klaegelick wort gheseyt ghesproken
te hebben.*

*Isse teer, swack, en bleyck? denckt
dat se bequamer is om het pack der
liefden, als om meule-steenen te
dragen. Gheloofst de medecijnen en
natuer-meesters, die hier in klaer
spreken, en zyn gewoon te seggen:*

Bleycke verven
Paren of sterven.

*Isse kloeck van leden? hout seker
dat so eē Amazone een Alex-
ander verwacht*

Isse bloosende, en wel ghedaen?

Men kan wel sien aen haer
ghelaet,
Dat sy het minnen niet en
haet.

Isse sieckelic? sy denckt misschien

Wanneer het immer wesen
moet,
De minne-doot is wonder
soet.

Isse weeligh, en lustigh?

Een wilde vogel achtet pijn,
Langh in de kooy te moeten
zijn.

*Isse swaermoedig, en dicwils such-
zende?*

Maegde-suchten,
Zijn maer kluchten.

*Denckt dat se seyt, of ten minsten
peyft,*

Soet suchje vlieght eens by
den man
By diē ic nu niet wesen kan.

*Isse hoog-dravende en moedigh?
segt haer vryelick,*

Maeght, wilje staet, of eer, of
glans,
De luyster komt u van de
mans.

*Isse neer slachtigh, en kleyn in haer
oogen?*

Een ned'rig hert is voor een
man
So nut, als yet dat wese kan.

*Isse qualijc gehouwen by een stief-
vader, stief-moeder, of diergelicke?*

Of yemant deur, of venster
sluyt,
Die qualic is, die wilder uyt.

(Stief-moeder is een hatighe
naem; een jongen werpende op een
tijdt nae een hont, ende raeckende
sijn stief-moeder, riep 'tis niet al
mis. wat een vreemt seggen!)

Isse

Iffe wel by een broeder, of andere goede vrienden? ic weet daer zijnder die seggen derven;

Al beter van een man bekenven,
Als by een broeder wel televan.

Ghy daerom, tot besluyt, seght vry met den ouden Leer-meester van dese kunst,

Gefellen wilt vry netté hangen
Want alle vogels zijnt te vanggen.

Nu vorder, tot de saecke selfs;

Soeckt ghy een wijf na uwē wensch,
Gaet niet voor eerst tot eenigh mensch,

God is de vinder vande trou,
Gaet eyft van hem een goede vrou;
En krijght ghy die, soo geeft hem eer,

Want 'tis een gave van den Heer.

Maer als ick van een goede vrouwe spreke, ick en verstaen geen volmaeckte. neen wisselick,

De koeyen hebben plecken,
En vrouwen hare vlecken.

En daerom,

Soeckt ghy eē peert of wijf,
maer suyver van gebreken,
Soo mooghje vry het werck voortaan wel laten steken,
'Tis seker lieve vrient, dat u het bed en stal,
Gheduerigh ombewoont en ledigh wesen sal.

Maeckt vry u rekeninge daer na; anders gewisselijck ghy sult u vergiffen. D'ervarentheyt leertet: geen soo schoonen ichip, of 'theeft een pompe.

Het tweede dat hier te doen staet, leert ons dit kort rijmjen.

Met wijsheyt kiezen,
Geen moet verliezen;
Met vlijt volherden,
Soo mach't eens werden.

Laet ons van elcx in het bysonder wat seggen;

Eerst nopende 'tbeginfel. Schoon het de waerheyt is dat heufelick

toegesien , genoegh gebeden
is , en dat een die wel dient,
met stil-swijgē eyft. *Nochtans
een yeghelijck (aen wien het ernst
is) dient te spreken, en ront te gaen
als't tijt is, want,*

Verfwegen quaet
Blijft sonder raet.
Verholen pijn
Geen medecijn.

Men bevint het dagelicx.

Die schamen, en mijden,
Staen veel ter zijden.

*Nopende de verkiesinge, en hoe die
te doen is, daer aen is vry wat veel
gelegen.*

Wie kenter oyt nae rechten
eyfch
Meloenen , en het vrouwe-
vleys.-

*VVy seggen daerom by goet ghe-
volgh.*

Kent, en versint,
Eer datje mint.

Ghy daerom Sptisbroeders,

Eer dat ghy gaet
Ten echten staet,

Let op u faken;
Want 'tis geen bant
Die metter hant
Is los te maken.

De kleeer-maker seyde wel

Meet dry-maels , vrient, eer
datje snijft,
En doet oock so wanneerje
vrijt.

Wilt ghy wat maken,
Meet wel u laecken
Eer datje snijft ;
Hy kan licht dwalen
Wt sijne palen
Die haestigh rijt.

In haest en kan niet goets ge-
schieden,
Ten zy dat ghy de pest wilt
vlieden.

Niet metter haest als vloeyē
te vangē, *seyt ons spreek woort.*
En met een rijmtjen,

Haestighe spoet
Is selden goet.

Wie recht op een saeck wil
achten
Die en moet niet haestigh
jachten.

Ghe-

Gheringhe saken mach men licht
over gaen.

Het kruyt geheetē duyvels-
broot

Dat wort in weynigh uren
groot ;

Maer noyt en vontmē nutte
vrucht,

Die rijp wort door eē snelle
vlucht.

*VWant 'tis altijt bevonden dat
goede en groote dingen wil-
len tijt hebben.*

*Bysonder in soo een gewichtige ge-
legentheyt , als is de gene daer wy
van spreken.*

Al die met haest een vrouwe
trout,

'Tis wonder soo't hem niet
en rout.

*Laet ons dan besluyten met een
Sinne-beelt, en seggen.*

*Plust oft Meurier
Qu' Amandrier.*

D'amandel bloeyt vroegh,
de moerbefy laet ;

Maer let eens wie het beter
gaet.

'Toude en vertroude woort seyt,

'Tishaeft genoegh
Is't wel genoegh,

*En dit sonderlinghe voor vryers
van haer eerste wambays, die kon-
nen sich voor al lichtelick vertaf-
ten.*

Kalf-vleys, half vleys.

*Een vryer (seggen eenige) diens
baert niet langer en is als sijn
tanden, dat is een monster ;
der sulcker saecken en verbeteren
maer met wat te vertoeven.*

*Van vroeg ombijten, en laet
te trouwen , en krijghtmen
niet licht den hooft-iweer.*

*(In dochters wert dit in eenighe
landen anders in't werck gestelt :*

*Een weeuwe die noch rouwe
draeght,
En met het snot, een jonghe
maeght.)*

*VVegh dan met de jachtigheyt in
dit werck. En tot besluyt,*

Laet

Laet jachtige luyden op esels rijden, soo leerense wat hun noodigh is.

Maer dit dient al mede plaetse te hebben, hoewel men al schoon ghekomen is by de gene diemen recht meynt. Dat groot en bedenckelyck Woort en dient niet terstont uytgeslingert: men mach in so groote saecken niet vallen, gelijc eē end in een bijt, eē koe inde froot, of een boer in de hoosen;

Daer dient soo wat voor-spels gebruyckt, als de schermers pleghen, eer sy het spel aenvanghen. Daer dient eerst soo wat van den boot gesproken, om allenxkens aen het schip te gheraken.

Maer de sake eens wel begonnen zijnde, en dient om geen waenvreesse lichtelijc nae-gbelaten te worden.

Swaerhoofdigheit is hier, en elders schadclick. Ydele vreesse, is sekere ellēde. Laet de vogelkens sorgē, die hebbē dunne beentjens, seyt de Duyts-man.

Wie voor musschē sich ont-fiet,

Die en saey' het koren niet.

'Tis wel ghesien, dat yemant door vreesse evē het selve dat hy vreesse de sich op den hals haelde.

Die staeg voor onheyl is beducht,

'Tis selsaem soo hy dat ontvlucht.

'Tis dwaesheyt voor een blaerwe scheen te duchten, eermen sich oyt stiet. Die stelen wil, moet om geen galge dencken: die spelen wil moet sich een billag ghetrooten.

En in alle manieren is in de vreesse veeltijds meerder quaet, als in de sake sels die ghevreesst wort, schoon die al qualijc komt uyt te vallen. Gaet dan voort met de goede sake, ende en stoot u aen een kleynjtjen niet.

Wie elcke veer wil sien en raken,

Hoe kan die oyt een bedde maken?

Oock schoon het so geviel dat men u voor-by wees, ende de stucken in de hant gaf, noch al niet gheswicht, een goet aenbeelt en moet voor geē slag beswijcken.

Het is een killig hert, en son-
der goeden raet,
Dat om den eerstē Neen een
lieve vryster laet.

*In desen gevalle dient so wat heu-
sche onbeschaemtheyt int werc ge-
stelt, daer de schaemte schade-
lic is, isse niet als dwaesheyt.*

*Ick weet datter eenighe soo hoogh-
dravende, ofte oock wel soo neer-
slachtig zyn, datse 't geheel werck,
oock op het eerste af seggen, daer
laten. niet alsoo,*

*De bevindinge heeft dickwils ge-
leert dat sulcx een mislag is. Men
dient hier vaster in sijn schoenen
te gaen. Wie beschromelick
vraegt, die leert weygerē. In
tegendeel, Met arbeyt krijght-
men vyer uyt den steen.*

*Jaghers en vryers hebben vry wat
ghemeens. De stadighe jagher
vanght het wilt. En voor de
vryers; aenhouden doet ver-
krijgen.*

*Even-wel en wil ick niet raden
tot een gheduerigh en moeyelijck
vervolg, om tegens wint en stroom
sottelick aen te dringen. Geensins;
Kust noyt so een vryster aen
den mont, datter haer 'therte*

van seer doet. 'Tis beter som-
wijlen wat achterwaerts te
deysen, om eē beterē sprong
te maken, als voorewaerts te
poogē, en inde sloot te vallē.

Altemets wat achter blijven,
Doet oock dickmael liefde
stijven.

Geliefdekens kijken,
Doet liefde beklijven.

Een peert te veel met spoorē
ghesteken wil dickwils niet
voort. Men moet tijden en stonde
kennen. Bescheydenheyt en heuf-
heyt moet hier en elders plaetse
hebben; geen onbeschoftheyt, en
min dreygementen;

En pleegt geen nortsheyt of
gewelt,

Maer denckt dat hier maer
liefd' en gelt.

In't koninckrijcke van de
min

En mach noch stael, noch
yfer in.

Wat dan? hier en dienen niet als

Sijde woordekens,
Fluweele boordekens,
Met sachte koordekens.

En

*En, soo ghy een recht vryer zijt, de
soodanige zijn wel te vinden,*

Heeft u de minne recht ghe-
steken,
Ghewis ghy sult wel leeren
spreken.

*Even-wel, al dese haperinghe en
moet u geen af-keer maken van
de Beminde,*

Vryen, is lyen,

Vrienden, en daerom,

Schoon dat je somtijds lijdt,
blijft ester wel gesint;
Want die om weynigh haet,
en heeft noyt veel bemint.

*D'erwaretheyt leert ons, dat met
moeyte verkregen is, wort
met minne beset. En gemeyn-
lick gebeurtet, dat die weynigh
besteden wilt, selden goet
vleesch koopt. Hout dan vryer,
dit voor u stock-regel,*

Ick jaeg, op hoop, ic wil vol-
herden,
Dat niet en is, dat kan noch
werden.

Des Arents onvermoeyde
vlucht,
Die dringht oock door een
stuerē lucht.

Ongesien,
Kan gheschien.

*Maer desen al niet teghenstaende,
soo u de praem soo naeu wert ghe-
leyt, dat ghy merckt datter niet af-
vallen en sal;*

Ick segh dat hy met reden
klaeght,
Die niet en vanght, en lange
jaeght,

Wat raet?

Beter is't te rugh gegaen,
Als een quade sprongh ghe-
daen.

Siet men niet dickwils soo
schoone schepen aen komen
alffer of-varē? Siet men niet
soo schoone bloemen ont-
luycken, alffer vergaen? Wat
meer? *Siet men niet dat*

Een kleyn geluc u af-geseyt,
V dickwils tot een grooter
leyt?

En

En in allen ghevalle , soo gaet dit vast, dat ydele hope te verliezen , noch al voor ghewin te rekenen is ; doch hoe het zy :

Een moedigh hert
Verwint de smert.

Maer het sy dat ghy uwen eersten, ofte tweeden aenslagh wilt vorderen, vryer, en latet op u eygen vernuft niet aen-komen , groote saken , hebben groote hulp van noode. Ghebruyckt daerom tot u onderstant , lieden die oogen in haer voor-hoofst hebben , ende klaer sien, niet juyst mette wytterlike oogen des lichaems , maer eer mette in-wendige ooghen des vernufts ; ick meyne oude ervaren lieden die veeltijts als het gesichte door de jarē swack wort, dan meer als oytint verstant versterckt worden,

Die wel eer heeft leerē roeyen,
Laet die sig met t'varē moeyen.

Want wat u, en uws gelijcken aengaet, Eys seght eens , wie zijn't die de ichoonste oogen heb-

ben , en sien niet een steke ? zijn't niet die de liefde begogelt heeft ?

Daer is geen wijsheyt in de min,
En gramschap heeft geen reden in,

Seyt d'Italiaë; en hy voegter noch by:

Die van de liefde zijn gesteken,
En sien noch vleckten noch gebreken.

Hollant gaet noch ronder, en seyt,

Kinderen die minnen,
Hebben geen sinnen.

De reden is tastelick,

Als't hert met tochten is beleten,
Tē kan noch recht, noch reden weten.

'Tis (mijns oordeels) wel geseyt, dat twee oogen niet genoegh en zijn om eē vrouwe te kiefen

fen. En noch beter, dat een die verkoopē wil, maer eē ooge en behoeft (*want hy weet te voren wat vlees hy inde kuyt heeft*) maer die koopen moet, behoeft wel hondert, *want 'tis hem al nieu wat hem voor komt.*

En met schoon voor-doen, worter veel bedrogen. *Want, die sijn huys verkoopen wil, schildert veel-tijts den gevel. Ende voor een slecht laken, plachtmen wel een schoon monster te setten.*

Maer ondertusschen, de gene die in dese gelegentheynt raet plegen, hebben wel toe te sien wie, ende hoednige sy lieden hier toe gebruycken; midtsgaders hoe verre haer raet aen te nemen is.

't Gaet al somtijds vreemt toe in de saecken van de werelt. 't Placht den eenē hont leet te wesen, datter een ander in de keucken gaet en dit siet men oock wel onder nae-bestaende vrienden.

Stelt u hier in niet geruster,
Om den raet van uwe suster;
Want het haer oock wel be-
rout,
Sooje wat te hooge trout.

Raet-gevers behooren van sucht en driften vry te wesen.

In dese bedenckinghe dient dan vorder ghelet op de ouders van de geene diemen in't oog heeft. d'ervarentheynt leertet ons.

Het is des wereldts loop, al
slaetet somtijts mis,
De dochter wort een wijf, als
nu de moeder is.

Katte-jongens willen muy-
sen,
Ape-jongens willen luyfen.

Soo de klock is, so de klepel,
Soo de pot is, soo de lepel,
Soo de moeder, soo het kint;
Let gesellen waerje mint.

En daerom van een goeden gront een wijngaert, van een goede moeder een dochter te nemen, wort in't gemeen voor goet ghehouden.

Gelijc als gy u kinders wout,
Siet datje loeē vrouwetrou.

Vvat hier de vrysters aengact, die en staet de keuse hier van soo vry niet, als aen de jongelingen, naer onse

onse maniere van doen ; want wy
zijn ghewoon te seggen :

Gy vaders, als het u behaegt,
Soo geeft u soon een jonghe
maegt ;

Maer aen u dochter geeft eē
man,

Wanneer het u gebeurē kan.

Ondertusschē moet niet versuymt
worden op den persoon selfs wel te
letten :

Ghy vryster, denct in dit ge-
val,

Dat, wie dē man mist, mistet
al.

Want,

Sulcken vryer mochtje tref-
fen,

(Ghy sult uwen staet verhef-
fen :

Sulcken vryer mochtje kie-
sen,

Ghy sult eer en goet verlie-
fen.

'Tis waerlick alsoo ; want,

Geen menschen isser wel ge-
boren,

Heeft hy een quaet partuer
gekoren.

'Tis voor u, jongelingh, even het
selve ; dus letter op : want,

Indien ghy doet een mallen
koop,

Als u verstant is op de loop ;

Het is voor u een staeg ver-
driet,

Als ghy u slechte waren siet :

Het is voor u een staeg ver-
wijt,

Dat ghy soo dwasen kooper
zijt.

*En dit heeft insonderheyt plaetse
in de koopmanschappen die men
niet en mach weder geven, al wil
men schoon veel daer op toegeven.*

*Ende in teghendeel van dien hier
in wel gehandelt te hebbē, is van't
hoofstge verneugē dat men op aer-
den hebben kan. 'Tis seker, Wie
een goede vrouwe heeft, is
wel vermaegschapt. Want het
beste stuck huys-raets is een
goet wijf.*

*Maer tot u, gy vrysters, wat naer-
der en klaerder : Hebt ghy veel
goets, ghy sult veel aenstoets heb-
ben ; oock als ghy noch jonck zijt.*

Om de minne van het smeer
Leckt de kat de kandeleer.

b

Siet-

Siet men niet dagelick? de haes gen zijn, werdense by de wijse als
lijdt vervolginghe om haer *verdacht gehouden.*
leckerre bouté. *En in tegendeel,*

Voor eẽ autær als hy breeft *Sijn u, jonge maegt, te schromen.*
Niemant oyt een keers ont-
steeckt.

Wy bevinden't in Hollant, rijcke slingeren, is sorghelick; de sulcke
lien kinderen, en arme luy *seggen dicwils datse op haer eygen*
kocyen worden haest out. *landt gaen: en 'tis de waerheyt,*
maer het leyt in haer schoenen. En

Daerom gebeurtet by wijlen,
De schoonheyt plach hier mede
wat te gelden, als in haer hebben-
de een stomme welsprekentheyt.

D'Italiaen plach te seggen, die
schoon geboren is, komt ge- *Hoe krommer hout, hoe be-*
trout ter werelt. *ter kruck;*
Hoe slimmer boef, hoe beter
luck.

Wel aen, komt u een vryer van
buyten voor, gaet dan voor-al met *D'exempelen zijn kennelyck,*
loode schoenen.

Een aep is gaeu, maer gaeu- *Als yemant soect te zijn ge-*
wer diese vangt. *trout,*

Die met vossen te doë heeft, *Die sich niet in sijn landt en*
moet op sijn hoender- kot *houdt,*
letten. *Maer hier en elders loopt, en*
vliegt,

Die wort bedroghen, of be-
driegt.
En daerom,
Men moet een ruyter niet
langer gedincken,
Dan

Dan als men sijn hoef- yser
kan hooren klincken.

Vremdelingen liefde maelt,
Iuyft ghelijck haer herte
dwaelt.

*De Spaengiaert seyt hierom niet
buyten reden.*

Al is u buer-wijfs soen be-
snot,
Maect datje met hem niet
en spot;
Maer liever hem de neuse
snuyt,
En houwt aen hem u doch-
ter uyt.

'Tis by ons een out seggen ; 'Tis
best te vryen , daer men den
roock kan sien.

Wilt ghy voor u een wijf, of
schoone peerden halen,
Soo kiestse nimmermeer als
uyt de naeste palen.

'Tis daerom goet sich soo te dra-
ghen , dat soo wel u na-gebueren,
als de gene die van eene stadt of
lant met u zijn , wel van u ende
uwe geheele gelegentheyt gewoelen ;

ofte om onder de selve een goet
partuer te mogen vinden, ofte om
een goede getuygenisse van deselve
wech te mogen dragen, en alsoo el-
ders sich te versellen.

De kost vande kinders moe-
ten d'ouders besueren,
Maer het besteden hangt aē
de gebueren.

En daerom,

'Ken weet niet een soo vet-
ten hoen,
Of 'theeft sijn buer - wijfs
gunst van doen.

*Wat is de reden ? Geen andere,
dan vermits de ghebueren de gene
zijn, die yemant ofte eenen goeden,
ofte quaden naem kunnen aen-
brengen: En 'tgeruchte dat u na-
gaet , is als een toet-steen van u
innerlick wesen. Een wijs man
seyt wel, Geloofst ons soodanigke te
zijn , alsser in 't ghemeen van ons
ghesproken wert. En hierom,*

Het zy voor mannen , ofte
vrouwen,
Beter nae't oir, als 't ooght te
trouwen.

b ij

Wie

Wie een quaden naem krijgt
(seyt 't Engels spraeck-woordt) is
halfgehangen.

*Ten aensien van maeghden en
vrysters gaen andere natien noch
verder.*

Wie eer verliest, of eerbaer
root,
Die is voor al haer levé doot.

Schoonheyt is maer dreck,
als d'eerbaerheyt verloré is.

Is oyt eē vrouwe sonder eer,
Daer is in haer geen schoon-
heyt meer.

*Soo dient dan, vrysters, voor u
wel sorgvuldlick ghelet op de be-
houdenisse van uwen goedē naem,
en daer toe wil ick u geerne eenige
goede middelen in de hant geven.
Voor eerst soo weet dit.*

Eer
Is teer :
En daerom,

Ghy die recht eerbaer poogt
te zijn,
Verhoet u oock voor quadē
schijn.

'Tis hier seker,

Die op geen goeden naem
en acht,
Weet dat sy nae geen deugt
en tracht.

Hoedt u voor ledigheyt; want,

Een wijf, of maegt, die niet
en doet,
Het is een wonder isse goet.

Sy en is niet geheel suyver,
die twijfel doet slaē aen hare
eerbaerheyt.

Wacht u voor de daet,
Voor de leugen is wel raet.

En van ghelijcken,

Al is de leughen snel,
De waerheyt achterhaeltse
wel.

*Maer dien onvermindert, mach
ick u raden,*

Ghy moet u wachtē voor de
daet,
En niet te min oock voor de
praet.

Want,

Want,

Al eer de leugen is ten endt,
Soo is u goede naem ghes-
chent.

*Mach ick u dan bidden, teer ge-
selschap,*

Let op u eer, en houtse net,
Het witste kleet is eerst be-
sinet.

Een quaden stap, sonder
meer, is genoeg om een gla-
sen-fles te breken.

*Onder anderen goeden raet voor
uwe gelegentheit, isset (mijns oor-
deels) dienstigh, datter weynig in
de wandelinghe, of onder 't gemeen,
van u ghesproken worde.*

Vrouwen en peeren, die niet
en kraken,
Die achtmen alder-best te
smaken.

Ghedenckt tot dien eynde, dat

Quade beenē en goede wij-
ven,
Dienen wel in huys te blij-
ven.

De daet leert hes,

Veel op de straet,
Licht op de praet.

*D'Italiaen meynt dat vrouwen
en hoenders licht verdwalen, alse
veel uyt zijn.*

Wy seggen,

Die sijn peert laet drincken
by alle beesten,
Sijn dochter laet gaē tot alle
feesten,
Heeft binnens jaers dit on-
geval,
Een floir in huys, eē guyl op
stal.

*Voor al in't duyster, en ten on-
tijde hier en daer gesien te worden
is u eere ganssel tegen:*

De nacht
Is verdacht.

Wat yemant in het doncker
doet,
Dat wort by lichtē dagh ge-
boet.

Ick segge vorder,

b iij

Vry-

Vrysters die veel in vensters
 gapen,
 En dicwils tot den middagh
 slapen,
 En veel-tijts voor dē spiegel
 staen,
 Die laten 't huys-werck on-
 gedaen,

*Veel ontrent het manne-volck te
 boerten en te gabberen, en is u niet
 te raden.*

Wie jockt,
 Die lockt.

Een quack, of quinckjen uyt
 te slaen,
 En plach geen vryster wel te
 staen.

*Veel tacke-teylens en hant ge-
 spels met jongmans is van gelijc-
 ken gansch bekommerlijck.*

Indienje gooyt met bloem
 of groen,
 Dat is het voor-spel van een
 soen.

Indienje gooyt met groen of
 nat,
 Dat is gefeyt, komt foolt my
 war.

Noch vorder,

Een vryster die aen vryers
 schenckt,
 'Tis seker datf' haer eere
 krenckt :
 Een vryster die van vryers
 neemt,
 'Tis seker datf' haer eer ont-
 vreemt.
 Wilt ghy dan wel, maegt, eer-
 lick leven,
 En past te nemen, ofte ge-
 ven.

*Wat u cieraet aengaet, de juwe-
 liers seggen ons datter gheen soo
 schoonen diamant en is, of hy heeft
 wat behulps van doen om den
 glans te verheffen. Eenige hebben
 dit de vrysters toeghepast; en ick
 en hebber niet tegen, als 't gesonde-
 lick verstaen wert: maer ick oor-
 deele dat eerbaerheit en schaemte
 uwe hooghste schoonheit en beste
 cieraet is.*

*Wat uwe kleederen belanght,
 uytwendigheit en kostelijckheit is
 geraden te myden. 'Tis hier (mijns
 oordeels) een rechte Maegden sin-
 spreucke,*

Reyn gekleet,
 En niet te breed.

De

De Frans-man seyter dit toe,

En weest geen paeu in u ge-
waet,
Geen papegaey in uwē praet,
Geen oyevaer wanneer men
eet,
Geen gans als ghy daer henē
treet.

Ick besluyte dit, en segge,

Geen beter blancket
Als gefont en vet,
En in kleedingh net.

*Wat in dese gheleghentheyte de
vryers aengaet (om weder te ko-
men daer wy't ghelaten hebben, te
weten tot onsen buyten-vryer)
moedigheyt in kleeren en spreken
moet u, vryster, verdacht zyn.
Onse maetroosen seggen wel, veel
vlaggen, luttel boters.*

*'Tgaet al dickmaels soo, 'tzijn
ledige vaten, die meest bom-
men.*

Een out man in sijn lant, een
jongen daer buyten,
Die seggen veel dinghen die
niet en sluyten.

Men seyde ghemeenlick,

Het is voorwaer een armen
man
Die niet wat schoons belovē
kan.

*Voeghter by, veranderinghe
van landt, kan een edel-man
maken.*

*En ghemeenlick, alle vryers
rijck, alle gevangens arm.*

*Op eygen ghetuygenisse is
weynigh te letten,*

Gaet vraegt de weert na sijnē
wijn,
Gewis, hy sal de beste zyn.

Wel aen dan,

Kint, dit dienjewel te wetē,
Iaete schrijven aendē balck,
Beter by den uyl gefeten,
Als te vliegen met dē valck.

*Is hy soet van monde, en soeckt
hy uwe gunst door woorden vande
kunst? siet toe, als den vos de
passy preeckt, boeren wacht
u gansen.*

De vogelaer fleuyt wonder mooy,
Tot dat de vinc is inde kooy.

Terwijl eē vryer nettē spreyt
'Tis vreemt hoe dat de linc-
ker vleyt;
Maer als de bruyt is in de
schuyt,
Dan is het flicke-floyen uyt.

'Tis dan, honig inden mont,
en 'tscheer-mes aendē riem.

En daerom,

Een die u na de kunste vleyt,
Hout vast dat hy u lagē leyt.

Voor besluyt, soo denckt, dat

Wie sich doorpraet in slaep
laet wiegen,
Die kan men wonder haest
bedriegen.

Is hy stout in't aenleggen?

Wie tot stout eysschen is ge-
negen,
Set daer een vry ontseggen
tegen.

Een dwaes die derft wel veel
begeren ;
Maer dwaes is hy , die't niet
kan weren.

Eyntelick , wie met appels
vrijt, wert met klock-huyfen
gheloont.

*En tot besluyt van desen han-
del , soo onthout my desen gront-
regel, die is, en alle jonge lieden, hier
en elders veel goets kan doen :*

Als ghy wat hoort, dat ghy
te voren noyt en hoordet, en
wat fiet , dat ghy te voren
noyt en saegt ; so dient ghy
te dencken dat ghy te voren
noyt en dacht.

*Middelertijt nochtans so meyne
ick geraden te zyn, in alle dese ge-
legentheyten heusselijck te gaen , en
straten voor steghē te kennen.*

*Ghy, wacht u voor haestigh uyt te
vallen , schoon u al somtijts wat
vreemts voor komt.*

*Wijse lieden wederleggen
veel met stil-swijgē. En waer-
om niet ? malle vragen en dienen
veel niet beantwoort , jae het stil-
swij-*

*swygen is meer als een antwoorde.
Onthout, en weest in desen gevalle,
vrysters,*

Gelatigh,
Matigh,
Statigh.

*Want de selve woorden passen u
wonder wel, doch alsser noot sake-
lycken te spreken is, en datter mis-
schien dat groot woordt van af-
seggen uyt moet; vermijt daer in
leppigheyt, schamper, en spytigh te
wesen.*

De gecken spotten by wij-
len met de wijzen, de wijzen
noyt met de gecken. *Of wiljet
in een rijmtjen;*

Eë dwaes sal wel sijns wijser
spotten;
Maer noyt een wijs man met
de fotten.

*Anders kander u wel ongemack
van komen; want,*

Spijt
Gaepst wijt.

Men siet het ghemeenlick,

Als liefde keert in haet,
Dan gaetse buyten maet.

*Weet vorder dat dit de ronde
waerheyt is, sy en behaegt nie-
mant, die haer selvē behaegt.
En, trotsende schoonhedē en
trecken geen hertē. Dan noch
soo ghebeurtet dat diere schip-
pers veeltijts aen lant blijvē.*

*Onder dies en denckt niet dat ick
den gront-steen van 't Houwelick
op gelt of goet leggen wil. Geensins;
'toude veersje seyt wel,*

Sy die een sot trout om sijn
kot,
Mist licht het kot, en hout
den sot.

En die eē dant trout om haer
want,
Mist licht de want, en houdt
de dant.

Dies, wilt gy trouwent 'uwer
vreugt,
Soect bovē al de ware deugt.

Ondertusschen,

'Tgeschiet wel dat een kalen
ram

Ontrent eē ruyge oye quam.
b v Maer

Maer die tot sulcx trachtē willen, moeten 't Italiaens woort ghe-dachtigh wesen.

Weegt uwe beurs geen pont,
Hebt honigh in den mont.

*'Tis een ouden regel in dese gelegen-
theit,*

Wil yemant vryen boven
staet,

Die toone staegh een soet
gelaet ;

En schoon men stoot hem
voor den kop,

Hy etet al voor suycker op.

*Doch soo het schip aldus niet
zeylen en wilt, veranderinge is
de schapen goet, seggen de huys-
lieden.*

Of minder moeds,
Of meer det goets.

Kunje niet datje wilt, wilt
datje kunt.

Als de bye geen rosen en
vindt, moetsē al somtijts op
doornen sitten. *Maer ick bidde
u wie ghy zijn meught, waerom
niet liever na uws gelijck gesien ?*

Yder hout dit voor bequaē,
Cleyne kramer, cleyne kraē.

Nae mijn raet, vrienden,

Bouwt en trout met uws ge-
lijck,

Arm met arm, en rijk met
rijk,

Net met kuys, en mors met
vuyl,

Valck met valck, en uyl met
uyl.

Anders,

Eenaerden pot by den me-
talen,

En kander niet als naedeel
halen.

Seyt de wijse-man. Pro. 13. 2.

Siet men 't niet dagelicx ?

Neemt yemant een joncker
om gelt of goet,

Die heeft een proncker diese
dienen moet.

*'Tselve is waer oock ten uwen
aensiene, ghy vryer; want 'tis over
al warachtigh,*

Waer onghelijcke peerden
trecken

Dat kan u noyt tot voordeel
strecken.

Om

*Om ghelijckheit van redenen,
vryster, en dient u geen out man,
in dien ghen jonck zyt; van oute
laet het vogeltje sijnen fang.*

Ongelijcken aert
Dient niet gepaert.

Gerimpelt vel
En vrijt niet wel.

En daerom,

Jonck met out,
Dient niet getrouwt.

*En eyntelick, die maer wey-
nigh korens in dē sack heeft,
en dat noch blaeu-endigh,
waer toe dient hem eē molen
gherecht?*

*Aen d'ander zijde, sooder een
jonck man na een out wijf staet,
met dese moye sin-spreucke,*

Beter eē out wijf met gelt tot
een weder-paer,
Als een jonghe vryster met
gout geel haer;

*Ick steller de klare waerheit te-
gen, en segge,*

Wie op een out wijf is gesint,
Die toont dat hy het gelt be-
mint.

*En het oogh gemerck dat som-
mige van dese liedē voor hebben,
ontvalt haer dickmaels; want,*

Die een oudt wijf neemt, op
hope van sterven,
Om soo een jongher te ver-
werven,
Die wort al dicmaels eerder
out,
Als hy een jongher vryster
trout.

*'Tis de grootste mis-slag diemen
doen kan (mijns oordeels) dat men
om gelt of goets wille een ongevoe-
glick partuer ter hant neemt. De
rijckdommen, vrienden, en hebben
geensins dat verneugē in sich, dat
vele daer van verwachten: hy,
dien het ghebruyck van middel-
matige ghelegentheit niet en vol-
doet, en sal nergens ghenoech vin-
den. En selfs oock, wat het verlies
belangt, de rijcke zijn veel-tijds
immers so gevoelick in dat geval,
als lieden van gheringe middelen.
Groote en kleyne lichamen
ghe-*

gequetst werdende, gevoelen beyde met gelijcke pijn de smerte van de wonde. De gelijckennisse die Bion hier op eertijts by brachte, heeft my al over lange wel aengestaen : ende jegenwoordelijck worde ick indachtigh seker veers daer op slaende, het welck ick goet vinde by dese ghelogenheit hier te verhalen :

INdiender is een kop beset met ruyge locken,
 Daer yemant eenigh hayr sal uyt bestaen te plocken,
 En dat oock even dan een ander kaelder hooft,
 Luyft op gelijcken voet van dexel wort berooft,
 Ghy sult hier niet alleen den naeckten hooren kermen,
 Vermits hy sijnen kop niet meer en kan verwermen,
 Ghy sult oock boven dien vernemen droefgeklagh,
 Van hem die niet-te-min sijn ooren decken mach.

Siet,

Siet, als een hemel-plaegh komt opter aerden dalen,
 Engaet een schaep, een kalf, een peert, een esel halen,
 Of uyt een rijcken stal, of van een schamel man,
 Die (mits sijn kleyn beslagh) geen schade lijden kan;
 Ghy sult dan niet alleen den kalis hooren klagen,
 Vermits hy dit verlies onmachtigh is te dragen,
 Ghy sult den rijcken selfs sien quellen sijnen geest
 Oock om een vjse-vaes, oock om een eenigh beest.
 Wat is doch van het gelt, en al ons anxstigh woelen?
 Dewijle rijck en arm haer schade bey gevoelen,
 Dewijl, 'ken weet niet wat, oock groote lieden plaegt,
 Ia dat geen kroone selfs den hooft-sweer wech en jaegt.
 Wat ick u bidden mach, mijn ziele, wilt ontwaken,
 En gront u herte niet op aerdsche beusel-faken,
 Laet God u steunsel zijn, in vreugt en tegen-spoet;
 Daer is geen vaste troost als in het hoogste goet.

*Ick schaffe dan hier mede dese
 en diergelycke huppelicken af, en
 meyné dattet verre de soetste r'sa-
 men-komsten zijn, die uyt een on-
 derlinge en soete toe-genegentheyt
 geschieden, gegrondet niet op rjck-
 dom of andere dierghelycke uyt-
 wendige dingen, maer op een soete
 overeenkomste in oprechte deugt-
 saemheyt: Lieffelic en schoon
 zijn is niets; een vrouwe die
 den Heere vreesst sal men lo-
 ven. seyt de wijse man Prov. 31.
 30. Maer nu weder tot de sake;
 Iffet een weduwe met voor-kin-*

*deren die ghy om haer vette ghe-
 legentheyt verkiest, 'tis dies maer
 te erger; Een weduwe brengt
 veel haer eyghen, ende oock
 eens anders gebreké té hou-
 welick. En 'tis gewis dat in dese
 ghelegentheyt*

Kinderen
 Hinderen.

Een huys dat is ghemaect,
 een vrouwe noch te maké,
 Dat houd men over-al voor
 twee bequame faken.

Wie

Wie trouwen wil, of foppen
eten,
Dien isst dienstig dit te we-
ten,
Dat d'eerste foppen zijn de
beste,
En d'eerste trou gaet voor de
leste.

*ven : duyt ende gebruyckt het gene
datter gheseyt is ten goede ; wie
verftandigh is , die laet hem
raden , seyt Salomon, Prov.
i. 5.*

*Soet Gefelschap, dit is de laetste
gront-regel dien ic u, voor als nu,
op dese ghelegentheyte , weet te ge-*

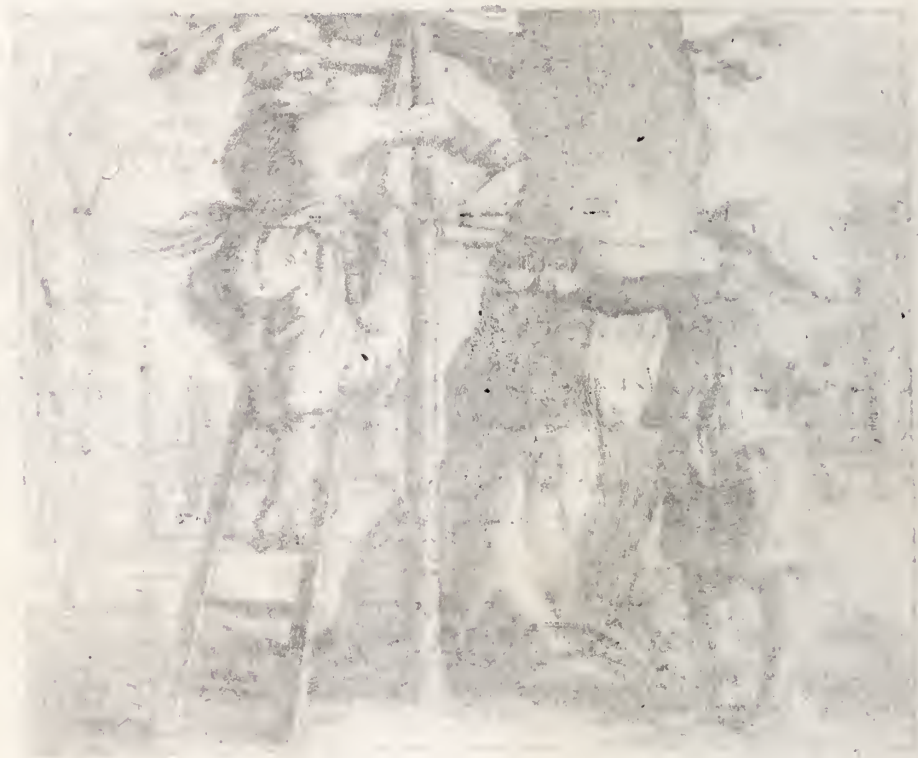
*Wat my belangt, ick die jegen-
woordelic (door Godes beschickin-
ghe) mijn liefgheselschap missen
moet, sal dit leste my toe-eygenen,
ende voor mijne rekeninghe op ne-
men, ende daer mede besluyten.*

Hier mede eyndigde *Philaretus*, en kortſ daer na began
d'een en d'ander van't gheselschap eenige faken op te
halé van datter geseyt was, of om breeder verklaringe, ofte
om yet daer tegens in te brenghen; maer *Philaretus*' selve
af-leunende, seyde, dat het voor jonge lieden te langh stil
geseten was, en dattet beter ware de leden wat te reppen, en
oeffeninghe te doen om de maghe te scherpen teghens het
avont-mael; en daer mede opstaende, en oorlof nemende
aen de koninginne, wert van de selve in den naem van al
het geselschap hoogelick bedanckt, met ernstigh verſoeck
(al vooren hem sijn affcheyt te geven) dat hy, 't gene by
hem jegenwoordelick was geseyt, op't papier woude bren-
gen, terwijl hem de memorie noch versch was; op dat soo
veel goede en gulde sin-spreucken niet met het ophouden
sijner stemme in de lucht en soudé komen te verdwijnen,
en alsoo verlooren blijven. Waer op alsoo by het ghesel-
schap seer gestaen wert, is by *Philaretus* eyndtelick aenge-
nomen sulcx te doen, en daer op 't geselschap sich tot lijf-
oeffeninge begevende, is gescheyden.

SPIEGEL

Vanden voorleden , en jegen-
woordigen tijdt.

Tweede Deel.

I.

Rami correcti rectificantur, trabs minimè.

Jonck vrs is te buygen/maer geen oude
boomen.

De man op de ladder staende, spreekt.

NA dien ick stoffe soeck om my een huys te bouwen,
Soo wil ick desen boom ter aerden neder-houwen;
Het is een keestigh hout,maer vry al wat te krom,
Dies poogh ick desen balck te buygen anders om.
Maer schoon ick dien omvangh met hondert taije wiffen,
Soo moet ick even-wel mijn witen hope missen;

A

Hy

Op-voedinghe van kinderen.

Hy iste wonder hardt, en al te bijster steegh,
 Dus blijft hy in den stant, ghelijck hy eertijds pleegh.
 Doch, t'wijlick besigh stae, soo hoor ick van beneden,
 Een onverwachte stem, een onbekende reden;
 Een (ick en weet niet wie) let op het geen ick doe,
 En roept met luyder stem my dese lesse toe:
 Ey! waerom dit beshlagh ontrent veroude basten?
 Hoort, macker, dit ghewas heeft al te steege quasten,
 Daer is geen rechten aen, dus, lieve, zijdy wijs,
 Verlaet den ouden tronck, en buyght het jeuchdigh rijs.
 Maer duyt dit niet alleen op racuwe boom-ghewassen,
 Het can oock boven al op uwe kinders passen.
 „Hoor, vaders van het huys, de jeught, de teere jeught,
 „Dient van den eersten af gheboghen tot de deught.

Tegenwoordigh spreek-woort
 is ghenomen uyt de Arabische
 spreucken, onlanghs te samen ver-
 gaderet ende over-gheset door den
 tael-ghelerden D. Erpenius ge-
 wesen professor in de hooghe-schole
 van Leyden : het selve spreek-
 woort vermaent alle ouders ende
 vooghten, dat niet als de jonghe
 jaren zijn bequaem tot onderwij-
 singe, ende dat daeromme de selve
 tot dien eynde dienen waer-gheno-
 men. Hier op heeft ghesien Iesus
 Syrach cap. 30. 12. Buyget (seyt
 hy) u kindt den hals, terwijl

het noch jonck is, op dat het
 niet hartneckigh en worde.

Terwijl het rijfje swack is,
 moetmen, tbuyghen.

'Tmoet vroeg krommen dat
 een goede reep wordē sal.

'Tis quaet oude honden aen
 banden te leggen.

Men mach sijn oude schoe-
 nen verwerpen, maer niet
 sijn oude seden.

Ghe-

Ghewoonte maect eelt.

Wat heeft geleert de jonger
man,
Dat hanght hem al sijn leven
an.

De hen is, als haer wen is.

Qua wennis,
Qua schennis.

Laet ons dan besluyten, ende seggen :

TErwijl het rijs is jonck en swack,
En heeft niet eenen harden tack,
Terwijl het spruytje buyghen kan;
Soo moet een geestigh bogert-man
Het boomken leyden metter handt,
Het boomken houden in den bandt;
Ten eynde dattet sonder boght
Ter voller hooghte comen moght.
Leyt, vrient, en leert u weerde kindt,
Soo haest sijn eerste jeught begint,
Want kromt het dan, en recht ghy't niet,
Soo ist een eeuwich huys-verdriet.

Syrach 7.24. ende 6.18.

Lieve kindt, laet u wijsheyt leeren van der jeugeraen; soo wort ghy een wijs man.

Hebt ghy kinderen, soo leertse en buyght baren hals van der jeught aen.

II.

Pomme pourrie gaste sa compagnie.

**Een rotten appel in de mandel/
Maect oock het gade fruyt te schande.**

Het appel-wijfspreecte.

Schoon kint, die menigmael hier neerstig comt geloopē,
Om aerdigh boom-ghewas van my te moghen coopen,
Ick moet nu danckbaer zijn, en brenghen aen den dagh
Dat u en uws ghelijck ten goede dienen mach.
Ick ben een oude vrou, en hebbe langhe jaren
Met fruyten om-ghegaen, met fruyten om-ghevaren,

En

Op-voedinghe van kinderen.

S

En onder dit beclagh soo heb ick yet ghelien
Dat aen de teere jeught ten goeden can ghedien.
Daer mach geen rotte peer in onse manden wesen,
En watter niet en deught dat dienter uyt-ghelesen,
Want isser yet gheblutst, of andersins besmet,
'Tis seker dat het quaet sich veerdigh overset.
Ist niet een selsaem dingh ! veel hondert gave peeren,
En connen noyt het rot uyt eenen appel weeren;
Maer isser slechts een vrucht in eenigh deel gheschendt,
Die treckt tot haer bederfal watter is ontrent.
Een druif, die vunstigh is, die kan een tros bederven,
Een schaep dat vyerigh is, dat doet een kudde sterven;
Een brandt-ayr in den schoof besmet het gantsche zaet,
So vruchtbaer, weerde maegt, so vruchtbaer is het quaet.
Wel, ghy die zijt gheneyght om niet als goet te leeren,
Wilt boos en dertel volck van u gheselschap keeren,
Want hoe dat schoon ghewasis van een sachter aert,
Hoe dattet lichter smet, en nauwer dient bewaert.

G Vicciardiyn, in sijn boeck het Spaens spreek-woort seer wel
het welck hy sijn uren van op dese ghelegentheyten in desen sin:
vermaeck ghenoeemt heeft, seyt datter is een sonderlinghe en vaste
Seght ons met wie dat ghy
konste, om yemants innerlijcken verkeert,
aert en eyghen wesen sekerlick te So heb ic uwen aert geleert.
konnem kennen, en dat (soo hy al-
daer verklaert) indien-men neer-
stelyck let met wat gheselschap hy
veeltijts omme gaet,
Want twee van eenen aert
Die zijn terstont ghepaert.
dewijle de natuere alijt naer haers
ghelijcke is hellende, en daerom seyt de wijste van alle vorsten, beyde

dese materie de eerste plaetse in hare schriften hebben gegeven.

David in sijnen eersten Psalm, Salomon in't eerste capittel sijner Spreucken : en hier mede comen despreec woorden van alle natien ghenoechsaem over een , als in't groot werck, daer uyt dit ghetogen is, ghesien can worden.

Handelt ghy peck,
Ghy krijgt een vleck.

Die met den goedé omme-
gaet,
En acht ick noyt mijn leven
quaet;

En die met quade veel ver-
keert,

En heb ick noyt voor goet
ghe-eert.

Een schurft schaep maeckter
veel.

Die by de kreupelen woont,
leert hincken.

Vuyle gronden bederven de
kabels.

Men acht een man nae sijn
ghesellen.

Daermen mee verkeert,
Wortmen mee ghe-eert.

Siet meer dierghelijcke spreucken
Prov. 13.20. Syrach 7.2.

Ovis ovem sequitur.

**Dwaelter een schaep uyt de baen;
Hondert sal der qualijck gaen.**

WAer oyt een schaep springht uyt en bocht,
En geeft sich in de ruyme locht,
Daer worter stracx al meer ghetelt,
Dic pooghen naer het open velt;

Soo

Soodatmen haest den gantschen hoop
Siet hier en ginder op den loop.

Besiet, hoe vruchtbaer is het quaet
Het vint terstont een mede-maet.

Wie doeter oyt een malle greep
Die niet en heeft sijn nae-ghescep?

En waer is doch een grilligh man
Die niet sijn aen-hangh maken kan?

Wel, kinders, wie ghy wesen meught,
Dit raect voor al uw³ swacke jeught.
Dus hoet u voor een quae ghespeul;
Want eenen dwaes die maeckter veul.

Dit spreek-woordt heeft
D. Drufius uyt het He-
breeusch genomen, en wort
by hem ghepast op de gene die yet
sien doen, en sonder oordeel het
selve na volgen: gelijk de schapen
(stechte ende eenvoudighe dieren
wesende,) ghemeenlyck doen, het
welck mede niemant so seer als de
kinderen eygen is: des oock in onse
tale dierghelijcke spreek-woorden
te vinden zyn, als hier en elders
te sien is.

Alffer eē schaep over de post
is, soo volgender vele.

Waer een hont aen ghepist
heeft, daer volghter meer.

De Spaengjaert seyt:

Todos somos locos,
Los unos de los otros.

De Nederlander mach seggen:

Wy leerē geck zijn van mal-
cand²ren,
Een sot die maectt wel licht
een and²ren.

III.

Waer dat de slang 'thoofst in can dringen/
Daer salse 'tgantsche lijf in wringhen.

De vader spreekt.

Koom hier, mijn weerde kindt, ic moet u heden leeren
Hoe ghy u domme jeught sult mogen over-heeren;
Koom hier, stae nevens my, en let op dit gheval,
Dat ick u, tot bericht, voor ooghen stellen sal.
Siet, waer de gladdde slangh den kop weet in te dringhen;
Daer weetse straex het lijf ten vollen in te wringhen;
Let vry, let op het stuck, het hoeft dat maect de baen,
En waer dat in-gangh krijgt daer is geen houwen aen.

In

In alle slim bejagh, in alle quade faken,
 Daer moet een teere ziel den aenvangh leeren staken;
 Weert, lieve, weert het wiet, en doot het boose kruyt,
 Eer dattet verder gae, en eer het wijder spruyt.
 De boom, die ons bedeckt, en nu begint te bloeyen,
 Was maer een enckel rijs, doen hy begon te groeyen;
 En noch soo wast hy voort, en soo hy langher staet
 Soo sult ghy vruchten sien, en in de vrucht het zaet.
 Ghy dan, die zijt gheneyght om in de tucht te leven,
 Wacht u van aen het quaet den eersten voet te geven;
 „Hy valt, eylaes! hy valt, tot in den vuylsten lust,
 „Die van den eersten af haer voncken niet en bluft.

Laet men den duyvel in de kerck
 komen, hy sal haest op den
 outaer sitten.

Allenxse sportjens raect men op
 de ladder.

Allenxse lapjens leert de hont leer
 eten.

Van den boot raect men in't schip.

Van een voncke brandt het huys.

Die over de kasse raect, raect
 oock over haeren steert wel.

Daer men de vingher in krijght,
 daer krijght men de hant in.

Kraut de seugh in garen neck/
 't Beest gaet liggen in den dreck.

MEt kinders, diemen heeft gheteelt,
 En dient niet alle tijt ghespeelt,
 Want schoon men die ten hoogsten mint,
 En boven maten heeft ghesint,
 Noch kan het efter niet bestaen
 Hen onghetucht te laten gaen,
 Want ouders van te sachten mont
 Zijn voor de jonckheyt onghesont.

Men hout dat meest de kinders zijn
 Ghelijck een mack en weeligh swijn,
 Dat, soo men't troetelt in den neck,
 Gaet liggen midden in den dreck.
 „Dus sooghy tracht na deucht en eer,
 „En streelt u kinders niet te seer.

Dit heeft men dickmael onder- | Van sachte meesters vuyle won-
 vonden, | den.

Elck spiegle hem selven.

De oude man spreekt.

GHy die het aerdigh glas, dat by de jonge vrouwen
 Een spiegel wort genaemt, zijt besich aen te schouwe
 Let vry op u ghestel, u hayr en gansch ghelaet,
 Let vry hoe u het oogh, en al het wesen staet:

Doch geeft u niet alleen om uwen douck te schicken,
 Of om ghekroont te zijn met hondert moye stricken,
 Maer let op u ghemoet, oock onder dit beslagh;
 En leert dat uwe jeught ten goeden dienen mach.
 Soo u de spiegel seyt dat uwe wanghen blofen,
 En fris en jeughdigh zijn, ghelijck de versse rosen,
 V tanden als yvoir, u lippen t'eenemael
 Ghelijck het Indisch lack, of als het root corael;
 Soo gaet van stonden aen bereyden uwe sinnen,
 Om mede schoonen glants in uwen geest te winnen:
 Geeft u gheheele kracht gansch over aen de deught,
 Op dat ghy binnen selfs in schoonheyt blinckē meugt:
 Spreeckt dus tot u ghemoet: Sal't niet een schande wesen
 Soo maer dit buyte-vel in onsen wort ghepresen?
 Sal't niet een herten-leet aen al de vrienden zijn,
 Indien wy maer alleen en hanghen aen den schijn?
 Neen, neen, mijn weerde ziel, wy moeten verder poogen,
 Wy moeten hooger sien als op den lust der ooghen;
 Wy moeten schoone zijn, en dat aen alle kant,
 Iae tot de gronden selfs, ghelijck een diamant.
 Zijn in het tegendeel u leden soo gheschapen,
 Dat van u, door het oogh, geen lust en iste rapen;
 So spreeckt met u gemoet, en maect een vast verbont
 Op dat ghy door den geest u schade boeten condt:
 Gaet oeffent u verstant in alle goede seden,
 Gaet oeffent uwen mont in alle wijse reden,
 Gaet ciert het innigh schoon, dat is het beste deel,
 Dat is voor uwe jeugh een edel hals-juweel.
 Men vint menighmael die sonder schoone wangen,
 Die sonder witte verw, der menschen herte vanghen:
 „ De deught, de reyne deught, is wonder lief-ghetal,
 „ De deught, de ware deught, is verre boven al.

Kent us selvers.

Aen

AEN DE
Spreuck-lievende lefers.

MY is (weerde Landts-lieden) door het verhandelen van dit teghenwoordigh werck te binnen ghecomen, datmen spreucken en spreek-woorden wel in beter ghestalte, en tot meerder vrucht van den leser te voorschijn soude kunnen doen comen, als wel voor desen is gheschiet, in-dien men slechts wat meer tijds en op-merckinghe daer ontrent ghesint ware te besteden; want in plaetse dat eenige (die voor desen met dingen van dusdanigen stoffe besich zijn gheweest) hare spreucken ende spreek-woorden op't papier hebben ghebracht even gelijk de selve hen voor quamen, dat is, sonder eenigh onderscheyt, ordre ofte

ofte t' samen-voeginghe daer in te ghebruycken ; Soo heb ick gheoordeelt datmen uyt verscheyde spreuckē en sprecwoorden te samen ghevoeght , wel een gheduerighe ende vervolgende reden op verscheyde gelegentheden passende soude kunnen uytbrenghen ; niet anders dan ghelijck de tapijt-werckers uyt veelderley coleuren van sajat of sijde , eerst een beeldt , en uyt de t' samen-voeginge van verscheyde beelden een gheheel stuck tapijts ghewoon zijn te maecken. Dit hebbe ick by maniere van preuve eens goet ghevonden in 't werck te stellen, sonderlinge in de Op-voedinge van kinderen, Reys-lesse, en beleydt van eerlicke Vrijagie , hier naer op haer plaetsen volghende, ten eynde onse lesers des te beter het ghebruyck van sodanighe spreucken

hier

hier uyt fouden moghen opnemen: indien dit ons proef-stuck soo volkomen niet en is als het misschien door meerder tijdt-bestedinge wel hadde kunnen wesen; mijn exempel (so niet mijn werck) sal yemant anders ghenegentheyt en gelegentheyt moghen geven, om yet sulcx beter en behendelicker te doen, als hier is geschiet. Ghy ondertusschen (gunstige vrienden) ontfanght ende ghebruyckt desen onsen arbeyt, ter tijt en wijlen toe dat u yemant anders yet beter van dese stoffe ter hant sal hebben ghedaen. Meer niet, voor desen tijdt, leser, als alleen dit:

Wilje voordeel?

Leest met oordeel.

Kinder-

Kinder-opvoedinghe

aen-ghewesen

door

Sin-spreucken en Spreeck-woorden.

KInderen wel opte trecken,
Sijn geen faecken voor de gecken.

en ten is by wijsse lieden noyt voor kinder-werck gheacht gheweest: vele konnen kinderen telen, en ter werelt brenghe; weynige de selve wel op-trecken; en 'tis nochtans haer eyghen werck. En daerom heeft een wijs man op dese gheleghentheyte wel gheseyt:

Indien de jonckheyt niet en deught,
En geeft de schult niet aen de jeught:

De vader selfs verdient de straf

Die haer geë beter les en gaf.

Weeght dit (ghy die ouders zijt)
en geeft aen desen kley een goede ghestalte, terwijl die weeck is;

Een kint is als eë wit papier,
Dus let op dit onnoosel dier;
Want so daer yemant quaet in prent

So is dat edel wit geschent.

Geloof vry dat in teere sinnen

D'op-voeding kan den aert verwinnen.

De daet leert sulcx.

Ghewent een winde tot den pot;

Een jagt-hont wort eë keucken sot.

Daer en is voor al gheen beter gront-stuck in dit werck te leggen als het Arabisch spreek-woordt ons aen-wijst:

God vreesē is eë goet begin,
De grondt der wijsheydt schuyt in.

Zijn-

Zijnde het selve over een kornende met de spreucke Salomons. —

Prov. 9. 10. Laet daerom dit den sersten steen weesen van ons gebou:

Leert, ouders, u kinders, en,
voogden, u weesen
Voor al den grooten Schep-
per vreesen.

Want,

In Godes weghen
Is Godes seghen.

De saecke spreeckt selfs; 't On-
kruyt walt sonder saeyen,
Het quaet leert sich selven, En
men hoeft noyt luyfē in pel-
sen te setten, maer al wat deugt
ghenaemt wert heeft moeyten in,
en moet den mensche als in-ghe-
stamt worden, en noch isset quaet
ghencegh datter yet van beklift,
en 'tis noodig dit al tijdelick te be-
ginnen, wilmen goet werck maken.

Vrient, zijt ghy wijs,
Buyght 't jeugdigh rijs;
Want d'oude stam
Is al te stam.

In tegendeel van dien

De daet die kan het ons be-
tuyghen,
Een ouden boom is quaet te
buyghen.

*En even dit selve konnen ons de
beesten leeren:*

Een jong hondeke kan lee-
ren springen,
Een jongh vogelke kan lee-
ren singhen,
Een jonghe papegay leert
menschen praet,
Maer als men oudt is komt
't leeren te laet.

De middelen waer door de jonck-
heydt tot leeren verweckt wert,
zijn twee: Tuchtighe en Ver-
geldinge; wel aen dan, ghy ouders,

Die wel doet, loont;
Geen quaet verschoont;
Staet en Ghesin
Bestaet hier in.

't Sijn weynig woorden, maer van
groot bedencken, en voorderlyck
in't ghebruyck. Nu verder,

De slimste moeder diemen
vint
Die wenst noch al cen eer-
lick kint.

Om dan de sulcke, en andere, tot haer voor-nemen te helpen, soo is te letten dat onghesonte soet-voerigheyt van ouders hier gantsch schadelijck is.

Wie swijnen wil streelen, en met kinders mallen,
Die doetse bey inde modder vallen.

En 'tis daerom wel gheseyt :

Wie aen sijn kint of knecht wil lust en vreuchde sien,
Die moet noyt volle gunst aen d'een en d'ander bien.

Die wel bemint,
Kastijt sijn kint.

Het is van ouden tijt bevonden,
Van sachte meesters vuyle wonden.

Leert ons niet d'ervarentheyt dagelijcx, hoe schadelick der moeders troetel-liefde is, aen de kinderen?

Een aep, uyt al te grooten min,
Die perst haer jonck de lenden in.

Ick derf noch meer seggen;

Te grooten liefd' heeft wel ghedaen,
Dat haet uyt liefden is ontsaen.

Hoe kan dat zijn? denckt misschië yemant; verstatet met een woort: Een teer boomtje, door gebrec van ghesnoeyt en ge-int te worden, in't wilde ghewassen, en brenghet geen andere als wrange vruchten voort, die aen de planters de kele als doers worgen, en d'oogen loopen.

Ende daerom segge ick :

'Tis wel (na mijn begriip) in ouden tijt gheseyt :
'Tis beter dat het kint, als dat de moeder schreyt.

Stelt dan vast, dat

Tucht baert vrucht.

Vele die haer ouders niet en hebben willen hooren, zijn namaels ghedwonghen gheweest naer het kalf-vel te luysteren: ende daer ooc dan weder-spannigh vallende, brengen hen selven in noch grooter onghelentheyt.

B

Wie

Wie op geen ouders raet en
past;

Die stelt sijn gangen na den
bast.

*Ghy daerom, ouders, om dese ende
ander onghemacken te schouwen,
vergeet noyt de Tucht, maer voor
al niet op bysondere ghelegenthe-
den, en voor eerst :*

Straft vry wel hart u weerde
kint,

In dien ghy dat op leughens
vint:

En soo ghy eenigh ding ver-
meught,

Leert waerheyt spreken aen
de jeught.

Ten tweeden:

Licht korfel zijn, en licht te
proncken,

Zijn in de jonckheyt quade
voncken;

Gy, die het in u kinders siet,
Soeckt ghy haer voordeel,
lijtet niet.

Ten derden:

Een kint gheneygt tot snoe-
pernijen,

En staet eē vader niet te lijē;

Want als de lust daer toe ge-
went,

Soo is een aerdigh kint ghe-
schent.

*Wel aen dan, ghy ouders, en voog-
den,*

Ghewent so veel ghy immer
kondt.

Tot slechten kost eē kinder-
mont;

Datis u nut, en hen ghesont:
Want als de spijs is door de
keel,

Dan isfet doch al even=veel.

Ten vierden in't ghemeen,

Straft kintsche feylen aen u
kint,

Eer ghy daer mans gebreken
vint.

*En om sulcx bequamelick te doen,
soo ghedenckt dat de Basiliscus
dient vertreden terwijlen die
noch in't ey is, de rupsen ter-
wijlen sy noch in de poppen
stekē, ende de gebreken der jonc-
heyt terwijlen die in haer eerste
beginnselen zijn: anders, waer de
slange het hoeft in krijght,
daer*

daer krijgtse licht het lijf in :
van eẽ kleyn vonckje , daer-
men eerst niet op en dachte
of en achte , brandt namaels
wel een geheel huys. *Ick segge
dan, met den Duytsman:* en laet
den duyvel noyt in de kerck
komen , anders sal hy licht
eens op den autaeer geraken.

Dan men moet de kintsche
jaren,
Boven reden niet beswaren.

Want,

Longe kinders moeten spelē,
Of van pijn en sieckte quelē.

*In de sulcke moet gheleden werden
dat hare jaren mede brenghen, en
ten aensiene van de gene die vor-
der gegaen zijn, moet gedaen wor-
den nae ghelegentheyd van haren
aert ; het een paert gaet met
een woordt, 't ander met een
rijfje , het derde moet som-
tijts een spoor hebben.*

Een eerbaer kint is aen te ja-
ghen,
Door eer-sucht , niet door
harde slaghen.

*En sulcx woud' ick de ouders ten
hoogsten bevolen hebben. In all n
ghevallen alsser tucht te oeffenen is,
soo moet sulcx niet anders als met
een besadight ende stil gemoet ge-
daen worden.*

Zijt ghy goets moets,
Ghy doet wat goets.

En daerom, wie ghy zijt,

Vermaent u vrient met stillē
moede,
En straft u kint met koelen
bloede;
Want doet gy dit met gram-
me sucht,
So dient ghy selfs te zijn ge-
tucht.

*De maniere van straffen heeft
mede vry haer bescheyt ; sommige
slaen haer kinders, of leerlinghen,
opt hooft, borst, of aensicht. waerse
maer best raecken konnen : 'tis
buyters den regel ;*

Wie kint of muylen straffen
willen,
Die slaese niet als op de bil-
len.

B ij

Daer

Daer is rechts de woon-plaetse vā mael tegens stooten, en in perijckel bescheyden tucht, waer niet soo staen om schip-breucke te lijden, licht hinder te vreesen is, als wel zijn (mijns oordeels) Ledigheyt in andere leden. Tot besluyt dan en Quaet geselschap, en zijn daerom beyde ten hooghsten te mijders. van desen: Voor eerst dan, aengaende de ledigheyt:

In gramschap niemant oyt kastijt,
En loont niet als ghy blijde zijt;
Want als de geest niet stilen staet,
Gheschietet beyde sonder maect.

Doch hier toe noch een woordt: Lieve kinderen te maken, ende om eene saecke het eene kint te slaen, en het ander te kussen, kan niet als na-deel doen. Een cierlijck kleedt maeckte Ioseph hatigh onder sijn broederen. Een onghelijck onthael en kan niet als scheele oogen verwecken, onder soo gelijcken maegschap; 'Tis natuerlijcker hier in ghelijckheyt te houden.

De beesten en maken geen onderscheyt onder haer jongen, en de voghelen voeden de selve in ghelijcke mate. Bedenckt dit, en al vorder. Twee rotzen daer dese teere schepen dic-

Maeckt dat geen jonckheyt ledigh gaet;
Want niet te doē leert enkel quaet.

De daet spreeckt selfs:

Wie in sijn lant geen kooren faeyt,
'Tis seker dat hy distels maeyt.

En hier van comt het dat

Ledigheyt is honghers moeder,
En van dievery een broeder.

Ons oudt seggen is niet vreemt, al luytet wat schrickelijck:

Een ledig mensch is duyvels oor-kussen.

En daerom isset voor de jeugt, ende alle menschen best in eerlijcke saken

saken geduerighlyck besich te zijn, om geen rust-plaetse te werden, voor soo ongueren nacht-voghel. Integhendeel van desen, is voor alle saken vlijt en neetstigheid de jonckheyt in te scherpen; want, ghelyck d'ouden wel seyden, God verkoopt alles om arbeyt, dat is de prijs die op goede dinghen ghesedt is.

Wy sullen dan met Salomon over dit leerstuk de jonckheyt wijsen tot de mier, met dese byspreucke:

Vergadert graen in uwe schueren,
De Oegst en sal niet eeuwig dueren.

DE tweede klippe die te mijden staet, is quaet gheselschap, met af-maninghe van 't selve, waer mede de wijsste ende Godsalighste Coningen, te weten, David, en Salomon, beyde haer schriften begonnen hebben, om te toonen hoe grooten af-keer sy daer van waren hebbende, Psalm. 1. 1. Prov. 1, 10. Tis niet vreemt:

Want,

By den krepelen leertmen hincken,
By den vuylē leertmē stincken,

longe lieden, wie ghy zijt,
Quaet gheselschap dient gemijt.

En wijders,

By wolven en uylen,
Daer leertmen huylen.

Van ghelijcke,

Van het peck,
Blijft een vleck.

D'ervarentheyt speeckt selve:
Die met hondē gaet te bedt.
Deelt van hare vloyen met.

Tis daerom nae de kunst ghesproken:

Seght my met wien dat ghy verkeert,
Soo heb ick uwen aert gheleert.

Het quaet is gantsch vruchtbaer,
een siecke kan dickwils veel ghesonds in siekten brenghen; maer veel ghesonden en sullen noyt doer haer geselschap een eenigen siecken lustigh en fris maken.

Een

Een kleyn ghetal van rotte
peeren,
Dat kan aen duysent gave
deeren.

*Maer boven alle saecken is het
exempel van de ouders van groote
kracht, ten aensiene vande jonck-
heyt, soo ten goede, als ten quade,
en daerom,*

Al ghy die jonghe kinders
voet,
Let wat je segt, en wat je doet;
Want wat het zy, en hoe het
gae,
De sone doet den vader nae,
De dochter gaet haers moe-
ders gangh,
En dat haer gantsche leven
langh.

*In een pijpers huys (seyt de Spaen-
gjaert, leert een yder fluyten.*

*Doch niet het doen alleen, maer
ooc yder woort buyten tucht gaen-
de, is hier gansch schadelijck.*

Laet geen kindt vuyle reden
hooren,
Want kleyne potten hebben
ooren.

*Wat aengaet de leeringe selfs, daer
toe segh ick alleenlijck,*

Dat een yder dat best leert,
als hy maer een kint is,
Dat hem best sal te passe ko-
men als hy een man is.

*En of al schoon de eerste beginse-
len in het leeren niet ten besten
voort en willen, de moet is daerom
niet verlooren te geven,*

Een kindt verstandigh voor
de jaren,
Dat sietmē dickwils qualick
varen.

*Ons spreek woort seyt, Vroegh
hengit, vroeg guyl. En vorder:*

Vroegh rijp, vroegh rot,
Vroegh wijs, vroegh sot.

Ick b-sluyte dan hier, en segge :

Niet dat soo wel ghedijt
Als rijp te rechter tijt.

Es muß ein ieder ein par narren schuhen ver-
tretien, vvo nicht mer.

Men moet een paer narre-schoenē verlijten
eerinen recht wijs wort.

De Jongelingh met de narre-schoenen spreekt.

EY kijckt toch, kijckt toch eens, ghesellen,
Ey kijckt hoe koom ick hier ter baen,
Hoort toch hoe klincken dese bellen,
Siet hoe my dese schoenen staen,
Ghy lacht, na dat ick kan bemercken,

En seght als binnen u ghemoet,
 „De gecken kentmen aen haer wercken;
 Wel, dit is vry een lossen bloet,
 Maer, Vrient, al siet ghy my wat mallen,
 En acht dat immers niet te quaet;
 Want dit wil nu al beter vallen,
 Dan als het leven verder gaet.
 Als wy de groene jeught beginnen,
 Dan koot de jonckheyt over al;
 Het voor-recht van de jonghe sinnen,
 Dat is, *Voor eerst een weynigh mal.*
 Iae, laet de Jeught haer loeten kueren,
 Want dat misprees noyt deftigh man;
 Maer laetse niet te langhe dueren,
 En scheyster op het kortste van,
 My dunckt, ick hebbet eens ghelesen,
 Of, ick en weet niet waer, gheleert,
 „De kortste sotheyt wort ghepresen,
 „Tis wijsheyt als men haestigh keert.
 Heb ick dan schoenen als die sotten,
 Of maeck ick eenigh mal ghebaer,
 En wilt niet al te schamper spotten,
 Want dit is noch mijn eerste paer:
 Had ick dat eenmael af-ghesleten,
 Ghewis ick sou dan vaster gaen;
 My dunckt, ick sal dan beter weten,
 Als dese loop eens is ghedaen.
 Dit hoord' ick eens by wijse lieden,
 „Dat niet te koten ware best;
 „Maer als het immers moet gheschieden,
 „Soo isset beter eerst als lest.

Vroegh rijp, vroegh rot.
Vroegh wijs, vroegh sot.

Vroegh valck, vroegh wyl.
Vroegh hengst, vroegh guyl.

T'famen-spraecke,

tusschen

PHILEMON en PUDENS.

Philemon.

WEL Pudens! wat veranderingh is dit? ick vinde u nu een jongelingh, daer ick u onlangs niet als een kint en liet; te rechte seyt men:

Groene kerfen worden root,
Cleyne kinders wordē groot

Pudens..

Is't wonder?

De boom daer gy nu vrucht
afleest,
Dat is wel eer een rijs ghe-
weest.

Philemon.

*Maer hoe dus ghekleet, als of ghy
tot reysen veerdigh stont?*

Pudens.

*Ick meyne dat het voor my lang
genoeg onder den roock van mijns*

*moeders schouwe gheseten is. Hier
goet en elders goet.*

Niemant is in weerde,
In sijn eyghen eerde.

Sie ick't niet alle dage?

Men acht geen verstant
In sijn eyghen landt.

*En daerom (nae my dunckt) is't
best wat te reysen, om alsoo, door
vreemde talen, ende aen-neminge
van heusche manieren, aersien-
lijcker t'huyste komen; want an-
ders plachtmen ons licht te seggen:*

Die t'huys sijn jonckheydt
heeft versleten,

En by den bry-pot heeft ge-
seten,

En daer geen letters heeft
gegeten,

Wat kan de goede flocker
weten?

In teghen-deel,

Die langhe leven , en verre
reyfen,
Die leeren op haer faecken
peyfen.

Philemon.

*Ick sie dat gy u seggen met spreek-
woorden en spreucken soeckt vast
te maecken; maer als ick u met de
selve munte soude betalen, heb ic
niet wel eenige spreucken ghehoort
die vry al wat anders klincken?*

Hoe, seyt men niet in't gemeen?

Al reyft een lof-hoofst buy-
tens lants,
Noch blijft hy wel een dom-
me gans.

En wederom :

Gaet sent een esel nae Parijs,
Ghy krijgt hem weder even
wijs.

En voor reden:

Wie over zee veel plach te
swieren,
Verandert lucht, en geen
manieren.

Tot beslyt :

Hoe dattet gaet, of hoe het
(is;
De botten blijven plat-vis.

*En of al schoon de manieren van
de sodanige somtijts al verandert
worden, 'tis selden in beter.*

Te Romengingh noyt man
of peert,
Of 't was des vry te minder
weert.

*En wat de vrouwen aengaet (die
al mede somtijts reysen willen, son-
derlinghe onder decksel van bede-
vaerden, om in't voor by gaen daer
van mede wat te seggen) seyt het
spreeck woort seer wel:*

Reyft vrou of maegt in be-
devaert,
Sy krijgt wel licht een lich-
ten aert.

Pudens.

*Daer is misschien al wat aen, Phi-
lemon: maer des niet te min, soo
houde ick vast dat vreemde lan-
den, vreemde ooghen, en vreemde
streken, diemen in't reysen dicwils
ont-*

ontmoet , ons al vry wat leeren
kunnen.

Die hier en daer eens wort
ghenepen,
En dickwils by den neus ge-
grepen;
Al is hy plomp, hy wort ge-
slepen,

Dè reden daer van is klaer:

Harde steenen slijpen yser,
Harde stootē maken wijser.

Philemon.

*Men segge wat men wil , en men
soecke waer men wil , ons Neder-
lants spreec-woort luyt ende sluyt
meesterlijck :*

Wilje wel zijn, wilje rusten?
Soeckt het niet in vreemde
kusten:

Eyghen huys en eygen dack
Dat is vry eē grootgemack.

Een yder voghel prijst sijn
nest;

Vaert gy dan Oost, of vaerje
West,

Een eygen huys is alderbest.

Pudens.

*Hier stelle ick een ander tegen, dat
mede sijn bescheyt heeft :*

Al waermē is in goedē stant,
Dat is al med' ons vaderlant.

*En wat het rusten aenghaet , daer
op segge ick:*

Geen jonghman mach om
rusten peysen,

Die buyten is ghesint te rey-
sen,

Maer is men out , of sieck, of
moe,

Dien stae ic eerst het rusten
toe.

Philemon.

*Gelooftet, Waer dat men comt
daer vint men sijnen weert
t'huys.*

Want,

Honden hebben tanden,
In alle landen.

*Men houde soo veel van reysen
als men wil, ic hebbe nochtans eens
ghelesen een seker boeckken van*

D. Ioseph Hal, in't Engels gheschreven, daer van het opschrift is Quo vadis; daer in hy veel goede redenen by-brenghet, die so geheel seer voor het veel reysen niet en zijn. Alle beweginge (seyt hy) maect onruste, en die by ongenoege; daer in het tegendeel de geluckige stant des Hemels wort afgebeelt by ruste. Ghy dan die so genegen schijnt te zijn tot reysen, siet toe dat ghy niet eenmael met berou en komt uyt te roepen, soo als onlanghs een seker jonghelinck (ons niet onbekent) met leetwefsen dede, ten tijde hy veel en lange door de werelt ghedwaelt en ghemaelt hadde; In't reysen (seyde hy) heb ick menighen Engelot uyt ghesonden, die noyt haren meester eenighe tijdinghe weder en brachste, en dit dede ick soo langhe tot dat ick een borger van al de werelt was gheworden, ende een wreemdelinck soo in mijn vaderlant, als aen mijn eygen selven, en quam alsoo meer beladen met ghebreken, als met gelt, meer met waen, als met wijsheyt. Dan niet te min soo bekenne ick, dat de gene die met een goet voornemen uytgaen, niet te lange uyt en blijven, ende die een goede Reys-lesse met

nemen, somwijlen wel yet goets t'huys konnen brenghen.

Pudens.

Ick wenste wel soo een Reys-lesse te hebben, ick soude die voor my, als een draet in een doolhof, ende als een leysman op de wegen, gestadigh aen de hant houden; ghy daerom (isser yet sulcx by) ick bid u en spaert geen broot voor de vrienden.

Philemon.

My is onlanghs soo een Reys-lesse ter hant gecomen, ende my dunckt soo ghy die met ernst woudt in't werck stellen, ghy soutter u wel by bevinden; doch op dat ghy des te meerder kennisse mocht krijghen, soo wil ick u deselve jegenwoordelijck eens voorlesen,

Ghy, hoort toe,
En staet wat stil.

Pudens.

Soo ick doe,
En soo ick wil.

Reys-

Philemon.

EEn vader had een rauwen quant,
 Die wou gaen reysen uyt het lant,
 Om eenste leeren metter daet,
 Hoe dattet in de weerelt gaet,
 Hy (die wist hoe de jonckheyt malt,
 En waerse dickmael henen valt,
 Bysonder alse buyten dwangh,
 Mach hebben haren vryen gangh)
 Riep sijnen soon ter zijden af,
 Daer hy hem dese lesse gaf:

Nadien (seyt hy) mijn weerde kint
 Dat ghy tot reysen zijt gesint,
 Soo hoort doch hier op mijnen raet,
 Die ick gheleert heb uyt de daet:

Eerst, waerghy u tot reysen set,
 Begint den dagh met u ghebedt;
 „Want haver geven aen u beest,
 „En God te bidden in den geest,
 Schoon dattet beyde tijdt vereyft,
 En doet geen hinder als men reyft.

Dan is noch vorder mijn bevel,
 Gaet kiest voor u een reys-gesel;
 Want reysen sonder mede-maet,
 En was noyt wijse lieden raet;
 Maer kiest een vrient van uwen aert,
 Die hant en herte reyn bewaert,

En niet en helt nae vuyl bejagh
 Dat jonge lieden schaden mach ;
 „ Noyt speelder yemant met het peck
 „ Die niet en hield' een vuyle vleck.

Maerghy die u tot reysen stelt,
 Begintet nimmer sonder gelt :
 „ Want die wil reysen achter lant,
 „ Die hebbe munte byder handt ;
 „ Dat is een kruyt van groote kracht,
 „ Waer op de gansche werelt acht:
 „ En als u dat geselschap faelt,
 „ Soo wort ghy selden wel onthaelt.

Doch gelt te dragen over al,
 Dat baert by wijlen ongeval:
 Ghy , vrijt u van dat ongerief,
 En dient u van een wissel-brief ;
 Want dat en is geen lastigh pack,
 Maer voor die reysen groot ghemack.

Voorts , wilt ghy reysen met verstant ,
 Soo hebt een kaerte byder handt,
 Van yder rijk dat ghy betreet ;
 Op dat ghy daer de gronden weet,
 En kent by nae de gantsche kust,
 Oock eer ghy daer oyt hebt gheruft.

En isser onder wege dan,
 Een wijs , gheleert , of destigh man,
 En laet niet , of besoeckt den vrient,
 Vermits het u ten nutte dient.
 „ De wijsheyt is een rijcke schat,
 „ Wie die ghenaeckt, ontfangter wat.

Wanneer ghy van den peerde sit,
 En van het reysen zijt verhit,
 En eyft terstont geen bier of wijn;
 Want dat en kan maer hinder zijn.
 Toemt hier en elders uwe lust,
 Dat is de grondt van uwe rust.
 „Niet al, niet al, dat ons behaeght,
 „En dient den mensche na-gejaeght.

Stelt u dit voor een vaste wet,
 Dat ghy op alle dingen let,
 Dat ghy gestaech u voordeel doet,
 Met al wat yewers u ontmoet.

„De werelt is een wonder boeck,
 „Het maectt sijn leser wonder kloeck;
 „Maer wie het sonder oordeel leest,
 „Die blijft ghelijck hy is gheweest.
 Ghy doet niet als de meesten hoop;
 Maer doet met aendacht uwen loop:
 Hoort ghy een sneegh, een geestigh man,
 Daer hoorje dat u leeren kan:
 Siet ghy een ongefouten geck,
 Leert noch al yet uyt sijn ghebreck.
 Leert mijden dat hy qualijck doet,
 En hoe men sotten vieren moet.
 In't korte, waer ghy d'oogen keert,
 Siet datje'teen of'tander leert.
 Al wat men hoort of wat men siet,
 Die leere wil, die leerter yet.

Wat isset of ghy verde rijt?
 En in een goet gheselschap zijt,
 En dan in eenigh lustigh velt,

Veel cristallijne beecken telt,
 Of elders in een open wout
 Vint schoone slooten op-gebout,
 Vint prinçen huysen neer gheruckt,
 Vint torens in het stof ghedruckt,
 Vint puyn, en ick en weet niet wat,
 Daer eertijts stont een schoone stadt;
 Vint weder dreven nieu gheplant,
 Tot çiersel van het gantsche lant,
 Vint hoven nae de kunst ghemaect,
 Daer van dat ghy de vruchten smaect,
 Vint rotfen uytermaten hoogh,
 Oock verre boven's menschen oog,
 Vint ander vreemt en nieu ghewas,
 Daer van men noyt te vooren las.
 Voorwaer al dat en acht ick niet,
 Ten zy dat ghy wat verder siet,
 Ten zy u dom en grilligh hert
 Befetter, en oock beter wert;
 „Tis niet ghereyft, 'tis maer ghedwaelt,
 „Indien-men daer geen wijsheyt haelt.

Waer ghy oyt gaet of henen treckt,
 Hout staegh u beurs en hert bedeckt:
 En melt niet door een lossen praet,
 Van waer ghy komt of henen gaet:
 En min noch wat u herte jaeght,
 Want dat heeft menigh man beklaght,
 „Siet! waer men gaet, of waer men reyft,
 „Noyt dient gheleyt al wat men peyft;
 „Een heusche mont is altijd goet,
 „Doch meest voor een die reyfen moet.

Nu voorts , op dat ghy schouwen meught
 Veel malle grepen van de jeught,
 Soo laet geen dranck u meester zijn,
 Het zy dan bier , of heete wijn,
 Want die ghebruyckt in overvloet
 En is te gener plaetse goet,
 Maer als ghy uyt den lande zijt
 Soo dient hy boven al ghemijt:
 Doch soo ghy eens wert over-last,
 Of van een heeten damp verrast,
 Soo mijt noch al een vorder quaet,
 En loopt niet mallen over straet,
 Maer houdt u stil soo langen tijdt
 Tot datje weder nuchter zijt.

Begeeft u noyt des avonts laet,
 Noch op den wegh , noch opte straet
 „ Vroegh uyt te gaen, vroegh onder't dack,
 „ Dat is ghesont , en groot ghemack.

Des nachts te loopen hier en daer,
 Dat is niet anders als ghevaer.
 Ghy , laet den nacht en haer bejagh,
 En doet u saecken by den dagh;
 „ Want dat men in het duyster doet,
 „ Wort opten lichten dagh gheboer.

Kijft niet in't bed' of aen den heert,
 En twist oock noyt met uwen weert,
 Maer is hy vils , of niet te pluys,
 Betaelt , en soeckt een ander huys.
 En twist niet met u reys-ghesel:
 Spreeckt yemant qualijck ? antwoord wel,

„ Schoon spreecken is van groote kracht,
 „ Het maect oock harde koppen sacht.

Bewaert u oog, u mont, u beurs,
 En hoet u voor een vrouwen-keurs,
 En mijdt u voor een mede-maet,
 Die op de gladde wegen gaet;
 Oock wacht u voor den dobbelsteen,
 Want dit zijn kanckers in het been.

Een dinck dat ghy niet sparen moet,
 Dat is de rant van uwen hoet,
 Grijpt die vry dickwils metter hant,
 En hier, en in een ander lant,
 Want 'tis een saeck die gunst verweckt,
 En die tot geen en kost en streckt;
 „ Ick achte voor de jonckheyt goet
 „ Een trage beurs, een rappen hoet.

„ Geen oog in yemants anders brief,
 „ Geen hant-spel met eens anders lief,
 „ Geen vingers in eens anders tas,
 „ Want dat geen man oyt lief en was.

En kiest niet licht een nieuwen vrient,
 Of weet te vooren of het dient;
 De weerelt is te lijdigh boos,
 De menschen al te bijster loos.
 Dus niemant al te licht betrouwt,
 Want dat heeft menigh man berout.

Wanneer u yemant noot te gaff,
 Ghy, doet u maegh geen over-laff,
 Let meer, op dat ghy leeren kondt,
 Als lust te geven aen den mont;
 En brengh misschien dan yemant voort,

Een goet , een sneegh , een geestigh woort,
 Ontfangt dat met een vrolick hert,
 Ghelijck een schat ontfangen wert ;
 En als ghy tot u woon-plaets keert
 Seght dan , wat heb ick daer gheleert ?
 Wat brengh of schenckt my desen dagh,
 Dat my ten goede dienen mach ?
 En naer een neerstigh onderfoeck,
 Soo schrijft in uwen tafel-boeck,
 Al dat u herte wel beviel
 Dat is als voedsel aen de ziel,
 Dat is u beter in den mont,
 Als al dat op de tafel front.

Mijn kint , houdt altijdt desen sin,
 Ghelijck de By' , en niet de Spin ;
 Al wat ghy hoort , en wat je siet,
 Al watter hier of daer gheschiet
 Dat weegt , dat proeft , en kipter uyt
 Dat wel , dat soet , dat geestigh luyt.
 Maer koomter eenigh vuyl bejach
 Haelt dat noyt weder aen den dagh ;
 Maer wijftet spoedigh van der handt ,
 En laetet uyt het vader-landt.

Ghy treet nu uyt mijn huys alleen,
 En keert noyt weder met u tween,
 Brengh ons doch hier geen bastaert-kint,
 Das maectt een vader ongesint ;
 Brengh ons doch hier geen dertel wijf,
 Met u ghepaert uyt tijdt-verdrijf,
 Iae noyt op vryen eens en peyft
 Soo langhe ghy daer henen reyft ;
 ,, Te trouwen als men leeren moet,

„ Dat dede noyt een jonghman goet,
 „ Men quelt hierom sijn gansche jeucht,
 „ En dat al om soo korte vreucht.

Ghy daerom, wat ick bidden mach,
 Behoedt u voor soo quaden slagh,
 En om een blijde nacht of twee,
 En steeckt u in geen eeuwigh wee.

Maer om hier van te zijn bevrijt,
 Soo maect dat ghy voorzichtight zijt,
 En woont of koopt u kosten niet
 Alwaer ghy vlugge dochters siet;
 Ick weet hoe licht de losse jeught
 Wort om-ghevoert door geyle vreught,
 En als men dan te famen malt,
 Waer isfet daer men niet en valt?
 „ Daer stroo en vyer te famen koomt,
 „ Wat onheyl dienter niet gheschroomt?

(★)

Nu, soon, gaet vordert uwe reys,
 En houdt mijn les in u ghepeys,
 En als ghy dan eens weder-keert
 Ghesont, beset, en wel gheleert
 Soo sal men hier, van stonden aen,
 Voor u rghemeste kallif slaen.

(★) Even dit selve is ghemerckt geweest by Antigonus Coninck van Macedonien; want op een tijdt, als Philippus sijn sone by den Fourrier-meester te wege hadde ghebracht, dat hem herberghe was aengewesen ten huysse van een sekere weduwe, drie schoone dochters by haer hebbende, de Coninck den foureerder voor-nemende, gheboodt hem scherpelijck dat hy den jonghen Prince, sijnen soon, dadelijck uyt soo enghen plaetse in een ruymmer ghelegentheyt soude doen verhuysen, en dat hy, van des te doen, geensins in ghebreke en soude blijven. De wijse.

wijse Vorst gingh heuffelijck en als ongemerckt voor-by't gene hy wel wiste dat sijn soon voor hadde, en nam de veranderinge van sijn herberghe op de engte van het huys daer de weduwe met haer drie dochters in woonde wetende watter uyt so een by-wooningte te verwachten stont. Plutarch. in Apoph. t.

Pudens.

Gewisselick dese Reys-lesse, bestaende in korte verskens, is van langh bedencken, ende daerom soo ter loops niet in te nemen; want (naer ick die begriype) soo steeckter meer in als in een ylen haringh; ick bidde u laet my een keerse aen de uwe ontsteken, ic wil seggen, laetse my uyt-schrijven, so ben ick geholpen, sonder u verlies.

Philemon.

Ick ben des te vreden Pudens, doch met dit bespreck dat ghy sult aen nemen, niet alleenlick op uwe reyse deselve vlijtelijck in't werck te stellen, maer oock acht te nemen op alderhande voor-vallende spreucken ende spreek-woorden, en de selve by memorie op nemen, om ons daer van deelachtigh te maken, so wanneer ghy weder in't vader-landt keeren sult; op dat alsoo het mes dat den appel gesneden heeft (als de kinderen plegen te seggen) al lacchende mach t'huys komen.

Pudens.

Gansch ondanckbaer moeste ick wesen, soo ick sulcx op u begeerte

niet aen en nam te doen: siet daer mijn hant, ick verbinde my sulcx na te sullen komen, en neme met een van u mijn af-scheyt.

Philemon.

Doet ghy nae u woort, soo wil ick vertrouwen dat ghy uwen naem met eene lettere wel mocht vermeerderen, en in plaetse van Pudens, Prudens sult mogen heeten op u weder-komste. Maer dewijle ghy my vermaent hebt geen broot voor vrienden te willen sparen, soo moet ick, voor mijn af-scheyt, u onder andere mede deelachtigh maken, van een vreemt gheval, dat ick verstont een reysenden man hejgent te zijn, waer op ick een seker bedencken t'anderen tijden ghehadt, en op't papier ghebracht hebbe, ontfangt dat by gheschifte voor een Vaer-welgiste op dese uwe reyse, ende voor al op de groote reyse van hier in de andere wereldt; en op dat ghy de meyninghe des te beter vatten moecht, so wil ic't u eenmael voor lesen, de galm van de stemme kan al mede wat geven:

Sensim, & sine sensu.

TErwijle een rap ghesel, met onvermoejde ganghen,
 Sich op een verren wegh tot reysen hadt ghestelt ;
 Soo wort hy van den slaep in feker wout bevanghen,
 Vermits de swarte nacht omvingh het gansche velt ;
 Dies soeckth y daer ontrent waer hem tot rust te geven,
 Om door een soeten slaep, te krijghen nieuwe kracht ;
 Hy vint, benevens hem, een plaetse wat verheven ;
 Hier kies ic (seyt de vrient) mijn bed voor desen nacht.
 Hy meynde dat hy sagh een heuvel op den velde :
 En fiet ! een Schilt-padt sat ghedoken in het zant ;
 Hier op was dat de man sich om te rusten stelde,

Vermits hy daer ontrent geen beter plaets en vant,
 De vrient, soo haest hy sat, began terstont te slapen,
 Ghelijck men in't ghemeen met moede leden placht,
 Het beest rijst onder dies om sijnen kost te rapen,
 En gaet een staeghen tret by nae den ganschen nacht.
 Als nu de gulde son quam weder aen-ghereden,
 En dat met een de slaep den jonghelingh verliet,
 Soo stelt hy sijnen gangh om vorder aen te treden,
 Maer hy en kent het lant, hy kent de weghe niet.
 Hoe! (seythy) droom ick dan? of ben ick buyten sinnen?
 Of is op eenen nacht dit gantsche wout verdraeyt?
 Wat vreemdigheyt is dit? wat sal ick gaen beginnen?
 Waer dat ick henen keer, my dunckt ick stae bekaeyt!
 Waer is de groote rots die aen den weghe paelde?
 Waer is het schoon ghebou dat lagh ter rechter hant?
 Waer isset al-te-mael? Dus stont hy vast en maelde,
 Tot dat hy op het lest de rechte gronden vandt,
 Tot dat hy kent het beest daer op hy quam ghereden,
 En al den handel siet door klaerheyt van den dagh;
 Doen wist de Jonghelingh, doen wist hy eerst de reden,
 Waerom hy niet en vint dat hy te vooren sagh.
 Let vrient, wat dit beduyt, het sal u moghen stercken
 De Man, is yder Mensch, de Schilt-pad is de Tijd;
 De Slaep ons dom verstant, dat niet en kan bemercken
 Hoe veerdigh even staegh ons leven henen glijt;
 Dit heb ick eens gheproeft, al over langh gheleden,
 Ick quam doen metter haest te Leyden in de stadt,
 Daer gingh ick langhen tijdt door al de straten treden,
 En waer ick ander-mael eens goede vrienden hadt;
 Maer wat ick soecken mocht, het eynde was verloren,
 Een yder was verhuyst, of in des doots ghebiet,
 My docht de gantsche stadt en was niet als te voren,
 Want binnen Leyden selfs, en vont ick Leyden niet.

Eylaes ' terwijl de mensch gaet hier en ginder woelen,
 Ontslipt hem even-staegh, ontglipt hem menigh jaer;
 Wy werden out (och arm) oock sonder ons ghevoelen,
 En veel-tijts als men't is, dan wort men't eerst ghewaer.
 D'uyt-wijser gaet ghestaegh, men fiet hem niet bewegen;
 De boom, wel eer een rijs, wort onghevoelick groot:
 'Tis even met de mensch, 'tis even soo ghelegen,
 Een slaep, een diepe slaep, die leyt hem nae de doot.
 Mijn Ziel, wilt ghy verstaen hoe nae wy zijn ten ende,
 Hoe nae wy zijn vervoert tot in des doots ghevaer,
 Keert u eens om en om, en telt al u bekende,
 Al die ghy niet en vint die roepen u tot haer.

*Sonder vveten,
 Wortmen versleten.*

*Met dit besluyt besluyte ic, en met
 dit eynde eyndighe ick mijn reden,
 werde Pudens, en wensche u
 goede reyse met een gheluckige we-
 der-komste, en voor het leste, (om
 tusschen ernst wat jocks te ver-
 menghen,)*

Waer dat ghy reyst in eenig
 landt,
 Soo hebt gheduerigh by der
 hant,
 V mes, u fles, en oock utes,
 Dat is al med' een nutte les.
 Pudens.

Hondert-foudigen danck, vrien-

*delicke Philemon, nu met woor-
 den, en hier naemaels (soo ick kan)
 metter daet; blijft ondertusschen
 Gode bevolen.*

DE goede Pudens, om sich vā
 sijne belofte te quijten, heeft
 op sijn reyse waer-ghenomen, niet
 alleenlick alle voor-vallende goe-
 de spreek woorden, maer oock on-
 der de selve verscheyde aerdighe
 sin spreucken, verbloemde manie-
 ren van seggen, soete rijmen, klip-
 pel-verskens, en diorghelijcke, al
 t'samen de spreek-woorden seer

na-buerigh zijnde, en in alle manieren dienstigh en leersaem voor alle gelegentheden van menschen. Hy deelt u des mede, vrienden en dat met ordre, en voor eerst dese volgende reys-spreucken.

Reyft vrient, al waer gy reysen meught,

Het beste reys-geldt is de deught.

Wilje reysen door het lant?
Hebt vijf dingē by der hant:
Hebt voor eerst eē esels oor,
Dat is, past op u ghehoor,
Hebt het ooge van eē valck,
Dat is, let op menig schalck,
Hebt de beenen van eē hert,
Datje niet ghevangen wert,
Hebt dan noch een verckens
muyl,

Dats gheseyt, ontsiet geen vuyl,

Hebt voor al eē kemels rugh
Voor geluck en ongeluck.

De kunst vint gunst, waer datmen gaet,

Terwijl een dwaes verlegghen staet.

In-dien ghy zijt gheneygt te reysen,

So wilt op desen regel peysē:

Gewent u tonge wel te spreken,

En segt niet yder sijn gebreken,

Scherft niet te vry, want 'tis onsoet,

Voor alsoo ghy't u meerder doet.

Een soete prater op de baen,
Beneemt de moeyte van het gaen.

Kleyn paert,
Kleyne dagh-vaert.

Een willigh paert en moeten niet over-rijden.

Staet maer een wijs,
Ghy verliest een mijl.

Savonts kentmē den arbeyder,

En'smorghens een weert.

Kunt ghy niet lijden goeten quaet,

So wacht voor u geen hooger staet.

Zijtje wijs, of zijtje sot,

Hebt geē koffer sonder slot,

Tot buyten de poort is een
goede dagh reylens.

Waer uyt te poort,
Soo rochje voort.

Een peert, en geldt, en goet
latijn,
Dat brengt een lantsert over
rijn.

Die reyft mach vrighen,
In schuyt en waghén;
Want die't ontsiet,
En leerter niet.

Om vry te zijn van ongeval,
So prijft den bergh, en houd
het dal,

En zijtje van een goet ver-
stant,
So eert de zee, en blijft te lant.

'Tis goet te voet gaen op der
heyden,
Voor die haer peert daer ne-
vens leyden.

Daer ick vermaeck in vant,
Was zeylen by het lant;
En rijden op de strant.

Alsmen moederijdens is, dan
is't goet te voet gaen.

Laet u in geen engte klem-
men,

Kiest veel eer deruyme baë;
Nevens 'tschip is't goet te
swemmen,

By den waghén soet te gaen.

Rijt voort, maer fiet om.

Een goe wegh om,
En is geen krom.

Te Bologne zijn meer vallé
als muysen.

Het wit en swart heeft Ve-
netien ghemaect, dat is,
kottoen en peper.

In Italién zijn te veel fecsten
Te veel hoofdé, te veel tem-
peesten.

Sout, suycker, en hoeren
Kanmen goet koop uyt Cy-
pers voeren.

Op de witté Spanjaert, en op
een swarten Engels-man,
staet te letten.

*In Engelant als eē man sijn vrouw
over tafel toe-drinckt, dan wenst
by (alsoo men daer seyt) dat alles*

wel

wel gaen mochte ; maer als t de
vrouwe aen haren man brenghet,
dan houdt men dat alles wel is, en
dat de gasten by den man in-ghe-
bracht wel-koom zijn, en daer op
neemt dan yder sijn hoet af.

Cent flamens cent cousteaux.
Cent francois, sans cousteaux,
Cent escoissois, deux cent cousteaux

Hondert neder-landers, hon-
dert messen.

Hondert françoeyse, sonder
messen.

Hondert schotté, twee hon-
dert messen.

Siet vrient, dat dienje wel te
weten :

Een duyts kan drincké son-
der eten,

Een Engels-man eet sonder
drincken,

Een neder-lander laet hem
schincken.

Maer eet des, efter niet te
min.

Wie doet nu best naer uwen
sijn ?

De Spanjaert schijnt wijs, en
hy is't niet.

De Frans-man schijnt geck,
en hy is't niet.

d'Italiaen schijnt wijs, en hy
is't.

De Portugijs schijnt geck, en
hy is't

Wilt gy een hups, en rustigh
wif ?

Neemt eerst uyt Neder-lant
het lijf,

Neemt dá noch tot so weer-
den pant,

Het aengesicht uyt Engelandt;

En vorder noch, geloofje my
Een tong' uyt Brabant dien-
ter by,

En doeter toe een Hollandts
hert,

Dat niet te licht verslinghert
wert;

Maer sooje wilt den hoogsté
prijs,

So haelt de billen van Parijs.

Voegt dit by een, gheminde
vrient,

So hebje een wif gelijk het
dient.

*Een vermoeyt peert siet liever een
vuylen stal als een schoonen wegh.*

Die buytens lants niet heeft
ten besten.

Verliest wel licht sijn oost
en westen ;
Dus, vriendē, wort u beursje
plat,
Keert weder naer u eyghen
stadt.

Men leert soo langh men leeft.

Ondertusschen Pudens over
zee varende , ende over al
soeckende voor-deel te doen in't
versamelen van goede spreek-
woorden , heeft oock vande Mat-
roosen eenighe scheeps spreucken
ghehoort , ende sommige met ken-
nisse daer uyt-gekipt, ende deselve
t' sijnen ghebruycke op-geteykent
hebbende, brenghetse voor sijn wel-
kom mede nae't Vader-land.

Leersame scheeps- spreucken.

Die sijn tijtjē weet te gif-
fen,
En sijn toutjen weet te splif-
fen,
En sijn glas te roere staen,
Mach wel voor een boots-
man gaen.

Sanden verlanden,
Landen verstanden,

Een groot zeyl op een kleyn
schip,
Moet te grond', of op een
klip.

'Tgety gaet sijnen keer,
Ten wacht na prins of heer.

Zeylje met een lagen spriet,
Kleyne wint en deerje niet.

'Tslimste dat men vint,
Is stil, en in de wint.

Niet veel te seggen,
Maer houwen en beleggen.

Eerst in den Boot keuse van
riemen.

Veel vlaggen,
Luttel boters.

Vuyle gronden bederven de
kabel.

Duerte zijn is onverstant,
Duere schipper blijft aē lant.

Als't

Als't diep verloopt verfetmē de bakens.	Man te roer, wachtje voor de ly.
De zee, Maect dwee.	'Tmoeten hooge mastē zijn, die by't fwerck zeylē fullē.
Daer komt wel water daer water gheweest is.	Een man over boort, eē eter te min.
Goe wint, Goet ty.	Een goet zee-man valt wel over boort.
Die niet ghereet en is, verlet geen ty.	'Tzijn netten van een engh bessagh, Daer geen ael door de maes en mach.
Wachtje voor de gijp,	
Eē vrouwē hayr treckt meer als een maers-zeyl.	'Tmoet al somtijdts een rack in de wint zijn.
Hou vast, en beleggh.	Voor windt en voor stroom is't goet zeylen.
'Tis goet roeyē onder 'tzeyl.	Nae hooghe vloeden, laeghe ebben.
De beste stuer-luy zijn aen landt.	Aen een kranc toutjen moet men sachjens trecken.
De derde strenge houdt den kabel,	'Tmach vloeyen, 'tmach eb- ben,
Roept geen haring eerste in't net is.	Niet wagen, niet hebben.

Elck vist op sijngheyt.

Elck moet vissen op sijn water.

Het mach vloeyen, het mach ebben,
 *Groot schip wil groot water hebben.

Dit leerd' ick lest van onse gasten,
 Op eē schip geen twee grote masten.

Als koc en bottelier lest eens te samen keven,
 Doen hoord' ick onder wien de boter was gebleven.

Houdt het schip midde waters.

Repthanden en voeten,
 God sal't verfoeten.

Een goet visscher ontglipt wel een ael.

Stille waters hebben diepe gronden.

Voor wint en voor stroom is't goet stieren.

In troubel water is goet vissen.

*Tzy dat wy zeylen, of lavéren,
 Is God met ons, wie kan ons deeren?

Alsoo op glazen, poorten, pilaren schoor-steenen, mueren, preeelen, en andere plaetsen hier en daer eenige de'fighe sin-spreucken segh-woorden aerdighe veerskens, en dierghelijcker by wijlen te vinden zijn, ofte by yemant als noch gheset souden mogen werden, soo beschenckt onse longeling (van sijn reyse komende) sijne lantslieden met dese nae-volghende, al neder-landts; oordeelende in dusdanighe ghelegentheyt, met weynig woorden, veel te seggen den besten slagh te wesen; by exempel,

Sin-spreuckē van twee sillaben:

Lijst mist.

Twist quist.

Lijt

Lijt nijt.

Nijt bijt.

Mijt nijt.

Maet staet.

Laet quaet.

Doet goet.

*Sin-spreucke van twee
vvoorden.*

Deught verheught.

Morghen forghen.

Hoeren vervoeren.

Vrouwen verouwen.

Heeren verkeeren.

Kinderen hinderen.

Giften vergiften.

Kleeren vereeren.

Landen verfanen.

Sanden verlanden.

*Sin-spreucken van drie
vvoorden.*

Raet voor daet.

Eer is teer.

Toogh om hoogh.

Kunst baert gunst.

Yl met wijl.

Vol maectt dol.

Teer nae neer.

Giffen is missen.

Goet maectt moer.

Gunst voedt kunst.

*Sin-spreucken van vier
vvoorden.*

Heer uyt, eer uyt.

Wat verseeft, dat leert.

Wie mis-doet, die boet.

Veel kals, veel ontvals.

Veel grijsse, luttel wijse.

Dus-

Dusdanige, leser, kondy meer versamelen, soo't u goet dunckt, wy gaen tot den gkemeenen ende ghemenghden slagb, daer even-wel wat in steeckt.

WIe maer een boeckjen heeft ghelesen,
Dat placht een neus-wijs mensch te wesen.

Het puntje van een gaeuween,

Is'tfelste wapen dat ick ken.

So veel mans zijn in eē man,
Als hy vreemde talen kan.

Gemeenlick staet een dwaes beschaemt,
Die hoogher klimt als hem betaemt;

Als apen hooghe klimmen willen,
Dan siet men strax haer kale billen.

Quam nae lijden geen verblijden,
Soo waer lijden groot verdriet,

Maer nae lijden komt verblijden,
Acht daerom het lijden niet.

Het is algoet,
Wat dat hy doet,
Diemen bemint;
Het is al quaet,
Een die men haet,
Wat hy begint.

Als my een vrient om leenē bidt,

Soo weet ick dan voorseker dit:

Leen ick hem niet, so heb ick tooren,

En leen ick't hem, soo is verloren,

Voor eerst het gelt, en oock mijn vrient,

Nochtans en heb ick't niet verdient;

Soo is dan best den eersten tooren,

Als beyde gelt en vrient verloren.

Een peert, een sweert, een lieve vrou,

Leent niemant uyt als met berou.

In dien dat ghy genegen zijt
 In rust te leven uwen tijt,
 En segt, en schrijft, en oor-
 deelt niet

Al watje weet, en watje fiet;
 Want noyt so moeyē sonne-
 schijn,
 Daer'tal dient uyt-gefeyt te
 zijn.

Dat ick sweegh, is noyt ghe-
 schreven,
 Maer het isser by ghebleven;
 Dan, ick heb wel yet gespro-
 ken,

Dat my suer is op-gebrokē;
 'Tis dan beter stille swijgen,
 Als van spreken hinder krij-
 ghen.

Oock steden en rijcken,
 Hebben hare lijcken.

Berispt niet lichte dit en dat,
 Te min so gy het niet en vat.

Wat kan een boose tong al
 twist en onlust brouwen!
 Die gal heeft in de mont, en
 kan geen honig spouwen.

'Tis beter van swijghen
 Berou te krijghen,
 Als, door veel spreken,
 Een vyert'ontsteken.

Een hont die bijt, en niet en
 bast,
 Heeft oock de sneegste wel
 verrast.

Al die veel rasen,
 En zijn maer dwafen;
 Ghy, zijdy vroet,
 Soo swijght, en doet.

Wie kan het rouwen wel te
 spreken?
 Sacht leggē doet ooc keyen
 breken.

Wel toe-sien, en wel stille
 swijghen.
 Doet yemant jonc een moe-
 der krijghen.

Geē spies en maect so diepe
 wonden,
 Als achter-klap en boose
 monden.

Sijn tonghe wel te konnen
 dwinghen,
 Is beter als het konstigh sin-
 ghen.

Voor hem die gramme sin-
 nen krijghen,
 Geen beter dingh' als stille
 swijghen.

Denct vry dat hy niet weynigh weet, Die weynig seyt, en weynig eet.	Want een die betert sijnen staet, Doet leet dé genen die hem haet.
Ick hebbet metter daet bevonden, In stille waters diepe gronden.	Alis u vyant maer een mier, Noch acht hem als eē groufaem dier.
Wie sijn secreet aen yemant melt, Die is in slaverny ghestelt.	Daer is geen so kleynē man, Die geen hinder doē en kan.
Een wijs man, en een dwaes, met hun tween, Weten meer als een wijfen alleen.	Leert verdragen, sonder klagen, Wie ghy zijt; Die verdraegt, schoon ghejaecht, Wint den strijt.
Wilt ghy bemint, en eerlick leven? Ic wil u des een regel geven; Vier dinghen dient ghy wel te weten :	Weynigh doen, en veel vermoghen, Heester veel om hoog ghetoghen.
Geleden onrecht haest vergeten, Ontfangen weldaet lang gedencken, Geen mensch door achterklap te krencken, En hebt gy lust u leet te wrencken,	Veel te doen, met kleynemacht, Heester veel om laegh ghebracht.
So gaet en betert u gebrekē :	Een rijck man, die de vreckheyt quelt Is arrem midden in het gelt; Een schamel man, doch wel ghe-

<p>ghemoet, Is rijc en weelig sonder goet; Waertoe dan moeyt' en on- gheval?</p>	<p>lesen, Als wel te doen en vrolick wefen.</p>
<p>Vernoegt u, vrient, ghy heb- bet al.</p>	<p>Opeen mensch die niet en spreeckt,</p>
<p>Op schoone bloemen, Is niet te roemen, Op schoone vrouwen Is niet te bouwen; Want beyder eer Is wonder teer.</p>	<p>'t Ys dat sonder krakē breect, En een hont die niet en bast, Hier op dient te zijn gepast. Wat mē niet en weet te mij- den, Moet men stil en willigh lij- den;</p>
<p>Sonder nat is't quaet te slij- pen, Sonder handē quaet te grij- pen,</p>	<p>Want in pijn en ongheluck, Onwil baert den meesten druck,</p>
<p>Sonder vingers quaet te nij- pen, Sonder lippen quaet te pij- pen.</p>	<p>Wanneer de schoot staet om te vieren, Dan isset kleyne kunst te stieren,</p>
<p>Geē quaet en kan ons over- komen, Als dat voor quaet wort op- ghenomen;</p>	<p>Maer als de noot gaet aen de man, Dan siet men wie daer stierē kan.</p>
<p>Ghy, duydt dan alle dingh ten besten, So kan geen onlust in u vef- ten,</p>	<p>Die't alwil koopen dat hy siet, Schoon hy verstaet den han- del niet,</p>
<p>Ick heb niet beters oyt ghe-</p>	<p>En veel verteert op kleyne winste.</p>

En nimmermeer wil zijn de
minste,

En alle man sijn goet ver-
trout,

En geen behoorlick boeck
en hout,

En selden reket, weynigh
schrijft,

'Tis vreemt so hy een koop-
man blijft.

Die niet en wint, en niet en
heeft,

En efter als een gilde leeft,

En noch sijn schulden wel
beraelt,

Seght, soo ghy kunt, waer hy
het haelt,

Met wijsheyt versinnen,

Met hoope beginnen,

Met ghedult verdragh en,

Dats een voet om wagh en.

Een die het staegh nae wen-
schen gaet,

En weet ter werelt goet noch
quaet.

Dient Godt vier uren alle
daghen,

Drie uren voedt u met be-
haghen,

Slaept seven uren, of kundje
min,

Acht uren let op u ghewin;
Twee uren mooghdy u ver-
maken,

Of besich zijn met lichter
faken;

Wilt dus u daghen leeren
sparen,

Soo sult ghy ziel en tijt be-
waren.

Wilt gy van sonden zijn be-
vrijt,

So stelt u voor, tot aller tijt,
Een oogh dat uwen handel
siet,

En watter over al gheschiet,
Ee oor dat hoort het minste
dingh,

Dat oyt uyt uwelippé ging;
Een boeck, daer in geschre-
ven staet,

Den gront van uwes herten
raet;

Soo ghy dit nae den eysch
betracht,

Ghy stelt de sonde buyten
macht.

Geluckigh is de mensch, die,
als hy gaet te bedt,

Sijn rekeningh met God ge-
duerigh effen set,

Geluckigh is de mensch, die
als het licht begint,

In sijn verlichten geeft een Soo houdt u laegh, of geeft u
 nieuwe werelt vint. neder.

Hoe hooger berg, hoe lager Men sietet hier, en over-al,
 dal, Waer hoogmoet komt, daer
 Hoe grooter boom, hoe naeckte de val.

Hoe grooter Staet, De vors springht weder nae
 Hoe grooter haet. de poel,
 Al sit hy op een guldé stoel.

Vriendt meynjet met het Het Hof sal nae geen esel
 schaepjen wel, vragen,
 Soo scheert de wol, en niet Dan alffer sacké zijn te dra-
 het vel. ghen.

Een hovenier moet zijn ge- Dickwils sietmen dat de sot-
 mijt, ten,
 Die't kruyt tot in de wortel Met de wijse lieden spotten;
 snijt. Maer wie sich nae wijsheyt
 stelt,

Veel en vry boerten is on- Laet de gecken onghequelt.
 foet,
 Meest alsment aë sijn meer- Hooge vlooden,
 der doet. Godes roeden.

Vrient houdt seer, Wat is van lust of machtigh
 God noch meer. goet;
 Niet beter als een stil ghe-
 moet.

God wreect Daer hy niet en spreeckt.

Vreest ghy den blixem of Soeckt vreught, staet, rijck-
 quaet weder, dom, ooft en west,
 V ziele wel-doen is u best.

Wat is van rijckdom, lust of eer, Geen ware vreucht als inden Heer,	Wanneer de sleutel is van gout, Waer isser dan een slot dat hout?
Wilt ghy zijn rijck in kor- ten tijt? Maeckt u 't begeerigh herte quijt.	Tusschen hant en tant, Wort veel te schant.
Wat mach men van een ou- den mensch begeeren! Hoe ouder vogel; hoe noo- der uyt de veeren.	Geen hinn' en worter goet gheseyt, Die elders woont en elders leyt.
Die veel versets en uytstels vint, En is tot geven niet ghesint.	De wolf ruyft van baert, Maer noyt van aert.
Segt dit aen vrienden en ge- bueren; Die wil besocten, moet be- sueren.	Dit vond' ick, waer ick ym- mer quam? Een schurift hoeft ontsiet de kam.
Telt den rechter gelt, Soo is sijn oir ontstelt.	Doet wel en wandelt in den dagh, En laet <i>nijt</i> seggē watse mach
Doet by een kleyntjen dic- wils wat, Soo worret noch een groote schadr.	Om niet begeert hy wijsen raet, Die op sijn malle luymen staet.
Spijt gaept wijt, Nijt die bijt.	Schriften van sotten, Zijn voor de motten.

Wilt ghy van briefvẽ zijn ge-
dient,

Schrijft door een bood' en
niet met vrient.

Wie taerten eet dẽ ganschen
dagh,

Maect dat hy niet meer taer-
ten mach.

Geẽ mensch en late sich ver-
voeren,

Van lacchende schouten, of
schreyende hoeren.

Die't hoeft licht steeckt in
alle gaten,

Die kander licht sijn oiren
laten.

Geen mensch fiet meer sijn
hoofst-sweer groeyen,

Als die met alle dingh' wil
moeyen.

In dien ghy vreck en gierigh
zijt,

Soo weest het dan van uwen
tijt.

Besiet de lust en haer beleyt,
Niet soo die komt, maer soo
die scheyt.

Niemãt worter oyt begeekt,
Als eẽ die het aen hẽ treckt.

Niet en wort so sijn gespon-
nen,

Often komt welaẽ der son-
nen.

Een dien het al na wenschen
gaet,

En weet ter werelt goet noch
quaet.

Sooghy een vrient grieved
kondt,

Stelt hẽ niet uyt, maer helpt
terstont.

Als oude honden bassen,
Men dienter op te passen.

Geen oude kat speelt met eẽ
bal,

Maer loert hoe sy wat van-
ghen sal.

Wanneer men't een of 'tan-
der mist,

Soo leertmen dat men niet
en wist.

Wie vint, of wint een waren
vrient,

Die heeft sijn dagh-loon wel
verdient.

Die meer begeert dan hem
betaemt,
Mist dickwils dat hy had ge-
raemt.

Hoe ! sietmē dit niet menig-
mael,
Aen *Gaentje* ontglipt ooc wel
een ael.

Hy behoeft een hardē schilt,
Die het al versetten wilt.

Na groote blijdschap komt
ghetreur,
Vreught in het huys, druck
voor de deur.

Haspels in sacken, en hoeren
in schuyten,
Die plachten veeltijts uyt te
muyten.

Hy doet de goede lieden
quaet,
Die'r quade sonder straffen
laet.

Geē nutter ding voor gram-
me sinnen,
Als stil te zijn, en tijt te win-
nen.

Brengt yemant toe goet eer
en lof,

Hy schrijft het niet als in het
stof;

Maer so hy schae door u be-
haelt,

Dat wort in harde steen ge-
maelt.

Onrecht te lijden, en niet te
pleghen,

Dat acht ick voor een groot-
ten segen.

Een harde steen die wet het
yfer,

En harde slagē makē wijser.

Een die't al heeft nae sijnen
wensch,

Acht dien een ongeluckigh
mensch.

Kunst gaet om broot,
Maer baet ter noot.

Alle dingen kanmē dragen,
Wtgesondert goede daghen.

Die eē man was inder noot,
Blijft wel onder weelden
doot.

Geen

Geen gout soo root,
Of 'tis voor noot.

'Tis even goet wat datmen
kan,
V Vanneer 'tgeluck wil met-
ten man.

Te recht so achtmen't flim-
me katten,
Die vooren lecken , achter
kratten.

Die jocken wil , moet jock
verstaen,
'Tis anders beter ongedaen.

'tTis goet jocken daer goede
gront is,
Maer maectet dattet niet te
bont is.

Men prijft de dicht-gewolde
schapen;
V Vant by den ruyghen is't
goet rapen,

Om wel te snijde in de kaes,
Soo dient een wijle met een
dwaes.

Heden koop-man,
Morghen loop-man.

God bey dt langh,
Maer wreectt strangh.

Een aep wil met eē y der gec-
ken,
Maer kan haer eyghen eers
niet decken.

V Vie spreeckt, die saeyt,
V Vie hoort, die maeyt.

De seugh misdoet,
De bigge boet.

Swijghen en dencken,
Kan niemant krencken.

Het leen is voor de outsten,
Het gelt is voordē stoutsten.

De naeste in den graet,
D'outste op de straet,
Mannen voor vrouwen,
Sullen 'tleen behouwen.

Geen moeder maectt een
bastaert-kint,
Hoe sy het raept, of waerf
het vint.

Van deugt tot deugt,
Van vreugt tot vreugt.

Wat ic vliede, wat ic wensch
Wat ick doe , ick vind' een
mensch.

Onse Jongelingh eyndelick te lande komende, vermoeyt van de sterheyt der zee, begint van peerden, honden, jaghen ende vlieghe, geerne te hooren, en selfs smakelick te spreken; uyt welcken handel ky de volghende spreekwoorden heeft gheleert, en tot syn eyghen ende andere vrienden ghebruyck, hier aen-geteyckent.

Hy is een dwaes,
Die om een haes
Veel smerten lijst,
En noch een peert,
Veel ponden weert,
Den hals af-rijt.

Wie inde somer vist, en inde winter vinckt,
'Tis vreemt in dien het vlees hem inde kuype stinckt.

Wie 'swinters vinckt, en somers vist,
Hoe veel hy vangt, 'tis meer ghemist.

Wilt Esaus staet voor u niet kiesen,
En segen voor den jacht verlielen.

Vlieghe en jaghen,
Zijn vrouwe plagen.

Het sy een Haes, een Ree, of Swijn,
Wie datse vangt die maectse zijn.

Zijt ghy een Prins, jaegt niet soo sterck,
Dat ghy versuymt u eyghen werck.

'Tis voor u huys een vaster balck
Een ambacht, als een grage valck.

Alle daghen,
Kan men jaghen,
Maer de vangh,
Komt verlangh.

Van vogels, honden, lichte vrouwen,
Voor een genuchte, duy sent rouwen.

Daer baet geen smeecken,
bidden, of vraghen,
Met onwillighe honden is't niet te jaghen.

V Vanneer de wollif honger
krijght,
'Tis noodigh dat het schaep-
jen swijght ;
V Vant al en bleetet niet te
veel,
Hy grijpt het beesjen by de
keel.

Peerden.

E En gulden toom ontrent
de peerden,
En maectse niet van meer-
der weerden.

Een peert dat is eē edel have,
Is't reyn van hayr , van bee-
nen gave.

In alle hayr mach wel een
goet peert steken.

'Tis om niet ghesluyt , als't
peert niet pissen en wil.

Honden.

Als ghy ghetoeft wort van
een weert,
En dat een hont u quispel-
steert,
En dat eē hoer u vrientschap
doet,
Denckt vry dat u dat kosten
moet.

Een hondt diemen een been
ontneemt , en kent geen
vrienden.

Bloode honden bassen veel.

Beter een hont te vrient, als
te vyant.

Laet, dien het lust , te jachte
loopen,
Ghy, hoefje wilt-bract, latet
koopen.

Amor

V R T E R.

Amor docet Musicam.

Liefde leert singhen/
 Oock sonder dwingen.

Eerlicke vryagie.

GHy, die op dese prente siet,
 Maer weet daer van de meyningh' niet,
 En vraecht wat dese kleyne Guyt,
 V Wat Venus Ionghen hier beduyt;

Ick

Ick bidde staet een weynigh stil,
En hoort eens watter segghen wil.

Daer is een spreuck van langer handt,
Ghekomen uyt het Griecken-landt,
Die seyt, dat Liefde singen leert,
En plompe sinnen omme-keert
Dat is gheseyt, dat soete min,
Brengh alle soete dingen in.

Siet hierom is't dat Venus kint,
Sich hier als in een schoole vint,
Een schoole daermen geestigh queelt,
En hondert soete deuntjens speelt.
Een schoole daermen plompaers slijpt,
En daer de groene jonckheyt rijpt;
Maer 'tis een meester sonder plack,
Vant hy leert kunsten met ghemack,
Sijn pijl, die door de werelt sweeft,
Die is't die dese krachten heeft:
Vant soo daer is een slechte duyf,
Die naeu en kent haer doucken-huyf.
Die in haer gaen, en al haer doen
Is raeu en uytter-maten groen,
In dien sy desen meester krijght,
En dat hy in haer boesem sijght,
Ghewis daer is geen twijffel aen,
Hy leert haer voor den spiegel staen,
Hy leert hoe sy haer dom ghelaet,
Sal stellen op de rechte maet,
Sal stellen anders alse plach,
Eer sy by hem ter schoolen lach.

Is elders oock een raeuwe gast,
Die op geen heuffche seden past,
En niet ter werelt anders weet

Als hoe men pap en soppen eet,
En daerom, 'thuys en over straet,
Ghelijck een klunten henen gaet,
Ghenaeckt hy maer eens dese school,
Sijn hart ontfonckt ghelijck een kool,
Sijn hoet staet anders alsse plagh,
Sijn kraegh footitsigh alsse magh,
Sijn knevels geestigh op-geset,
Sijn gansche kleedingh wonder net ;
Hy leert daer niemant op en gist,
En dat hy noyt te vooren wist,
Hy leert ontsluyten sijnen mont,
Die eerst ghelijck vernagelt stont,
Hy leert, en al met goet verstant,
De beste woorden van het lant,
Hy leert voor al oock soete sangh,
En al met vreughden, sonder dwangh,
Hy krijght een rap, een buyghsaem lijf,
Al stontet eertijts bijster stijf,
In't kort', een plompaert wort beleeft,
Soo haest hy maer een vrijster heeft.
Soo leert dan Liefde wijfen man,
Dat niemant anders leeren kan.

Het

Het schaep dient voor den dam gheschut/
 Dat is voor al de jonckheyt nut.

TErwijl ick ginder by mijn wijf,
 In't groene nam mijn tijdt-verdrijf,
 Soo quamen dese schapen aen,
 En dwaelden uyt de rechte baen ;
 Het scheen, sy wilden naer het saet,
 Dat hier op desen acker staet,
 Dies rees ick op, om heen te gaen,
 En 'tvee hier kort te houden staen,
 Maer Trijn die sey, Ten is geen noot,
 En hielt my vast op haren schoot,
 Sy sprack, het is noch al te vroegh,
 Het is dan ymmers tijts ghenoegh,
 Het vee te drijven op de vlucht,
 Wanneer het naerdert tot de vrucht ;
 Maer ick, die weet hoe dattet gaet,
 En hoorde geensins haren raet :
 „ Het schaep dient voor den dam ghekeert,
 Ghelijck de daedt my heeft gheleert ;
 Want koomt het beest eens op het lant,
 Dat schoon met vruchten is beplant,
 Hoewel men dan al luyde krijt,
 En oock het dier met stocken smijt,
 Noch wil het uyt den velde niet,
 Vermits het daer sijn gadingh siet ;
 En schoon het al ten lesten gaet,
 Noch doetet niet als enckel quaet,
 Het loopt, het springt, het pluckt, het eet,
 Het geeft, al waer het koomt, een beet,

Dies

Diesacht ick 'toude spreeck-woort nut,
„ Het schaep dient voor den dam geschut.

Soo nu misschien een jonghe maeght
Hier van de rechte gronde vraeght,
En soeckt te weten, met bescheyt,
Wat inder daet dit is gheseyt,
En wat een boer of acker-man
Een hooffsche vrijster leeren kan?
Die stelle desen regel vast,
Dat Venus kint, die slimmen gaff,
De stoocker van de geyle min,
Niet licht en dient ghelaten in,
Maer dat men van den eersten aen,
Sijn slim bejagh moet tegen gaen,
Of anders dat men naderhant,
Te laet beklaeght den heeten brandt,
Wel aen, ghy zijt dan oy^e of ram,
Schut vry de schapen voor den dam.

<p>Versiet u vrienden, voor den noot,</p>	<p>Groote dieven moetmē han- ghen.</p>
<p>De rups dient in de pop ge- doot.</p>	<p>Bluft de voncke voor de vlā. Schut de schapen voor den</p>
<p>Steuyt de min, In haer begin.</p>	<p>dam.</p>
<p>Kleyne vossē moetmē van-</p>	<p>Doet raet voor'tquaet, Eer't verder gaet.</p>
<p>ghen,</p>	

*Prendre ne dois á la chandelle Ny or, ny toile,
& moins pucelle.*

Geen peerle dient by nacht ghekocht/
Geen byster by de keers ghelocht.

Dit wijf dat ghy hier voor u siet,
En gelt aen desen koop-man biet ;
Dit wijf is wonder slecht bedacht,
Want sy koopt peerels in der nacht,
Sy koopt in haest by 'tkeersfen-licht,
Daer toe men hoeft een volghesicht,

E

Wel

Wel, Iuffer, wat ick bidden mach,
 Ey, sluyt geen koop als metten dagh,
 Maer laet den nacht eerst over gaen,
 Of wis ghy sult bedroghen staen,
 Want koopt ghy niet ter rechter tijt,
 Soo koopt ghy niet als enckel spijt.

Ghesellen, die des avonts vrijt,
 En dickwils wonder jachtigh zijt,
 En vaert niet in der haesten voort,
 En sprecckt niet haest het groote woort,
 En geeft voor al u troutjen niet,
 Tot ghy het lief by daeghe siet:
 Houdt seker dat de keerse liegt,
 Houdt seker dat de nacht bedrieght,
 En dat men met een korten spoet
 Noyt groote dinghen welen doet.

'Tis waer, dat even in der nacht,
 Een saecke dient te zijn bedacht;
 Maer al wat dienstigh is ghesien;
 Dat moet by hellen dagh gheschien.

„ Geen schoone peerel dient ghesocht,
 „ Geen sijne webbe dient ghekocht,
 „ Geen vryster oyt te zijn ghemijnt,
 „ Dan als de gulde sonne schijnt;
 „ Want die in duyster henen loopt,
 „ En even dan juweelen koopt,
 „ Of s'nachts sich koppelt aen een vrouw,
 „ Die queect by daeghe van berouw.
 „ Dus wildy niet bedrogen zijn,
 „ Soo wacht den klaren Sonne-schijn,

Soo wacht, ô grage vryer, wacht,
Tot dat het stuck wel is bedacht,
Enghy oock foete vrysters beyt,
Tot alles wel is over-leyt.

Wie koopt eer hy het wel besiet,
En is de rechte koop-man niet.

Men moet geen katten in sacken
koopen.

Die verkoopt en hoeft maer een
oogh, die koopt hoefter hondert.

Voor de nacht,
Dient gh.wacht.

Wie 'snachts een kat bestont te
koopen,
Die lietsse wel by daghe loopen.

By nacht zijn alle katten grau.

Die ten dansse wil gaen, moet sien
wie hy metter hant neemt.

Koopt onbesien het sal u rouwen,
En meest in handel mette vrou-
wen.

Schoon booz-doen is half verkocht.

Wilder yemant leeren minnen
Nae den reghel, nae de kunst;
Wilder yemant herten winnen,
En oock aller herten gunst:
Niemant hoefter groote boecken,
Oude schrijvers, vreemde tael
Wt te lesen, op te loecken;
Hier in leytet al-te-mael.
Gaet maer slechts u eyghen selven,

Met een onvermoeyde vlijt
 Onderfoecken, onderdelven,
 En beproeven watje zijt:
 Vintje feylen, leertse duycken,
 Leertse dooden, viertse niet;
 Maer u deugden wilt ghebruycken,
 Dat men die, als lichten, siet.
 Maeckt dat ghy in alle saecken
 Defen regel onderhout,
 Dat sal u lief-talligh maken,
 Of ghy vrijt, of zijt ghetrouwt.
 „ Die sijn kraem weet op te proncken
 „ Nae den eysch, en nae den tijt,
 „ Doet den kooper daer op loncken,
 „ En hy wort sijn waren quijt.

*Aensien
 Doet vrijen,*

*Wat het ooghe niet en siet,
 Dat begeert het herte niet.*

*Het oogh is leyt sman vande min,
 En brengt voor eerst de lusten in. | Breyght alles by, ô frise jeught,
 Daer ghy u lief door makē meugt*

Amor

Amor, ut pila, vices exigit.

Kaets noch min en heeft geen bal/
Sonder over-gaenden bal.

De Jongelingh spreeckt.

SOo ghy wilt dit speeltjen leeren,
Soete vrijster, schoone blom,
Doct den vlieger weder-keeren,
Drijft het veertjen wederom ;
Want als ick van mijner zijden
Maer alleen en soude slaen,

E ij

Dat

Eerlijke vryagie.

Dat en sou ons niet verblijden,
 Want het spel is stracx ghedaen.
 Weet dat kaetsen ende minnen
 Eyst een over-gaenden bal,
 Anders maectet droeve sinnen,
 Anders heeftet geenen val.
 Liefde doet ons liefde toonen,
 Liefde geeft de liefde kracht,
 Liefde moet de liefde loonen,
 Anders isse sonder macht:
 Wilt dan weder-liefde draghen,
 Lief, soo wordje ras de bruyt,
 Want dan wil ick't met u waghē;
 Anders, kint, ick scheyer uyt.

*Antwoort dieje vracght,
 Mint dieje liefde draegt.*

D'eene min brenghet d'ander in.

*Als d'eene hant d'ander wast, soo
 wordense beyde reyn.*

*Vrientschap van eener zijde en
 duert niet langh.*

Elck

Elck meynt sijn uyl een valck te zijn.

Vler vryers, die om strijt haer vrijsters dapper presen,
 Besloten onder een, ick sou haer rechter wesen;
 Gijs hiet sijn liefste moy; en 'tis een leelijck vel.
 Fob noemt de sijne net, en 'tis een morse-bel:
 Guert prijst haer dien hy mint, als geestigh in de seden,
 En daer en is geen sout in al haer domme leden:
 Kees acht de sijne vers, en uytter-maten fris,
 En 'tmeysjen heeft een vel ghelijck een drooge vis.
 Nae dat ick had verstaen al wat een yder seyde,
 En wat hy tot een gront van sijn vermeten leyde;

Soo heb ick dese saeck een weynigh overdacht,
 En met een kort beraet dit vonnis uytghebracht:
 Hoort, vrienden, met een woort den gront van uwe sakē,
 Siet svryers gunstig oog dat kan de schoonheyt maken.
 Elck acht sijn uyl een valck, en boven eygen mal,
 Soo wil men dat het volck het soo ghelooven sal.

Elck kramer priÿst sijn messen.

Elck sotje priÿst sijn marotje.

Elck priÿst sijn Grietjen al isse begrommelt.

Ons oogh dat heeft een valschen schijn,

Elck heeft sijn liefjen lief, al isse besnot.

Elck meynt sijn uyl een valck te zijn.

Des vrysters schoonheyt leyt in s'vryers oogh.

Ten is niet schoon, dat schoon en net is.

Geen leelic lief, noch schoonen kool-sack.

Maer dat in't herte diep geset is.

Het selve op eenen anderen sin.

EYghen wooningh, eyghen dack,
 Groot voorwaer is u ghemack,
 Eyghen keucken, eyghen heert,
 Grootc schatten zijdy weert;
 Want al zijtje niet te groot,
 Ghy zijt dienstigh voor den noot,

En

En al zijt ghy slecht en arm,
Noch vind' ick u asschen warm,
Of al zijt ghy somtijts kout,
Ick ben op u wonder bout,
En dat even doet my deucht,
En verweckt my soete vreucht.

Dus zijt ghy in mijn ghepeys
Beter als een groot paleys,
Beter (Prinçen met verlof)
Beter als een Coninghs-hof;
Want, dit houd' ick wonder vast,
Groote saelen, groote last,
En, ghelijck men staegh bevint,
Hooge toorens, hoogen wint.

Eyghen haert is gout waert.

Eyghen vuyl verleet niet.

Eyghen dreck en stinckt niet.

Yder bed' laer prijst sijn nap,

Yder sot behaeght sijn kap.

*Feu, toux, amour, & argent,
Nese cachent longuement.*

*Op'er/gelt/hoest/en heete min/
En houtmen noyt ter degen in.*

Ick woude dese keers wel soo behendigh dragen,
Dat ons ghebueren noyt haer flicker-licht en sagen;
Want mochte dat geschien, so gingh ick daer ick wou,
En daer kon niemant zijn die my beloeren sou:

E x

Maer

Maer wat ick immer doe, men fiet de klare stralen,
 Men fiet den hellen glans door al de buerte dwalen :
 Hoe ick het vyer bewaer, hoe naeu dat ick het fluyt,
 Het wilder even-wel, het wilder efter uyt.

Mijn buer-man is bedaegt, mijn buer-man heeft gebreké,
 Die voor het meeste-deel in oudelieden steken,
 Voor al quelt hem de kuch ; maer desen onverlet
 Soo wil de goede man voor al geen eenfaem bedt :
 Hy mint een frissche maeght, en besigh in het vryen,
 Soo doet hy grooten weer om desen hoeft te myen ;
 Maer t'wyl hy sit en stoft, en maecket al te bont,
 Soo komt de loose kuch hem bersten uyt den mont ;
 Dieslacht het geestigh dier, en seyt, als in het jocken,
 Dat is geen fluytje, vrient, om vrysters mee te locken,
 Ey lieve ! blijft geruft, en houdt u bedde vry,
 Of immer kiefter een, die kucht ghelijck als ghy.

Eenquant die hier en daer voor bode wert ghesonden,
 Had' lestmael op den wegh een volle beurs ghevonden,
 Die gaf hy aen sijn wijf, en seyde ; Lieve Trijn,
 Siet hier een rijcke buyt, maer 'tmoet gheswegen sijn,
 Ken hoeve nu voortaan niet, als ick plagh, te wercken ;
 Maer niemant, wie het zy, en moettet immer mercken ;
 Houdt daerom, houdt gestaegh het geckjen in de mou.
 Trijn swoer het met een eedt, dat sy het helen sou.
 Ten leet als geen en tijt het wijf begon te koopen,
 De man en wou niet meer als bode blijven loopen,
 De dochter kreegh een huyck, een ziel, een beste keurs,
 Is't niet een wonder dingh ! het gelt wil uyte beurs !
 Daer isfet al bekaeyt, de man die wort ghevangen,
 Die melt daer sijn bedrogh, en al de slimme ganghen.
 Daer wort de blijde Trijn een gansch bedruckte vrou ;
 En al om dat het gelt niet stille ligghen wou.

Eens doen ick was verliest, al over langh gheleden ;
 Was Rosemont ghenoot juyft daer ick was ghebeden.
 Geen mensch had' noch gemerckt den gloet van mijnē
 Ic meynd' ooc doē het vyer te houdē indē bant. (brant:
 Ick sou (ghelijck het schein) my wonder koel ghelaten,
 Niet op de vryster sien, niet met de Iuffer praten ;
 Maerlacy ! doen ick quam daer ick de liefste sagh,
 Soo wist stracx alle man wat my in't herte lagh :
 Mijn wesen gaf het wyt, mijn hert begon te springhen,
 Ken konde met ghewelt mijn sinnen niet bedwingen,
 Niet houden in den bant : ey wat een selsaem dingh.
 Mijn oog was even-staegh al waer de vryster gingh :
 Daer was mijn innigh hert, daer alle mijn ghepeynsen ;
 Ach ! een dien liefde quelt hoe qualick kan hy veynsen.
 Dies segh ick tot besnyt, vyer, hoeft, gelt, heete min,
 Hoe nau men die bewaert, men houdtse nimmer in.

Daer de schadt is, is het hert,
 En de hant is by de smert,
 En het ooghe swiert altyt,
 Daer een jengdigh herte vryt.

Hoe dat je gelt of liefde sluyt,
 Het wil, het sal, het moeder wyt.

Ne Amor, ne signoria, vuole compagnie.

**Twee muſſen aen een koren-aer/
 En maken nimmer breed' laem paer.**

ICk kenner twee van een gheslacht,
 Van joncks te famen op-ghebracht,
 Die waren lestmael onder een,
 Met hart en ziel in als ghemeen;
 Iae schier als broeders (soo het schein)
 En dit is naeu een maent gheleen,
 En siet ! haer vrientschap is ghedaen,

Haer

Haer kennis is te niet ghegaen :
 Sy komen noyt in een ghelagh
 Daer rust of vrede blijven mach ;
 Want d'een en spreekt schier niet een woort,
 Of d'ander isser om ghestoort :
 Soo dat men sieten quaden gront
 Daer onlangs vaste liefde stont.
 Nu komt doch, vriendt, en opent my
 Wat dat hier van de reden sy.

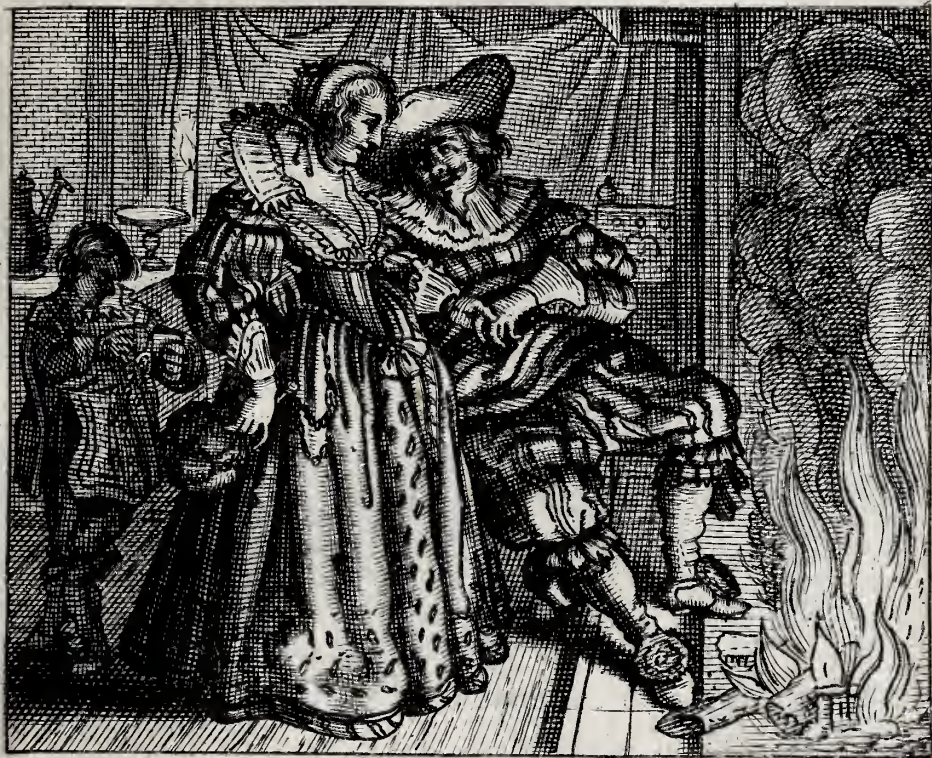
Antwoorde.

Twee honden t'lamen aen een been
 Die draghen nimmer over een ;
 Twee ravens teffens op een tack
 Dat is gheduerigh ongemack ;
 Twee mussen aen een koren-aer
 En maecken nimmer vreedsaem paer ;
 Twee hanen op een boeren-werff
 Die vechten eeuwigh om het erff :
 Twee Prinçen in een Conincrijk
 Die staen gheduerigh onghelijck.
 Maer boven al soo rijster nijt,
 En twist, jae veeltijts harde strijt.
 Soo haest als oyt een jonge maeght
 Aen twee op eenen tijdt behaeght ;
 Hier baet noch vriendt, noch eyghen bloet,
 Een vrijster is geen deelbaer goet.

*De liefd' en hooghen staet,
 En wil geen mede-mact.*

<p><i>'Tis te veel twee kassen in een kerck Twee groote masten op een schip en voeghen niet.</i></p>	<p><i>Twee groote meesters konnen haer rijck niet deelen.</i></p>
<p><i>Twee maters in een convent en dienen niet.</i></p>	<p><i>Men hout dat twee verscheyde sonnen, Niet aenden hemel wesen konnen.</i></p>

Met arbeyt krijghtmen vyer uyt den steen.

SIet hier, ghy koele vryers, siet
Wat doet de vlijt en mocyte niet?
Als ick eerst desen steen bequam,
En van den stueren ouer nam,
Doen wasse raeu, en ongebout,
En dan noch hart en wonder kout,
Noyt mensch en dacht, die hem besach,
Dat eenigh vyer daer binnen lagh;
En efter als ick eens begon,
En sloeger op al wat ick kon,
Doen zijnder, door ghestadigh slaen,
Veel helle voncken uyt-ghegaen,

En

En die nam ick wel neerstigh waer,
 En dus zijn al mijn faken klaer :
 Want siet ! mijn heert, die niet en was
 Als vuyl gemul, en enckel as,
 Die blinckt nu van een helle vlam,
 Die uyt mijn vlijt haer voetsel nam.

De Vryster, die ghy heden siet,
 Die my nu handt en herte biet,
 Was noch in't eerste van de Mey
 Soo hart ghelijck een blacuwe key,
 Soo koel ghelijck als killigh ys,
 En tegen my gheweldigh vijs ;
 Maer nae dat ick met staege vlijt,
 Geen moeyt, of pijn en heb ghemijt,
 Soo is het stuck soo ver ghebracht,
 Dat sy nu soetjens op my lacht,
 Dat sy my valt tot in den arm,
 En hierom sijn wy beyde warm.

Siet, Vryers, siet dit koomter van,
 Wanneer men doen en lijden kan.

Wel ghy, die treurigh sit en klaegt,
 Dat ghy bemint een koele maeght,
 Dat ghy een grilligh meysjen viijt,
 Daerom ghy groote smerte lijt,
 Mach ick u bidden, lieve vrient,
 In dien u slechts de vryster dient,
 Soo schept een moet, en lijt de pijn ;
 Ghewis het sal eens beter zijn :
 Want siet ! door vlijt en soet ghevley
 Soo kreegh ick vyer uyt dese key.

*De stadighe jager vangt het wilt.
 Aenhouden doet verkrijghen.*

*Moet stout versoecken en sacht-
 jens handelen.*

*Die in vron Venus hof wil wan-
 delen*

*De stadighe voet draeght over
 wegh.*

Le feu & l'amour ne disent jammais, Va a tes
besoones.

Wie sit en lolt/of sit en vryt/
Werlet sijn werck/vergeet sijn tyt.

De Lollster spreeckt.

Ick hebbe veel te doen in huyselicke saecken,
Mijn heert is ongedweylt, mijn bedde noch te maecké,
Mijn keucken ongeschickt; en des al niet te min,
Te gaen tot mijn beroep en heb ick geen en sin.

Dan

Dan yemant sal miſſchien hier van de reden vragen,
 Wel Vrijſter, tuſſchen ons, ick ſal het u ghewagen:
 Het vyertje datje ſiet dat bindt my aen den heert,
 Dat houdt gelijk een pick, en treckt gelijk een peert.
 Dus ſchoon ick ſomtjits meyn in haeſten voort te treden,
 Ick huycke wederom, en ſijge nae beneden:
 Soo dat ick menighmael, dewijl ick niet en doe,
 Mijn tijdt verloopen ſie, en ick en weet niet hoe.
 Het is een ſelſaem dingh, het luchtje van de kolen,
 Dat kruypt my door het lijf, en doet mijn ſinnen dolen
 Als in een ſoeten ſroom: ô krachtigh lolle-vier,
 Al moet ick elders ſijn, noch blijf ick eſter hier.
 Siet dus ben ick geſtelt, wanneer mijn loſſe ſinnen
 Haer gheven aen de jeugt, en hellen om te minnen;
 Want als ick met den geeſt ontrent de liefde dwael,
 Soo blijf ick daer ick ben, al rijs ick menighmael.
 Noch vaer ick even ſoo, wanneer ick ben gheſeten,
 Daer eenigh ruſtigh quant my doet ſijn liefde weten,
 My opent ſijn ghemoet, my geeft een ſoete praer,
 Ken weet niet hoe de tijdt ſoo veerdigh henen gaet.
 Is't niet een vreemde ſaeck! al wort om my gheſonden,
 Al roept my ander werck, ick ſitte vaſt ghebonden:
 De liefde met het vyer is hier in eens gheſtelt,
 Sy dwinghen met vermaeck, en door een ſoet ghewelt.

*Twee liefkens met hun beyden,
 Hoe nood' is't dat ſe ſcheyden.*

*Vyer en liefde trecken ſterck,
 En beletten menigh werck.*

*Een warm bedt, en een luyen eers,
 Zijn als twee ghelieven, ſy kon-
 nen qualick ſcheyen.*

Nemo

Nemo potest Thetidem simul & Galathean amare.

Twee op eenen tijt te vryen/
Sietmen selden wel bedijen.

HOort, ghesellen, hoort een saeck
Eerstmael dienstigh tot vermaeck,
Dan oock nut voor yder man,
Diese recht ghebruycken kan:
Ick ben van soo lossen sin,
Dat ick twee ghespelen min:
Twee besitten mijn ghepeys
Bey ghelijck op eene reys;

F

D'een?

D'een' is Galateé ghe-naemt,
 D'ander Thetis wijt befaemt :
 Thetis woont ontrent de zee,
 Aender heyden Galateé;
 Thetis praet my van een schip,
 Van den oever, van een klip,
 Van den haringh, van den vis
 Die in zee te vanghen is.

Maer de rappe Galateé
 Spreekt my van het weeligh vee,
 Van de bemden, van het lant,
 Daer men saeyt of boomen plant,
 Van het velt en lustigh wout,
 Daer men duyfent schapen hout,
 Van de dreven, van den laen
 Daer de groene linden staen.

Thetis doet my langh verhael,
 Al in ronde vissers tael,
 Hoe men haringh-netten breyt,
 En dan op de duynen spreyt,
 Hoe men bot, en scharren vangt,
 En dan aen den oever hangt,
 Hoe in haest een eenigh man
 Hondert vissen vangen kan.

Galateë en haer verstant
 Is hier tegen aen ghekant,
 Die meynt dat oock verse vis
 Niet als enckel stanck en is,
 Die en acht geen souden stroom,
 Maer alleen haer soeten room,
 Hare boter, haren kaes,
 Dat is (meyntse) beter aes.

Spreeck

Spreeck ick gunstigh van het velt,
Dan is Thetis gansch ontfelt ;
Prijs ick eens de rijcke zee,
Dan vergram ick Galatée ;
Ben ick op sijn boers ghekleet,
Dat is Thetis wonder leet :
Gae ick als een vissers maet,
Dat acht Galatée quaet :
Draegh ick eens een platten hoet,
Als by ons een harder doet ;
Thetis seyt van stonden aen,
Wat een boer komt hier ghegaen !
Neem ick dan eens vissers tuygh,
Blacuwe mutsen, buyten ruygh,
Galatée spotter met
Als ick die maer op en set.

Siet dus loop ick jaren langh,
Maer ick jage sonder vangh,
Iuyft ghelijck het hem gheschiet
Die twee hasen teffens siet,
Dietwee hasen bey ghelijck
Meynt te lichten van den dijck.

Ach, die foo onseker jaeght,
Selden dat hy niet en klaeght.

Wel, ghy vryers, voor besluyt
Treckt hier desen reghel uyt,
Twee te lieven is verdriet,
Want foo doende vangtmen niet.
Houdt dan liever dese leer,
Eene vryster, sonder meer.

Die veel ambachten leert, docteryn | *Twelf ambachten, dertien onge-*
selden een wel. | *lucken.*

El amor de los asnos entra à coces y a bocados.

**Een Ezeldie vryt/
Die schopt of smijt.**

EEn Ridder uyt het Britten-landt
Gingh dwalen aen de Zeeusche strandt,
En hadde (soo het schein) ghesien
Hoe dat aldaer de jonge lien
Haer gaen vermaken aen de Zee;
Niet verre buyten Ziericzee;
Hy sagh het als een selsaem dingh
Dat vry wat uyt de regel gingh,

En

En daerom heeft hy't ons vertelt,
Ghelijck hier onder is ghestelt :

Ick quam eenstreden op de strant,
Daer ick veel jonge lieden vant,
Ick sagher ses of seven paer,
Den eenen hier, den genen daer,
Maer boven al soo wassertwee
Die gingen veerdigh nae de Zee,
Een yeder had een jonge maegt
Die hy tot in het water draegt ;
En of de vryster vreesse kreegh,
Iae schier van angst ter neder seegh,
Oock hem met bleecke lippen badt,
Noch gingh hy dieper in het nat,
Tot dat het water wert ghesien
Tot aen, jae boven, hare knien ;
En noch is't niet ghenoegh ghedaen
Het moester vry wat holder gaen ;
Ten lesten komt de losse quant
En giet oock water metter hant,
Iuyft als Diana voortijts plagh
Als sy Actæon by haer sagh ;
Hy goot het water hier en daer
Tot in haer schoon ghekrinckelt haer,
Soo dat het 'tgeen eerst geestigh stont,
Geleek een natten water-hont.

Ten lesten als de joncker sagh
Dat hy niet hooger open mach,
Soo keert hy weder naer het droogh,
Want hy sagh tranen in haer oog ;
Maer stracx soo loopt hy van de strant,
En treckt haer nae het mulle fant :

Hy leyt haer op een hooger duyn,
 En rolt dan van de steyle kruyn,
 Tot onder in het laghe dal,
 En daer eens weder even mal;
 Hy sout haer in het gulle fant,
 En stroyt het stof aen alle kant:
 Hy laet niet af, hoe datse wijckt;
 Soo datse naeu een mensch ghelijckt.

Ick sagh daer by een oude vrou,
 Die vraegd' ick wat dit seggen wou,
 En wat de vryster had ghedaen
 Om dit soo uyt te moeten staen,
 Of sy oock yemant had misfeyt
 Dat sy in't water wert gheleyt;
 Of dat sy van een dollen hont
 Haer in het lijf ghebeten vont.

Het wijf verklaerde datter niet
 Van 'teen oft ander was gheschiet:
 Maer (sprack sy) hoort eens wat het zy,
 En sit een weynigh nevens my,
 Het is een wijse van het landt,
 Dat yemant in sijn eersten brandt,
 Ontrent den soeten Meye-tijt
 Met vrysters in den duyne rijt:
 En isser dan een geestigh dier
 Hem oorfaeck van sijn eerste vyer,
 Soo gaet hy dus met haer te werck,
 En al op seker oog-ghemerck:
 Ghy, hoort doch waerom dit gheschiet,
 Het is vermits hy daer uyt fiet
 Hoe sich de jonge vryster heeft,
 Als hy soo selsaem met haer leeft,

Offy oock dan een jongh-man vyert,
Dan offe luy en leelick tiert :
En of haer eertijts soet ghestel
Verandert in een norts gheswel.
En als het eens is uyt-ghemalt
Dan let hy hoe sy hem bevalt,
En of hy vorder dient te gaen,
Dan of sijn vryen heeft ghedaen.
Wat dunckt u doch van dese wijs?
Voorwaer sy dunckt my wat te vijs,
Seyd' ick, en, ginght nae mijnen sin,
Ick noemde dit een Esels min ;
Want als dit ombelompen beest
Ontrent sijn onghesouten geest
Sijn eerste minne-stuypen voelt,
Dan isfet dattet bijster woelt,
Het vliegt in haest het veulen toe,
Het brijst en bijt, men weet niet hoe :
Het schuymbeckt door onstuymigh bloet,
Het slaet gheduerigh metten voet ;
Het baert en springht aen alle kant,
Iuyst als de vryer aen de strant.

Wel nu, ghy die noch heden vrijt,
Maeckt datje vry wat heusscher zijt :
Laet menschen, esels in verstant,
Ondecken haren minne-brandt
Door raeu, door plomp en vreemt ghelact
Dat uyt den peyl van reden gaet.
Ghy, denckt dat in de soete pijn
Niet beter is als heus te zijn :
Want Venus kint is moeder naeckt,
Ten dient maer sachtjens aen-gheraeckt.

Dit sprack de Ridder al-te-mael,
 En'tluyde wel in sijne tael;
 Dan of het hier wel is gheseyt,
 Dat dient wat naerder over-leyt;
 Wat my belangt, iek vinder wat
 Dat dienstigh is te zijn ghevat.

Plompe sijn
 Plompe min.

Als een ezels yemant lief-kooft, soo
 schopa by hem blauppe leden.

Als een kont yemant troetelt, soo
 maeckt hy hem beslickts.

Vas ezels en hoefmen niet als
 veefters en voet-slaghen.

Tvo dogges strive for à bone, and the thirt take
it avvay.

Alster twee bechten om een been/
Daer krijghet licht een derd' alleen.

GHy die tot u ghebruyck yet zijt ghesint te leeren,
Wilt oock een vlijtigh oog op dese printe keeren.
Twee doggen (soo ghay fiet) die knorren tegen een,
Die vallen overhoop, en vechten om een been :
Maer onder het gheschal van bassen, huylen, krijten,
Van dapper over-handt sich in het lijf te bijten,

Soo komter noch een hondt, de slimste van den hoop,
 Die neemt het hachtjen wegh, en geeft hem op den loop.
 De vechters (als de gal een weynigh is gheseten :
 En datse bey ghelijck wel moede zijn ghebeten)
 Gaen foccken nae den bout, maer sien geweldighe slecht,
 Vermits sy niet en sien den loon van haer ghevecht :
 Sy vinden niet een sier voor hun te zijn ghelaten,
 Als schuym en vlocken hayrs, die vlieghen achter straten ;
 Dies gaen de rekels heen, aen alle kant ghewont ;
 Maer een die looser was die heeft den vetten mont.
 Dit siet men menighmael, en over al gheschieden,
 By vorsten, by het volck, en oock by jonge lieden.
 Een saecke, soete jeugt, die ick voor desen sagh,
 Wil ick tot u bericht hier brengen aen den dagh.
 Twee vryers, die ghelijck een rijcke vryster minden,
 Zijn besich om met ernst haer saecken aen te binden :
 Een yder poogt om strijt te doen al wat hy kan,
 Op dat hy krijgen mocht den naem van echte man :
 Een yder boven dat gaet neerstigh over-dencken
 Waer door, en hoe hy sal sijn mede-vryer krencken.
 Siet daer van stonden aen soo weet men inde stadt.
 Wat yder van der jeught wel eer bedreven hadt.
 Het komt daer aen den dagh al watter in de scholen,
 Al watter buyten 'slandts of elder was verholen :
 Men wijst in't openbaer als met een vinger aen
 Wat yder in der jeught voor grillen heeft ghedaen.
 Hier op hy, dien het treft, wil flux sijn eere rechten,
 Daer valt men in krakeel, daer gaetet op een vechten,
 Daer krijgt de jongste wulp voor eerst een diepe steeck,
 Soo dat hy vluchten moest, en uyt den velde weeck.
 Dit klonck door al het landt, dies riepen al de vrienden
 Dat voor de jonge maegt de vryers niet en dienden.

Sy wort daer op ghelaft de vechters af-te-slaen;
En wat men haer ghebiet dat is terstont ghedaen.
Maer een die dit vernam, en al den handel wiste,
En die oock even selfs op dese waters viste,
Set stracx, en met bescheyt, sijn beste fuyckenuyt;
En eer het yemant weet, de vryster is de bruyt,
De maecht een echte vrou. Daer gaen de vechters henen,
Een ander heeft de bruydt, en sy de blaeuwe schenen:
Siet t'wijl het grilligh volck is tegen een gheset,
Een die maer stont en keeck die leyt de vryster met.

*Ofwel de By den honigh maeckt,
Het is een ander diese smaect:
En schoon den Os van ploeghen
sucht,
Een ander nut de soete vrucht.*

*Hy en heeft het nestjen niet die
het weet, maer die het roofte.*

*D'een klopt op de haegh, maer
d'ander krijght de vogels.*

*Die 'tgheluck heeft leydt de bruyt
ter kercke.*

*Menigh man brenghet de sale op de
merrie, en een ander rijser op.*

*Le bon vœneur ne prend,
La beste qui se rend.*

**Een haes daermen geen loop van siet/
En vanght een goede wep-man niet.**

AL heb ick tot het wilt een wonder groot verlangen,
Noch sal ick geen en haes op sijnen leger vangen;
Ick sceppe meerder lust wanneer hy veerdigh loopt,
Want 'theeft doch beter geur al wat men diere koopt.

Wel

Wel op dan, vluchtigh dier, waerom hier stil gheseten?
 Ghy dient niet sonder sweet, en sonder stof ghegeten,
 Dat is u beste saus : u spier en smaectt ons niet,
 Als ghy u sonder loop dusaen den jager biet.
 Is't niet een selsaem dingh ? ick weet een jonge vryster
 Die moy, die geestigh is, en singt ghelijck een lyster,
 Die streelt my wonder sacht, en spreeckt geduerig schoõ,
 En des al niet te min ick acht het niet een boon :
 Ken weet niet hoe het koomt, sy kan mijn wilde sinnen,
 Sy kan mijn grilligh hert met vleyen niet ghewinnen :
 Ick sie het alle daegh, al heb ick ongelijck,
 Hoe sy my naerder komt, hoe dat ick verder wijck.
 Daer woont in tegendeel hier onder onse bueren
 Een ander weeligh dier vol alderhande kueren,
 Een trots een spijtigh ding, dat my gheduerigh quelt,
 Dat my gansch selden spreeckt, en veel te leure stelt.
 Hoe moet ick menigmael ontrent haer deure dwalen,
 Oock als de koude snee komt uyt den hemel dalen !
 En des al niet te min, ick bender mee ghepast,
 En voel dat my het vyer oock in de koude wast.
 Wel vryers, naer ick sie, wy slachten hier den jager,
 Die prijft den snellen haes, al is het wildt-braet mager ;
 De moeyte wet de lust, soo datter niet en smaectt,
 Als dat hem draven doet, en moede leden maectt.
 Al wat men heeft besuert, dat wort met vreucht ghegeten,
 En dat wat moeyte kost, dat wordt met lust beseten.
 Wel vryster, wieje zyt, wilt noyt te veyligh zyn ;
 Geen vreugt en heeft vermaeck als na voorgaende pijn.

Gheboden dienst is onweert.

*Dat met arbeyt verkregen is, wort
met minne beseten.*

*Neemt van liefde moeyt' en pijn,
De liefde sal geen liefde zyn.*

*Al te soet,
En is niet goet.*

*Nos magis adducto fractus decerpere ramo,
Quam de cœlatâ sumere lance iuvat.*

En dient ons geen ghepluckte peeren/
Want 'tis geen fruyt dat wy begeeren.

*Het beeldt moeste zyn een Vryster die een porceleynne
schotel met fruyten een vryer aenbiedt, de vryer
sich van de vryster tot een freuyt-boom
keerende om selfs te plucken.*

De Vryster die het fruyt den Vryer aenbiedt, spreeckt aldus:

HOe meughje doch, beminde vrient,
Met dus veel moeyten zyn ghedient?
Met verr' te reycken zyn ghepast,
En doen u desen over-last?
Ghy reyckt hier nae een hoogtack,
Niet sonder pijn en onghemack;
En, fiet, u maet klimt in een boom,
Ghewassen aen een diepen stroom.
Ghewis in dien hy neder viel,
Sijn lichaem ware sonder ziel:
Of (schoon hy dedet sonder leet)
Hy scheurde licht sijn beste kleet:
En (kijckt doch) wat je plucken kondt
Ten dienste van een gragen mondt,
Dat is ten vollen hier bereydt,
En wort u gunstigh voor-gheleydt.

Siet

Siet hier een schotel wonder reyn,
 Siet hier een aerdigh porçeleyn,
 Daer liggen fruyten menighfout,
 Soo geel ghelijck als enckel gout,
 Daer liggen rijpe vruchten in,
 Ghy, kiesten een naer uwen sin.
 Hoe ! isset niet het beste goet
 Daerom men weynigh moeyte doet?

Ick danck, ick danck u, liefste kint,
 Maer ick en ben doch niet ghesint
 Tot al dat ghy nu hebt gheseyt,
 'Ken wil niet dat men voor my leyt;
 Want schoon al reyck' ick naer een tack,
 Niet sonder eenigh onghemack:
 En schoon ghy biedt my vruchten aen
 By yemant anders af-ghedaen;
 Gheloofstet vry, beleefde maegt,
 Dat is geen ooft dat my behaegt.
 Een tack met krachten neer ghedruckt,
 Een vrucht met eyger handt ghepluckt,
 Een peer die hoogh en vluchtigh hangt,
 Die isset daer men naer verlangt;
 Want noyt en zijnder fruyten soet,
 Dan als de plucker klimmen moet.

Chi di

Cbi di gatta nasce, forci piglia.

Twil al muysen wat van katten komt.

AL wat van katten spruyt dat is gheneygt te muysen:
Al wat van apen komt dat is ghesint te luyfen:
De jongen van den uyl of van den vleder-muys
Zijn 'snachts meest op dē loop, en 'savonts seldē t'huys:
De jonghen van de vos die willen hoenders vanghen,
De jonghen van de wolf die gaen haer moeders ganghen,
Al wat van seughen komt dat wentelt in het slijck,
En wat een exter broet dat huppelt op den dijk.
Wat cyste yemant meer? siet alderhande jonghen
Die pijpen even sooghelijck de moeders songen:

•Tis

'Tis seker, dat de tijt den ingeboren aert,
 Oock in de menschen selfs, ten lesten openbaert.
 Wel hier op dient ghelet, voor die een vrouwe soecken,
 Want 'tis een vaste leer, sy komt uyt wijse boecken ;
 'Tmach zijn , dat ons het bloet in eenigh deel bedriegt,
 Maer selden dat in als het eerste wesen liegt.

Aunque vifstays la Mona de seda Mona se queda.

Al draeght den aep een gouden ringh/
 Soo is het doch een leelick dingh.

AL heeft de Sim een gulden rock,
 Soo isset doch maer enckel jock ;
 Want schoon sy met een groote pracht
 Wort deftig in het spel ghebracht,

En

En datse voor den eersten mael
Komt prachtigh treden op de sael,
Komt wonder moedigh aen den dagh,
Sy is een aep, ghelijckse plagh;
Want eermen noch de rolle sluyt,
Soo kijken hare grillen uyt.
Want sijde, gout, fluweel, satijn,
En geven niet als enckel schijn.
„ De vors die huppelt na de poel,
„ Al fat hy op een gouden stoel.

<p>Een aep is een aep, al droeghse een gouden huysf.</p>	<p>Natuer treckt meer dan seve peer- den.</p>
<p>Ten zyn al geen kocks die langhe messen draghen.</p>	<p>Katten kind'ren muysen gern.</p>
<p>De kapen maect den munnick niet.</p>	<p>Tappelken smaectt ghemeenlijck boomigh.</p>
<p>Nat hoornen heeft wil steken.</p>	<p>D'exter en kan haer hippelen niet laten.</p>
<p>Twil al muysen wat van katten komt.</p>	<p>Sendt een kat in Engellant, sy seyt maeuw alse weder komt.</p>
<p>Al wat reutjen hiet wil aen de wandt pissen.</p>	<p>Lam lam is des wolfs vesper-kloc.</p>
<p>Blauwe dreyven krijghen blauwe jonghen.</p>	<p>Het sy in schand' of eer. Natuer gaet voor de leer.</p>
<p>Natuer is onse naeste ghebuer.</p>	<p>Dat de wint-hondt een langhen steert heeft, komt hem van syn gheslachte.</p>

Set een kick-vors op een stoel,
Sy wil weder na den poel.

Het geysjen huppelt in het groen,
En soo sal oock haer jongen doen.

Soo d'oude songhen,
Soo pepen de jonghen.

Soo voor, soo na.

Soo de sucht,
Soo de vrucht.

Quaet voetsel,
Quaet broetsel.

Quaet ey, quaet kiecken.

Soo voor ghepepen, soe na gedansst

*Pere é donne senza rumori,
Sono stimate gli meliori.*

**Peeren en vrouwen die licht kraken/
Die plachten alder best te smaken.**

INdiender yemant is begerigh om te weten,
Wat peer of ander vrucht, is nutte zijn ghegeten;
Die neme dit ghemerck: Het freuyt dat niet en kraeck
Dat houdt men in't ghemeen dat alle monden smaect
Maer dit is niet alleen een preue van de peeren,
Het kan oock dienstigh zijn voor die een wijf begeren;
Men prees in ouden tijt (om wel te zijn ghepaert)
Een maecht niet seer bekent, en van een stillen aert.
Het is bedenckens weerd, dat wijt-beroemde mannen
Den openbaren lof van jonge vrouwen bannen:
Sy stellen voor ghewis dat, jae, een grooten naem
Is voor de teere maecht, is vrouwen onbequaem:

Voor

Voor reden wort gheseyt, dat veel te zijn ghepresen
 Kan oock een deughsaem wijf by wijlen hinder wesen ;
 Wy vinden dees en geen hierom te zijn gheschent,
 Vermidts haer goeden naem was al te seer bekent.
 Wel let dan, echte vrou, en alle jonge dieren,
 Hoe teer u wesen zy, en hoe het is te vieren,
 Denckt hoe ghy trachten moet om niet te zijn bevleckt,
 Nadien u deughden selfs zijn nut te zijn bedeckt.

*Is u wijf goet, en is been quaet,
 Vrient, hout se beyde van de praet.*

*Out gelt en jonghe vrouwen,
 Wilt die in't dyster houwen.*

*Een wijf dat veel uyt praten gaet,
 Die raectt gemeenlick op de praet.*

*Sijn peert, sijn sweert, sijn wijn en
 vrou,*

En pres noyt man als met berou.

De hinne leyt geerne daerse een nest-ey liet.

FOp was een kale vinck, oock wist hy niet te winnen,
 Noch gingh hy evenwel de rijckste vrysters minnen :
 En waer men eene vondt, door gelt of goet bekent,
 Daer was de loose vos van stonden aen ontrent :
 Daer gingh hy wonder breedt, daer wist hy veel te praten
 Waer hy sijn beste goet voor desen had ghelaten,
 Wat hy door mal ghebaer voor kueren oyt bedreef,
 En waer sijn vaders erf wel eer te pande bleef ;
 Maer t'wijl de losse quant in alle plaetsen vryde,
 Vondt hy een moedigh dier dat hem niet seer en mijde,
 Die seyde hem over-luyt, en joffer uytten mont,
 Die seyde met bescheyt waer op de saecke stont :

G ij

Die

Die seyde, lieve Fob, ey wortten lesten wijser,
 'Tis al om niet gheklopt, ghy smect hier killigh yfer.
 Ick bidde weest gerust, en quelt my vorder niet,
 Ons hin leyt maer alleen daer sy een nest-ey siet.

*De zee-man noemt se rechte d'vvasen,
 Die vissen v'villen sonder asen.*

*Die wil winnen, of minnen, moet 'Tis quaet slijpen sonder water.
 by setten.*

*Het pennincxje wil een broertjen
 hebben.*

*Geen By maect honinch sonder
 blom.*

Ick sie waer dat ick gae of com.

*Met ydele handen is quaet havi-
 ken locken.*

Geen boomen valt ten eersten slagh.

WEl vrient, hoe staet ghy dus bedroeft?
 My dunckt dat ghy wel troost behoeft,
 My dunckt dat ghy soo deerlick siet,
 Al waer u 'thooghste leet gheschiet:
 My dunckt dat u een stege meyt
 Wt trots moet hebben afghefeyt.
 Iae siet! dat is het dat u quelt,
 Dat isset dat u dus ontstelt.

Maer, lieve, daerom niet ghetreurt;
 'Tis meerder man als u ghebeurt.

Ick

Ick bid, ontwaect uyt defen droom,
En slaet het oog op defen boom,
Dit was een dick' een hooge stam,
Die schier tot aen den hemel quam;
En, fiet! nu leytse neer-ghestort,
Soo datter op ghetreden wort.
Ghy, vraeghj' hoe dat een eenigh man
Soo dicken ballick vellen kan?
Wel hoort, ghy sultet haest verstaen,
Hoc dat de man dit heeft ghedaen.
Hy nam een bijl van enckel stael,
En kapte veel, en menigh-mael,
En fiet! het staegh en dickmael slaen
En kond' de boom niet wederstaen,
Maer viel ten lesten in het gras
Soo dick en stijf ghelijck hy was;
Soo dat men vry wel seggen mach,
Geen boom en valt ten eersten slach.
Ghy vryer, soo ghy wilt bedien,
Doet soo ghelijck ghy hebt ghesien;
Want 'tis een seggen in't ghemeen,
Een staeghe drop die holt den steen.

Veel slaghen maken den stock-vis murvver.

G ij

Birdes

Birdes of one faether VVil flocke togeder.

De vryster spreekt.

Wat komt ghy, lieve vrient, aen my den vryer maken,
 Ghy mocht van heden af u liefde beter staecken,
 Ghy zijt een raeuwe gast, en ick een stille maeght;
 Ten dient niet (soo my dunckt) met u te zijn ghewaegt.
 Ick ben van joncx ghewent al staegh in huys te wesen,
 Om met een sedigh hert een heyligh boeck te lesen:
 Ick neme mijn vermaeck in priem, of naelde-werck:
 Ick bē schier noyt op straet, maer dickmael in de kerck.
 Ghy in het teghendeel hebt onghetoomde lusten,
 Die woest, die selsaem zijn, die noyt en kunnen rusten,
 Ghy

Ghy wilt gheduerigh zijn, of daer een trommel raest,
 Of daer een hol trompet de legers t'samen blaest.
 Ghy mocht op beter gront een ruyters dochter minnen,
 Die kan een velt-slagh sien met onvertsaeghde sinnen,
 Die swiert een bloot gheweer, of drilt een swacke pijck,
 Die hoort het grof gheschut, en acht het voor musijck :
 Soodanigh moeste zijn die u sal kunnen lieven,
 Die u sal, nae den eysch, in alle dingh gherieven,
 Die u het bloote sweert sal reycken metter hant,
 En seggen, brengtet weer, of blijft ghy in het zant.
 Maer ick, die eene ben van dese pimpel-meesen,
 Die voor den roock alleen van grove stucken vreesen,
 Die noyt ghevecht en sie als tot mijn groot verdriet ;
 Ick ben u geensins nut, en ghy en dient my niet.
 Siet, als ick keer het oog op al de snelle dieren,
 Die sweven op de stroom, of om de bossen swieren ;
 Al waer ick immer koom, of waer ick henen kijck,
 Ick sie, dat yder een hem paert met sijns ghelijck.
 Noyt sal een teere duyf haer tot den arent gheven :
 Noyt sal het schouw patrijs ontrent den havick leven :
 Noyt voeghter swarte raef sich by een witte swaen ;
 „ Ghelijck, beminde vriendt, dat moet te samen gaen.

*'T sy arm of rijck.
 Elck sijns ghelijck.*

*Net by kuys, en mors by uyl ;
 Valck met valck, en uyl met uyl.*

*Voghelev van eender veeren vlie-
 ghen geern t'samen.*

*Een yder ghedierte houdt hem by
 sijns ghelijck ; alsoo sal oock den
 mensche sich by sijns gelijc voe-
 ghen.*

Ongelijcke peerden trecken qualijck.

Hier stae ick gansch verstelt, onseker wat te maken,
 Ken weet niet uyt het slick, niet op het droog te rakē:
 En 'tis van heden niet dat my dit onheyl quelt,
 Ick hebbet uyt-ghestaen op menigh ander velt:
 Al waer ick maer en koom ontrent beslickte wegghen,
 Daer bēn ick over al van stonden aen verlegghen;
 En vraegt ghy wat gheval my brengt in desen noot?
 Mijn een peert is te kleyn, en 'tander alte groot.
 Dit onghelijck ghespan veroorsaect dese plaghē,
 Soo dat ick staende blijfin alle quade slaghē:
 Maer ghy die met ghemack wilt rijden op de baen,
 Spant staegh en over al ghelijcke peerden aen:
 En soo der eenigh mensch is besigh om te trouwen,
 Die moet oock even daer op dese gronden bouwen.
 Dus wie ghy wesen meught, het zy arm ofte rijck,
 Doet wel, gheminde vriendt, en paert met uws ghelijck.

Syrach. 25. 29.

*Wanneer de vrouwe den man rijc
maeckt, soo is daer enckel twist,
verachtige en versmaetheyt.*

Syrach. 13. 3.

*Wat sal de aerde pot by den meta-
len pot maken? want soo sy aen
den anderen stooten, so breeckt
sy. Deuter. 22. 10.*

*Ghy en sult niet ghelijck ackeren
met een os en eenen ezēl.*

*Een os en een ezēl en dienen niet
aen eenen ploegh.*

Syrach. 26. 10.

*Wanneer yemandt een boos wijf
heeft, soo isset even als een on-
ghelijck paer ossen, die nevens
den anderen trecken sullen.*

De pijp moet na den bom zyn.

Maer

Maer hoe het gae in dese ende diergelijcke saecken, de volgende spreek-woorden seggen de waerheyt:

Aen mal vleesch koopmen alijt te dieren koop.

Een goet wijf is een goet stuck huysraets.

Een die een sot trout om sijn kot, Verlist het kot enhoue den sot.

Een die de dant trout om haer wandt,

Verliest de wandt en hout de dant.

Om wel te trouwen, soete jeught, Troudt om verstands en om de deught.

Het is ghewis een groot verdriet, Daer d'hin kraeyt en 'thaentje niet.

DE gelijkheyt dan van de personen, ende der selver gelegentheyten wert in't stuck van houwelijck by alle wijse van den ouden ende nieuwen tijt eenpaerlijck ghepresen; maer desen even-wel onvermindert, soo gebeurtet by wijlen, dat een houwelijck, dat ten aensiene van de middelen ofte andersins in sich selven ongelijck schijnt te wesen; efter door andere gelegentheyten, als van adel, geleertheyt, schoonheyt, konsten, ofte diergelijcke hoedanigheden, aen d'eene zijde meer als aen de andere wesende, tot gelijkmatigheyt wert gebracht, ende also noch tot een goet ende eenparigh houwelijck wert uyt-gemaect; gelijck sulcx by de Rechtsgeleerden, en oock by *Erasm. Traet. de Institut. Christ. Matrim. fol. 108.* wert aengewesen. Hier op schijnt insicht ghenomen te zijn by seker Engels ridder een groot edel-man, maer van kleyne middelen, daer de Visconte van *S. Alban Los Verulam* in sijn Apophtegmes van ghewaegt. Ghy sult des selfs edel-mans kamer-maeght (met een present van beulingen, by hem in ambassade gefondē zijnde aen een sekere rijke vryster, woonende onder sijn ghebuerte) hier (soo't u ghelieft) in Neder-landts ghedichte tot de selve vryster hooren spreken, ende den last van haren joncker op die ghelegentheyten hooren openen.

Des

Des Edel-mans kamer-meechte spreekt tot de rijke vryster.

BEgaefde Iufvrou, weerde pandt,
 Een ciersfel van dit gansche landt,
 Die om u schoonheyt, om u deught,
 Die om u geest, en frissche jeught,
 Zijt aengenaem en wel ghesien
 Van al de beste jonge-lien ;
 Besiet my niet met grammen sin
 Dat ick tot u quam treden in :
 Ick brengh u hier (met u verlof)
 Ick brengh u van mijn jonckers-hof
 Het kleyn gheschenck, dat ghy hier siet,
 Dzer med' hy u sijn guaste biet.

Het

Het is een beulingh drie of vier,
 Ghemaect naer onse kocks manier,
 Ghemaect voor eerst van suyver bloet,
 En dan van gort, en kruyt, en roet ;
 Al stoffen van seer goede deught,
 Soo dat ghy die wel nutten meught.

Dan eer ghy van den beulingh eet,
 Soo isst dienstigh datje weet
 Als dat het vry sijn reden heeft
 Dat hy u desen beulingh geeft.
 Indien ghy tot hem waert ghesint
 Ghelijck als hy u vyerigh mint,
 Soo meyn ick dat u beyde trou
 Sijn gifte wel ghelijcken sou ;
 Want hy is van gansch edel bloet,
 En ghy hebt groot en machtigh goet,
 Indien men dit te samen brengh,
 En nae de rechte kunste menght,
 Wis dit beslagh sal beter zijn
 Als yet dat komt van eenigh swijn ;
 Wel neemt dan desen beulingh aen,
 Het is om uwe gunst ghedaen.

De jonck-vrou stont een wijlen sagh,
 Verbaest van soo een vreemde slagh ;
 Maer als seen weynigh had verbeyt,
 Heeft tot haer antwoord dit gheseyt :

V Ioncker is een kluchtigh man,
 Die vry het sijne prijsen kan :
 Oock wortet van my niet ghelaect ;
 Want ick en hebbet noyt ghesmaect :
 Wel seght hem dat ick dit gheval
 Eens naerder overweghen sal.
 Midts gaffie drinck-gelt aen de meyt,
 En heeftse goeden dagh gheseyt.

Dan

Dan wat den Ionck-heer is gheschiet,
 Ghesellen, dat en segh ick niet,
 Maer ick beware dit gheval
 Tot daer het beter passen sal.

Wie een out huys heeft te grepen/
 En een jonck-wijf heeft te vleyen/
 En een klock moet gade slaen/
 Segh wanneer heeft die ghedaen?

De man die't uer-werck op-reecht spreekt.

Wat mogt ick rechte dwaes, wat mogt ick gaë beginnē?
 Waer dooldē laest, och arm! mijn onbedachte sinnē?

Ick

Ick bracht een tuygh in huys, oock tegen vrienden raet,
Een tuygh, een wonder tuygh, dat nimmer stil en staet :
Een tuygh van vreemden aert, dat noyt en laet te woelen,
Dat my oock in der nacht sijn on-rust doet ghevoelen ;
Een tuygh, een slaende werck, dat sonder eynde sweeft,
En dat noch boven dien een stagen wecker heeft ;
Een tuygh dat omme gaet met veelderhande drachten,
Dat hondert raders heeft daer op men heeft te wachten,
Wat dienter noch gheseyt ? het is een staege last,
Die voor mijn strammen rugh in't minste niet en past.
Maer schoon ick besigh stae aen dese lange koorden,
En segge dit en dat, het zijn verbloemde woorden :
Het stuck dat ick beklaegh, dat is een nieuwe trou,
Mijn onrust dien ick heb, dat is een jonge vrou.
Wat moet ick even daer al drachten onderhouden,
En tanden aen den douck, en raders in de mouwen,
En wielen om het lijf, en ick en weet niet wat,
Dat ick voor desen tijt noyt recht en heb ghevat.
Wel eer had ick een vrou, die was van mijne jaren,
Die was ghelijck als ick ghenegen om te sparen,
Die droeg een slechten douck ; maer dit alwaerdig dier,
Dat strijckt ghelijck een paeuw, en is te bijster fier ;
Dat wil den nieuwen snuf, van ketens ende ringen,
Van peerels om den hals, van alle moye dinghen,
Van al dat hoofs ghelijckt, en altijt weder aen,
Het schijnt dat my de beurs moet eeuwigh open staen ;
Noch isfet niet ghenoegh, ten kan geen ruste lijdien,
Het wil gheduerigh uyt, gheduerigh spelen rijden,
Gheduerigh over al. wel denckt hoe past my dat,
Die eertijts onghemoeyt ontrent den vyere sat ?
Maer noch soo waret yet, met dese buyte-lusten,
In dien ick in der nacht te minsten mochte rusten ;

Maer

Maer dat en mach niet zijn, het kint dat wil de mam.
 O! dwaesheydt dat ick oyt soo jonge vrouwe nam.
 Wel vi ienden hoort een woort: wie stil begeert te leven,
 Die moet dit mal ghewoel de jonckheyt overgheven;
 Want, uyt de daedt gheleert, soo roep ick met berou,
 „ Ontrent een grijsen baert en dient geen jonge vrou.

Oudelieden behoorden in duf-
 danigen ghelegentheyt te dencken
 ende te seggen, 't gene eens Isaac
 Sophista sijnen vrient ter ant-
 woorde gaf, ten tijde de selve hem
 vraechde of niet soo een jonche
 dochter hem schoon dochte te we-
 sen; Ick (seyde hy) hebbe op-ge-
 houden met die oogh-sieckte ghe-
 quelt te worden. Ofte ghelijck een
 ander out en wijs man op gelijcke
 ghelegentheyt antwoorde: Ick ben
 (seyde hy) van die strenghe ende
 onbarmhertighe heeren door wel-
 daet van den tijds eyntelijck eens
 vry ghe worden: hy verstont ver-
 lost te wesen van de malle driften
 sijner jonckheyt; ofte ghelijck eens
 de heylige Iob seyde, capittel 31.1.
 Ick hebbe een verbondt ghemaect
 met mijne oogen, dat ick geen acht
 en name op de vrouwen.

'Tis gheen outd mans doen harde
 noten te kraken.

Een die sijn billen,
 Ghevent tot pillen,
 Sijn neus tot brillen;
 Die mach wel stillen
 Sijn malle grillen.

Als oude guylen beginnen te loo-
 pen, dan isser geen houwen aen.

Van oudte laet het voghelken sijn
 sangh.

Mijn wijf is jonck, en ick ben out,
 Mijn wijf is heet, en ick ben kouwt;
 Mijn wijf is vyer en enckel
 vlam,

En ick ben koel en wonder tam:
 Mijn wijf wil dat ic niet en mach;
 Dus knorren wy de ganschen dag.

Een outd man met een jeughdigh
 wijf,

Is niet als eenwigh huys-ghekijf.

Hoort

Hoort oude luytjens wieje zijt,
 Het trouwen had eens sijnen tijt;
 Nu waret beter niet ghetrouwt,
 Of immers geensins jonck en out.

Die een jonc wijf heeft, en een out
 huys, heeft werck ghenoegh.

Een schoone vrou een mans kort
 leven.

Soo ghy geen wandt hebt naer het
 schip,

Ghy moet te grond', of op een klip.

'Tis daerom best,

Ghelijck by ghelijck.

Om een muude kozens dien hy te malen
 heeft/wil hy een gantsche meulen rechten.

WEl vrient, waerom dit groot beslagh?
 Waerom doch brengje voor den dagh
 Dit nieu, dit hart, dit eycken hout?
 Het schijnt, dat ghy een meulen bout:
 Een meul' eylaes, wat gaet u aen!
 Voorwaer het is te veel bestaen:
 Want naer dat ick dit stuck bemerck,
 Soo gaet ghy wonder vreemt te werck;
 Want siet ghy hebt soo slappen sack
 Als offer niet veel in en stack,
 En'tgraen dat u te malen staet
 Dat gingh wel in een kleyne maet;
 Dus schoon ghy maect'het al tot meel,
 Een Queeren waer u noch te veel;
 Ghy daerom soo ghy my gheloofst,
 Bedenckt u, vrient, en rust u hoofst;
 Of gaet ghy voort, ghewis ghy dwaelt:
 Want als dit kooren is ghemaelt,

Dat

(Dat weynigh tijts behoeven sal)
 Soo naeckt u niet als ongheval;
 Want of u meul' sal stille staen,
 Of wel sy moet ter huere gaen;
 En wat het zy, 'tis beyde quaet,
 Dus laet het stuck ghelijck het staet;
 Want veel beslaghs en weynigh graen
 En kan met reden niet bestaen.

Een out man met een jonge vrou, | *Veel gheschreeus en luttel wolle.*
Wat kan het wesen als berou? | *Veel vlaggen luttel boter.*

**Beter by een uyl gheseten/als met een valck
 ghetlogen.**

HOort eens vrysters, hoort ghesellen,
 (Want het gaet u beyden aen)

Ick

Ick moet u een streeck vertellen
Die ick onlanghs heb verstaen.
Tweederhande jonge lieden
Quamen met ghelijcken vlijt
Hare minn' en trouwe bieden,
Aen een vryster onser tijt :
D'eerste schein een groote joncker,
Hy droegh pluymen op den hoet,
Maer het was een rechte proncker,
Alffer heden menigh doet :
D'ander was een goet gheselle,
Niet te prachtigh, of te breet,
Schapen had hy op de stellen,
Efter gingh hy slecht ghekleet.
D'eerste was vol soete grillen,
Dan hy quiste wat te veel :
D'ander, niet ghesint te spillen,
Hielt de panne by de steel,
'Tmeysje, dat de grage gasten,
Meer als met gheimeenen praet,
Sagh nae haer wel happigh tasten,
Nam het stuck in haer beraet :
Maer hoe sy het overleyde
Van het eerste tot het lest,
Wat haer d'een of d'ander seyde,
Hoofs en moy dat dacht haer best ;
Dat had haer de ziel ontstolen,
Dat verhief sy boven al,
Sy wou met den ruyter dolen,
Hoe het is of worden sal.
D'ander met sijn koele seden,
Docht haer ram en al te stil ;
Want sy sprack met klare reden,

'Tis een Lantsert, dien ick wil.
 Laet een deune quessel leven
 By een kluts, een tammen bloet;
 Ick wil vry wat ruymmer sweven,
 Ick heb al een hooger moet.
 Maer als sy ten langen lesten
 Hier op met haer vader sprack,
 Sey de man, tot haren besten,
 Wat hem in den boesem stack:
 Kint, dit houft ghy wel te weten,
 Iae te schrijven aen den balck,
 „ Beter by den uyl gheseten,
 „ Als ghevlogen met den valck.

*Soocen vryer mochtje kiezen,
 Ghy soudt jeught en vrecht ver-
 liesen.*

Al te scherp maectt schaerdigh.

*Hoe meerder vis, hoe droeuer wa-
 ter.*

By den wal langs, seylt men skerst.

Hout het midde water.

Beter bloo lan, als doo lan.

*Al te wijs kan niet beginnen,
 Al te sot kan niet versinnen;
 Daerom tusschen wijs en vroet
 Wintmen wel het meeste goet.*

*Goede ghesellen zijn quade huys-
 houders.*

Maet hout staet : te veel is quaet.

Beter alleen, als qualick verselt.

*'Tis beter van een ezel gedragen,
 Als van een peert in't zant ghe-
 slaghen.*

Met

Het onwillighe honden is't quaet halen
vanghen.

De onde-vader spreekt.

DAer woont een vryster hier ontrent,
Voor rijck by alle man bekend,
Een hupse, rappe, fluxe meyt,
Die hares vaders koeyen weyt;
Van leden kloeck, van lijve vol,
Van lippen dick, van koonen bol;
Voor al ghesont ghelijck een vis,
En groen ghelijck het groenste lis,
En jeugdigh als de maegde-palm,
In't kort een vryster als een salm.

Maer dat ick prijse boven al,
Is, datse vry wat halen sal,
Als peet-meuy Griet eens wort een lijck,
Want die is uytter-maten rijck.

Ick wou dat Claes, mijn liefste kint,
Tot haer soo was, als ick, ghesint,
En dat hy daer eens vryen wou,
Soo kreegh hy wis een rijcke vrou;
Want fiet de vader van de meyt
Die heeftet my als toe-gheseyt:
Maer Claes is soo een vremden haen,
Hy wil niet eens uyt vryen gaen,
Als daer hy hoffsche kappen vint,
Daer is de joncker toe-ghesint.

Maer segh doch eens wat isset hof?
'Ken houwer niet een brijsel of,

H ij

Ick

Ick prijse meer het edel gelt,
 Daer nae de gansche werelt helt,
 Dat heeft al vry wat beter aert,
 Want daer is dat men wel af vaert.

Maer wat een spijt ! siet, onse Claes
 En wil niet bijten aen het aes ;
 Want hy veracht mijn wijsen raet :
 Het schijnt dat hy sijn voordeel haet.

Hoe dickmaels heb ick hem gheleyt
 Tot by, tot voor, tot aen de meyt,
 Maer hy staet ick en weet niet hoe,
 Hy spreektse niet, of luttel toe :
 Hy geeuwt, en toont met sijn ghelaet
 Dat hy daer gansch onlustigh staet :
 Hy neemtse niet eens byder handt,
 Hy schencktse noyt een minne-pandt,
 Yet aerdighs in de stadt ghekocht,
 Of uyt een ander rijck ghebrocht :
 En offet schoon hier jaer-merckt is,
 Hy koopse niet een kerremis,
 Noch riem, noch ringh, noch moyen douck,
 Iae self niet eens een soeten kouck :
 Hy dicht haer noyt een minne-liet,
 Daer in men geest en leven siet,
 En of de soete tijt ghenaeckt
 De koele gast blijft ongheraeckt ;
 Hy plant haer noyt een groene meyt,
 Hy sent haer noyt een kievits-ey,
 Hy brengt haer noyt een jongen haes,
 Is dat niet wel een rechte Claes ?

Maer noch laet ick het gheven staen,
 Hoewel het beter is ghedaen ;

Hy neemt van haer niet eens een ringh,
Een neus-douck, of een ander dingh,
Ghelijck de vryers van het lant
Dit dicmael plegen met verstant :
Want neemt een geestigh jongh-man wat,
Het geeft hem dicmael dit en dat,
Het maect dat hy den naesten dagh
Met eeren weder komen mach ;
Want siet de vryer is beleeft
Als hy 't ghenomen weder geeft :
Maer dese knecht, wat ick hem rac,
En vraeghter niet ter werelt nae.

Al hangter schoon een rose-krans,
Hy leydtie noyt eens aen den dans:
Hy brengt haer noyt eens in den tuyn,
Hy rijdt met haer noyt in den duyn,
Hy gaet met haer noyt in den doel ;
Maer blijft gheduerigh even koel :
En dat noyt rechte vryers doen,
Hy neemt sijn af-scheyt sonder soen,
Iae slaet geen hant schier aen sijn muts ;
Is dat niet wel een rechte kluts ?

Voorwaer als ick dees grillen merck,
Soo roep ick ; ô'tis plompaerts werck
Dat yemant sijn gheluck versiet,
Als sich de kanze schoone biet !

Nu vind' ick eerst dat dit bedrijf
Gaet nae de reden van mijn wijf,
Die seyt, Ey man houdt u gherust,
Ons Claes heeft daer geen vryens lust ;
Hy broet wat anders in den sijn.
En wat is doch ghedwonge min ?

Is niet een vryer over al
 Een vry-heer waer hy vryen sal?
 Is vryen niet een vry bejagh
 Daer toe men niemant dwinghen mach?
 Daer wast geen liefde door ghewelt;
 Dus laet den jongh-man onghequelt,
 En laet hem soecken sijn gheval
 Daer hem sijn herteleyden sal;
 „ Men vindt doch noyt de putten goet
 „ Daer in men water dragen moet.

Hoewel een wey-man siet het wilt,
 Dat sachtjens voor hem henen drilt,
 Dat om hem loopt, dat op hem siet,
 En sich als aen den jager biet,
 Noch efter tast hy dicmael mis,
 Indien sijn wind onlustigh is;
 Want jaegt sijn hont maer uyt bedwangh,
 Soo blijft de jager sonder vangh.

Liefd' en sang, en wil geen dwang. Den willighen is goet trecken.

Met onwillighe peerden ist quaet rijden. Men dwingt geen menschen tot de troet,

*'Tzijn quade putten daermen het water in draghen moet. Men leyt geen vryers by de mou;
 Men paert geen vrysters teghens danck.*

Al is de vryster steeg, noch wortse wel de bruyt: De liefd' en wil doch gheen bedwanck.

Maer wil de vryer niet, soo is de vrientschap uyt.

Om

Om de minne van het Smeer/
Lecht de kat den kandeleer.

WAt nieus, wat wonders, lieve vrient,
 Dat u voor al gheweten dient ;
 Siet Spitsaert die soo moedigh tradt,
 Het trotste ventje van de stadt,
 Het fierste quantje dat men vint,
 Dat is tot onse Trijn ghesint,
 Tot onse Trijn dat ronde kloen
 Daer heeft hy wonder mee te doen,
 Tot onse Trijn dat plompe stuck
 Daer in stelt hy sijn gansch gheluck ;
 Hy vleyt, hy kust, hy streelt de meyt,
 Sy is sijn lust (ghelijck hy seyt)
 Sy is de kroon van sijne jeugt,
 Sy is sijn troost, sijn gansche vreugt,
 Hy kan niet leven sonder haer,
 En dat is sonder twijffel waer ;
 Want Spitsaert is te wonder kael,
 Sijn keucken al te bijster schrael,
 Soo dat hy niet ter werelt heeft
 Als dat hy nu van hope leeft :
 Het is met hem alsoo ghestelt
 Dat hy nu waegt sijn leste gelt ;
 Want daer van is hy moy ghekleet,
 En wonder prachtigh uyt-ghereet.
 Soo hy nu mist een rijke bruyt
 Soo isstet met den joncker uyt.

Nu onse Trijn is wonder rijk,
 Men vinter weynigh haers ghelijck ;

Haer vader was die groote boer,
 Die staegh op alle merckten voer
 Met eygen boter, eygen kaes,
 En daerom hiet hy rijcke Faes ;
 En nademael hy lefmael sterf,
 Soo beurde Trijn alleen het erf,
 Vermits sy waseen eenigh kint ;
 En daerom wertse nu ghemint,
 En daerom wertse nu ter tijt
 Van menigh steedtsche quant ghevrijt :
 Want schoon al isse bijster plomp,
 Al isse maer een rouwe klomp,
 Noch krijghse vryers uyter stadt,
 Meer als oyt steedtsche vryster hadt.
 Sy is soo rijck, ons lieve Trijn,
 Dat sy oock schoone schijnt te zijn,
 Haer gelt dat heeft soo grooten kracht
 Dat niemant op haer feylen acht,
 Het wijt-vermaerde Venus-kint
 Is nu niet, als het plach, ghesint,
 Het let op gelt, en niet op eer,
 Ten draegt voorttaen geen boge meer,
 Ten draegt geen torts, of gulden schicht,
 Maer slechts alleen een gout-ghewicht,
 En dan een stock-beurs boven dat,
 En daer mee looptet door de stadt,
 En daer mee vliegtet door het velt.
 Siet wat de vryers heden quelt !

Wat wilt ghy, vrient, in dit gheval,
 Wat wilt ghy dat ick seggen sal ?
 „ Siet om de minne van het smeer
 „ Soo lickt de kat den kandeleer.

Om haer gelleken,
Niet om haer velleken.

Het gelt dat stom is,
Maeckt recht dat crom is.

De mis-slaghen van de medecijen
worden met aerde, de ghebreken
van de rijcke worden met gelt be-
decks.

Il ne faut qu'un faux pas pour casser la bouteille.

Doe ick maer eens een quaden pas!
Doo breeck ick licht mijn teer gelas.

De maegt die de flessche draeght spreeckt.

MY is een teer gelas, dat niet en is te wagen,
My is een broose fles bevolen om te dragen,

H v

My

My is ter hant ghedaen een kranck, en tanger vat,
 Daer in ghesloten ligt een snel, een vluchtigh nat:
 Een vocht dat dierbaer is, dat niet en is te koop
 Wanneer het maer een reys aen yemant is ontloopen,
 Een nat, een seltsaem nat, dat als een rijp verdwijnt,
 Soo haest een laeuwe son maer eens daer op en schijnt.
 Hoe moet ick nu voortaeen op alle dingen letten.
 Hoe seker moet ick gaen! hoe vast mijn voeten setten!
 Want glipt my slechts het been maer eens ter zijden uyt,
 Soo ligh ick daet bedot, ghelijck een vuyle bruyt.
 Hoe moet ick nu voortaeen voor alle menschen schromen,
 Die hier, of ginder staen, die by, of aen my komen!
 Want soo een dertel wigt maer eens hier tegen steect,
 Daer is geen twijffel aen, eylaes! mijn flessche breeckt.
 Hoe moet ick met bescheyt mijn gansche leden stieren,
 En noyt een los ghesicht in't wilde laten swieren!
 Want gaept mijn weeligh oog en hier en weder daer,
 Soo is mijn teer gelas gheduerigh in ghevaer.
 Hoe moet ick boven dat my neerstigh leeren mijden
 Van onrust, van ghewoel, van over al te rijden!
 Want siet! ick lijde noot al waer ick henen vaer,
 Ick drage, lieve vrient, ick drage teere waer.
 Hoe moet ick boven al my wachten van te mallen,
 Want soo ick spelen wil, soo moet de flessche vallen;
 En schoon die maer en hort, en niet in stucken brack,
 Noch ben ick even wel niet sonder ongemack:
 Ach door 'ken weet niet wat soo is de geest vervlogen,
 En wie dit namaels koopt die isser aen bedrogen;
 Gheloofftet, wie het raect, dit snel en vluchtigh vocht
 Is stracx (men weet niet hoe) verdwenen in de locht.
 Wat sal ick tot besluyt, wat sal ick vorder seggen?
 De reden die ick spreek is niet te wederleggen;
 Sy dient gansch vast te gaen, en noyt te zijn gewaegt,
 Die in een teer gelas haer gansche schatten draegt.

Niet en dienter min ghewaeght,
Als een glas, of als een mæghe.

Met eens te malen,
Kan eere vallen.

Vrysters eer is wonder teer,
Daerom waeghtse nimmermeer.

Slechts met een reysje,
Los was het meysje.

**Een open pot/ of open kuypl/
Daer in steeckt licht een hont sijn muyl.**

De vrouwe van den huysse spreeckt.

HOe dicmael, onbedachte meyt,
Hoe dicmael heb ick u geseyt,
Dat ghy soudt letten alle tijt,
Hetzy ghy hier of elders zijt,
Dat noyt een ketel open stont
Of voor de kat, of voor den hout;
Ick seyde, dat een open pot
Den kock gedijt tot schand' en spot,
En dattet altijt qualick gaet
Alwaer de ketel open staet.

Het stoff dat uyt den vyere stijgt,
Het roet dat uyt de schouwe sijgt,
Een fleck die van der aerden kruypt,
Een seug die van de muyren druypt,
Een mug, een vlieg, een vuyle spin
Die raekter op, of valter in,
En dan, het slimste dat men vint,
Soo komter licht een hase-wint
Die raekter met sijn muyl ontrent,
En fiet ! dan iset al gheschent.

Maer

Maer schoon al ded' ick dit vermaen,
 Ghy liet den hutspot open staen,
 En al mijn seggen gelter niet
 Tot dat het onheyl is gheschiet;
 Nu baet gheschreeuw, noch groot gheluyt,
 De beste stucken zijnder uyt.
 Maer ghy, mijn dochter, die het siet
 Wat aen dit meysjen is gheschiet,
 Let des te meer op mijn ghebot,
 En deekt, ey lieve, deekt den pot:
 Want offer schoon geen hont en komt,
 Noch dienter ander leet gheschromt;
 Want als het scheel niet wel en sluyt
 De beste geur die vliegter uyt.
 „ Een open pot, een open beurs,
 „ Een open deur, een open keurs,
 „ Een open mont, een open kist,
 „ Daer wort ghemeenlick yet ghemist.

*Schoone lieden ende ghescheurde Een open deure roept den dief,
 schortekleen hebben veel aen- Een dertel meysje wil een lief.
 stoots.*

*Een sweert, een peert, een schoone
 vrou,*

Leent niemant uyt als met berou.

*'t Slot is qualijck te bewaren daer
 elck den sleutel van heeft.*

*Een schoonen roof maect licht
 een dief.*

*Een wit peert, en eē schoone vrou,
 Schier niet een dag als met berou.*

*Dit spreek-woort can oock
 gepast werden op de gene
 die te open van monde
 zijn.*

*Een open deur, een open mont,
 Dat seylter menigh in den gront.*

Tot

Tot besluyt, bidde ick den leser, dit quaet exempel
tot goet te vullen ghebruycken.

Alsweeligh Lysje gister nacht
Een bastaertkint had voortgebracht,
Midts sy in't kraem ontijdigh viel,
Al eerse feest of bruyloft hiel;
Een oudt, een wijs, een deftigh man,
Die gaffer dese reden van.

- „ Een wijngaert dichte by de stadt,
- „ Een boom met freuyten aen den padt,
- „ Een slot dat op de grensen staet,
- „ Een wijf dat veellaveyen gaet,
- „ Een schoone, jonge, vlugge maegt,
- „ Gekust, geleckt, gestreelt, gevraegt,
- „ Zijn dingen die een handigh man
- „ Met toefien niet bewaren kan.

On ne

On ne peut decrotter sa robe sans emporter le poil.

**Nieinant klat sijn roekjen af!
Of daer gaet een bloekjen af.**

De Fransche vrijster spreekt.

O Ch' hoe ben ick nu bekladt
Van te drillen door de stadt:
Och! hoe ben ick nu begaet
Van te loopen achter straet:
Och! hoe ben ick nu ghestelt
Van te spelen in het velt.

Komt

Komt nu, vrysters, die ick ken,
 Soo ick u ghespelen ben,
 Soo ick immer met u songh,
 Soo ick immer met u sprongh,
 Soo ick immer wat bestont
 Datje soet en geestigh vont;
 Seght wat my te doene staet,
 Want ick ben hier buyten raet,
 Midts dat ick soo bijster schrick
 Van dit aenghebaeken slick;

Snijd' ick't uyt, soo ist een gat;
 Wasch ick't kleet, soo wortet nat,
 Droogh ick't dan, soo wortet vacl,
 Wrijf ick't hart, soo wortet kael:
 Worter oock niet toe ghedaen
 Ach! soo blijft de plecke staen,
 En dat voegt geen vryster wel,
 Maer een vuyle morsebel:

Hoe't dan yemant keert of draeyt,
 Voor ghewis ick ben bekaeyt.
 Ghy dan leert uyt dit gheval,
 Dat u dienstigh wesen sal.
 Loopt niet dicwils over straet,
 Wenstje niet te zijn begaet;
 Loopt niet dicwils door de stadt,
 Wenstje niet te zijn bekladt;
 Loopt niet dicwils Oost en West,
 'Thuys, ô vrysters, is u best.

Dan noch sooder yemant gaet
 Over wegh, of over straet,
 Over zee, of over lant,
 Over kley, of over zant,

Over hil, of over klip,
 Met een wagen, of een schip,
 Siet! dit stel ick voor een wet,
 Kinders hout u zieltjens net.

*Met u geloof, oogh of eer,
 En speelt, ó vryster, nimmermeer.*

*Die in een quaet gheruchte komt
 is half ghehanghen.*

*Of schoon de wond' al is genesen,
 Daer sal noch al een teyckē wesen.*

*Al wie een quade na-spraec heeft,
 Hout die voor doot, schoon dat se
 leeft.*

*Wie sijn pap stort,
 Komt yet te kort.*

*La brebis trop apprivoisée De chacun
 agnel est têtée.*

HOort, jonge vrouw', en teere maegt,
 Een spreucke die hier dient gewaegt,
 Om dat haer leer by alle man
 V nut en dienstigh wesen kan :

Al isst dat een soet ghelaet
 Aen alle vrouwen geestigh staet,
 En dat beleeft en spraecsaem zijn
 V ciert gelijk een sonne-schijn,
 Vriendinnen, des al niet te min,
 Soō bindt u geestigh wesen in,
 En maect dat niemant oyt te vry,
 Of met u seer gemeensaem zy,

Want

Want 'twort niet selden vreemt geduyt,
En 'tvalt oock dicmaels qualijck lyt.

Siet, als het schaep is al te tam,
Soo komter menig dertel lam,
Soo dicmael als het maer en dorst,
Het oytjen vallen aen de borst,
En suygt daer stout en onbeschroomt,
Schoon hem de mam niet toe en komt.
Wat dient hier vorder op gefeyt ;
,, By wijse lieden kort bescheyt.

*Alle mans vrient, menigh mans
geck.* | *Wie sich onder den draf menght,
dien eten de swijnen.*

Goet koop vlees dat krijgt de hont.

Die een schoone kat heeft / en dient geen hont-wercker in huys te brengen.

EEn man had in sijn huys eē hoop van jonge maegden,
Die menigh jongh-gesel met allen wel behaegden ;
Dies quā de steedsche jeugt daer meest dé ganschē dagh,
En nam daer soet vermaeck, gelijk de jonck-heyte plach.
Van allen wasser een, die in de vremde landen
Een leven had geleyt als buyten alle banden,
Geen meyt en woonter by die niet een fellen strijt
Die niet een harten storm, op haren maegdom lijst ;
Hem was oock even doen een bastaert-kint geboren,
En, nae den rechten eysch, ten vollen op gesworen,
Hier sprack hy dicmael van, oock met een vollē mont,
Als of het slim bejagh hem wel en eerlijck stont.

De vader letter op, en heeft hem waer genomen,
 Als hy hem weder sagh ontrent sijn dochters komen,
 Hy beet hem in het oir: Versiet u, goede vrient,
 My dunckt dat u beleyt ons dochters niet en dient.
 De quant hierom gestoort, en wonder seer gebeten,
 Wou strax, en eer hy gingh, hier van de reden weten,
 Hy seyt 'ken weet niet wat, en weyt geweldigh breet,
 De vader, hart geperst, die gaf hem dit bescheet:
 Wie schoone katten heeft die moet geduerigh mercken
 Op gasten afgerecht om in het bont te wercken:
 Want die van 'tambacht is, en siet een aerdigh bont,
 'Tis vreemt, soo hy het laet als hy het eertijts vont.

*Siet ghy een vos ontrent u slot,
 Gaet sluyt dan vry u hoender-kot.*

*VVanneer een vos de passy preeckt, boeren
 vvacht u gansen.*

Tot vrees van vvolve, tanden van doggen.

La stoppa non sta bene appressò il fuoco.

**Op'er by het stroo/
Dient niet alsoo.**

EEn vryster van haer eerste jeugt,
Haers ouders lust en hoogste vreugt,
Die bad haer moeder om verlof
Te rijden naer een buyten-hof,
Te varen naer een boere-feeft,
Om speelte leyden haren geest,
En met de vryers, haer bekend,
Te doen gelijk men is gewent:
De moeder heeft de jonge maegt
Op alle saecken onder vraegt,

En

En naer het stuck was overleyt
Soo heeftse dit haer aengeseyt :

Neen kint, dit spel en dient u niet,
Want malle vreugde baert verdriet
Ick heb dit eertijts meer gesien,
Ick weet al watter kan geschien :
Ick weet wat vryheyt dat men nam,
Vermits het heck was van den dam.
Wanneer de jeugt speelt op het lant,
Dan springmen lustigh uytten bant,
Men raester dicmael nachten langh,
Ten minste tot den hanen-sangh,
Men maecter licht een mengel-bedt,
Dat is geseyt, een maegden-net,
Daer licht een duyve sonder gal
Haer beste veeren laten sal.

Ick prijse daerom, als de jeugt
Gaet buyten om haer soete vreugt
Dat vry dan yemant van ontslagh,
En die men jeugt betrouwen mach,
Zy by, en aen, al waer men gaet,
Om 'tspel te houden in de maet;
Want anders, „ mallen sonder dwangh
„ Dat neemt gewis een quaden gangh.
„ Als vyer en stroo te samen koomt
„ Wat onheyl dienter niet geschroomt
„ Want schoon het raect maer aen den kant,
„ Een voncke maect een vollen brant,
„ En dat gebeurt, men weet niet hoe,
„ En 'tklimt in haest tot boven toe ;
„ Want als het vyer is aen het gaen,
„ Dan isser veel geen houwen aen,
„ En schoon men bluft het naderhant
„ 'Tblijft swart al waer het heeft gebrant

Vyer by het vlas
Brant wonder ras.

Vyer by werck, ontsteekt haest.
Van een voncke brant het huys,
Van kleyn komtmen tot grooter.
Let, vrysters, wie ontrent u gaen;
Een malle greep is haest gedaen.

Een lonck een spronck, een dronck,
Elck is een vonck.

Syrach. 23. 22.

Wie in de lust ontsteken is, die is
als een brandende vyer, ende en
houdt niet op, tot dat hy hem sel-
ven verbrande.

A gatto che lecca spiedo, non gli fidate arrosto.

DE katte leckt het spit; wat soufe niet bedrijven
Indien se slechts alleen mocht in de keucken blijven?
Ghy daerom, snege meyt, siet dat ghy by'tgebraet
Geen katte sonder wacht, geen gragen kater laet.

Ken mach, ô Rosemont, geen snode linckers velen
 Die met de kamer-maegt soo los en dertel spelen ;
 Ey ! wat ick bidden mach, betrouwe niet te veel,
 Een rat die semels eet, en dient niet by het meel.

Indien de katte leckt de speten,
 Raectf' aen't ghebraet, sy sal het
 eten.

Veel betrouwe,
 Licht berout.

Door 't vertrouwen verloor het
 't meysje haren maegdom.

Niemant wort lichter bedroghen,
 als die veel vertrouwe.

Die licht vertrouwe, wort haest be-
 droghen.

Ghy moght al sulcken vrient be-
 trouwen,

Het sal u gansch u leven rouwen.

Hout dan vast dat yder vrient

Niet in als betrouwe en dient.

Niet te veel trouwen,

Heefter veel behouwen.

Ick weet hier by een droeve maegt,
 Die haer van deef en die beklagt,
 Sy singt hier van een treurigh liet,
 Doch ick en kan de woorden niet,
 Maer vragter yemant na den sin ?
 Dit vers dat komter dicmaels in :

Om dat ick linckers heb geloofte,
 Soo is mijn beste pandt geroofte.

Wel let dan, let, ô soete jeugt,
 Wien dat ghy recht trouwen meugt.

**De kanne gaet soo lange te water / tot datse
eens breekt,**

De vryster spreecke.

Ick hebbe menigh-mael, ick hebbe lange dagen
Hier water in geput, hier water in gedragen,
Hier water in gepomt, en weder uyt gedaen,
Entot op heden toe, soo isset wel gegaen;
Maer hier in dit gewest, daer komen raeuwe gasten,
Die my en mijns gelijk niet laten aen te tasten:
En in het naeste dorp daer woont een groote jeugt,
Daer is dan alle daegh, daer is de wilde vreugt;
Ick weeligh uyer aert, en tot het spel genegen,
Quam mede by den hoop om soete jock te plegen;

I iiii

Ick

Ick kloste nu en dan twee kruycken tegen een,
 Maer 'twas te veel bestaen voor so een weecken steen :
 Want onder dit gewoel, een onbesuyfde jongen
 Komt loopen uyt het dorp, en tegen my gesprongen,
 Die stoot te bijster hart, soo dat mijn kruycke leect,
 Die stoot noch ander-mael, so dat mijn kruycke breekt.
 Daer liggen nu, eylaes ! daer liggen nu de scherven,
 Dies moet ick (wat een spijt) mijn eerste vreugde derven ;
 Want, boven dat het leet my in de ziele treckt,
 Soo word' ick noch, eylaes ! van alle man begeckt.
 Hier sta' ick nu en kijk met twee beschaemde kaken,
 Onseker hoe te doen, of wat te sullen maken ;
 Ach ! waer ick't ooge keer, of waer ick henen gae,
 Daer wijst my al het volck met spitse vingers nae.
 Kom ick nu weder t'huys, hoe sal mijn moeder kijven !
 En soo ick niet en gae, waer sal ick kunnen blijven ?
 Waer sal ick seker zijn ? Wel, die mijn schande siet
 O ! leert een nutte les, en dat uyt mijn verdriet.
 Gespeulen weest besorgt voor uwe water-kruycken,
 De beste van den hoop die hebben weecke buycken ;
 Het is een seker woort, daer oock de reden spreeckt,
 De pot gaet nae de put tot sy ten lesten breekt.

*Het geyjen loopt so dickwils in de
koolen, tot het eens de vacht laet.*

*Wie veel wil vallen,
Moet eenmael vallen.*

*De mugh die om de keerse sweeft,
'Tis wonder soo die lange leeft.*

Als de peere rijp is / soo valtse geerne
in't slick.

De bogers-man spreekt.

IS't niet een: spijtigh dingh ! de schoonste van de peeren,
Die ick nu langen tijt van yder sagh begeeren,
Die ick soo menig-mael, soo boven maten prees,
Die yder een belough, en met den vinger wees
Ach ! die is van den boom, en in het slick gedropen,
En light nu van de sleck, en van de pier bekropen,
Die is soo ongesien, dat wie het ooft genaect
Stracx metter herten walgt, en metter kelen braect.
Wat heb ick onse Trijn al over langh geleden,
Verscheyde mael geseyt (en vry met groote reden)

Dat sy de schoone vrucht te lange weder-hiel,
 Dat sy de rijpe peer sou plucken eerse viel!
 Maer of ick heb gesmeect, dan of ick heb gekeven,
 Daer was geen seggen aen, het isser by gebleven;
 Mijn reden, mijn gesmeect, mijn bidden galter niet,
 Nu leydtse daer bedot gelijk een yder siet.
 Noch ben ick even soo met onse Fy gevaren,
 Dat was een fluxe meyt van ses-en-twintigh jaren,
 Vet, lijvigh, wel geborst; de buerte waegder van,
 Men riep my dicmael toe; Haer dient een rustigh man.
 En schoon ick dese saeck geduerigh heb gedreven,
 Mijn wijf en heeft haer noyt tot reden willen geven,
 Sy rieper tegen aen; Het is noch al te vroegh,
 Beyt tot een ander jaer, dan isset tijts genoegh.
 Ick sweegh om vredes wil, en lietet henen sleuren,
 Maer bloet, gelijk ick ben, ick moetet nu betreuren;
 Want Fy die heeft gepopt met Iorden onsen knecht,
 Daer staet nu Trijntje moer en siet geweldigh slecht.
 Wel leert, ó Bogert-man, op uwe boom-gewassen,
 Leert vaders, als het dient, op uwe dochters passen;
 Want die uyt onbescheyt hier op geen acht en slaet,
 Beklaegt hem menig-mael wanneer het is te laet.
 Siet! als de peere blooft dan plachtselicht te vallen,
 En als de vryster rijpt, soo wiltse veeltijts mallen;
 Dus wilt ghy van verdriet en schande zijn bevrijt,
 Vent, vent dit weecke freuyt, en dat te rechter tijt.

Grijpt, alst rijpt.

*Drie dinghen moet men doen, of sy
 doen't haer selven: sijn staet
 maecten, sijn dochter besteden,
 sijn hinderste wissen.*

Syrach. 42. 9.

Een dochter die noch onberaden

*is, die maect den vader veel wa-
 kens, ende het sorgen voor haer be-
 neemt hem veel slapens; dewijle
 dat sy jonck is, dat sy mochte ver-
 ouden: ofte wanneer sy eenen man
 krijght, dat hy haer mochte gram
 worden.*

La

La bona fama è comme il Cipresso quando una
volta è tronco non rinverde mai piu.

Walt opt Cypressen boom/walt
opt u eer ter neder/
Niet eene van de twee en vryster
immer weder.

De vryster spreekt.

Ick ben in mijn gemoet hier besigh aen te schouwen
Een boom, een jongen boom, die neder is gehouwen,
Een

Een gaef Cypreffen-hout, dat anders is gestelt
 Als hier of elders zijn de boomen van het velt.
 Is't niet een selfaem dingh ? de boom is neer gellagen
 Niet in sijn dorren tijt, maer in sijn beste dagen ;
 En ester, hoe het gaet, of wat de lieden doen,
 De stam is sonder loof, en wort niet weder groen.
 Nu overlegh ick vast waer op dit is te duyden,
 En wat men leeren mach van boomen ofte kruyden ;
 En siet ! als ick ter deegh ontsluyte mijn verstant,
 Soo ben ick even self, gelijk als dese plant.
 Maer waerom dus bedect ? ey ! laet onsk laerder spreken,
 Ick wil aen dese plaets ontdecken mijn gebreken
 Ick wileens over-slaen hoe ick eens neder viel,
 En klagen mijnen noot aen mijn bedroefde ziel,
 Eylacen dwaese maegt ! ick hebbe my vergeten ;
 En dat was metter tijt van alle man geweten.
 Siet daer een groot verdriet ! mijn eere was bevleect,
 En ick was boven dat van alle man begeect :
 Daer gingh ick treurigh heen, bedruet in alle sinnen,
 Doch echter hield ick vast ick sou het overwinnen ;
 Dies schoud' ick alle vreugt, uyt enckel herten-leet,
 Ick drough een minder kant, en vry een slechter kleet ;
 Ick gingh my, boven dat, van alle feesten bannen,
 Ick had gelijk een schrick van alle jonge mannen,
 Ick gingh seer weynigh uyt, ten was dan nae de kerck,
 Maer des al niet te min het was verloren werck.
 Al wat ick heb bedacht, of in de daedt begonnen,
 'Ken hebbe niet een sier, 'ken hebbe niet gewonnen ;
 Hoe sedigh dat ick gae, eylaes ! de quade saem
 Die krijt my leelijck uyt, en geesselt mijnen naem.
 Het keert my al den rugh dat my wel eer beminde,
 En wie my eertijts socht, die vlucht gelijk een hinde,

Een yder gaet te rugg' die van mijn saken weet,
Gelijck een reyfend' man die op een padde treet.

Van vryers, geen gewagh ; maer slechts een kackelacker
Die ranst my somtijts aë, en maect mijn droefheyt wacker.

Gespelen tot besluyt, ick ben, en blijf, ey laes !

Een plante sonder loof, een druyve sonder waes :

Dies roep ick tot de jeugt, O maegden, reyne dieren,

O let op u beroup, en hoe het is te vieren,

Want raect ghy maer eë reys u roem, u bloemtjen quijt,

'Tis al om niet getreurt, ten wast te geener tijt.

Verlooren eer,

Keert nimmermeer.

Maegden eer

Is vronder teer,

Eens vergaen vvast nimmermeer.

Maegt mist ghy u eerbaer root,

Schoon ghy leeft, noch zijt je doot.

Le serment faict sur l'autel de plumes s'en va
au vent.

Eedt te sweeren op de pluymen;
Dat en zyn maer minne-luymen.

De vryster spreeckt.

HOe dan ! soudt ghy my verlaten,
Die ghy certijts hebt bemint ?
Hoe ! soudt ghy my kunnen haten,
Die tot u soo ben gesint :

Neen,

Neen, ick kan het niet gelooven,
Ick en kan het niet verstaen,
Dat ghy soudt mijn eere rooven
En dan elders minnen gaen.
Hebt ghy my niet menigh werven,
Even met een rijp beleyt,
Op u leven, op u sterven,
Vaste liefde toe-geseyt?
Hebt ghy my niet trouw gesworen
Hooger als ick seggen kan?
Heb ick u niet uyt-verkoren
Even tot mijn echte man?
Hebt ghy my niet schrift gegeven,
Dat ick als u weerde vrou,
Dat ick al mijn gansche leven
Aen u zijde slapen sou?
God en wil het niet gehengen
Dat ghy soudt meyn-eedigh zijn,
Dat ghy my soudt willen brengen
Van de blyschap in de pijn.
Maer voor al moet u bewegen
Dese vrucht, u eygen kint,
Dat heb ick van u gekregen
Doen ghy tot my waert ghesint,
Dat heb ick van u ontfangen,
V ter liefde, beste vrient,
Doen ghy, met een groot verlangen,
Van mijn maegdom waert gedient:
Doen ghy my eens pleegt te stellen
By de schoonste van het landt:
Doen ghy my eens pleegt te quellen
Om dit eygen minne-pandt.
Siet doch eens sijn geestigh wesen,
Siet eens hoe het op u kijckt,

Siet

Siet! ghy zijter in telesen,
 Siet eens hoe het u gelijckt.
 Wel dan, mach ick yet verwerven,
 Eert, die ghy eens hebt gemint;
 Anders moet ick hoere sterven,
 Enu vrucht een hoere-kint.

De vryer antwoordt.

WAt sal dese floor beginnen?
 Wat begeert de slechte duyf?
 Kint gaet elders, wilje minnen,
 Ick u trouwen? wat een struyf!
 Heb ick met u liggen mallen,
 Waert ghy voor een nacht mijn wijf,
 Dat en acht ick niet met allen,
 Dat en is maer tijt-verdrijf;
 Woorden die de vryers spreken
 Zijn beleeft en honingh-soet,
 Doch ten zijn maer minne-treken
 Daer men noyt op achten moet.
 Wat de jong-mans oyt beloven
 Op den autaeer van de min,
 Dat is metter daedt verstooven,
 Als sy hebben haren sin:
 Eeden die de minnaers sweeren
 Midden in het sachte bedt,
 Zijn veel lichter als de veeren,
 Daer en dient niet op-gelet;
 Kint, die vliegen met de winden
 Lichter als een lichte pluym,
 Daerom zijns niet te vinden:
 Want sy smelten, als het schuym.

Heeft

Heeft de penne wat gheschreven
'Thert en heeftet niet ghevoelt,
'Twort van't laken uyt-ghevreven
Als men in het bedde woelt.
Mach ick bidden, houdt het briefje,
Want het u noch dienen kan :
Gaet, ey gaet toch, soete liefje,
Maeckter suycker-huysjens van;
'Tsuycker sal te passe komen,
Als ghy 'tkint sijn papjen koockt :
En het briefje dient ghenomen
Als ghy dan een vyertjen stoockt ;
Die een kint by vrysters telen
Hebben voor haer moeyte niet,
'Tis een popj' om mee te spelen,
Voor een die haer maegdom liet :
'Tis de soete maegt gheschoncken
Voor haer maegdelicke bloem ;
Sy mach vry daer mede proncken ;
Sy mach dragen haren roem,
Sy mach seggen, t'haerder eeren,
En vertellent alle man,
Datse niet en hoeft te leeren,
Datse nu het ambacht kan.
Wech dan, Heyl, met al u klagen,
Wech met uwen mallen praet ;
Noyt en sal my kint behagen
Daer geen bruyloft voor en gaet.

*Eeden van schippers, en beloften | Brieven van lieven zijn met bo-
van vryers, en zijn maer wint, | ter besegelt.
als de noot over is.*

Vryers eedt en minne klachten
Moet men niet als grillen achten.

Yemant met beloften asen
Is een hemel voor de dwaesen.

My is onlangs op dese gelegenthey:
een veersje voorghekomen, dat
wat plomp luyt; evenwel met
u verlos, Leser, sal ick't hier
setten, vermits het van goeder
hant komt:

Als yemant kackt in synen hoet,
'Tgaet vast dat hy een dwaesheydt
doet;

Maer set hy diè noch op sijn hoofte
Soe acht hem gansch van sin be-
rooffte.

Aefjen was een slechte sloor,
Sy dacht te minnen,
En vreugt te winnen;
Maer sy verloor.

Eedt van die mint,
Is niet als wint.

Een vryers eedt
Is maer een gril;
Want 'tis hem leet
Krÿgt hy sijn wil.

Wat Venus voeght dat scheydt de
klippel.

Een rupse op een kool/ Een hoere in een huys.

GHy die oyt hebt gesien wanneer de koolen groeyen,
En dat het gul gewas is veerdigh om te bloeyen,
Wat dan de rupse doet ontrent het weeligh kruyt,
Gaet let op haer bedrijf, en trekter leeringh uyt:
Waer oyt het vuyl gespuys maer eens en heeft gekropen,
Daer is het innigh mergh in haesten uytgesopen,
En waer het leelick dier den beck maer in en druckt,
Daer is in korter tijdt het leven uyt-geruckt:

Haer

Haer vrolick groen begint van stonden aen te quelen,
Vermits het niet en houdt als slechts de bloote stelen;
De wasdom is gedaen, de jeugt die is te niet,
Soo dat het yder deert, al die het maer en siet.
Hier dient nu, teere jeugt, met sinnen overwogen
Wat leer-stuck over langh hier uyt de Wijse togen;
Een hoer in eenigh huys die is de rups gelijk,
Sy maectet al beroyt, al wasset eertijts rijck:
Al watse maer genaect dat is terstont gegeten,
Daer is van stonden aen het leven uyt-gebeten:
Al zijn de renten veel, al is de winste groot
Het smelt noch al-te-mael, het smelt in haren schoot.
Schout hoeren, teere jeugt, schout hoeren, rijpe mannen,
En wilt het vuyl gespuys uyt uwen huysse bannen,
Haer aerten gansch bedrijf is met de rupsen een,
Een hoer is in het huys als etter in het been.

Die den eenen voet in't hoer-huys
set, set den anderen in't gast-
huys.

wen want gelijk uyt de kleede-
ren motten komen, alsoo komt
van haer veel booses.

Een hoer brengter menigh tot den
bedelsack: siet Prov. 6. 26.

Wie een hoere trout, is eē schelm,
of salder een worden.

Syrach. 19. 2.

Die hoeren aenhangt krūgt mot-
ten en wormen, en verdort.

De hoerē zijn als vogel-lijm, wat-
ter ontrent komt laeter van sijn
veren.

Syrach. 42. 12.

Wēest niet geerne by lichte vrou-

Die hoeren leyt, of ezels drūft,
'Tis vreemt soo die in ruste blūft.

K ij

O tinge

O tinge O bruscia.

’T sal sinetten / of byanden /
 Wyent wacht u handen.

De Jongeligh spreect.

Ick sie wel, weelde-kint, ghy biedt my dese kolen,
 Maer onder u geschenck daer is bedrogh verholen:
 Ick weet wie dat ghy zijt, en watter van u komt,
 Dies hebb’ ick dubbel recht voor u te zijn beschromt;
 Tast’ ic daer ’niet en gloeyt, het vuyl kleeft aē mijn hādē,
 En grijp ick maer een vonck, gewis ick sal my branden;
 Dus ben ick ingevaer waer ick de vingers set,
 V kool doet als haer vrou, sy brant, of sy besmet.

Een hoere quyt te gaen, is veel gewonnen.

*Tis quaet den duyvel een hantschrift te geven, want men moet de quitantie inde helle halen.

Prov. 6 27.

Hoe soude yemant op kolen gaen, dat sijn voeten niet verbrant en werden? Of kan yemant

vyer in sijnen boesem draghen dat sijn kleet niet en verberne? Alsoo gaet het dien die tot sijns nastens wijf gaet; wie haer aenraeckt en sal niet ontschuldigh blijven.

Indien het vyer van quaet geselschap u niet en brant, den rooc van't selve sal u ten minsten swart maken.

*Amour de putain, d'estoupe le feu,
Reluit beaucoup, & dure peu.*

**Vyer van stroo/en hoere-min/
Deel bohays/en niet daer in.**

MY is eens een woort gefeyt
Dat my staegh op 'therte leyt,
Hoeren liefd' is vyer van stroo,
En dat vind' ick even soo;
Want die gluy brengt in de schou
Om dat hy het branden sou,
Siet voor eerst een schoone vlam,
Die schier aen de folder quam;
Maer het is terstont gedaen
Als de fluyster is gegaen,
En dat eerst soo glimpigh was
Is terstont maer enckel as,
Die een yderleelijck maeckt
Wie maer eens daer aen en raeckt.

Ick was eens gestreelt, gekust,
 En ick swom in volle lust,
 Want men boodt my hooger gunst,
 (Al met woorden nae de kunst)
 Alffer oyt een echte man
 Van sijn wijf geworden kan.

Maer hoort vorder, soete jeugt,
 Dit en was maer korte vreugt,
 Want als 'tgelt was uytgeteert,
 En mijn renten opgesmeert;
 Quammer strack een hart besluyt,
 Want ick moest ten huysen uyt,
 En een ander quam te roer,
 Dien gingt juyft als icker voer:
 Daer dwaeld' ick doen achter stract
 Sonder gelt, en sonder raet,
 En my bleef ter werelt niet
 Als een innigh ziel-verdriet,
 En daer toe een vunstigh lijf,
 Voor sijn jaren stram en stijf.

Vrienden, wat ick bidden mach,
 Wort doch wijs uyt mijn beklagh,
 Let niet op de geyle lust;
 Want haer vyer is haest gebluft:
 Maer denckt om het ongeval
 Dat vry langer dueren sal.

Geluck van vrouwen is ramp in
 de beurs.

Een oude hoer, een nieuwe weert,
 Die snyden meer als eenig sweert.

'Tspel van Brugge al lacchende
 byster.

Syrach 42.2.14.

'Tis sekerder by een boos man, als
 by een vriendelijck wijf te zijn.

Een schoone vrou, en soete wijn,
 Die zijn vol heymelick fesyjn.

Mulier

Mulier sine verecundia, lampas sine lumine.

**Al heeft een hoer een schoon gesicht;
'T is een lanteerne sonder licht.**

VRaegt yemant wat ick draegh, en wattet is te seggen?
Hoort toe, ick neemet aen met woorden uyt te leggen;
Ick gae doch altijd rondt, oock daer een ander swijgt,
En daer een slechte duyf beschaemde wangen krijgt.
Ick draegh een aerdigh tuygh, dat konstigh is gedreven,
Dat schoon is op-gedaen, en wonder net gewreven,
Ick draegh een noodigh stuck, dat aen een rustigh man
Oock midden inder nacht, ten dienste wesen kan:

Ick draegh een schoon kleynoot, dat yder sou behagen
 Als sy het beste deel daer mede binnen sagen ;
 Maer dat en isser niet, en even sonder dat
 Soo isset maer een romp, een hol, een ydel vat:
 Maer waerom dus bedeckt ? ick kan wel anders spreken,
 Ick hebbe monts genough, ick hebbe wisse streken,
 Ick heb een gladde tongh (wie dattet oock verveelt)
 Wel, vrienden, tgeen ick draeg, dat is mijn eygen beelt.
 Ick heb een bly gelaet, ick hebbe roode wangen,
 Ick hebbe geestigh hair, dat menschen weet te vangen,
 Ick ben ; maer, hola wat : ick ben gelijk ghy siet,
 Ick bid u (wie ghy zijt) en vraegt my vorder niet.
 Maer denct gy lijckewel wat mach haer doch ontbreken ?
 De schaemte, lieve vrient, die is van my geweken,
 Dat schoon, dat helder licht, die onbevleekte glans,
 De luyster van de jeugt, de vreugde van de mans :
 De schaemte, lieve vrient, die heb ick eens verloren,
 En die heeft even my voor eeuwich afgesworen :
 Nu ben ick niet met al ; want sonder eerbaer root
 Soo is de schoonheyt vuyl, soo is het leven doot,

Waer geen schaemte is, daer is geen eer.

Tanquam annulus in naribus Suis.

**Als geple vrouwen schoon zyn/
 Hiet dat juweelen by een swijn.**

EY wat een selsaem ding ! wat kom ick hier te merckē!
 Ick sie een vuyle seugh, ick sie een leelijck vercken,
 Ick sie een gortigh swijn met ringen in den muyl,
 Daer mede wroet het beest oock in het slimste vuyl.

Voor-

Voorwaer het edel gout dat is ter quader uren,
Met onrecht, quaet beleyt, met ongefoute kuren,
De feuge toegelchickt, en aen het swijn besteet,
Een beest dat enckel dreck en vuylen modder eet.
Gewis het schoon juweel dat mochte beter çieren
Den vinger of het oir van onse jonge dieren,
Of van een lieve bruyt, om met te beter glans
Te dragen in de feest haer groenen maegde-krans.
Maer hola, gladde tongh, wat hebje daer gesproken?
Wat is u vooreen woort daer uyt de mont gebroken?
Het vonnis dat ghy geeft, en hier als seker stelt,
Dat raectt my even selfs, als tegen my gevelt ;
Ick ben (als ick het stuck, gelijk het is gelegen,
Wil met een stillen geest wat naerder overwegen)
Ick ben de vuyle seugh, die in den modder wroet,
Die in den mishoop woont, en alle grouwel doet;
Ick ben dit leelijck swijn, dat met de schoonste ringen
Is besigh even staegh ontrent de vuylste dingen,
Ick ben dit onguer beest, dat noch het edel goudt,
Noch hellen diamant in acht of weerden houdt.
Ick was een jonge spruyt, ick quam daer henen treden,
Frisch, geestigh, aengenaem, en met gesonde leden,
Ick had een wacker oog, ick had een rooden mont,
Ick hadde niet een lidt dat my niet wel en stont :
Ick was een lieve maegt, van yder een gepresen,
Hoewel had ick en vrou en moeder kunnen wesen !
Hoewel had ick gediend ontrent het echte bedt !
Nu ben ick maer een floor, een slons, een rechte slet,
Een grouwel in de stadt. Ick hebbe slimme gasten
De borsten mijner jeugt oneerlijck laten tasten :
Och had ick die besteet ontrent een aerdigh kint,
Soo waer ick heden noch van alle man bemint.

Nu ben ick maer een spot van alle vuyle boeven,
 Die my tot aen de ziel nu menighmael bedroeven.
 Maer ach! dat heeftet wech. Eylaes! verloren eer
 Die is, die blijftmen quijt, en dat voor nimmermeer.
 Nu maegden, hoort een woort, ick moet de jeugt vermanē
 Met druck, met herten-leet, met uytgestorte tranen,
 Ter eeren van de trou. Och weest my noyt soo geck
 Het gout van uwe jeugt te leggen in den dreck.

*De wijsheyt vaneen boer,
 De schoonheyt van een hoer,
 En sacke-dragers kracht,
 En zijn niet veel geacht.*

*boom-vruchten, die ergens op een
 hooghe rotse ofte steen-klippe ghe-
 wassen zijn, van de welke nie-
 mant nut en hoeft als krayen en
 ravens, ende soodanighe andere
 onguere vogels.*

*De schoonheyt van een oneerlick
 vrou-mensche, is ghelijck schoone*

A chat lescheur bat on la guele.

**De katte die beel snoepen wilt/
 Wort licht eens op de neus geknilt.**

Ick vondt lest eenen vrient, die in sijn groene jaren
 Met ons was uytgereyft, en over zee gevaren,
 Hy scheen in geenen deel gelijk hy eertijts plach,
 Nadien hy bijster vreemt, en wonder deerlijk sagh;
 Sijn hooft meest sonder hayr, sijn neuse was gesoncken,
 Sijn lippen sonder verf, sijn holle tanden stoncken,
 Sijn handen blaeuw gepleckt, sijn beenen sonder kuyt,
 En dan een leelick vocht quam hem ten oogen uyt.

Ick

Ick stont een wijlen keeck, eer ick began te spreken ;
De man, en sijn gelaet, was my geheel ontleken :
Wel, seyde' ick op het leest, Hoe zijt ghy dus geschent,
Heb ick u niet wel eer een ander man gekent ?
Waer is u wacker lijf, waer is u vrolick leven ?
Waer is u schoone blos, u rappe jeught gebleven ?
Waer is u geestigh oog, soo hel gelijk een vyer ?
Ach van dit al-te-mael en vind' ick niet een sier !
Hy stont een langen tijdt met neergeslagen hoofde,
Geprickelt in den geest, gelijk ick doen geloofde,
Ten lesten quammer uyt : Ick bidde, vraeghet niet
Wie my de jeught benam, of waer het is geschiet.
Al wat ick lijden moet dat sijn verdiende plagen,
Een woort, en dat genoeg, waer toe naeu-keurigh vragen ?
De kat die over al den muyl in steken wilt,
Wort op het leest betrapt, en op den neus gekniilt.

Vroegh hingst, vroegh guyl.

**Tgast-huys hangt de loopers achter aen.*

*De vos die gaet so lang ter jacht,
Tot hy der eens verliest sijn vacht.*

*De mugge vlieght soo lange om de
keers, tot dat se eens haer vlees-
gelen sengt.*

*Een snoepende kat,
Wort eens ghevat.*

*Bit sige honden krijghen hackelige
oiren.*

Syrach. 19. 2.

*Wijn en vrouwen verdwafsen de
wijse, ende die hoeren aenhanghen
die worden wilt, en krijghen motten
en wormen ten loone, ende verdor-
ren, den anderen tot een merckelick
exempel.*

Dum plorat, vorat.

**Wanneer een hoere schreyt/
Denckt dat u laghen leyt.**

L Est doen ick by mijn boeltjen quam,
En acht op haer gedaente nam,
Soo vondt ick datse treurigh sagh,
En vry al anders alffe plach;
My docht wel dat haer wat ontbrack,
Dies wast dat ick dustot haer sprack,

Wel, liefste kint, hoe dus ontstelt?
Wat isset dat u sinnen quelt?
Ick sie wel aen u droef gelaet
Als dat het u niet wel en gaet.

Sy sweegh daer op een langen tijt,
Doch maeckte staegh een nieu gekrijt,
En wat ick seyde, wat ick badt,
Sy maeckte slechts haer oogen nat,
Soo dat ick gansch bekommert stont,
En seyde met een droeve mont:
Vriendinne, wat ick bidden mach,
Ey laet eens of van dit geklagh;
En segh een reys wat datter schort?
En waerom dat ghy tranen stort?
Op dat u vrient ten minsten yet
Mach doen tot troost van u verdriet.

Sy greep my daer op in den erm;
En seyde met een droef gekerm:
Eylaes! de gront van mijnen druck

Is vry een deerlick ongeluck,
Want, soo ick gister treden gingh,
Verloor ick mijnen besten ringh,
Ick miste van mijn slincker hant
Een tafel van een diamant,
Een steen soo schoon, soo groot, soo rijk,
'Ken weet niet eenen sijns gelijk ;
En heden noch op dese vloer
Daer brack, eylaes ! dit aerdigh snoer,
Soo dat de peerels al-te-mael
Verstroyden lancks de ruyme fael ;
En schoon ick socht door al het stof,
Ick misser acht of negen of,
Al schoon, en uyer-maten ront,
Het stuck dat kost my seven pont :
Ey fiet doch wat een droeven spijt !
Ick gae mijn beste dingen quijt ;
En schoon het my al seer verdriet,
Hoe dat ick souck 'ken vinde niet.

Als sy dees klachten hadt gedaen,
Soo gingh het huylen weder aen ;
Sy schreyde tranen wonder groot,
Die vielen staegh in haren schoot.
Ick stont verstelt in desen rou,
Onseker wat ick seggen sou.

Dan, t'wijl ick lett' op haer getier,
Verneem ick daer een Iuwelier,
Die, nae dat hy ons had gegroet,
Verscheyde kassen open doet,
En haelter uyt een grooten schat,
En seyde, joncker, koopt doch wat ;
Want fiet ick brengh hier aen den dagh
Al wat een jufvrou dienen mach :

Sy ('tscheen) ontsliep op dese stem.
 En keerd' haer wacker tegen hem,
 En greep voor eerst een diamant,
 Wel vry de schoonste diese vant,
 En seyde, Hier waer ick nu gedient,
 Had ick maer eenen milden vriend,
 Maer eenen die wat koopen wou,
 Dat waere troost van mijnen rou;
 En daer op gaffe my een soen,
 Dat was gefeyt, ghy moetet doen.

Ick, droevigh om haer treurigh sien,
 Began de kramer gelt te bien:
 En eer ick wist hoe dattet gingh,
 Soo was ick kooper van den ringh,
 Wat meer? gefellen, tot besluyt,
 Ick schudde daer mijn beursjen uyt;
 En hier voor had ick anders niet,
 Als dat noch heden mijn verdriet:
 Oock soo verstondt ick naderhant
 Dat even die geslepe quant,
 Die my verkocht dat moye goet,
 Was van me-jufvrou's naeste bloet,
 Door haer voorseker op gemaect,
 En soo daer in het spel geraect;
 In voegen dat my seker docht
 Ick had haer eygen ringh gekocht.

Wel aen, voor my ick heb geleert
 Terwijl ick met haer heb verkeert,
 Dat juyft wanneer een hoere schreyt
 Sy dan haer slimste lagen leyt:
 Maer offe krijt, of datse lacht,
 Siet dat ghy't beyde niet en acht;

Want offe lacht, of datse weent,
'Tis veel-tijts beyde niet gemeent.

Van lachhende schouten, en
schreyende hoeren,
En late niemant sich ver-
voeren.

De vrouwen hadden cert tijts drie-
derley tranen :

van { Leet,
Ongedule,
Bedrogh.

Als een hont begint te knorren, de
slange te hissen, cē hoere te schreyen,
d' eerste wil bijten, de tweede wil
steecken, de derde bedriegen.

Vrient letter op, men vint er noch.

Comme l'oiselet qui se haste vers les lacqs.

PROV. 7.23.

Als een vogel ten stricke hem snellet.

WAer henen, jongh-gefel, waerom soo snel gereden ?
Wat loopt u vluchtigh peert met so gestreckte ledē?
Ey staet een weynigh stil, en stremt u snelle reys;
Ick weet ghy soeckt bejagh ten dienste van het vleys :
Ick weet dat seker wijf van alle tucht geweken,
Ick weet dat seker wijf, door lusten aengesteken,
V heeft een plaets genoemt, en even tijt geset
Om u door enckel list te krijgen in het net.
Ghy doet gelijk de vinck die met een groot verlangen
Komt vallen uyt de lucht om haer te laten vangen :
Ghy doet gelijk een mees, die geeft haer in den slagh
Soo veyligh alsse kan, soo veerdigh alsse mach.

Ey

Ey denckt, ô lieve, denckt dat uwe finnen dolen,
 Ghy mist den rechten wegh, en treet op heete kolen:
 Ghy snelt u tottet graf, ick segget anderwerf,
 Ghy spoet u totte doot, en rent in u bederf.
 Hoe lichte kan de meyt den loosen handel klappen,
 Hoe lichte kan de man u opte daet betrappen,
 Hoe lichte kan een vrient ontdecken u bedrijf,
 En seggen aen de man de rancken van het wijf.
 Hoe wel kan Godes handt, door veelderhanden plagen,
 V rucken uytter tijdt, en van der aerden jagen,
 Of met een lancksaem vyer, dat in de beenen sit,
 Verteeren al u lijf, en meest het dertellidt,
 Hoe lichte kan het wijf, door onversadigh mallen,
 Eens op een ander pol haer oogen laten vallen :
 Hoe lichte kan een boef, betoovert van het wijf,
 Eens op een stille nacht u brengen om het lijf,
 Mâer wat ick seggen mach, mijn reden is verloren,
 Hy steeckt het moedigh peert noch echter met de sporen,
 Ach wat is van het vlees ! vermaent het uren langh,
 Het gaet noch even wel, het gaet sijn oude gangh.

Die Sinne-beeldt is ontleent uyt het 7. capittel van de spreucken Salomons, alwaer de dwase jongelingh van de listige vrouwe overredet ende verleyt zijnde, haer wert gheseyt te volghen, als een offe ten slacht-bancke, en als een vogel die ten stricke hem snellet : en en weet niet dattet hem het leven gelt. De leser dan gelieve sich in plaetse van een plate, die hier na-gelaten is, by inbeeldinge voor te stellen een slagh, daermen in den herfst mede plach te wincken, aen een boom hangende, ende inde selve een lock-meese, mitsgaders een vogel die van boven af plottelijck sich daer in geeft : ende in't verschiet een jongelingh die snellijck te peerde rijdende, gaet vinden eens anders mans echte vrouwe, ergens in't groene onder een boom sittende, die hem tijt ende plaetse bescheyden heeft : en lese voort, tot breeder uytlegginge van desen het voor 7. capittel vande by-spreucken Salomons. En sie vorder Prov. 9. 13.

*Arbor secco non devient mai verde,
Cosi fa donna chi suo tiempo perde.*

**Een boom/of vryster/eens verout/
En kryghe daer na geen jeugdigh hout.**

De oude vryster spreekt.

Ick was een jonge stam van yder een gepresen,
En met een schoon gewaey tot in de lucht geresen,
Ick was een rancke spruyt, een gaef, een keestigh hout,
Het groenste van de laen, het schoonste van het wout :
Ick was een bosch alleen, daer al de vogels quamen,
En gansche dagen langh haer soete vreugden namen,
Daer menigh jongh-gesel, en menigh harder sat,
Die slechts maer om de lucht van mijne tacken badt :
Al watter geestigh songh, dat wou sijn eerste nesten,
Ter eeren mijner jeught, in dese tacken vesten ;
Maer ick was doen te trots, en daerom wild' ick niet ;
Nu stae ick hier alleen, gelijk een eenfaem riet :
Nu is mijn jeught gegaen, mijn bloeyffel afgesegen,
Mijn groen dient maer alleen tot stroyffel op de wegen :
Al wat noch om my swiert en is geen jeughdigh blat,
Maer niet als vuyle mosch, of, ick en weet niet wat.
Ick vinde met verdriet, ick vinde datter uylen,
En ravens van der nacht in mijne tacken schuylen :
Ick vinde met verdriet dat jae de vleder-muys
Maeckt in mijn holle stam haer ongeluckigh huys.
Dies roep ick over-luyt tot alle jonge boomen
Die fris, en lustigh staen ontrent de verssche stroomen :
En weest niet alte trots, ô dochters van het wout ;
Wat heden jeugdigh is dat wort ten lesten out,

Dat wort, eylacen ! kael, en al de groene tacken
 Die komen, sonder loof, die komen neder sacken,
 En siet wien eens de tijdt haer jeught en groente nam,
 Die blijft dan naderhant die blijft een dorre stam.
 Geloof tet, fiere jeught, en leertet overleggen,
 'Tis kunst het gunstigh jae in tijts te konnen seggen :
 Want die haer kans verkrijckt, behout maer enckel spiijt;
 Wel aen dan, letter op, en dient u van den tijt.

'Tis kunst in tijts jae seggen.

Grijpt alst tijt is.

*Die tijt heeft, en tijt laet glijen,
 Kan sijn leven niet bedijen.*

*Gaept als men u den lepel biet;
 Of naderhant en krijghje niet.*

*Die altijts vroegh genoegh komt,
 komt veeltijts te laet.*

*Landt koopen en goet houwelijck
 doen, verschijnt allen dagh niet.*

Wie een dochter heeft van twintig jaren, kanse besteden met haer beter : die der eene heeft van vijftwintig jaer, met haers gelijcke : die der eene heeft daer boven, mette gene diese eerst versoeckt, Dan de jaren van dochters uyt te houwelijcken worden na de verscheydenheyt van de plaetsen, landen, en natueren verscheydentlijck gherekent, als met volle leden wert verhandelt by And. Tiraquell. l. connubial. 6. num. 36. & seqq.

Ogni

Ogni fiore al fin perde l'odore.

De oude vrouwe spreekt.

EN wilt, ô jonge maegt, geen sinnen iminer setten
Noch op het vroegh gewas van teere violetten,
Noch op het purper-root dat uytter aerden groeyt,
Noch op het aerdigh wit dat aender heyden bloeyt.
De bloemen, weerde kint, en al de schoone rosen
Die hier in desen hoff, die op de velden blösen,
Zijn al van weecke stof, zijn al van teeren aert,
Sy gaen, eylaes! te niet, hoewel men die bewaert.
Een mist, een kleyne vorst, een rijp, een kouden regen,
Het minste datter ruyft, is al de bloemen tegen;
Iae, soo de klare son maer eens te vinnigh schijnt,
Men siet van stonden aen, dat hare glans verdwijnt.

L ij

Maer

164 *Lichte verganckelicheyt van schoonheyt.*

Maer neemt dat eenigh mensch het onweer kan beletten,
Met schutsels over al ontrent het kruyt te setten,
Noch wortet evenwel verwonnen van den tijt,
Al isfet yemant leet, al isfet yemant spijt.
Siet vrysters, al-te-mael, siet alle jonge vrouwen,
Siet watter op de jeugt, of schoonheyt is te bouwen;
De glans van u gesicht, de blos van uwen mont,
Vergaet, verslenst, verdwijnt, en al in korten stont.
Yet, ick en weet niet wat, dat kan u jonckheyt quellen,
Dat kan u soet gelaet in vreemde bochten stellen.
Dat kan in korten tijt verslinden uwe jeugt,
Hoe seer ghy even-staegh daer acht op nemen meugt.
Wat is van schoone verf? van alle moye dingen?
De tijt kan alle vleesch en alle schepsels dwingen;
Daer is een stil verderf dat ons in yder lidt,
Dat in het middel-punt van al de werelt sit,
Dat eet geduerigh in, dat bijt door alle banden,
Dat knaeght (men weet niet hoe) en al met stage tanden;
Sluyt vry u beste kleet, des efter niet te min,
Daer wast een vuyl gebroet, daer komen motten in.
V schoonheyt, jonge maegt, hoe ghy die soeckt te decken,
Verandert evenwel door onverwachte vleckten,
Bewaertse soo ghy wilt, ach! naer een korten tijt
Ghy blijft niet dieje waert, ghy waert niet dieje zijt.
Ghy dan, souckt beter glans, die tijt en oude dagen
Geen hinder kunnen doen, of wegh en kunnen dragen.
Vraegt yemant wat het zy, wel hoortet soete jeugt,
Het is een reyne ziel, wiens lust is in de deugt.

Op den selven sin.

GHy zijt te trots, ô schoone blom,
Maer lieve, segt ons doch waerom?

Segh

Segh waerom ghy soo hoogen moet
In uwen teeren boesem voet ?
Is't om u schoonheyt, aerdigh kint ?
Maer die en is maer enckel wint.

Siet dese roos, die ick u toon,
Die was noch heden wonder schoon,
Die was noch heden also fris
Gelijck u jeugdigh tuylken is:
En siet! in soo een korten tijt,
Is sy haer aerdigh blosjen quijt.
Eylaes! haer glans die is gedaen;
Ach! schoonheyt is maer enckel waen.

Geloofte vry, ô weerde maegt,
Hoe seer ghy dees of die behaegt
Hoe jeugdigh u het wesen staet,
Hoe wacker u gesichte gaet,
Hoe lustigh uwe stemme klingt,
Hoe geestigh ghy een deuntjen singt,
Hoe aerdigh u dit hayrtje krult;
Ghy sult, ô lieve kint, ghy sult,
Ghy sult, en al in korten tijt,
Niet zijn gelijck ghy heden zijt:
Ghy sult haest zijn gelijck een roos
Die op een koude nacht vervroos,
Of die, nae datse was gepluckt,
Met rouwe vingers wort gedrukt:
Ghy sult haest wesen mijns gelijck,
Dat is geseyt een levent lijck.
Ghy daerom stelt u toe-verlaet
Noyt op yet dat soo haest vergaet:
Maer kiest tot u vermaken, kiest
Dat met geen winter af en vriest,

Dat met den loop van langen tijt,
 Dat met geen outheyt af en slijt ;
 Betracht een stil en reyn gemoet,
 Dat is een schoon, en duersaem goet.

Anders, ten selven eynde.

LEst was ick in een groote feest,
 Daer sat ick met een blijde geest ;
 Want daer was spijs en dranck bereyt,
 En al wat tot genuchte leyt :
 Ick sagh de vrysters nevens my,
 Ick sacher dertigh op een ry,
 Al jonck, en schoon, en fris, en net,
 Al wonder çierlick op-geset :
 My docht dat ick dien ganschen dagh
 Geen menschen, maer goddinnen sagh ;
 En efter des al-niet-te-min
 Sook kreegh ick daer een droeven sin :
 Want t'wijle dees en geene songh,
 Of met de vrysters omme-sprongh,
 Soo quam my voor een swaer gepeys,
 En dat vry meer alseene reys.

Men houdt dat Xerxes, op een dagh,
 Als hy sijn grooten leger sagh,
 Alshy sijn ruyters overal
 Sagh draven in het groene dal ;
 Stont treurigh midden in het heyr,
 En sloegh sijn hoeft en oogen neer :
 Men sagh genoegh aen sijn gebaer
 Dat sijn gepeys was wonder swaer :

Een van den raet, een deftigh man,
Die vraegter hem de reden van,
Die vraegt wat datter is gebeurt
Dat soo een machtigh Prince treurt,
Daer hy geen man in't leger siet
Die hem niet lijfen leven biet.
De Koninck sprack, Ick sie de macht,
Die niet als mijn bevel en wacht:
Ick sie hier menigh dapper helt
Sich moedigh toonen in het velt:
Ick sie het, en noch evenwel
Soo baertet my een droef gequel;
Want segh doch eens, nae hondert jaer,
Waer salse zijn dees groote schaer?
Eylaes! verftoven als een kaf,
Eylaes! verschoven in het graf.
Dit sey de Vorst, en tot besluyt
Soo bersten hem de tranen uyt.

Ick was bedroeft in mijn gemoet
Genoeghsaem op dien eygen voet,
Want 'tleet dat Xerxes overviel
Dat perst' oock op mijn droeve ziel:
Ick dacht, Besiet de schoone jeugt,
Die al de werelt nu verheugt,
Die ons, die alle man verblijt,
Wat is die van een kleynen tijt!
Eylaes! in min als twintigh jaer
Soo sal haer sanch, haer geestigh hayr,
Haer roode mont, haer bly gelaet,
Niet wesen alffet heden staet.

Hier met besloot ick dese feest,
En siet! dit blijft my in den geest,

168 *Lichte verganckelicheyt van schoonheyt.*

Dit maect my droefen ongesint,
Waer ick een bly geselschap vint.
En fiet! 'ken weet ons geenen raet
Voor dit soo al gemeene quaet,
Als dat men met sijn gansche kracht
Nac beter glans en schoonheyt tracht;
Naer schoonheyt die noyt leelick wert,
Dat is geseyt, een suyver hert,
Een woon-plaets van de waere deugt;
Iaeght dese nac, ô reyne jeugt.

*Schoon hayr en wel te singen,
Sijn verganckelijcke dingen.*

Schoon root, haest doot.

De netste schoen die wort een stof.

*Niemant en heeft hem seer te roe-
men,*

*Al staet sijn hof vol schoone bloe-
men;*

*Want dicwils op een koude nacht,
Soo wertet al te niet ghebracht.*

*Het velleken is wijs, het weet wan-
neer het rimpelen moet.*

Ick bedrupte met Salomon

Prov. 31.30.

*Liefelicken schoon zijn is niet; een vrouwe die
den Heere vreeft salmen loven.*

**'Tzjn stercke beenen die weelde Dragen
konnen.**

De jongelingh spreecke.

AL sijn mijn beenen sterck, al heb ick jonge leden,
Al kan ick dagen langh op harde wegen treden,
Noch stae ick niet-te-min op desen tijdt ver stelt,
Vermits mijn los gestel nu hier dan ginder helt :
En 'tis noch evenwel geen swaerte dat ick drage,
'Ten is geen wichtigh pack daer van ick heden klage,
Het is (gelijck ghy siet) een wispel-tuerigh wijf,
Dat sit ('ken weet niet hoe) my scherlinx op het lijf.
Sy heeft een selsaem hoofd, vol alderhande grillen,
Sy heeft een dertel hert, en dan oock ronde billen,

Sy krevelt evenstaegh, en moet in roere zijn,
 De rust is haer verdriet, het stille wesen, pijn.
 Ick hebbe grooter last voor desen moeten dragen,
 'Ken vondt noch evenwel geen reden om te klagen,
 Want hoe het immer ging, ick droeg het wichtig pack,
 Ick droegh het daer ick wou, oock sonder ongemack:
 Maer dit aelweerdigh dingh gaet buyten alle reden,
 Het ruckt my daer het wil, en druckt my opte leden,
 En schoon ick voor my sie, soo veel ick immer kan,
 Noch swier ick onder haer gelijk een droncken man.
 Maer, Leser, nae my dunckt, ghy wenst om eens te weten
 Hoe dat sy, die ick draegh, in Hollandt wort geheten;
 Wel hoortet met een woort: *Vrouw Weeld'* is hare naem,
 Tot jock, tot enckel spel, en anders niet bequaem;
 Sy heeft soo vreemden aert, soo bijster malle kueren,
 Geen heldt, geen machtigh reus, en kander onder dueren,
 Want krijtse maer een voet oock op een destigh man,
 'Tis hondert tegen een soo hyse voeren kan:
 Of weeter eenigh mensch haer lossen aert te dwingen,
 Soo datse niet geheel, en mach in't wilde springen,
 Ten gaeter evenwel niet al gelijk het fou,
 De geck wil niet-te-min by wijlen uyt de mou.
 Wel, Vrienden, tot besluyt, soo Weelde komt getreden,
 Of met een vollen loop naer uwent toe gereden;
 Soo grijptse met bescheyt, en houdtse dapper vast;
 Want liet! al isse licht, het is een sware last.

*Alle dingen kunnen dragen,
 Wtgenomen goede dagen.*

— *Vol, maectt dol.*

Armoede dwingt,

Weelde springt.

In voorspoet,

Is toefien goet.

*Als't vercken vol is, so stortet den
 trock om.*

Als

Als de lammeren sat zijn, so spe-
lense, of slapense.

Aen wel-gevoederammen jouc-
ken de hoornen.

Wat Venus boegt/dat schept de klippel.

GYs was een jonge wulp, hy kon geen weelde dragen,
EEn wou voor al een wijf, en gingh het Fijtjen vragen,
 Een spits, een vinnigh dingh, een plage voor een huys,
 Vry moytjens op-getoyt, maer efter niet te pluys.
 Fy wiste, nae den eyfch, haer saken wel te drijven,
 Fy had een rappe tongh, en konde deftigh kijven;
 En 'twas genoegh bekend, en 'twert oock Gijs gefeyt,
 Maer des al-niet-te-min, hy-wou de lieve meyt.
 Fy weet de weyger-kunst, en laet den vryer draven,
 Fy weet hem op de maet, en nae de kunst te laven;
 Fy, des al-niet-te-min, die maect een kort besluyt,
 Want Gijs die was een bloet, en Fy die werdt de bruyt.
 De bruyloft wort geraemt, men noot meest al de vriende,
 Men noodter boven dat oock dieder niet en dienden,
 Het voor-spel mette feest, de eerst' en tweede nacht,
 Die worden al gelijk met vreugde door-gebracht;
 Maer als de derde Son quam nae de trouw geresen,
 Doen schoot Gijs uytten slaep, en woude meester wesen,
 Daer gingh Fy tegen aen, en yder even kloeck,
 Maer Gijs die bolt te kort, en Fy behoudt de broeck.
 Dies gaet den goeden man met neer-geflagen wangen,
 Hy laet sijn moedigh hooft, hy laet sijn ooren hangen,
 Hy roept schier even-staegh: Och waer ick weder vry,
 Eerst wasset, Fijtje lief, nu isst, niet als 'fy!
 'Tfy dat ick oyt begon, 'tfy dat ick immer troude;
 Och waer ick dat ick was, ick weet wat dat ick soude:
 'Tfy van mijn wrange Fy, en van haer fellen aert,
 'Tfy van den slimmen dagh daer op ick ben gepaert.

Dit roept de droeve Gijs oock dickmael gansche dagen,
 Want hy wort staegh begraeut, en somtijts oock geslagen.
 Wel Gijs ghy waert niet wijs, want siet u sot bedrijf,
 Om een lit wel te doen soo lijdt het gansche lijf.

Hou, leser, staet,
 En eer ghy gaet,
 Hoort noch een woort,
 Entreet dan voort;
 Siet onse Griet
 Die vondt verdriet,
 En groote pijn
 In maegt te zijn,
 Sy wou en sou
 Zyn yemants vrou,
 Tot leet en spijt
 Van die't benijt,
 Daer kome van
 Al watter kan.
 Wel, onse maegt
 Die wort gevraegt,
 Die wort versocht,
 Die is verkocht,
 Want Grietje nam
 Met dat het quam.

Nu heefts' een man
 Die niet en kan,
 Die niet en weet
 Als dat hy eet,
 Als dat hy drinckt,
 Als dat hy singt,
 Als dat hy springt,
 Als dat hy vinckt,
 Als dat hy gaet,
 Als dat hy staet,
 En somtijts eës sijn vrou-
 we slaet.
 Nu vint ons Griet
 Gansch swaer verdriet
 En groote pijn
 In vrou te zijn,
 Sy roept, Eylaes!
 Ick waste dwaes
 Dat ick soo ras
 Verslingert was.

Maer tot haer quaet
En is geen raet,
Als datse lijt,
En datse mijt,

En neder-sijgt,
En stille swijgt ;
Want rasschen trou
Is langh berou.

VVan dem Esel zu vvoll ist, so gehet er auff's
eisz tantzen.

EEn Esel van de meul eens vroeger los gelaten,
Gaet dolen in de stadt, en proncken achter straten,
Hy voelt hem onbelast, hy voelt hem wonder wel,
Dies krijght hy grooten lust tot alle selsaem spel ;

Het beest dat vreughde socht, en niet en was te vreden
 Met vryheyt, met gemak, en met gesonde leden,
 Komt juyft ontrent eē gracht daer d'eē en d'ander glijt,
 En daer het weeligh volck op gladde schaetsen rijt;
 Dit staet hem wonder aen, daer komt hy nae gedrongen,
 Daer treet hy op de baen, en doeter vreemde sprongen.
 Maer siet! terwijl het dier onaerdigh staet en malt,
 Gebeurtet dattet glipt, en plots ter neder valt,
 Daer schreeut het lompich beest, daer is sijn been gebrokē,
 Daer heeft 'tmisbruyct geluck sijn leet aen hem gewrokē,
 In't kort het grilligh dier dat licht daer uytgestreckt,
 En wort noch evenwel van alle man begeckt.
 Wat isser menigh mensch die in sijn beste dagen
 Heeft ick en weet niet wat voor dingen aengeslagen!
 En die in sijn bedrijf mocht vast en seker gaen
 Is haestigh neer-gestort, alleen uyt sotte waen!
 Wat isser menigh mensch die neder is gevallen
 Om dat hy buyten schreef in weelde dorste mallen!
 Nu dat is esels werck; dus vrienden, zijdy wijs,
 Blijft daer ghy seker gaet, en houdt u van het ijs.

*Als een esel wel is, soo gaet hy
op't ijs danse, en breeckt sijn been.*

*Hooge klimmers, en diepe swem-
mers staen meest qualijck.*

*Soo wel klaegt die wel is, als die't
wee is.*

Hout het schip midde-waters.

Wacht voor den gijp:

*Waer weeld' en hooghmoet voren
gaen,
Komt schand' en schaed' haest
achter aen.*

*Op een vollen buyck staet een
vrollick hooft.*

Wacht

Wacht booz den gyp.

De Leser gelieve sich, in plaetse van een plate, die hier nagelaten is, by inbeeldinghe voor te stellen een schipper die voor de wint zeylende, door de gypsijn schuyt omwerpt.

Ick quam met goeden wint gedreven op de baren,
 Ick quam met hoogen moet de stroomen afgevaren,
 Ick lietet al te rugh dat op het water dreef,
 Soo dat ick op het lest alleen de voorste bleef;
 Ick was aen alle kant getroetelt van de winden,
 En siet! doen waeret tijt een reeffjen in te binden:
 Maer of al schoon het zeyl geduerigh hooger swol,
 Ick hiel noch evenwel, en hiel geduerigh vol,
 Doch t'wijl ick my vergaep aen soo een gunstigh weder,
 Soo geeft het zeyl een swap, en ruckt het al ter neder,
 Daer legh ick over kant, ach! 'tquaetste dat men vint
 Is sonder achter-sorgh te zeylen voor de wint.
 Daer zijnder in het landt die kunnen harde vlagen,
 Die kunnen tegenspoet met vaste schouwers dragen,
 Maer, vriende, hoort eē woort; ontrent eē hoog geluck
 Dan hoeftmen boven al te letten op het stuck.

In voorspoet siet toe.

'Tis goeden, jaē goddelicken raedt, in voorspoet op tegenspoet, ende in tegenspoet op voorspoet te denken; want soo doende zijn die beyde best getempert.

Tale è la cagnuola, quale è la signora.

De kamer-maegt spreeckt.

Ick hadde lest-mael wat gemalt,
 En 'tscheen dat Iufvrou dit vernam,
 En, soo het dan gemeenlick valt,
 Soo was sy boven maten gram,
 Sy viel my aen met fellen moet,
 Sy graeude, dreygde, riep en keef,
 Iae, door haer ongestuymigh bloet,
 Soo hietse my staegh, vuyle teef;
 Ick stont een wijle slecht en keeck,
 Want ick en was niet sonder schult,

Doch,

Doch, mits sy my soo vinnigh streeck,
 Mist' ick ten lesten mijn gedult;
 Dies seyde ick, Iuffer, met verlof,
 Ghy hebt my wat te veel geseyt,
 Is't niet de wijse van het hof,
 Gelijk de Iuffer, soo de meyt?

Soo de klock is, is de klepel,
 Soo de pot is, is de lepel,

Ghelijk de weert, soo is de gast,
 Ghelijk het peert, soo is de last.

*Non se da tanto pane al cagnuolo quanto la
 sua coda dimanda.*

AL quispelt leeuwte metten steert,
 Al troetelt leeuwte sijnen weert,
 Al janctet met een luyde stem,
 Al looptet voor, en achter hem,
 Al sit het beesje geestigh op,
 Al draeyt het als een snellen top,
 Al biet het dickmael sijnen poot,
 Ten krijght niet altyt witte-broot;
 Want heeftet eerst sijn deel gehad,
 Al isset niet ten vollen sat,
 Hoe wel het slecht en deerlick siet,
 Ten krijght noch al sijn wille niet.
 Al schijnt dit slecht, gelijk het leyt,
 Het is noch efter wat geseyt;
 Ghy, weeghtet in de rechte schael,
 Het kan u dienen menighmael,

Het kan u dienen tegen lust,
 Die noyt of selden is gerust,
 Het kan u dienen over al
 Waer datmen vreughde plegen sal:
 Men hoeft voorwaer het weeligh vleysch
 Niet staegh te geven sijnen eysch,
 Dus schoon yet somtijts mach bestaen,
 Het is al beter niet gedaen,
 En geeft een vrou, een vrient, een kint,
 Niet alles wat haer breyn versint,
 Ick mocht, en ick en dedet niet,
 En was in vreughde noyt verdriet;
 Schrijft dese spreuck in u gemoet,
 Sy is u aller wegen goet.

Men hoeft den hont geen broot te geven soo langh hy wispelsteert. | *veel broots, als sijn steertje wel eyschen sou.*

Men geeft het hondken niet so | *Een dwaes eyst veel, maer dwa- ser is hy die 't hem geeft.*

Sævis inter se convenit ursis.

OF al schoon de wreede leeuwen
 In de woeste bosschen schreeuwen,
 Of de felle tijger krijt,
 Dat de lucht in stucken splijt,
 Of de beeren leelick tieren,
 En verschricken alle dieren,
 Sy noch efter alle-gaer
 Griefden noyt haer weder-paer.
 Noyt vecht leeuwe met leeuwinne,
 Maer hy oeffent soete minne:

Noyt

Noyt en was een tyger fel
 Tegen sijnen bed-gesel.
 Maer een beer, noch boven allen,
 Placht te jocken, en te mallen,
 En te toonen soet gelaet
 Aen sijn lieve mede-maet :
 Beeren kunnen sachtjens spelen,
 Kunnen vryen, kunnen telen,
 Beeren paren in het groen
 Soeter als veel menschen doen.
 •Tfy ! dan grimmers, kijvers, krijters,
 •Tfy ! onsoete wijve-smijters,
 •Tfy ! het wijf die haren man
 Niet in liefde vieren kan.
 Felle beesten sonder reden,
 Noyt geleert in goede seden,
 Toonen liefd' en soeten aert
 Als sy t'famen zijn gepaert :
 Ghy dan, die u rechter-handen
 Eens te famen gingt verpanden,
 Hebt voor al een sachten geest,
 Of komt leerter van een beest.

Twee quade honden bĳten mal- | *Geen beest en isser oyt soo fel,*
canderen niet. | *Dat niet en viert sijn met gesel.*

**De gansen krijgen den kost/maer sp
 moeten se plucken.**

K Omt let op dese spreuck, en leert den sin begrijpen,
 Al die maer zijt gewoon de straet alleen te slijpen:
 Hoort

Hoort dit, wie niet en doet, als dat hy ledigh gaet,
 Hier is een goede les daer op te letten staet,
 God is een rijcke born, hy spijsst de wilde dieren,
 Het zy die in het wout, of om den oever swieren ;
 Maer schoon hy yder beest sijn eygen voedtsel biet,
 Noch voedt hy evenwel de leuye buycken niet.
 Geen mensch of ander dier en late sich bedriegen,
 Al watter spijsse soeckt moet loopen, rennen, vliegen,
 De vos die sit en geeuwt, of leuyert in den kuyl,
 Hout wel de poten droog, maer krijgt niet in den muyl.
 Al watter adem heeft behoortet aen te mercken,
 Dat wat van Adam komt bevolen iste wercken ;
 Wie geen beroep en heeft en niet ter werelt doet,
 En heeft geen vasten troost waer op hy wert gevoet.

God spijsst de voghelen, maer sy *Tot Gods hulp behoeft arbeyt.*
 moetender om vliegen.

Niemand en komen de gebra-
 de duyven in den mont gevlogen.

Armoede is leuyheyts loon.

Wie besoeten wil moet besueren.

Die de eyeren hebben wil, moet
 het kakelen der hennen lijden.

Den slapenden vos en valt niet
 in den muyl.

Hant aen den ploegh, soo sal t
 God vorderen.

Rept handen en voeten,
 God sal't versoeten.

God geeft koeyen, maer niet met
 de hoornen.

Stroopt u armen, en seght God
 wouts.

Den slapende wolfen loopt geen
 schaep in den mont.

Die 'tvercken killen, wil moet
 hem het tieren troosten.

Een vliegende kraey vangt wat:

Vade

Vade ad formicam piger.

GHyleuyaert die nu legt en slaept,
En dan een wijle sit en gaept,
Op, op, en gaet eens tot de mier,
Dat is een kleyn, maer neerstigh dier,
Dat is voorsichtigh ende wijs,
Dat gadert t'somers sijne spijs,
Op dattet door de strenge kou
Niet door gebreck vergaen en sou.

Maer ghy ligt hier en koeckeloert,
Door vreemde droomen omgevoert:
Ghy siet hoe dat de snelle tijt,
Hoe dat u jonckheyt henenglijt;
En efter neemt ghy niet ter hant
Tot oeffeningh van u verstant.
Op, op, en stelt het lijf te werck,
En set de mier tot u gemerck;
Want die by lichten dage slaept,
En in den somer sit en gaept,
Is weerdigh dat hy koude lijt
Wanneer de felle winter bijt.

Snijt=

Snytmen fyn neus af men fchent fyn
aengeficht;

De man die het mes op den neus heeft fpreekt.

Komt hier, al die my kent, en wilt ten beften raden,
 Ick heb, eylaes! een neus met puyften over-laden,
 Een neus, in als gelijk een kalikoutfen haen,
 Daer hangen (foo het fchijnt) veel jonge neufen aen:
 Een neus, een vreemde fnyyt daer op de kinders wijfen,
 Een neus, 'ken weet niet hoe, daer van de vrouwen yfen,
 Een neus gelijk een ey, en root gelijk een bloet,
 Die my oock even zelfs by wijlen fchricken doet:
 Een neus; maer, 'tis genoeg. Wie kan het monfter lijden;
 Ick meyn het leelick dingh noch heden af te fnijden,

'Tsa'tsaick valler aen, en waerom noch gebeyt :
 Het dient toch eens gedaen wat dickmael is geseyt.
 Maer, hola, mijn vernuft, heeft dit oock goede reden ;
 Is oock u neus een lit om af te zijn gesneden ;
 O! soo ghy dit begint, denckt wat een selsaem dal,
 Denckt wat een grousaem vack u aensicht wesen sal!
 Ey lieve wilt het mes van uwe leden wenden ;
 Wie in sijn neuse snijt die moet sijn aensicht schenden :
 Gaet hier in met gedult, en geensins met geweld,
 En heelt noch soo ghy kondt, al watter is ontstelt.
 En of ghy metter haelt misschien de roode plecken
 Niet af en weet te doen, niet uyt en weet te trecken,
 Soo gaet al weder aen, oock tot de derde reys,
 En, noch hoe dat het gae, verschoont u eygen vleys.
 Soo ghy nu, Leser, vraegt, wat hier is uyt te trecken,
 En hoe u dit verhael ten goede mochte strecken,
 Soo weet als dat het wijst hoe dat men vieren moet
 De feylen van een vrient, of van u eygen bloet :
 Is oyt een man, of wijf, uyt haren plicht geweken,
 Een broeder sonder eer, een moeder vol gebreken,
 Een vader die misschien sijn echte plicht vergeet,
 Een nicht die buyten spoor in quade wegen treet ;
 Ghy moet noch evenwel de vrienden niet verlaten,
 Ghy moet wel haer gebreck, maer niet de lieden haten,
 Ghy moet haer ongemack niet halen aen den dagh,
 Maer decken watter schort, gelijk de liefde plach :
 Ghy moet, indien ghy kondt, het quade seer genesen,
 En soo ghy niet en kondt in als geduldigh wesen ;
 Men set geen leden af, al lijdtmen groote pijn,
 Men set geen leden af, als die verkanckert zijn.

*Schoon dat oock vrienden kiyven,
 Sy moeten vrienden blijven.*

*On ne prend lievre au taborin, ny oiseau a la
tarte velle.*

AL wie een snellē haes met trommels meynt te vangē.
Die heeftet qualick voor, en doet verkeerde gangen;
Want eer de jager komt ontrent het groene wout
Soo is het vluchtigh dier verloren in het hout:
Daer leyt het dan en duyckt, soo dat de grage winden
Geen wilt-braet op en doen, geen haes en kunnen vinden;
Daer komt dan onse vrient gansch moede van de jacht,
En brengt niet anders met als slechts een droevē nacht.
Sit yemant in den raedt, of wil hy leeren krijgen
Die moet voor alle dingh sijn tonge leeren swijgen,
Want die van sijn bedrijf met open monde spreeckt
Die vintmen in der daet dat hy den aenslagh breeckt;
Met swijgen soete jeugt, met swijgen is te minnen,
Met swijgen kan een Vorst de vaste Steden winnen:
Een die geduerigh swetst van dat hy wil bestaen
En brengt niet anders t'huys als slechts een malle waen.
Met klappen soete jeugt en is niet uyt te rechten,
Noch in het soet gevry noch in het wreede vechten,
Maer die met huesschen mont sijn dingen heelen kan
Die mach een vryer zijn, en oock een oorlogs-man.

'Tis quaet hasen met trommels vangen. *Alle vogels schouwen d'openbare netten.*

Il faut prendre la poule sans crier.

Een huys-man (met een hoen in de hant, dat hy de kele toenijpt) spreeckt.

SIet vrienden wat ick doe, ick heb een hoen gegrepen,
Maer 'khebbet metter daet de kele toe-genepen,

Wt

Wt vreesse dat het dier misschien de gansche locht,
 En oock het naeste dorp met schreeuwē vollen mocht.
 Ick weet soo buer-man Fop het beesjen hoorde krijten,
 Ick weetet voor gewis het sou hem dapper spijten,
 Het sou hem pijnē doen tot binnen in de ziel,
 Dat ick, een slecht gesel, soo vetten keucken hiel.
 'Tis seker, soo de raef kon in der stilheyt eten
 Sy kreegh een vollen buyck, en niemant sou het weten,
 Maer mits hy by den roof soo luyde sit en kraft
 Soo krijgt hy menighinael een ongenooden gast.
 Gefellen, soo het luck komt over u gesegen,
 Indien ghy my gelooft het dient te zijn geswegen,
 Het dient met stillen mont in haesten op-gevat;
 Die muyst en niet en mauwt, dat is de beste kat.

*Hoort swijgt, en siet,
 Muyst maer en mauwt niet.*

*Nutten sonder krassen,
 Kluyven sonder bassen.*

Wil yemant nae de kunst een vogel-nestjen rooven
 Die moet in dit bedrijf het oude woort gelooven,
 Een woort, een deftigh woort, een regel van beleyt
 Die yemant t' uwer leer voor desen heeft geseyt:
 Siet gaen en neerstigh toe, gaet stil en maect te swijgen,
 Ghy sult gewis het jongh, ghy sult de moeder krijgen.
 Geloof tet, domme jeught, daer is geen beter vondt,
 Als sneegh en vlijtigh zijn, en al met stillen mont.

*Die kan hooren en swijgen
 Grootte saken kan hy krijgen.*

*Die veel kalt,
 Veel ontvalt.*

*Hoort, siet, swijgt en verdraegt,
 Soo weet niemant wat je jaegt.*

*Gaetter yet naer urwen wil,
 Veeget u mont, en hout u stil.*

B b

Treckt

Treckt alsi noyt Visscher.

De gene die by den visscher staet, spreekt.

WEl, maet, hoe sit ghy dus engaept,
 My dunckt voor seker dat ghy slaept,
 Want siet ! de visch bijt aen het aes,
 En ghy sit als een rechte dwaes,
 Ghy sit gelijk een quack en siet,
 En dat u raect en doet ghy niet.

Ick bid, en gaept niet hier of daer,
 Maer neemt in tijds u saken waer ;
 Een goede kans is glibber-glat,
 Sy dient in haesten op-gevat,
 En 'tis voorwaer geen handigh man,
 Die sijn geluck niet grijpen kan;

Want

Want dien het voordeel eens ontglijt,
 Die isset al sijn leven quijt,
 En schoon hy naemaels anders wou,
 Hy vindt niet anders als berou;
 Al wie dan niet in tijts en vist
 Is waert dat hy de sode mist.

Ghy daerom, vrient, let op u stuck,
 En past wel op het vluchtigh Luck
 Terwijl het voor u deure klopt,
 „ Treckt, visscher, treckt terwijl het nopt.

'Tis kunst in tijts jaer seggen.

Treckt alst nopt, Visscher.

Grijpt alst tijt is.

Men moet sijn tobben uyt set-
 ten terwijl het regent.

Men moet gapen alsser pap ge-
 boden wert.

Men moet grijpen alst tijt is.

Men moet mennem terwijl de
 heul leyt.

Men moet seylen t'wijl de wint
 dient.

Haddekens kinders waren noyt
 rijck.

'Tgheluck

Is vlucht,

Die het vat

Die het hadt,

Die het quijt

Die het mist.

Het geluck en staet niet stil voor
 yemants deur.

Gaept als men in den lepel biet
 Want namaels vrient en krüghje
 niet.

Die tijt heeft, en tijt laet glijen,
 En kan sijn leven niet beajen.

Die altijt vroeg genoegh komt,
 komt veeltijts te laet.

Die verslaept sijn ochtent-werck,
 bescheten is sijn dagh werck.

Lant koopen, en goet houwelijck
 doen, en verschijnt alle dagh niet.

Fronte capillata est.

Siet ! wat een selsaem wijf my heden is verschenen,
 Siet ! hoe dit eygen wijf is in der haest verdwenen,
 Dit wijfis voren ruygh, van achter isse kael,
 En siet ick bense quijt terwijl ick stae en drael.
 Dit wijf is voren ruygh, en biedt daer groote schatten,
 Maer aen het achterlijf daer isse niet te vatten;
 Wel leert door mijn verdriet, ey, leert, ô rappe jeugt,
 Leert grijpen met bescheyt, terwijl ghy grijpen meugt.
 De wel-gelegen tijt is eene van de saken,
 Die naer een quade greep niet weder is te raken;
 Dus wie uyt tragen aert versuymt een goeden kans
 Die wort in onse tael genaemt een slappe gans.

DE Leser sal tot beter verstant van dese gelegenthey, gelieven te gedencken dat de Oude het Gheluck, ofte goede Ghelegenthey, hebben af-gebeelt in de ghedaente van een vrouwe, van voren veel hayrs en langhe tuyten hebbende, maer van achteren geheel kael en sonder hayr wesende; daer mede te kennen ghevende den aert ende eygenschap van goede ghelegenthey, die alleen van voren, ende niet van achteren te vatten is, het welck op verscheyde gevallen, en onder andere mede op de vluchtige gelegenthey onses levens, niet sonder reden, kan gepast werden: want (ghelyck een godsaligh man wel geseyt heeft) de tijt (die God almachtigh uyt den afgront sijner eeuwigheyt heeft voort ghebracht) is het alderkostelickste toe-val om het eeuwigh leven uyt te wercken, dat men oyt vondt; want aen den tijdt deses tegenwoordigen levens hangt het eeuwighe; en als de tijdt eens voor yemant door den doot is af-gesneden, so en isser voor dien mensche geen tijt meer. Wat een groote ghenade isset dan van den Heere onsen God, dat hy ons noch telcken brengt van't een jaer in't ander, en verlengt ons so onse dagen, ten cynde wy sulcx waernemende, des te beter het eeuwigh leven souden uyt-wercken? en sulcx te doen noemt de H. Geest de bequaemhey des tijts uyt te koopen. Col. 4. 5.

Pro camelo sarcina.

**Na den kemel maectet pack/
Anders baertet ongemack.**

AL schijnt de Kemel sonder geest,
Al is het maer een lompigh beest,
Noch heeft het grofgedierte wat
Dat oorboir is te zijn gevat.
Want als men op sijn rugge leyt
De packen voor hem toe-bereyt,
Soo toont het beest sijn kloeck verstant,
Want siet het knielt daer in het sant,
En blijft soo liggen op den gront,
Tot datmen seven hondert pont

Heeft op sijn bultigh lijf getast,
 Want dat is juyft eens kemels last ;
 Doch meer en neemtet geensins aen,
 Maer gaet dan op sijn beenen staen :
 Dat is in sijne tael geseyt,
 My is genoegh op't lijf geleyt ;
 Dus soo ghy wenst mijn goede reys,
 Soo laedt my niet, als nae den eys.

Voorwaer soo dit wierd' nae gedaen,
 Het souder dickmaels beter gaen ;
 Want veeltijts door te grooten last
 En wort niet op den dienst gepast.

Ey siet ! wat heefter menigh man
 Meer ampten als hy dragen kan,
 Soo dat hy onder sijnen staet
 Gebocht, gebult, gebogen gaet ;
 En efter wil hy grooter eer,
 En roept noch al geduerigh, Meer.
 Tot hem het pack ter neder druckt,
 Of met geweld ter aerden ruckt.

Ghy, zijdy wijs, beminde vrient,
 Beproeft wat u voor ladingh dient,
 Beproeft u schouders, eer ghy draegt,
 En wickt, al voorens eer ghy waegt ;
 Want meer te willen almen kan
 Daer komt of schaed' of schande van.

Dat u te swaer om heffen is, dat | *Nae den drager maeckt den sack,*
laet liggen. | *'t pack nae 't peert en 't peert nae*
't pack.

Springt

Springt niet verder als u stock lang is.

VRient die hier staet aen dese froot,
 My dunckt sy is u wat te groot;
 Al eer ghy dan u sprongh begint,
 Soo maectt dat ghy u wel versint,
 Soo maectt dat ghy de gronden weet,
 Soo maectt dat ghy het water meet:
 Maer let voor al, ô goede man,
 Hoe ver u polse reycken kan;
 Want veel te pogen sonder raet,
 En ver te springen sonder maet,
 En saken aengaen boven macht,
 Dat brengter menigh in den gracht.

*Wie geen eyeren en heeft, die
 broe den nest.*

Reck na deck.

Teer na neer.

Maet houdt staet.

*Niemant springe vorder als sijn
 pols vermach.*

*Elck roeye met de riemen die hy
 heeft.*

Haelt u zeyl niet te hoogh.

Kent staet, en houdt maet.

Laet den geck niet te veel nyt.

Kleyne vogelkens kleyne nesjens.

*Springt niet verder als u stock
 langh is.*

Cast geen root yser aen/ of spouter op.

LEst daer ick over strate gingh,
 En lette vast op alle dingh,
 Sagh ick aldaer een jonge staen
 Die greep in haest een yser aen,

Een yfer dat hy voor hem fagh,
 Gelyck het by de fmiſſe lagh :
 De ſmit ſijn vader ſtonter by,
 En trock den jongen aen de zy,
 En ſeyde, met een hardt verwijt,
 Wel, botte lekker, als ghy zyt,
 Zyt ghy een ſone van een ſmit ?
 Zyt ghy mijn kint, en doeje dit ?
 Griipt ghy uyt enckel onverſtant,
 Taft ghy nae 'tyfer metter hant
 Eer datje proeft en zyt gewis
 Oft heet, oft kout, of hoe het is ?

Voorwaer dit is recht plompaerts werck,
 Ghy, neemt een beter oogh-gemerck ;
 Want in een winckel van een ſmit
 Daer weet een yder menſche dit,
 Dat noyt een yfer dient geraeckt
 Als van te voren nat gemaect,
 En geeft het dan een ſnar gedruys,
 Soo houdt voor al u vingers t'huys.

Dit was nae mijn begrijp een dingh
 Dat vorder als de ſmiſſe gingh ;
 Ick hebbet daerom hier geſet,
 Dus dien het ſmaect, die draeghet met.

*In een ſmiſſe wat te raken,
 By Aptekers wat te ſmaken,
 In een ſpokers boeck te leſen,
 Kanniet als met hinder weſen.*

*Steeckt u in geen gat of ſieter
 deur.*

'Tis quaet slypen sonder water.

De Leser sal gelieven (in plaetse van een plate, die hier na-gelaten is) by inbeeldinge sich voor te stellen, een slyper met een droogen slypsteen, klagende in voegen als hier is volgende.

Hoort vrienden, die my heden siet,
 Hoort toch den gront van mijn verdriet,
 Hoort, mach ick bidden, mijn geklach,
 Dat ick moet brengen aen den dagh:

Ick ben een jonck, en kloeck gesel,
 Ick kan mijn ambacht wonder wel,
 Ick hebbe vry geen slecht verstant,
 Ick ben oock veerdigh vander hant,
 Ick weet hoe stael, al isset sijn,
 Moet nae de kunst geslepen zijn:
 Maer siet, ô lieve mackers, siet,
 Ach! water dat en heb ick niet,
 Ach! water, dat is krachtigh nat,
 Daer baet geen slijpen sonder dat,
 Daer baet geen kunst, of rappe voet
 Daer niet te hebben hinder doet.

Siet hoe het by de menschen staet,
 En hoe het in de weerelt gaet!
 Al isser yemant kloeck en wijs,
 Waer krijght een schamel ruyter prijs?
 Want heeft by maer een droogen steen,
 Eylaes! soo staet hy daer alleen,
 Hy staet, eylacen, slecht en siet,
 Want sonder water slijptmen niet.

Of schoon de byen konstigh zijn,
 Gaet neemt hun eens den rosmarijn,
 Gaet neemt hun bloemen ende krypt,
 Siet al haer kunsten hebben wyt,
 Dat nut, dat net, dat aerdigh beest
 Dat mist ter slont sijn kloecken geest.

Met vis wort vis gelockt, met vinckē vangtmen vincken;
 Een penninck in de beurs en hoortmen nimmer klinckē;
 Een boom wast alderbest daer meer geboomte stact;
 Het gelt is even soo, het wil een mede-maet.

<p>*Tis quaet kemmen daer geen bayr en is. Met ydele handen is het quaet haer vicken locken. *Tis quaet bry maken van wa- ter alleen.</p>	<p>Die winnen wil, moet bysetten. *Tis quaet koecken backen son- der vyer of vet. Een goet vyer maectt een snel- len koeck.</p>
--	---

Niet te veel epers onder eene hen.

Een Huys-man spreeckt.

ICk hebbe schier een staegh gekijf
 Met onse Trijn, dat grilligh wijf;
 Die seyt my, dat sy heeft een hen
 Soo goet als ick ter werelt ken:
 Een hen, die vast en feker broedt,
 En wonder wel haer jongens voedt,
 En daerom wil ons stuere Trijn
 (En'tkan of'tmach niet anders zijn)

Dat

Dat ick mijn eyers allegaer
Te broen sal leggen onder haer;
Maer ick en kan het niet verstaen,
En kanter daerom tegen aen,
Ick segh(en dat op goeden gront)
Te veel is altijd ongesont:
Sal ick ons eyers allegaer,
De hope van het lange jaer,
Sal ick ons schat, ons gansche kraem
In eenen klomp en al-te-saem
Betrouwen aen een eenigh hoen?
Neen, dat en meyn' ick niet te doen.
Kan niet een wessel, of een kat,
Een bontsinck, of een snoode rat,
De broet-hen brengen in den noot,
De broet-hen brengen in den doot?
Kan niet een hont, of gortigh swijn
De doot van al ons voordeel zijn,
Kan niet een ander ongeluck
Ons brengen in den hoogsten druck?
Bedaert u dan, mijn lieve Trijn,
Want dit en mach voorwaer niet zijn;
Een eenigh nest is haest gestoort,
Een eenigh beest is haest vermoort:
En daerom dient ons goet verspreyt,
En hier en elders wat geleyt.
Een muys die maer een hol en heeft
Tis wonder soose lange leeft.

Maer 'twijl de Landts-man, en sijn wijf,
Hier over raken in gekijf,
Vraegt yemant wat dit is geseyt?
Siet, dus soo wortet uytgeleyt.

Ghyp koopman waegt niet allegaer
 Op eenen bodem uwe waer :
 En ghy rentier siet dat u gelt
 Niet al aen eenen zy getelt :
 En ghy die zijt in landen rijck,
 Betrouwse niet op eenen dijck ;
 Maer boven al, ghy machtigh Vorst,
 Hoe seer dat ghy nae 'theerschen dorst,
 En hangt niet licht, hoe dattet gaet,
 Aen eenen velt-slagh uwen staet :
 Des werelts faken al-te-mael
 Die sweven in te lossen schael,
 Om soo te wagen 'teener tijt
 Al wat ghy hebt, en wat ghy zijt.
 Ick segge daerom tot besluyt,
 Ick roepet met den landts-man uyt :
 Veel kabels zijn de schippers best,
 Dus niet te veel in eenen nest.

*La vache ne scait que luy vaut sa queue, jus-
ques qu'elle l'a perdue.*

WAt maect de koeye metten steert ?
 S'en is haer niet een boone weert,
 My dunckt dat die haer niet en past,
 Sy dient het beest maer tot een last.
 Het is wel soo, dat yder lit
 Heeft sijn gebruyck en eygen wit :
 Het oor dat hoort, de tant die knaegt,
 Het ooge siet, de schenckel draegt,
 De voet is noodigh tot den trap ;
 Maer waer toe dese wipper-wap ?

Dit

Dit heb ick dickmaels over-leyt,
En dickmael over-luydt geseyt.
Doch lestmael quam ick op het lant,
Daer ick veel schoone koeyen vant.
Doch eene was haer steert gekort,
Die stont met vliegen over-stort ;
En schoon sy dreygde mettet hoofst,
Haer dreygen wert niet eens geloofst:
Het slim gespuys sat even stijf,
En beet haer vinnigh in het lijf.
Ick sagh hier by een ander staen,
Die wasser vry wat beter aen,
Dewijl sy had een wacker dingh
Dat haer van achter neder hingh,
Daer mede sloegh sy hier en daer,
Al waerse vliegen wert gewaer ;
Soo datter niet een kleyne mugh,
Haer mochte dueren op den rugh,
Dit siende, sprack ick in den geest,
Als in de plaetse van het beest:
„ Siet! niemant kent sijn eygen goet,
„ Tot hy het eens ontberen moet.

*De koe en weet niet waer toe haer de steert dient, voor datse die
quijt is.*

Un bon charton tourne en petit lieu.

De Leser beelde sich hier in eenen voer-man op een smallen wegh, sijn koets kort en kunstelicken omwendende.

A Lis de bane smal, al zijn de schaerfche wegen
 Gedrongen tegens een, en bijster ongelegen,
 Noch weet in dit geval een handigh voer-man raet,
 En maectt dat even daer sijn wagen omme-gaet.
 Een ander, onbewust om nae de kunst te rijden,
 Die soude voor gewis hier schade moeten lijden,
 Of stont in dit geval verwonnen van den noot;
 Of storte met de koets te midden in den sloot.

E En die met stillen geest sich oeffent in de zeden,
 En heeft sijn hert gewent te buygen nae de reden,
 Die vint in sijn bedrijf dat hem vernoegen mach:
 Al is hy kleyn gehuyft, en sonder groot beslagh;
 Hy weet des niet-te-min sijn dingen uyt te voeren,
 En kan noch evenwel de gansche leden roeren.
 „ Het is nae mijn begriip, het is een rustigh man
 „ Die op een engen hock sijn wagen draeyen kan,

Quar-

*Quando l'ucello è fuggito, poco rileva il serrare
la gabbia.*

*De afbeeldinge hier van, soude mogen we-
sen een vader die sijn kint aenspreect, daer het
selve een vogel koye poogt te sluyten, daer de vo-
gel is uyt ghevloghen, ter corsake van het selve
verlies bitterlicken weenende.*

De vader spreect.

WEl hoe, mijn weerde soon, waerom aldus gekreten ?
Of is de vogel wech die hier heeft in geseten ?
Iae dat is't, naer ick merck, dat isset dat u schort,
En daerom datje klaegt, en droeve tranen stort:
Maer, kint, dat is gedaen, de vinck is wech gevlogen,
De vinck is in het wout, of in de lucht getogen;
Wat voordeel kan het zijn dat ghy de koye sluyt ?
De vogel lieve maect, de vogel isser uyt.
Wat dient de stal bewaert, of aen den knecht bevolen,
Wanneer het beste peert te voren is gestolen ?
Wat dient de water-put met aerde toegespreyt
Wanneer het vetste kalff daer in verdroncken leyt ?
Het is van ouden tijt een wijse van de gecken,
Eerst, naer een harden slag, het hoeft te willen decken;
De wijsheyt moet in tijds, en van te vooren sien,
Hoe alle saken staen, en watter kan gheschien.
Ghy dan noch weest getroost, en stilt u bitter klagen;
Wat niet te rechten is dat moetmen willigh dragen;
Let beter naderhant, let beter op u stuck;
„ Men wort by wijlen kloeck alleen door ongeluck.
Schrap-

Schrappen en gelt niet , als de
pot uyt is.

'Tis te laet, sey de exter, en had
den bott al in't lijf.

Een gheworpen steen,

Een gheschoten pijl,

En een ghesproken woordt en zijn
niet te herroepen.

WAnneer de pijl is in de lucht,
De snelle vogel op de vlucht,
De steen gessingert uytter hant,
De stemme buyten uwen tant ;
Soo is de slagh alree gegaen,
En daer en is geen houwen aen.

Dus eer de pijl is in de lucht,
De snelle vogel op de vlucht,
De steen gessingert uytter hant,
De woorden buyten uwen tant,
Soo weegt ten naeuften, deftigh man,
Wat datter af gebeuren kan ;
Want als het onheyl is geschiet,
Soo gelt ontijdigh klagen niet,

*Heest yemant met spreken sich vergift,
Ten wort met geen sponsy uytgewist,*

Syrach. 21. 27.

*De wijse wegen hare woorden met een gont-
ghewichte.*

Als mozzige lieden kuys worden / so schue-
rense de panne van achteren.

B Esiet eens dese twee, die in voorleden jaren
Gansch vuyl in haer bedrijf, en rechte slonsen waren,
Die zijn nu wonder net, en uytter-maten kuys,
Sy boenen even selfs de gronden van het huys :
De pannen aen den heert, die niemant van de bueren
Oyt anders is gewoon als binnen in te schueren,
Die kuyft dit aerdigh volck oock aen den uytter-kant,
Al hangt die meesten tijt te midden in den brant.
Dus gatet in't gemeen, wanneer onwijse lieden
Met al te dommen ernst haer oude rancken vlieden !

Want mits sy bijster hardt, en sonder reden gaen,
 Soo komt de tegen-feyl niet selden op de baen.
 Wort niet een quiste-goet, wanneer hy wil bedaren,
 Wel dicwils al te seer genegen om te sparen?
 Spilt niet eē gierigh mensch (als hy na miltheyt tracht)
 Wel dicmaels sonder maet, en boven sijne macht?
 'Tis beyde sonder gront, en tegen goede zeden,
 'Tis beyde sonder slot, en buyten alle reden.
 „ Wel vrienden, weest beset, en houdt de rechte maet;
 „ Ten is geen ware deugt die uyt den regel gaet.

Noch y! noch sy.

*Ick mach wel boonen, maer niet
 smet backen vol.*

*Men moet met handen, en niet
 met manden saeyen.*

Maet houdt staet.

Guardati d'aceto de vin dolce.

Wanneer daer yemant maect azijn,
 En neemter toe den soetsten wijn,
 Die krijgter van het suerste vocht
 Dat oyt op tonge bijten mocht:
 Want als het soet sijn aert verlaet,
 Niet dat sijn suerte boven gaet.
 Onthoudt dit woort, geminde vrient,
 Vermits het alle vrienden dient.
 Als vrienden uyt een mis-verstant
 Eens worden tegen een gekant:
 Als broeders, om, men weet niet wat,
 Door wrevel worden op-gevat:
 Of als de vader en het kint
 Sich tegen een ontsteken vint:
 Of dat twee lieve metter tijt
 Vervallen tot een wrangen spiijt;

Soo

Soo vindtmen dat haer fellen haet
Ganfch boven alle peylen gaet :
Want als sich vrientschap omme-went,
Soo isser onlust sonder ent.

Ghy daerom al die vrienden zijt,
En geeft de gramschap geenen tijt ;
Maer isser yet dat qualick staet,
Soo heeltet weder metter daet :
En of ghy schoon een reysjen kijft,
Soo maectt noch dat ghy vrienden blijft.

*Van de soetste wijn
De selste azijn.*

*Broeders ghekijf
Komt om ziel en lijf.*

*Mai non divento fiume grande, che non
n'entraſſe aqua turbida.*

NOyt beeck en is in haest gegroeyt,
Soo datse krachtigh henen vloyt,
Of dat haer stroom de landen deylt,
En dat op haer een kage zeylt,
Of wis sy heeft van onklaer nat
Al vry wat veel in haer gevat.

Als yemant wort in haesten rijk,
Oock verre boven sijns gelijk,
En datmen niet ter deegh en siet
Waer uyt sijn aenwas is geschiet,
Dat hieltmen eertijts voor een dingh
Dat niet, gelijk het sou, en gingh ;
Men hieltt, dat snel en haestigh goet
Al vry wat onklaer wesen moet :

En schoon het flaet by wijlen mis,
Men vintet daer het seker is.
Wat dient hier langer op gestaen?
Hy, dien het raectt, die trecket aen.

Syrach 28. 20.

*Wie hem snelt rijk te worden,
en sal niet ontschuldigh blijven.*

Het Nederlants spreek-
woort segt daerom wel.

Lancksamen rijkdom is salig.

Fortunam, velut tunicam, magis concinnam
proba, quam longam.

Een flodder-kleet dat niet en past/
En is niet anders als een last.

De man die het wijde flodder-kleet aen heeft, spreekt.

DIt kleet is al te langh, en al te ruym gesneden,
Thangt my ('kē weet niet hoe) en floddert aē de ledē,
Het is een lastigh pack, schoon dat ick maer en stae,
En 'tdoet my staegh belet al waer ick henen gae :
Ick ben gelijk verdooft in dese groote vouwen,
Ick ben geheel verfstelt met dese ruyme mouwen,
Mijn hoet dect my het oogh, dewijl hy neder glijt,
En dat gebeurt alleen vermits hy is te wijt :
De kouffen, die ghy sier, zijn lasten aen de beenen,
En in dees groote schoen daer vallen kleyne steenen,
En ick en weet niet wat dus ben ick gansch verfstelt,
En blijve dicmael staen te midden op het velt.
Ick ben een reyfsend' man, en hebbe veel te dwalen,
Nu op een hoogen bergh, en dan in laege dalen,
Nu op een driftigh fant, dan op een gladde baen,
My dient geen flodder-kleet om wel te mogen gaen.
Voorwaer een minder rock die sou my beter passen,
Die staect my aen het lijf, als uyt het lijf gewassen.
Ick prijse boven al een knap, een matigh kleet ;
Al wat daer boven gaet, en is maer enckel leet.
Wat mogen even-staegh, wat mogen alle menschen
Gelt, have, renten, landt, als sonder eynde wenschen ?
Men segge watmen wil, die ruymen noodruft heeft
Die is't die alderbest, en onbekommert leeft.
Een rock niet al te ruym, niet aen het lijf gespannen,
Dat is het beste kleet voor vrouwen ende mannen ;
Want al wat nae den eysch niet aen de leden past,
En is maer ongemack, en niet als enckel last.

Die katz had die fisch lieb, aber sie vvil nit
im vvasser.

De leser beelde sich in, een kat, ontrent een tobbe
met water sittende, daer visch in legt, de kat daer
op loerende, en haren poot uyt-steeckende, maer
niet in't water der-vende tasten.

K Omt siet doch hier een reys ons katte sitten pronckē!
Komt let op haer gebaer, hoe datse weet te loncken!
Sy siet den verschen vis, sy siet het open vat;
Maer, des al-niet-te-min, sy vrees het killigh nat:
Sy vrees, gewis sy vrees haer pooten nat te maken,
En daerom wil het dier het water niet genaken:
Sy dreygt wel met dé klaeu, maer tast niet in den gront,
En dus en krijgse niet als honger in den mont.
Men vint, meest over-al, een deel verkleunde menschen,
Die in haer stil gepeys wel groote dingen wenschen;
Maer dat en is maer wint: want die hem moeyt' ontstet
Sit wel met angst en wacht, maer vordert anders niet.
„Wie rosen plucken wil, en mach geen prickels mijden;
„Wie honich-graet begeert, die moet de byen liiden.
„Voor hē die vruchtē soeck, is't wenschē niet genoeg,
„De hant moet uyt de mou de hant moet aendē ploeg.

Een leuye kat
Eet nimmer sat,
Mits sy het vat
Te bijster miyt.
Ghy, soeckje wat,
Onthout vry dat

Men krijght geen schat
Ten zy met vlijt.
Met arbeyt krijgt men vyer uyt
den steen.
De spreeuwen willen wel ker sen
eten, maer geen boomen plantea.

Een

Een vuyle bruyt heeft veel parerens aen.

Als yemant tot u komt met opgepronckte reden,
 Als yemant moedigh is, en buygt de gansche leden,
 Als yemant met beleydt sijn onschult heeft gedaen;
 Segt dan, Een vuyle bruyt heeft veel parerens aen.

Ghemaelde bloemen en riecken | Op een verbrande vlaye dient
 niet. | suycker ghestroyt.

*Ein klein henn leget alle tag, da ein Straus im
 jahr nur eins.*

*De huys-man die de korf met hoender eyers inden
 arm heeft, spreeckt.*

Hoort doch wat ons gebeurt; de schijn heeft my gelogē,
 En hope van gewin die heeft mijn wijf bedrogen;

Een koopman liet my sien een ey van desen struys,
 Dies kocht ic strax het dier, en bracht het in mijn huys
 Ick dacht, nae dien het beest is dus gewoon te leggen,
 Soo staet ons dese koop voor al niet af te seggen :
 Want siet ! een hinnen-ey is maer gelijk een bal,
 En 'tblijckt hier dat de struys wel anders leggen sal ;
 Sijn ey is als een bol, dat acht ick groote saken ,
 Men kan van een alleen een gansche struyve maken :
 Een boer, een raeuwe gast, al komt hy van de ploegh,
 Geeft hem maer soo een ey, gewis hy heeft genoegh.
 Dit steld' ick voor gewis, maer siet in korte dagen
 Doen vandt ick metter daet hoe dat ick was geslagen ;
 Het beest at wonder veel, en bleef noch even graegh,
 Dies seyde' ick menigmael, siet wat eē struysche maegh !
 Van eyers geen gewagh ; en schoon ick maecte nesten
 Van hoy, en enckel dons, 'ken vondter niet ten besten :
 Doch naer een langen tijdt, juyft eens ontrent de Mey,
 Doen socht ick in het nest, en vondt een eenigh ey ;
 Dies was ick wonder bly, maer al op losse gronden,
 Want noyt, nae desen tijt, en isser meer gevonden :
 Ons hinnen, onder dies, die leyden even-staegh
 Dat gaf my goet gewin, en dat meest alle daegh ;
 Dies keef ick op den struys, en gingh den stocker seggen,
 Van hier du groote vraet, die niet en weet te leggen,
 V schijn is maer bedrogh, gelijk het heden blijktt ;
 „ Want groote winst verleyt, en stage winst verrijckt.

Licht gewin maect sware beurse.

*Die geen penningh en acht, en
wort geen guldens heer.*

*Met enckele veertjens pluckt-
men de vinck kael.*

Allenxse slagen valt de boom.

*Met veel slagen wort de Stock-
visch murwer.*

*Doet dicwils tot een kleynije wat,
Soo wortet wel een groote schat.*

De dagelicke penning weet wat. Lancksamen rijckdom is saligh.

Kleyn visje, soet visje.

Kleyn ghewin

Brenght rijckdom in,

Hooge boomen geven meer schaduwe als vruchten.

VEracht, ô vrient, noyt kleyn gewin ;
Want dat brengt groote schatten in :
En niet en isser oyt soo vast,
Als dat ghestaegh en lancksaem wast.

Besiet een ongetemden stier
Die onlanghs was een vreedsaem dier,
Een dier dat noyt en stiet of vocht,
Maer daer een kint met spelen mocht,
Die wort in't lest een grousaem beest,
Dat oock van mannen is ghevreesst.

De boom daer yemant onder rust,
Daer van hy pluckt sijns herten lust,
Daer van hy schoone vruchten leest,
Dat is wel eer een rijs gheweest.

My dunckt hier is ghenoech gheseyt,
Soo ghy het stuck wel overleyt :
„ Doet tot een kleyntje dickmael wat,
„ Soo wortet noch een groote schat.
Maer kleyn verlies dat dickwils koomt,
Daer dient al mede voor gheschroomt ;
Want kleuter-schult van kleyn beslagh,
Als die vermeerdert dagh aen dagh,
Wort metter tijt een groote last,
Schoon dat ghy daer niet op en past.

Let dan, al wie een huys besorgt,
Dat ghy geen kleyne schult en borgt,

Want kleuter-schult van kleyn beslagh,
 Als die vermeerdert dagh aen dagh,
 Wort metter tijt een groote last,
 Schoon dat ghy daer niet op en past.

Let dan, al wie een huys besorgt,
 Dat ghy geen kleyne schult en borgt;
 „ Want siet! een drop die holt een steen,
 „ En dat slechts door den tijt alleen:
 „ Het staegh gebruyck verslijt het stael:
 „ By veertjens wort de vincke kael:
 „ En 'tmuysje, dat geduerigh bijt,
 „ Doorknaegt een kabel metter tijt.

Groote visschen scheuren t'net.

De visscher spreekt.

HAdt ick voor kleyne visch mijn netten willen hangen
 Of in een stille gracht maer palingh willen vangen,
 Soo had ick nu de food', of soo het anders gingh,
 Mijn net bleef inmers gaef, schoon dat ic niet en ving.
 Maer siet ick schoot het wandt ontrent de groote vissen,
 Nu moet ick bey gelijk, en vangh, en hope missen;
 Want oock mijn beste net is over al gescheurt:
 Kijckt, vriendē, kijct eē reys, wat stoute visschers beurt!
 Onthoudt my dese les, die groote dingen jagen
 En vangen dickmael niet als onverwachte slagen:
 Dus ghy die visschen wilt, en blijven buyten pijn,
 Vist, lieve vrienden, vist nae dat u netten zijn.

Groot schip, grof water.

*Men moet so groote brocken niet
 inswelgen dat mer aen wurgt.*

Groote ratten bijten door de val.

*Groote visschen springhen uyt
 den ketel.*

*Byen en horsels die breken het
 spinneweb.*

Canta la rana

T no tiene pelo ni lana.

AL is de puyt een schamel dier,
Al isse naeckt geliijckt een pier,
Al heeftse schoon geen wol of haer,
Sy maect noch efter bly gebaer ;
Want op het landt is't datse springt,
En in het water datse singt :
En daerom houdtmen voor gewis
Dat sy staegh bly en lustigh is.

Meynt yemant dat een vrolick hert
Wt rijckdom maer gesogen wert ?

En dat een bly, een fris gelaet,
 Alleen maer hangt aen grooten staet?
 Neen, neen, gefellen, dencket niet,
 Het gelt heeft mede sijn verdriet:
 En die met weynigh is vernoegt,
 En sijnen lust nae reden voegt,
 Is dickwils blijder van gemoet
 Als graef, of prins, of koningh doet.
 Dies stelick dit hier voor besluyt,
 (Want siet! de reden wijstet uyt)
 „ Het groot beslagh is maer een pack,
 „ En kleyne staet is groot gemack.

*Een bly ghemoet,
 En machtigh goet,
 Is wonder soet.*

*Geen rijcker man in alle steden
 Als die met 'tzijne is te vreden.*

Wie tegen wint spout/maeckt sijn baert vuyl.

AL wie dat oyt bestaet om tegen wint te spouwen,
 Die vint het vuyle quijl ontrent sijn eygen mouwen,
 Of op sijn aensicht selfs, of in sijn netten baert.
 „ Dus, vrienden, wie ghy zijt, en doet niet tegen aert.

*Van eē heete pottagie en snoept
 geen kat.*

*Op een siedende pot en sit noyt
 vliegh.*

Quien

*Quien echa agua en la garrasa de golpe mas
detrama que ella coge.*

*De Leser beelde sich in een man, die een flessche
met een engen bals, willende vol gieten, meest al
het water ter aerden stort, vermits hy te veel tef-
fens giet.*

De man die het water giet, spreekt.

WAt mach ick doch bestaë, wat ging ick hier bedrijvê!
Ick moet in dit geval mijn eygen daet bekijken,
Wât dat mijn vyant lacht, mijn vriët en vrouwe schreyt
Dat wijt ick anders niet als slechts mijn quaet beleyt;
Ick meynde met een swalp mijn flessche vol te gieten,
Maer siet daer al het nat ter aerden neder schieten:
Daer is nu mijn geluck, mijn schoone kans gegaen,
En siet, mijn holle kruyck die blijf hier ledigh staen.
Ach hadt ick met bescheyt mijn voordeel kunnen achten,
En met een stillen geest een weynigh kunnen wachten!
Ach hadt ick dit beleyt door raedt en met gedult,
Daer is geen twijffel aen, mijn fles die waer gevult.
Maer siet! ick was te graegh, en al te seer genegen
In haest, en sonder maet, mijn gieren aert te plegen:
Het was, nae mijn verstant, het was te grooten pijn
Te sitten aen de beeck, en lancksaem vol te zijn.
Hier stae ick nu en kijck, bespot van alle menschen,
Al wat ick over heb, is slechts alleen het wenschen.
Siet dus soo vaert het volck, dat met een snellen spoet
Nae groote staten tracht, of grabbelt om het goet:
Haer oogh dat loert alleen om veel te mogen grijpen,
En even dat belet de vingers toe te nijpen;

Daer

Daer leyt het gansche kraem dan veel-tijts over-hoop,
 De vrienden in den last, de meester op de loop.
 Nu hoort een deftigh woort, en wiltet mede dragen,
 Het kan u dienstigh zijn u gansche leven dagen:
 „ Eer, die met trappen klimt, en goet, dat lancksaë wast,
 „ Dat baert de meeste vreugt, en lijdt de minste last.

Een swaen vallen haer veren so besich/ als een musch.

ICk sagh onlangs een swanen-nest
 Te midden in een gracht gevest,
 Op seker eylant datter stont,
 Te midden in het nat gegront:
 En fiet, ick wert oock even daer
 Het nestjen van een musch gewaer,
 Een musch gelijk men in het riet
 Des somers haer generen fiet.
 Ick bleef op dit gesichte staen,
 En sagh haer beyder maecksel aen:
 Het eene nam ick metter hant,
 Gelijk ick dat vol jongen vant;
 Het ander stont ick aen en sagh,
 Gelijk het voor mijn oogen lagh,
 Terwijl ons voer-man met de swaen,
 Had als een oorlogh aen gegaen,
 En met sijn pols haer tegen hiel
 Dat sy ons niet en over-viel,
 Maer sekerlick het kleynste nest,
 Dat was (mijns oordeels) alderbest:
 Want schoon de swaen haer kinder-bet
 Met groote tacken hadt beset,

Hadt

Hadt opgemetfelt sonder steen,
 Met riet gevlochten onder een,
 Hadt wonder dicht en vast gestelt
 Met loff en ruychte van het velt;
 Noch had de musch geen slechter voet
 Om wel te queecken haer gebroet:
 Want fiet! haer nest was sacht en bol,
 Van mosch, van hoy, van pluymen vol;
 In't korte, nae haer kleyn beflach,
 Soo net en konstigh als het mach:
 Soo dat voor al de groote swaen
 Geen beter voor-raedt hadt gedaen.

Als ick dit wel hadt over-leyt,
 Doen heb ick open uyt geseyt:
 Nu vind' ick met de ware daet
 Hoe dattet in de werelt gaet;
 Ick vinde dat de groote swaen,
 (Hoe schoon met veeren aengedaen,))
 Haer dons soo wel van nooden heeft
 Als 'tkleynste musje datter leeft:
 En daerom segh ick voor besluyt,
 „ Groot is het hoff, veel gaeter uyt.

INdiender yemant het onderscheyt tusschen eenē grooten ende kleynen staet recht wil verstacn, die beelde sich in dat hy voor hem fiet een swaen, een struys, ofte eenen anderen grooten vogel, gansch kael en sonder veeren: ende wederom aen de andere zijde een musch, een vinck, ofte onder kleyn vogelken, mede gheheel naeckz ende ontpuymt wesende, ende stelle sich dan noch voor dat de selve beyde gansch besich zijn yder om haer bloote lijven te mogen bedecken; soo doende sal hy dadelicken gewaer werden datter in sodanigen gevalle een vinc, ofte musch vry beter aen is als een swaen ofte vogel struys,

vermits ſo een kleyn dier, als een muſch ofte vinck is, met het minſte veerken ofte andere ruychte dat het hier ofte daer ontmoet en op-raept, lichtelicken ſijne kleyne ledekens ſal kunnen bedecken : maer een ſwaen waer ſal die kunnen bekomen ſoodanigen menighte van pluymen, om dat groot lijf, ende dien hoogh-uytgeſtreecten hals mede te bekleeden? Paſt deſe gelijckeniffe, Leſer, aen de eene zijde op een Prins, ofte yemant anders die groot is in de werelt : ende aen d'ander zijde op eenen gemeenen burger, beyde uyt hare gelegentbeyt door eenigh ongeluck vervallen, ende tot kleynicheyt ofte armoede geraeck t; ghy ſult in der daet, als met handen taſten, 't geene wy hier vooren met woorden hebben geſeyt.

Groote heeren. Groote kleeren.

Groot iſt hof, Veel moeder of.

Groote neerſen, groote broecken,

Groote koppen, groote doecken.

Waer veel goet is/daer zijn veel die het eten. Eccleſ. 5. 11.

De Leſer beelde ſich in, een man, die in een groot hoff ofte princen palleys, op den ommeslagh van het gheheel geſin ſtaet en let.

TOr heden toe en wiſt ick niet
 Waer op de gulde ſpreucke ſiet,
 Die ick leſt in den Bibell as,
 Daer van een koninck ſchrijver was,
 Te weten; Dat eens rijcken goet
 Veel grage bijters lijden moet.

Maer heden was ick uytgegaen,
 En bleef hier aen de deure ſtaen,

Daer

Daer sagh ick eerst den rechten vont
Daer op de spreucke was gegront:
Ick sacher eters over-al,
Ick sacher peerden op het stal,
Ick sacher koetsen twee of dry,
Ick sacher raeuwe gasten by,
Ick sacher honden in het kot,
Ick sacher jagers om het slot,
Ick sagh oock vliegers daer ontrent,
En grage vogels sonder ent,
Ick sacher jongens, vreemt gekleet,
Tot slimme rancken uytgereet,
Ick sacher kocks in groot getal,
En knechts en meysens over-al,
Ick sacher, ick en weet niet wat,
Dat al met grage tanden at;
Int korte, wonder groot beslagh.
En'twyl ick al den handel sagh,
Doen seyde ick met een stillen mondt,
Soo dattet niemant hooren kondt:

Wat heeft de rijcke van sijn gelt
Daer op hy al de sinnen stelt,
En achtet voor sijn hoogste luck?
Ick bidde, let eens op het stuck:
Hy heeft voor al geen ruymmer maeg,
Hy wort oock noyt eens vroeger graeg
Als eenigh ander eerlijck man;
Soo dat hy niet meer eten kan
Als yemant die maer weynigh heeft,
En die maer van sijn handen leeft.
Wat heeft hy dan van al sijn goet
Als dat hy groote vraten voet?

En dat hy dickwils met verdriet
 Veel rupfen op fijn koolen fiet.
 Ick segge daerom voor het lef:
 „ Een kleyn gefin is alderbest ;
 „ Een groot beflach, een laftigh pack,
 „ En kleyn bedrijf is groot gemack.

Groot huys, groot kruys.

Groot ift hof, veel moeder of.

Kleyn fcbip, kleyn zeyl.

Kleyn huys, kleyne forgh.

Veel koeyen, veel moeyen.

Groot ghesin, groot bewin.

Hoe meerder vifch, hoe droeuer
 water.

Een kleynen heert al is hy kout,
 Die hoeft alleē maer weynig hout.

Capra Syria.

DE geyte, vrienden, die ghy fiet,
 En die foo vollen elder biet,
 Is niet foo nut ghelijck het fchijnt,
 Om dat haer voordeel licht verdwijnt;
 Want mits het dier is wonder geyl
 Soo stort het licht den mellick-teyl,
 En gietet al-te-mael daer heen
 Dat nu alreeds gewonnen fcheen.

Wat iffer menigh konftigh man
 Die gelt genoegh verdienen kan!
 Maer doch wat baet hem fijn gewin?
 Hy flaeter weder quiftigh in,
 En fchoon hy wint geduerigh veel,
 Hy jaegtet door een ruyme keel,

Hy

Hy hangtet aen een dobbel-steen,
Hy maectet alle man gemeen,
Hy stortet in een hoeren schoot:
Dies blijfter niet voor sijnen noot;
Maer leeft hy tot den ouden dagh,
Soo is hy kael, gelijk hy plach,

Wel, ghy die zijt een geestigh quant,
En gelt verdient door u verstant,
Quist niet, al is u winste groot;
Maet spaert een penningh voor den noot.

En soo ghy let op u gemack,
„ Saeyt met een hant, niet met een sack:
„ Want matigh voordeel wel gespaert
„ Daer isfet datmen wel af vaert.

Soo ghewonnen, soo verteert. — Soo't quam, soo't voer.

**Het groote Heeren ist quaet kerlen eten/
sy kiesen de grootste/en schieten met
de steenen.**

Wil yemant boom-gewas met groote meesters eten,
Die moet voor alle dingh een nutte lesse weten;
Siet! al het beste freuyt dat is voor hun alleen,
En, soo men kerfen eet, sy schieten met de steen:
Sy schieten waer het valt, en waerse können raecken,
Ofin u schoonen baert, of op u bolle kaecken;
En 'tstaet u al-te-mael te lijden met verdrag,
Van morren niet een woort, van pruylen geen gewag:

D d ij

Ghy

Ghy moet, beminde vrient, in dese vreemde rancken,
 Noch toonen bly gelaet, en even leeren dancken;
 Dus schoon ghy schade lijdt, des noch al-niet-te-min
 Ontfangt al wat ghy kunt, en achtet voor gewin.
 Of soo u dat mishaget, soo voegt u by de gasten
 Met wien het u betaemt vrymoedigh toe te tasten:
 Laet heeren voor den raedt, en vorsten aen het rijk,
 En handelt, soo ghy kont, alleen met uws gelijk.

Heeren peeren rotten niet.

Heeren bidden is ghebieden.

Met groote heeren kleyne kennis.

*Groote heeren salmen groeten
 Selden moeten.*

*Met groote heeren korte mor-
 gen-spraeck.*

*Hooge boomen gevē meer scha-
 dume, als vruchten.*

*'Tis quaet met stercke worste-
 len, want der stercken spel is der
 krancken doot.*

*Men moet de edelen haer wilt-
 braet, de boeren haer kermis, en de
 honden hare bruyloft laten.*

Heeren buldt en is geen erf.

*Die heeren dient krūght heeren
 loon.*

*Die den heere wil hoonen geve
 hem 'tzijne.*

*Wintersche nachten,
 Vrouwen ghedachten,
 En gunste van heeren,
 Sietmen haest verkeerē.
 Iongh hovelingh,
 Out schovelingh.*

Korte reyen hoven wel.

Wijt beheert, na beorient.

*Schouten en bailjuwen,
 Gripen als wuven.*

*Heeren en hoeren verschelen
 maer een letter.*

*Kiest u noyt te grooten staet,
 Noch te grooten mede-maet.*

*Watje segt, of watje malt,
 Met u meerder noyt en malt.*

Syrach. 13. 2.

*Maect u gheselschap niet met
 den geweldigen, wat doet de aerde-
 pot by den metalen?*

*Par le petit chien le lievre est trouvé,
Mais par le grand il est happé.*

De Leser beelde sich in een jager, staende ontrent een hert dat de groote honden ter aerden vellen, bijtende de bracken (die het selve hebben opgedaen) daer van.

De Iager spreekt.

HEt wilt, dat sich onthielt ontrent de dichte tacken,
Dat heb ick opgedaen met dese kleyne bracken,
Die liepen vlijtigh heen, en keften over-hoop,
En dreven menigh hert te samē op den loop;
Maer doen wy op het vlack de snelle dieren sagen,
En stonden al bereyt, en veerdigh om te jagen,
Soo quamen daer in haest de snelle winden aen,
En stracx was al de jacht, en oock de vangh gedaen.
Eylaes! mijn gaeufte brack die werter af gesmeten,
Die werter af geruckt, die werter af gebeten,
En die het vluchtigh hert eerst in den woude vont
En heeft geen ander loon als slechts een droogen mont.
Is't niet een selsaem werck! „ De kleyne lieden vinden,
„ Maer waer men vangen sal, daer zijn de groote winden;
„ Wat baet toch, lieve vrient, het loopē van den brack?
„ Een ander heeft het wilt, en hy het ongemack.

D d iij

Siet

**Siet kint/dit heb ick langh gheboeten/
Dat groote visen de klepne eten.**

*De Leser beelde sich in een visscher, wyt een
grooten visch een kleynen visch treckende, ende
sijn kint toonende; die spreekt aldus:*

Komt hier en siet eens, weerde kint,
Wat vreemder saken datmen vint,
Komt leert hier dat u dienen kan,
Oock als ghy wort een dege man.
Ick hebbe lange tijdt gevist,
En dit en heeft my noyt gemist,
Wanneer ick yet gevangen hadt,
En dan ontrent den ouver sat,
En daer den vis in mooten sneet,
Gelijck men die gemeenlijck eet,
Of ick en vondt, wanneer ick sagh
Wat in haer groote roppen lagh,
Een spierinck of een kleynen ael,
Een reste van haer middagh-mael.
Soo dat ick nu voorseker weet
Dat groote vis sijn minder eet;
Dit vind' ick inde woeste zee,
Dit vind' ick op de stille ree,
Dit vind' ick in een binnen-sloot
Al isse dickmael niet te groot.
God gave datmen op het landt
Van dese streken niet en vandt,
Maer 'tisser (nae men ons vertelt)
Al op gelijcken voet gestelt;
Want al wat gaept nae groot gewin,
Dat slockt wel licht sijn minder in.

„ Het is van oudts een wisse saeck,
„ Dat noyt een slagh wast tot een draeck,
„ Dan soo wanneer haer mede-maet
„ Eerst door haer ruyme kele gaet.

Syrach 13.23.

*Ghelijck de leen het wilt verslinc, soo verslinden
de rijcke den armen.*

**Een rijck man sterf sijn kint/
Een arm man sijn koe.**

K Omt vriende, komt te saem, ic moet mijn lijdē klagē,
Mijn hert kan sijn verdriet niet sonder sprekē dragē;
„ Al wat de ziele druckt is minder als het plach,
„ Wanneerse by een vrient haer open geven mach.

Dd iiij

Mijn

Mijn buer-man is een kint, en my een koe ghestorven ;
 Nu is hy sonder troost, en ick gheheel bedorven ;
 Dus zijn wy bey ghelijck bedruckt tot in den geest,
 Hy om sijn eenigh kint, ick om mijn eenigh beest.
 Siet wat een wonder dingh ! en wat een seltsaem sterven !
 Ick konde wel een kint, en hy een koeye derven.
 O doot, gaet anders om, dan ist geen ongeval,
 Ick heb een vollen heert, en hy een vollen stal ;
 Komt tot mijn buer-mans haeff, en tot mijn sevē kinders,
 Dat is u meerder roof, en voor ons weynigh hinders ;
 „ Men acht het over al alleen maer kleyne pijn,
 „ Wanneer de wollef rooft daer groote kudden zijn.
 Maer wat ick seggen kan, de doot en heeft geen ooren,
 Sy wil geen wijfen raedt, sy wil geen reden hooren,
 Sy gaet een blinden gang : „ De doot, de bleecke doot,
 „ Gaet meest den tijt te gast daer niemant haer en noot.
 Wie sal nu mijn verdriet, wie mijnen buer-man stillen ?
 Het gaet ons bey ghelijck juyt soo wy niet en willen ;
 Want hy die machtigh is, verliest sijn naeste bloet,
 En ick een arrem man, eylaes ! mijn beste goet.

*Quiconque á bouche ne die á un autre
 qu'il soufle son pottage.*

*De Leser heeft sich bier in te beelden yemant
 die eens anders pap wil komen blasen, maer van
 den selven wert verstoeten, met byvoeginge van
 't gene het bygevoegde vers seyt :*

Ick weet, mijn pap is bijster heet,
 En 'tis my boven maten leet,

Om dat mijn uytgeteerde maegh
Is hol en uytter-maten graegh,
Maer efter ben ick niet gesint
Gedient te zijn van uwen wint,
En ick en neme geen gedult
Dat ghy mijn rijs-pap koelen sult ;
Want quaemjer met de lippen by
Soo waert ghy meester van den bry.

Ick heb, God danck, een eygen mont,
En eygen adem is gefont,
Het geen' ghy voor hebt, weet ick niet,
Hoewel ghy my de lippen biet;
En daerom, vrient, en ghy, en elck,
Die blaest al best sijn eygen melck,
„ Want die sijn eygen papjen koelt
„ Hy isset die hem best gevoelt.

Hoort, kinders, hoort een dienstigh woort,
En seght het vry u mackers voort :
„ Als yder een sijn papjen blaest,
„ Als yder een sijn beesjen aest,
„ Als yder een sijn boodtschap doet,
„ Als yder een sijn liefjen groet,
„ Als yder stelt sijn eygen maet,
„ Als yder maect sijn eygen staet,
„ Als yder ploegt sijn eygen landt,
„ Als yder lost sijn eygen pandt,
„ Als yder bout sijn eygen nest,
„ Dan gaen de faken alderbest.
Dus wat ghy sellefs blasen kondt,
En roept daer toe geen vreemden mondt,
Want sellefs is de rechte man
Die best u dingen redden kan,

En als men kraeut sijn eygen vel,
 Dan gaen de saken wonder wel,
 „ Geen bod' en wasser oyt soo goet
 „ Ghelijck de meester sellefs doet.

Het ooge van den heer dat maect
 de peerden vet,

Het ooge van de vrou dat maect
 de kamer net.

Geen beter hof-meester als de
 weert selfs.

Het beste mis op den acker, is
 'smeesters oogh en voet.

Selfs is goet kruyt.

Selfs is de man.

Geen bode soo goet
 Als de man selfs doet.

Wat ghy alleen kunt doen, roep
 daer geen ander toe.

Niet soo quaet, als quaden toe-
 verlaet.

Maect u bedde sooje slapen wilt.

Die de koe aengaet die grijptse by den steert.

De Leser beelde sich in een koeje in de sloot ge-
 vallen, ende den eygenaer (te vergeefs om hulpe
 gheroepen hebbende) de selve by den steert grij-
 pende om die wyt te helpen.

Den eygenaer van de koe spreeckt.

EY fiet! mijn beste koe is in het slick gesoncken,
 En waerder niemant by, sy laege nu verdroncken;
 Dies roep ick over-luyt: Gebueren, leent de hant,
 En set het arme beest eens weder op het lant.

Maer

Maer schoon ic stae en schreeu, och! niemant van de liedē
En toont hem recht geneygt om hant te willen bieden,
Sy staen maer aen den kant, en sien 'ken weet niet hoe,
Maer niemant van den hoop en taster handigh toe;
Sy maken wel bohay het beest te willen raken,
Maer vreesen aen het slick haer vuyl te fullen maken.
Nu sie ick hoeter gaet: Het is een oude leer
Dat niemant oyt en hinckt van yemant anders seer.
Wat baetet in den noot een ander toe te spreken?
Wie yet gedaen begeert, dient handen uyt te steken.
Ghy, laet dan noyt u werck op dees of gene staen,
Of anders, lieve vrient, soo blijftet ongedaen.

Faites feste au chien, il te gastera ton habit.

LAetst streeld' ick lobben onsen hont,
Ick boodt hem oock mijn eygen mont,
Ick gaf hem namen honigh-foet,
Ghelijckmen lieve beesten doet:
Maer siet, voor al dit soet bedrijf,
Soo sprongh de sloef my op het lijf;
Dus sie ick aen mijn beste kleet
Niet anders als mijn herten-leet,
Het quijl uyt sijnen open muyl
Dat maectt mijn schoonen mantel vuyl,
Mijn schoe-lint, en dees moye strick,
En is niet als een enckel slick:
Mijn vleyen maectt den rekel stout,
Soo dat hy maet noch regel hout.

Hebt ghy een knecht, of eygen kint,
Of yemant anders wel besint,

Roert het burgerlijck leven.

En liffe-laftse niet te seer ;
 Haer vrientſchap is te wonder teer,
 Sy dient ghedragen, niet ghetoont,
 Of wel ghy wort met dreck gheloont.
 Dus wilt ghy luſt, en geen verdriet,
 Draegt liefde, maer en toontſe niet.

IN tegendeel van dat hier voren is gheſeyt, ſoo vermaendt het He-
 breus ſpreek-woordt datmen eenen vrient van ſuycker niet en
 moet opeten : dat is gheſeyt, datmen den willigen niet te veel en moet
 vergen, datmen niemants beleeſtheyt en moet misbruyckē, ende dat-
 men een ghewilligh peert niet en moet overrijden.

VWillige roſſ ſol man nicht ubertreiben.

*Een ſedigh man ſonderrijs, ſtock, of ſpoor, te peerde
 ſittende, ſpreekt.*

VRaegt yemant wat de reden zy,
 Terwijl ick deſen hengſt bery,
 Dat ick geen rijs of ſtock en draegh,
 Oock met geen ſpoor het peert en jaegh ;
 Die wete dat het moedigh beeft
 Is van een onvermoeyden geeſt,
 En dat het dier, uyt eyger aert,
 Zijn rappe leden niet en ſpaert :
 En waer toe dient het datmen ſlaet
 Wanneer het peert ghewilligh gaet ?
 Men moet niet van een gunſtigh man
 Al nemen datmen krijgen kan ;
 Dus weet dat oock u beſte vrient
 Niet al te veel geverght en dient,

Want

Want die sijn esel over-laedt,
Die maectt dat hy verlegen staet.

**In een ander mans ooz is te snijden
als in een bilten-hoet.**

De Chirurgijn spreeckt tot de omstanders.

WEl, maets, wat isser dat u let?
Wat isser dat u dus ontset?

Ist om den handel die ghy siet?

Ey lieve kinders, moeytje niet.

Ick snijd hier in een anders oor,
En dan en geefick geen gehoor
Noch aen gheklagh, noch aen ghekrijt,
Wat pijnne dat oock yemant lijst:
En of hy dichte tranen schreyt,
En duyfent jammer-woorden seyt,
Al dat en gaet my geensins in,
Ick passe slechts op mijn ghewin;
,, Want van eens anders leet of seer
,, En hinckt de meester nimmermeer.

Een anders ham, een eygen mes.

Een gehuert peert, eygen sporen.

*Gehuerde peerden maken korte
mijlen.*

De koe en lickt geen vreemt kalf.

*Daer 'tury ghelagh is, ist goet
gasten nooden.*

*'Tis licht groot vyer maken van
eens anders turf.*

*'Tis goet breede riemen snijden
uyt een ander mans leer.*

*'Tis goet danssen op een ander
mans vloer.*

*'Tis goet feest houden op een an-
ders sael.*

Niemant hinckt van een anders seer.

Die de koe aengaet, die grijpt se by den steert.

Avontuert ghy u laken, ic avontuere mijn schaer, sey de kleerma-ker, en sneder in.

Lapis sæpe revolutus non obducitur musco.

Os buer-man Floor, en Heyl sijn wijf
 Die hadden 'tloopen in het lijf,
 En met verhuysen wel gepast,
 En stelden noyt haer woon-stee vast,
 Sy sweefden staegh, 'ken weet niet hoe,
 Van d'eene stadt nae d'ander toe,
 En dan oock, dicmael sonder raet,
 Al weder naer een ander straet;
 En ondertusschen klaegden sy
 Aen deef', aen geen', en oock aen my,
 Dat hare neeringh en gewin
 Of niet of weynigh brachten in,
 En dat het menigh ander mensch
 Geluckte nae sijn eygen wensch,
 Schoon dat hy met soo grooten vlijt
 Niet uyt en kochte sijnen tijt,
 Iae schoon hy dicmael stille sat,
 En met gemack maer dranck en at:
 Ick nae de klachte was gedaen
 Sey Floor hier van de reden aen.
 Siet! als de steen wort om gerolt,
 En dicmaels hier en daer gefolt,
 Soo vintmen noyt dat eenigh kruyt,
 Hem op den kalen rugge spruyt;
 Soo dat een stage water-drop,
 Hem vallend' op sijn blooten kop,

Daer

Daer in niet selden metter tijt
Een hol, een gat, een open bijt.

Maer legt hem in der aerden vast
Dan isfet dat hy eerst bewast,
Dan wort hy tegen 'swinters leet
Met groene kruyden overkleet,
En daerom kan de koude locht
Door mist, of snee, of ander vocht
Niet eten door het dichte groen,
Ghelijck het eertijts plach te doen.

Siet Floor, dit past op u bedrijf,
Dit past op u onrustigh wijf :
„ De boom die veeltijts wert verplant
„ En vest geen wortels in het lant;
„ Maer als hy lange staende blijft
„ Dan isfet dat sijn hout beklijft.

*Veel verhuysen kost veel bedt-
stroo.*

*Daer wast geen raegh aen een
draeyende meulen-kam.*

*Boomen diemen veel verplant
ghedjen selden.*

Een looper en ghedijt niet.

Blijven doet beklijven.

*Vaertmen over een sloot,
Men laeter een broot ;
Vaertmen over een veer,
Men laeter noch meer.*

*Geen oude schoenen wech werpen,
eermen nieuwe heeft.*

*Far comme il Papagallo, che non leva mai il pie-
de, que prima non ha appiccato il becco.*

MEn vinter overal die licht in alle faken
Verstellen haer bedrijf, en nieuwe gronden maken,
Die

Die licht haer vorigh ampt gaen leggen uytter hant,
 Eer datse seker gaen in haren nieuwen stant:
 Maer, vrienden, dit beleyt en is u niette raden,
 'Tis dwaesheyf af te gaen tot onbekende paden;
 Let op den papegaey, die weet een gaeuwen treck,
 Hy slaet geen pooten af, of vest hem metten beck.
 Dit heeft een geestigh volck voor desen waergenomen,
 En daer is, metter tijt, een spreucke van gekomen;
 Wel aen dan, wie ghy zijt, verlaet u voordeel niet,
 Ten zy ghy beter kans, of nutter dingen siet.

Qui duos sequitur lepores neutrum capit.

De Iager spreeckt.

WAer ick vernoegt met eene jacht,
 Soo hadt ick wilt-braet t'huys gebracht;
 Maer

Maert'wijl ick liep, gelijk een dwaes,
Nae desen, en nae genen haes,
En dat mijn honden zijn verdeylt,
Soo heb ick over al gefeylt,
Soo heb ick maer een holle maegh,
En 'tis om niet al wat ick jaegh.
Siet! die veel dingen t'samen doet
Die neemt gewis een quaden voet:
Want groot beslagh is groot verdriet,
Die veel om-helst vangt veel-tijts niet;
Waerom soo veel, soo ras, soo vroegh?
Een sake wel, en 'tis genoegh.

*Te willen t'samen suypen en blasen,
Dat is een daet van rechte dwasen.*

*Il Beccaiò gratta il porco non la mano, per dar
gli della mazza su' il capo.*

*Het beeldt kan zijn een slager, die met de eene
hant een vercken in de necke kraent, ende met
d'ander hant een slagheeft.*

Siet wat een slim bedrijf! De slager streelt het vercken,
Op dat het sijn bedrogh niet eens en soude mercken:
Hy troetelt (soo het schijnt) het beest van desen kant;
Maer siet een stale bijl is in sijn ander hant.
Noyt isser slimmer streeck in al het lant gevonden
Als die met schijn van gunst van buyten is bewonden;
Wát die eē vriët berrou, en niet als vrientschap wacht,
Die wort ter neer gevelt eer hy het eens bedacht,

E e

O mijdt

O mijdt u, lieve, mijdt van die gheslepen gasten
 Die streelen (soo het schijnt) en na de bijle tasten;
 „ Geen mensch die lichter valt, en diemen eer bedriegt,
 „ Als die met soeten schijn wort in den slaep ghewiegt.

*Honigh inden mont, en 't scheer-
 mes aen den riem.*

*'Tzijn slimme katzen,
 Die van voren lecken, en achter
 kratzen.*

*Als de vos de passy preeckt, boe-
 ren wacht u ganssen.*

Prov. 27. 6.

*De kussen des haters zijn be-
 driegelyck.*

Prov. 26. 26.

*Wanneer hy sijn stemme vrien-
 delijck maect, soo en gelooft hem
 niet, want seven groupelen zijn
 in sijn herte.*

Aet gaia herne sne mite edun.

.i. Pecuniæ obediunt omnia.

SIet hoe me-vrou, ghenaemt het Gelt,
 Voor alle menschen wetten stelt;
 Een yder stuypt, een yder nijgt,
 Een yder swicht, een yder swijgt,
 Een yder knielt op haer ghebiet,
 Als sy maer eens op yemant fiet:
 Het schijnt sy voert de hoogste macht,
 Soo dat een yder op haer wacht.

Siet hier een rouwen ambachts-man,
 Hy roert de leden wat hy kan,
 Hy laet sijn hant gheduerigh gaen
 En al om wel met haer te staen.

Siet daer een schipper, jaren lanck
 Besloten in een holle planck,

Die

Die vreeft geen baren van de zee,
Geen wilde kust, geen woefte ree
En al om dat me-weerde-vrou
Op hem haer oogen neygen fou.

De krijgs-man gaet noch harder aen,
Want die en vreeft hem niet te gaen
Daer vyer en vlam de lucht bedeckt,
En duyfent menschen henen treckt,
Hy dreygt, hy doet, hy lijdt ghewelt,
En al maer om het lieve gelt.

Maer 'tvreemste dat ick oyt vernam,
Of immer in mijn sinnen quam,
Is dat (ô schand'!) een jonge maegt
De bloem van haren maegdom waegt,
De bloem van haren maegdom geeft
Aen die geen recht daer aen en heeft,
(Een bloem die nimmer weder keert
Soo haest die eenmael is onteert)
Niet uyt de drift van soete min,
Maer om dees gulde koningin;
Ick sie dan dat het lieve gelt
Aen al de werelt wetten stelt.

*Gelt dat stom is,
Maeckt recht dat krom is.*

Penninx reden klinckt best.

Ogni gallo rupsa à se.

VRient, indien je tracht te weten
Hoe het in de werelt gaet,
Let hoe dat de hoenders eten
Alse loopen over straet,

E c ij

Siet

Siet eens hoe't de hanen maken
 Alffe schraven in het caf.
 Yder doet sijn eygen saken,
 Niemant wijft het koren af,
 Yder fiet men tot hem trecken
 Wat hem voor komt op de straet,
 Alle pooten, alle becken,
 Staen gekromt naer eygen baet.
 Hanen van gelijcke grepen
 Vint men onder jonck en out,
 Yder soeckt maer in te slepen;
 Vrienden, fiet wie ghly betrouet.

En Koningh van Engelandt zijnde ter maeltijt ten huysse van een
 van sijne dienaers, ende het selve huys groot ende volrijckdoms
 bevindende, daer de meester van gansch kleynge gelegentheit was ghe-
 weest eer hy tot sijn ampt was ghekomen, wilde by alle middelen van
 hem weten hoe hy in soo korten tijt soo veel middelen hadde te samen
 ghebracht, hem belovende dat hem niet quaets en soude wedervaren,
 in ghevallen hy hem de rechte waerheit seyde: die vrient dus gheperst
 wesende, seyde eyntelijck, dat hy altyt een man was geweest van groote
 vlijt ende neerstigheit, dat hy staegh vroeg op hadde gestaen, ende al-
 tyt sijne eygen saken eerst hadde ghedaen, ende daer nae de dingen des
 Konincx.

De Koningh antwoorde, dat hy het tegendeel hadde behooren ghe-
 daen te hebben: dat is, eerst des Konincx, ende daer nae sijn eygen sa-
 ken. Hy verklaerde dat hy sijne Maj. geen nadeel en verstont gedaen te
 hebben dat hy den tijt dien andere besteden in't slapen, tot sijn eygen
 saken hadde gebruyckt, ende sulcx ghedaen hebbende dat hy dan noch
 wel soo vroeg was gekomen tot de saken sijns ampt, als andere, die met
 lange te slapen haer gemack hadden genomen.

Wie

Wie brenghter water tot sijnen
buer-mans huys, als sijn eygē huys
brant ?

Elck wil de boter op sijn koeck
hebben.

Elck voor hem selven, en God
voor ons allen.

Die in't riet sit maectt pypjens.

WAt doet de box-voet onse pan ?
Hy sit in't riet de goede man ;
Daer maectt hy pijpjens al den dagh
Soo veel als hem ghelusten mach :
Hy breeckt, hy maectt, hy treckt, hy pluckt,
Hy grijpt, hy vat, hy reckt, hy ruckt.
Hy scheyt, hy voeght, hy snijt in tweek,
Hy setter seven nevens een.
En segh eens lieve waerom niet,
Hy woont te midden in het riet ?
En als men is in overvloet,
Daer treet men op den ruymen voet
Daer isset kock schaf, haelt ons meer,
Het is tot koste van den heer,

Gelt kan geen armoelijden.

Die't kruys heeft segent sijn selvē.

Wijn voert, wijn drinckt.

Die't langh heeft laetet langh
uythangen.

Raecht het muysjen in het meel.
Voor ghewis het eet te veel.

Ten steeckt op geen turf of twee
als men in't veen is.

Wie en placht niet toe te vatten,
Als hy komt by groote schatten.

Alst kermis is eten de boeren
wafels voor broodt, en worst voor
toe spijs.

Amys sont comme le melon.

De dix souvent pas un est bon.

GElijck men handelt den meloen,
 Soo moet men oock de vrienden doen ;
 Want noyt en kooptmen dese vrucht
 Of in der haest, of metter vlucht ;
 Maer dit is hier een vaste les,
 Men proefter dickmael vijf of ses,
 Iae somtijts wel een ganschen hoop
 Eer datmen eens is in den koop,
 Eer datter eene wel behaegt,
 Eer datmer eene mede draegt.

Niet dat soo naeu gewogen dient
 Als keur te maken van een vrient ;
 Want die hier kiest, en niet en proeft,
 Die staet niet selden gansch bedroeft,
 Om dat hy dickmael niet en vint
 Daerom men rechte vrienden mint.

Ghy, daerom kiest u geen en vrient
 Of proeft voor eerst of hy u dient.

*Beproeft u vrient,
 Beproeft u sweert,
 Dat is u groote schatten weert.*

De hont diemen een been ontnceemt en
kent geen vrienden.

Al is den hont aen u bekent,
En langen tijt aen u gewent,
Al schijnt hy mack en wonder soet,
Soo dat hy u gestadigh groet,
En sachtjens met sijn steertjen slaet
Soo dickmael als hy voor u staet,
Noch issiet al geen seker werck,
Noch issiet al geen vast gemerck
Van dat het beest u liefde draegt;
Maer als het eens een schenckel knaegt,
En dat ghy naer het hachtjen tast,
Let dan eens hoe de rekel bast,

Let dan eens hoe hy van hem bijt
 Vermits hy van u schade lijft.

Al toont u yemant schoon gelaet,
 En geeft u veel al foeten praet,
 Ghy, beelt u eſter geenſins in
 Zijn vaſte gunſt of ſtaege min,
 En acht hem oock geen waren vriend
 Want 'tis noch by hem niet verdient:
 Maer let eens op een ander tijt
 Wanneer hy door u ſchade lijft,
 Let dan eens in het ongeval
 Hoe dat hy ſich gebeeren ſal,
 Miſſchien ſal dan ſijn blijde ſchijn
 Vry anders in het weſen zijn;
 Want, vrienden, als men vrienden houft,
 Dan iſſet dat men vrienden prouft.

*In 't deylen van 't erff ſtaet de
 vrientſchap ſtillo.*

Schade ſchent vrientſchap.

*'Tis quaet een hont eē been t'ont-
 nemen,*

Neeff, ſoolangh ick geeff.

*Men kent geen lieden dan alſ-
 mer erff met beurt.*

*Den vriendt die kentmen in der
 noot,*

Den rijken kentmen nae de doot.

*Quanto pius l'ucello è vecchio, tantò pius mal-
 volontieri laſcia la piuma.*

ICk ſagh eens onſe meyt een Dortſen vogel plucken,
 En 'tviel haer ſwaer genoeg de pluymen uyt te rucken,
 Hoe

Hoe staet doch (seyd' ick haer) de veer soo bijster vast?
Sy sprack, tot mijn bericht, het is een ouden gast:
Siet, als de vogel komt tot aen haer leste dagen,
Dan staen de pluymen diep, en vaster alse plagen;
Soo dattet menighmael een haestigh mensch gebeurt
Dat hy de gansche borst, met plucken, open scheurt.
Wel, dacht ick, dit verhael dat moet my verder strecken,
Ick moet uyt dit bedrijf een goet bedencken trecken,
My dunckt dat dit geval een lesse wesen kan
Of voor een gierigh wijf, of voor een karigh man.
De menschen over al, hoe datse langer leven
Hoe datse taeyer zijn, en minder willen geven,
Iae schoon dat yemant komt tot aen het duyster graf,
Noch kleeft hy aen het goet, en wilder qualick af.
Wel, Ouders, hoort eẽ woort: Wanneer u kinders trouwẽ
Het deel dat hun betaemt en dient niet wederhouwen,
En soo ghy dat bestaet, het is een quaet besluyt,
Dus geeft, ey lieve geeft, ter eeren van de bruyt.
Het overtolligh goet en kan u geensins baten,
Ghy moetet al-te-mael in korte stonden laten;
Ick segge daerom noch, ick segge vrienden, geeft,
Terwijlen datje meugt, terwijlen datje leeft.
Maer wat tot desen plicht by velen wert gesproken,
Dat is hem, die het seyt, om niet het hooft gebroken,
Men hoortet sonder smaeck, men leestet met verdriet;
Want al dat jaren heeft wil uyt de veeren niet.

*Niemant en ontkeelt hem geern
eer hy slapen gaet.*

*Met enckele veertjens pluckt mē
de vinck kael.*

Het beeldt kan zijn een man, staende aende eene zijde van een water, wenckende eenen anderen, aen de andere zijde staende, om over te komen; doch die geroepen wert sulcx weygerende, spreeckt aldus:

GHy roept my, goede vrient, en hiet my over-komen,
 Maer 'theeft (na dat my dunct) al redē om te schromē
 K'en sie hier geen en gront, en daermen niet en siet
 En kent de wijste man de rechte bane niet;
 Ick mochte mettet been of in de modder sincken,
 Dies sou ick, tegen danck, het gront-sop moeten drinckē:
 Ick mochte blijven staen te midden in den sloot,
 Ick mochte blijven staen te midden in den noot.
 Ick soude (nae my dunckt) hier wel een stock behoeven,
 Daer mocht ick (eer ick ging) de gronden mede proevē;
 Dan nademael ick hier de gronden niet en ken,
 Soo dunckt my beter zijn te blijven daer ick ben.
 Ick heb wel eer verstaen dat in de stille beken
 Of slick, of driftigh sant, of sachte moeren steken;
 Doch hoe het wesen mach het stuck is niet te klaer,
 En daerom segh ick noch: stil water heeft gevaer.

Stille waters hebben diepe grondē.

*Een mensch die niet en spreekt,
 Een hont die niet en bast,
 Daer dient tot aller tijt
 Ten naeusten op gepast.*

*Steeckt u in gheen gat of sieter
 deur.*

Volle vaten bommen niet,

SPREVC-

SPRECVCKEN

ende

SPREECK-WOORDEN,

*Rakende de onderlinge plichten
tusschen man en wijf.*

Wijsheyt in mans, gedult in vrouwen.	Een vette hin, een mag'ren haen,
Dat kan het huys in rusten houwen.	Dat wort gheoordeelt wel te staen.
Vrou, zijt ghy schamel, ofte rijck,	En siet niet, mans, weest blint ghy vrouwen;
En brengh gheen hoeft ten houwelijk.	Dat sal het huys in rusten houwen.
Laet dit een korsel man ont- houwen,	Op quade woorden, goede reden,
Van wel te spreken, goede vrouwen.	Stelt menigh korsel hoeft te vreden.
Een out woordt kan ons dit betuygen,	De heer voor d'eer, De vrou voor den bou.
Voor korte vrouwen moet- men buygen.	
Vrouwen en peeren die niet en kraken,	Indië de man is heus en soet,
Die houd'men alderbest te smaken.	Het wijf vergeet haer eygen bloet.

- Een jonge vrou, eẽ meulen-
rat,
Daer aẽ ontbreekt gemeen-
lick wat.
- Wie trout ontrẽnt sijn oude
jaren,
Die laet sijn goede dagen va-
ren.
- Het soet en 'tsuer van't echte
bedt
Dat dient in stilte wechgeset.
- Een vrouwe liefst, of wel sy
haet;
Want seldẽ houd'se middel-
maet.
- 'Tnachtegaeltjen op de peul
Dat vermach te bijster veul.
- Geen wagen oyt soo sacht en
reet,
Die somtijts niet een stootjẽ
leet.
- Waer rijster oyt soo schoo-
nen dagh,
Of daer komt wel een don-
derflagh?
- Daer de meester uyt is, is
t'huys doot.
- Daer de meester doot is,
verroeft de klopper.
- Een mal wijf dat begint te
dwafen,
Dat moet begaen, of anders
rafen.
- 'Tis in het huys gheheel ver-
draeyt,
Daer 'thaentje swijght, en
'thintje kraeyt.
- 'Tis in het huys een groot
verdriet,
Daer 'thinje kraeyt, en 'thaẽ-
tje niet.
- Alwaer de spin-rock dwinge
het sweert,
Daer staet het qualijck met
den weert.
- Mans eere, vrouwen deugt.
- Een dack dat leect, en quade
wijven,
Die kunnẽ goede mans ver-
drijven.
- Hy wint veel die een hoer
verliest,
En dan een eerbaer wijf ver-
kieft.

Hebj'

Hebj' in't bordeel den eenē
voet,
Weet dat de tweed' in't gaſt-
huys moet.

En ſtraft of ſtreelt u vrouwe
niet,
Daer 'tyemant hoort, of ye-
mant fiet.

De bedt-gordijn
Dient dicht te zijn.

Al wat in 't bedde wort ghe-
ſproken,
Dient met de lakens toege-
loken.

Als't wijf ſpreect qualic van
den man,
Dan ſpreecktmer niet ten
beſten van.

Het beſte ſtuck van 't huys-
bedrijf,
Dat is een goet, en hantſaem
wijf.

Het ooghe van den heer dat
maeckt de peerden vet,
Het ooghe van de vrou dat
maeckt de kamers net.

Geen beter loogh
Als't vrouwen-oogh.

Ghy huys-weert, hier dient
op ghelet,
Eerſt op te zijn, en laetſt te
bedt.

Quade beenen, goede wijvē,
Dienē wel in huys te blijvē.

Eē wijf draegt meer uyt met
een lepel,
Als een man inbrenghet met
een ſchepel.

Ongelukkig, en vuyl bedrijf,
Maect van ſchoon, een lee-
lick wijf.

Al heeft de meyt een ſchoo-
nen ſchijn,
Het wijf dat wil de vrouwe
zijn.

Kent hier uyt aller vrouwen
ſinnen,
Wie veeltijds ſpieg'len, ſel-
den ſpinnen.

Als de man wel wint,
'T wijf dan wel ſpint.

Geen wijf fo fel, offy heeft
deernis met haer boter.

Soo wortet noch een groote
fchat.

Dit heb ick dickwils hooren
feggen,
'Tzijn quade hinnē die buy-
ten leggen.

Hy zy dan fchamel, ofte rijk,
Wie weynigh hoeft, is Godt
ghelijck.

Onthout dit, weerde vrient,
het is een wijfe raet;
Ontkleet u nimmermeer eer
dat ghy flapen gaet.

Spillen is een quae gewente,
Sparen is een wiffe rente.

Karigheyt is huys-verdriet,
En fparigheyt en walgt niet.

*Het fpreect-woort wil feggen,
dat men niet al fijn middelen aen
kinderen of vriende en moet over-
fetten, eer men komt te fterven.*

Al dat men fpaert is eerft ge-
wonnen;
Het befte webb' wort t'huys
gefponnen.

Een neerftige hant,
Geen fnoepers tant,
Een fchaerfe mont,
Ist'huys gefont,

Met wel te winnen, en wel te
fparen,
Soo kanmen machtigh goet
vergaren.

Befette fparigheyt
En is geen karigheyt.

Met veel houtmen huys,
Met weynig komtmen toe.

Ghelooftet vrienden, fonder
fparen
Kan yemant winnen, maer
niet vergaren.

Terwijl eē dwaes fijn herffes
quelt

Om grooter goet, en meer-
der gelt;

Soo leeft een wijfer' verghe-
noegt

Doet by een kleyntje dick-
mael wat,

Met dat hem God heeft toe-
gevoegt.

Een buyghsaem hert dat kan
hem voegen,
En wijsheyt laet haer haest
vernoegen.

Ick hou diē voer-man voor
gheleert,
Die wel op enge wegē keert.
Veel klaeghter als het noch
te vroegh is,
Noyt isser weynigh daer ge-
noegh is.

Sijn ampt te doen met stage
vlijt,
En voor-raet op den rechten
tijt,
Dat maect een eerlick huys
verblijt.

Een ghehaelde kruyck
En vult geen buyck.

Die sijn meel laet ouwen,
En sijn broot laet kouwen,
Sijn bier in tijts brouwen,
'Tbaet hem 'sjaers een mont
te houwen.

Groen hout, heet broodt, en
nieuwe wijn,
En kā voor 'thuys niet dien-
stigh zijn.

Met enckele veertjens so
plucktmen de vinck kael.

De keel
Kost veel.

Wanneer de tijdt geeft nieu
gewas,
Weest dan in't koopen niet
teras,
Maer toeft eē weynig, zijdy
wijs,
Want 'tscheelt de helft wel
in de prijs.

Fluweel en sijd' is selsaem
kruyt,
Het bluft het vyer de keuc-
ken uyt.

Leuy, en lekker, en veel te
meugen,
Zijn drie dingen die niet en
deugen.

In't halfleegh vat
Gelt sparen wat;
Maer voor leghe vaten
Kan't sparen niet baten.

'Tis te laet gespaert, als de
boter op den bodem is.

Een

Eē groote schoen, eē kleyne
voet,
En dede noyt sijn meester
goet.

Wie kleyne is , en doet als de
groote,
Stelt dien van nu aen by de
bloote.

Of meerder goet,
Of minder moet.

Saeyt met handen,
Niet met manden.

Groote schepen, groote zee,
Groote wey, voor machtigh
vee.

Heb ick geen kapoen,
Moes sal my voen.

Een kleyne oven , al is hy
kout,
En behoeft maer weynigh
hout.

Een kleyne pot van kleyne
lieden
Die kan met kleyne moeyte
sieden.

De kleyne keuckens, en en-
ghe schouwen,
Die zijn't die ruyme kamers
bouwen.

Een platte beurs , een hoogh
gemoet,
En dede noyt sijn meester
goet.

'Tis dan best,

Teer
Nae neer.

Reck
Na deck,

Wilt naer het laken
V kleeren maken.

By groote torens, als wy be-
vinden,
Daer waeyē veel-tijts groo-
te winden.

Die vroeg al 'thachjen heeft
ontbeten,
Wat sal hy op den middagh
eten?

Al wat dier is, dient niet ge-
laten,
Al wat goe koop is , niet ge-
kocht.

Oock

Oock diere koop kan ſom-
tijts baten,
Somtijts dient goede koop
gelaten.

Weet dat niet alle dingh' in
huys en dient gebrocht ;
Want dat men niet en hoeft
is altijd dier gekocht.

Indien ghy niet te veel en
wint,
Soo weest tot koopen niet
gefint.

Met laken is 'tlaken
Best ſchoon te maken ;
Maer metter hant
'Krijgt ſijd' haer ſtant.

Die een ambacht heeft ghe-
leert,
Krijgt den koſt, waer hy ver-
keert.

Die weten
Die eten.

Een ambacht heeft een
gulden bodem.

Verſtelt noch eens u kinder-
lueren,
Sy fullen noch een jaertjen
dueren.

Gheen ſchip ſoo oudt , ſey
ſchippers-meysje
Of doet noch ſomtijts wel eē
reysje.

Ghy, die wilt weſen hups en
net,
Draeg ſtaeg een naelt en ga-
ren met.

Legt ſomers den winter-roc
in de kas,
Soo kointſ' u weder eens te
pas.

Vrient, hebje machtig goet,
ſo maectet metter eer ;
Want goet en is geē goet, als
by een goeden heer.

Geen gout ſoo root
Of 'tmoet uyt in der noot.

My dunckt hy is in goeden
ſtaet,
Die ſonder ſchuldt te bedde
gaet.

De leeuwerck ſingt vrolick,
om datſe op den Mey-dag
geen huys-huer te betalen
heeft.

Dum plorat, vorat.

Hoeren die schreyen
En 'svants vleyen
Dat kan verleyen.

*Siet hier van breeder uytlegginge in't eerste deel,
op het 156. bladt.*

Eē achterdeur aē eenig huys
Die is gelijk eē lecke fluys :
Ghy, vrient, dic hebt eē ach-
ter deur,
Gaet hanghter vry smidts-
dochter veur.

Die sijn peert door eē ander
voedt,
Mocht in persoon wel gaen
te voet.

Goc-

Goede gefellen zijn quade huys-houwers.

Viffchen en jagen
Zijn vrouwe-plagen.

Beter een ſchaep, als een aep,
Een balck, als een valck.

Wie meer van apen, als van ſchapeu houwen,
Die fiet men licht een kael aers-gat krouwen.

Eygen huys.

Vaerje over een ſloot,
Ghy laeter een broot;
Vaerje over een veer,
Ghy laeter noch meer.

Geen beter gemak
Alſeygen dack,

Ooft, Weſt,
’Thuys beſt.

Blijft binnen u ſchelpen,
Dat ſal u helpen.

Weeſt in’t verhuysen niet te los,
De ſteé die rolt, en gaert geémos.

Vervan ſijn goet, nae by ſijn ſchade;

Want hoe men haeft, men komt te ſpade.

Wie verre biert, die ſpilt veel tonnen,
En’t ende ’sjaers niet veel gewonnen.

Geen beter mis komt op het lant,
Als ’smeesters oog, en ’sheeren hant.

Als de kat van huys is, dan hebben de muysen hare vol-len loop.

Een looper en bedijt niet.

Veel verhuysen koſt veel bed-ftroo.

Elck vogel prijſt ſijn neſt;
En die is hem alderbeſt.

Noyt vryheyt was ſoo dier gekocht,
Offy en heeft meer uytghebrocht.

Eygen heert
Is gout weert;
Iffe kout,
S'is bout.

De papegay weet desē treck,
Sy lost geen voet, of vest den
beck.

Soghy u bry-pot blasē kont,
En roept daer toe geē vreem-
den mont.

Indiē gy hebt verslete schoē,
En wiltse nimmer van u doē,
Maer houdtse tot ghy beter
siet,

En wacht niet van u naeste
bloet
Al wat gy sellifs niet en doet.

Of anders, vrient, u naeckt
verdriet.

Die de koe sijn is, grijptse by
den steert.

Geen bode wasser oyt soo
goet,
Ghelijck een eygen meester
doet.

Let op u eygen saken, heer,
Men hincēt niet van eens an-
ders seer.

Een dwaes is in sijn huys so
vroet,
Als oyt een wijs man elders
doet.

Die maer aen eygē slaet sijn
hant,
'Tis wonder soo hy sich ver-
brant.

Aßay

Assay rumori, é poca lana.

Hier scheerter eē het schaep, eē ander scheerthet verckē;
Hy laet ons, met gemak, hier op een weynig merckē:
My dunckt (naer ick het vat) dat hier wat ommeget,
Daer op in aller ernst by onste letten staet.
De man, die aen het swijn sijn voordeel meynt te vinden,
Die gaet hem, sooghy siet, veel moeyten onderwinden;
Hy denckt (gelijck het schijnt) dit is het vetste beest,
Hier is het dickste speck, hier is de reusel meest.
Maer dit onstuymigh dier is qualick om bestieren,
Het vult de gansche lucht met schreeuwen endetieren,
Het schopt, en slaet, en woelt, en worstelt met dē man;
Soo dat hy van het werck geen meester worden kan:

Nu, op dit luyd' gefchreeu, soo wert een yder gaende,
 Een yder loopter toe, een yder blijfter ftaende,
 En fiet den handel aen : en, soo die voordeel gaf,
 Gewis men fagh de man het gansche voordeel af;
 Maer nu fijn gansch bedrijs moeyte, sonder baten,
 Soo wortet al-te-mael voor hem alleen gelaten:
 In plaetfe van gewin, soo wert de man bespot,
 Dat is voor defentijt fijn ongeluckigh lot.
 En fiet ! naer dit gewoel, naer dit verdrietigh fcheeren,
 Soo krijgt de goede vrient noch wol, noch fachte veeren;
 Maer niet als enckel hayr, en borstels van het fwijn,
 Dit is de gansche loon van al de lange pijn.
 Maer let eens op dē vrient die 'tschaepjen heeft gekoren,
 Op dat fijn ruyge vacht door hem mocht zijn gefchoren;
 Het dier en worftelt niet, maer ligt geduerigh ftill,
 Dies treft hy met de fchaer alwaer hy maer en wil:
 Men hoorter geen gefchreeu, soo datter van befijden
 Hem niemant van het volck de winft en kan benijden;
 'Tis facht al wat hy raect, en niet als enckel wol,
 Dies krijgt hy handt, en fchoot, ja gansche manden vol.
 Wat iffer menigh mensch die fijn geheele leden
 In eenigh fwaer bedrijs, met onruft, gaet befteden!
 En, als hy langentijt ten fuerften heeft gefweet,
 Soo vint hy anders niet als enckel herten-leet.
 Een ander onder dies heeft yet ter hant genomen,
 En is daer, met gemack, tot fijnen wensch gekomen:
 Soo veel is goet beleyt, wanneer men yet beftaet,
 Soo veel is goet beleyt, soo veel is wijs beraet.
 Wel aen dan, fooje wilt u fcheeren wel befteden,
 Soo kiest doch eenigh beeft dat wol heeft op de leden;
 Want als ghy daer in feylt, of in de keufe mift,
 Soo iffet al bekaeyt, en achter 'net gevift.

Doch onder dit beflagh verneemt men vreemde saken,
Die wy, met ons verstant, niet recht en kunnen raken ;
Dat genen heeft verrijckt, heeft desen uytgeput ;
Dat elck is even nae, is elck niet even nut,

Al te wijs kanniet begin-
nen,

Al te geck kan niet versinnē;
Tusschen mal, en tusschen
vroet,
Wint men wel het meeste
goet.

Hy moet wagen
Die wil bejagen.

Die dit en gint gheduerigh
schromen,
Hoe kunnen die tot rijcdom
komen ?

'Tmach waeyen, stil zijn,
vloeyen, of ebben,
Die niet en waegt en sal niet
hebben.

Sonder wagé niet vergaren,
Sonder wijsheyt niet bewa-
ren.

Die elcke veer wil siē en ra-
ken,

Hoe kan die oyt een bedde
maken ?

Neeringh en is geen erf.
Heer uyt,
Eer uyt.

Die water deert,
Het water weert.

Alle officien zijn smeerig,
sey s'kosten wijf, en kreegh
eē eynde-keers uyt de kerck.

In de rommelingen is't vet.

By'tvolck is de neeringh,
sey de mossel-man, en quam
met de mosselen inde kerck.

Wijs en rijck
Is God gelijk.

Wie vis voor visschers deur
wil vangen,
Die mocht sijn net wel el-
ders hangen.

De beste jagers fullen jagen
Daer sy geen jagers eerst en
sagen.

De vogels willē kersē eten,
Schoon datse van geen plan-
ten weten.

De kat wou wel den vis ghe-
naken,
Maer vreeft haer pooten nat
te maken.

Dit oude woort duert heden
noch,
Men doet geē voordeel met
bedrogh.

Die binnens jaers wil alles
vangen,
Die mocht wel voor den
winter hangen.

Die veel omvaemen
Weynigh verfaemen.

Met verlopen water en
maelt geen meul.

Elck spreekt van de mart
nae hy verkocht heeft.

Gelooft hun niet te veel die
van de jaer-mart komen,

Want voor haer listig woort
is noch al vry te schromē;
Maer, vrienden, soo ghy wilt
hier in een vaster raet,
So let, tot u bericht, wie dat-
ter weder gaet.

Zijt ghy een esel in der daet,
En neemt geen leeu tot me-
de-maet.

Waer gy den gront niet klaer
en fiet,
En gaet daer in het water
niet.

Tusschen neus, en tusschen
lippen,
Kan eē goede kans ontglip-
pen.

Die met kroonen winnen, en
stuyvers wagen,
Die zijn bevrijt voor harde
slagen.

Lanckfamen rijckdom is
saligst.

Eē schaft is beter in de hant,
Als sevē gansen op de strant.

Een stille mool en maect
geen meel.

Een vos die slaept, eē drooge
keel.

Die

Die geenen ael weet op te
 langē
 En plagh gheen kabeljaen te
 vangen.

Wie worter tot yets groots
 gebracht
 Die eerst het kleyntjen niet
 en acht?

Het staet gheschreven op de
 vloer,
 Gelijk het quam, alsoo het
 voer.

Het staet geschreven op den
 heert,
 Soo gewonnen, so verteert.

Onder het zeyltjen is't goet
 roeyen,
 Want 't sal niemant licht ver-
 moeyen.

Niet al de eyersonder eene
 hen.

So ghy op't kleyntje niet en
 let,
 Het groote wort u los geset.

Die wel aē sijnen acker doet,
 Die doet ghewis hem weder
 goet.

Groote visschen scheuren't
 net,

Soo ghy daer niet op en let.

Geen vogels mogen sy ver-
 schricken,

Die op de vogels willē mic-
 ken.

Die jaegt met katten,
 En vangt maer ratten.

Brant laet yet,
 Maer water niet.

Die altijd wil voordeel doē
 moet lombaert houwen.

Daer zijnder die soo veel
 met spijker-rapen winnen,
 als sy met dē brant verliefen.

Geen vogel vloogh oyt so
 hoogh, of hy moest sijn kost
 op d'aerde soecken.

Armoede is leuyheyts loon.

God geeft de voghelen de
 kost, maer sy moetender om
 vliegen,

De voghels krijghen wel de
 kost,

Maer zijn van moeyte niet
 verlost.

<p>Ten zy de slang verslint een slangh, Sy wort geen draeck haer le- ven langh.</p> <p>Een raef moet nuttē sonder krassen, Een hont moet knagen son- der bassen.</p> <p>Heeft yemāt gelt dat schoo- ne blinckt, Die maecke dattet niet en klinckt.</p> <p>Gaen uwe faken naer u wen- schen, Danc̄t God, maer pocht niet by de menschen.</p> <p>Wint ghy, soo laet van roe- men af; Een stille seugh die eet den draf.</p> <p>Soo dickwils als 'tschaepje bleet, verliestet een beetjen.</p> <p>'Tis best dat 't schaep in stil- heyt eet; Want als het bleet, 'tverliest een beet.</p> <p>Eeney dat noch is ongeleyt, Daer van en dient niet veel gheseyt.</p>	<p>Ghy segt ons, vrient, ten kan niet missen, In groote waters groote vis- sen; Maer hier op dient te zijn gelet, De groote vissen scheuren 't net.</p> <p>Men wint, of verliest, Nae dat men kiest.</p> <p>Het zy in't velt, of in het ko- ren, Een recht wey-man placht naeu te sporen.</p> <p>De vos die placht dan best te varen, Wanneer de boeren leelickst baren.</p> <p>Benijt is beter als beklægt, Wanneer het God alsoo be- haegt.</p> <p>Vette vogels, gladde veeren; Wel te winnen, wel verteerē.</p> <p>De laege stijen Staen lange wijlen. Die om yet te koopen poo- gen,</p>
--	--

Hoevé meer als hondert oogen;
Maer een wort genoeg geacht,
Alsmé tot verkoopé tracht.

De winnende hant is milde.
Die wel wint
Is wel gesint.

Krijght een beurs rimpels,
die certijts vol was,
Het aensicht krijght rimpels,
dat eertijts bol was.

Wist yemant wat geschieden
fal,
Hy ware vry van ongeval.

Wist yemant wat gebeuren
sou,
Hy dede schier al wat hy
wou.

Het is voor al het beste goet,
Diens winste niemant scha-
de doet.

Kinderen.

K Rijght ghy een swager,
die u dient,
Gy wint eé sone, lieve vriët;

Maer gaet hy aen tot uwer
spijt,
So wort ghy oock u dochter
quijt.

De kat die muyft dan alder-
best,
Als sy heeft jonghen in den
nest.

Het kint dat buyten spelen
gaet,
Seyt hoe het in den huysé
staet.

Als de kinders stille zijn,
dan hebben se quaet gedaen.

Scheyt u vader uyer tijt,
Kint, ghy zijt u eere quijt;
Maer indien u moeder rust,
Ghy verliest u herten-lust.

Vrienden.

V Goet kan groeyen
Door oude moeyen;
Maer oude comen
En zijn maer droomen.

Een Godt, een wijf, maer
veel vrienden.

Met

Met vrienden eten, drinckē, wandelen, Maer met de vreemde moet men handelen.	Wie vrientschap aen eē vriēt verwijt, Die is sijn vrient en vrient- schap quijt.
Van oude rekeninghen, en out goet te deelen, Ontstaen gemeenlic nieuwe krackeelen.	Ten is geē vrients, maer linc- kers treck, Die dect met de vleugels, en bijt met den beck.
Korte rekeningen, lange vrientschap.	Wt dat men spreeckt, of dat men schrijft, En uyt den handel die men drijft,
Veel spreekter stout, en 'tis gelogen. Wie veel betrouwt, wort licht bedrogen.	Wt vriendē daer men mede paert, Daer kentmen uyt der men- schen aert.
Vrient, soo langh het dient.	Vleyt yemant soeter als hy plach. Hy wil bedrieghen, soo hy mach.
Een lege beurs die noem ick leer, Brengh gelt, sy krijght haer eernaem weer.	Een vrient besoecken houd- men goet, Indien men 't niet te veel en doet ; Maer soo het alle daegh ge- schiet, So waer het vry al beter niet.
De soetste wijn, De felst afsijn.	So waer het vry al beter niet. Weet,
Vriendē sijn vriendē, maer wee diese van doen heeft.	
Een tafel-vrient Soo langh alst dient.	

Weet, vrient, dat hart, en dic-
mael kuffen

De vrientschap wel plag uyt
te bluffen;

Wel kuft dan met een heuf-
schen mont;

Te veel is hier ooc ongeföt.

Al is u vrient al fuycker foet,
Weet dat ghy hem niet eten
moet.

Beleefde lieden moet men
mijden,

En 'twilligh peert niet over-
rijden.

Noyt moet men van een eer-
lick man

Al nemen wat men krijghen
kan.

'Tis wonder fo hy vrienden
heeft,

Die altijt neemt, en nimmer
geeft.

Die koren voor een ander
meet,

Is dwaes, indien hy fich ver-
geet.

Wie ist die elders water giet,
Die brant in sijne wooningh
fiet?

Mijn dgie
Is mijn nader als mijn knie.

Ten naesten watere, als't
brant is.

SIN-SPRECKEN,

Ghenomen

uyt Arabische en Saraceensche schrijvers.

Godes vrees is 'tbeginfel
der wijsheyt.

Wiens vernuft door de be-
geerlijckeyt verwonné wert,
die gaet verloren,

Van lusten sich t'onthou-
den, is rijk te wesen.

Die op het eynde aller din-
ghen let, is onder de wijle te
rekenen,

Die

Die 'tgoet van 'tquaet niet en onderscheyt, stelt dien by de beesten.

Verneught u met 'tgene u Godt verleent, en gy sult rijc wesen.

Ontsteeckt uwe lampe eer het duyster is. dat is ; maect u beroepinge seker met goede wercken voor uwe aflijvigheyt.

Als u niet en gheschiet dat ghy wilt, wilt dan dat u gheschiet.

Als gy yemant hoort spreken van deugdē die in u niet en zijn, soo en ghelooft hem niet ; want de selve sal oock spreken van gebreken die gy niet en hebt.

De koninghen oordeelen het aertrijck, de wijse de koningen.

De mensche is wijs , soo lange hy na wijsheyt soeckt; maer als hy meyndt dat hy die bekomen heeft , soo begint hy te dwafen.

Die sijn rouwe door gedult niet en kan versetten , diens droefheyt sal langwijlig wesen.

En beelt u niet in dat ghy wijs zijt, eer ghy u begerlicheden bestieren kont.

Een Arabier gevraegt zijnde, welcke de eerlickste oorloghe ware? Die teghens de wellust ghevoert wert, antwoorde hy.

De selve gevraegt wesende wat het zy op Godt te vertrouwen? Als de mensche, op den selvé steunende, alle sijn saken hem is bevelende, was sijn antwoorde.

Niemant (seyde de selve) en heeft my oyt bemint, dien ick niet wederom oprechtelijcken lief en hebbe gehadt mijn gansche leven langh: niemant en heeft my oyt ghaet, voor wien ick God niet en hebbe ghebeden , dat hy hem beter sinnen wilde verleenen.

De werelt lief hebben, is't
beginfel van droefheyt,

Die sich selven voor wijs
acht, dien achten God ende
de menschen voor dwaes.

Niemant isser wijs, ten zy
sake hy alle sijne begeerlick-
heden t'onder heeft.

De volmaecktheyt bestaet
in drie sakē; en die zijn dese,
innigheyt en Godsdienst, ge-
dult in teghenspoet, en wijs-
heyt in den loop des levens.

Een gheleert man die niet
uyt en werckt, is als eē wolc-
ke sonder regen.

Een rijck man sonder mil-
digheyt, is als eē wolcke son-
der vruchten.

Stopt vijf vensters, op dat
het huys glans hebbe, en die
het bewoont. *Dat is;* Let en
bedwingt uwe vijfuyterlicke
sinnen, op dat de ziele lichte
in het licht des levens.

Sluyt u deure teghens de

stroopers. *Dat is;* Versekert u
sinnen teghens de sonde, op
dat u vyanden u niet en be-
trappen.

Hy, dien God een goet ge-
moet geeft, is van de kinde-
ren der toekomender eeuwe.

En verblijdt u niet, soo u
vyant valt; want ghy en weet
niet wat u overkōmen sal.

God druckt hooge dingen
neder, ende verheft de nede-
derighe: ghy daerom verne-
dert u, op dat hy u verhooge.

En openbaert eens anders
gebrekē niet; ten eynde God
de uwe niet bloot en legge.

Een van de Arabische wij-
sen ghevraegt zijnde, wie al-
dergheluckigst koophandel
dreef; Die (seyde hy) dewelc-
ke verganckelicke goederen
verkoopt, met meyninge om
de eeuwige en altijt-ghedue-
rige te bekomen.

Eyntelijck uyt het eerste
boeck der brieven vandē ge-
leer-

leerden *Clenardus*, is dit, tot prijs van de Saracene, aen te mercken, dat hy verhaelt dat aen de selve geen soo swaren gheval kan ghebeuren datse door onverdult vervallen tot Gods-lasteringen; maer wat henlieden oock overkomt, sy en vergrammen sich niet; maer hebbengedueriglicken in den mont, *Gode zy loff.*

Tot vervullingge van wat ledighe plaets, eenige Sin-spreucken uyt

S E N E C A.

DAer zijn meer dinghen die ons verschricken, als leet doen.

Die geniet meest den rijkdom, die de selven minst van doen heeft.

D'eene begerlicheyt waft uyt het eynde vande andere.

Voor de ouderdom moeten leeren leven, in den ouderdom wel leeren sterven.

Wat oyt kan geschieden, kan heden geschieden.

Meer te willen weten als na genoegsaemheyt, is ee soorte van onmatigheyt.

De boosheyt suypt ee groot deel van haer eyge fenijn in.

De loon van ee goede sake, is wel gedaen te hebben.

Na een quaden oegst dient al wederom gesaeyt.

De leugen is dun, sy schijnt deur, alsoe wel besien wert.

Wat isser dwaeser als niet te willen leeren, vermits men tot noch toe niet gheleert en heeft?

Het graf maectt alles gelijk. Wy zijn ongelijck geboren; maer in gelijkheyt sterven wy.

Hy is geluckigh en groot, dien geen dingh minder en maectt.

SPIE.

SPIEGEL

Van den voorleden, en jegen-
woordigen tijt.

Derde Deel.

ST. JOHN'S

CHURCH

1850

1850

Als't diep verloopt versetmen
de bakens.

Siet waer ick heden stae, daer speelden eens de baren,
Daer quamen alle daegh de schepen in-gevaren,
Daer saghen menigh hulck, die met sijn vollen last,
Quam stuyven uytter zee, de vlaggen op de mast:
Nu is hier enckel fant, en niet als dorre platen,
Van slibber overgroeyt, en van den vloet verlaten,
Daereertijts was de kolck, is maer een enge sloot,
Men sieter niet een schip, men sieter niet een boot,
Men sieter niet een mensch; alleen de schorre meeuwen
Die scholen hier ontrent, om daer te sitten (schreeuwen,

Alleen een schippers gast komt voor een buyte-kans
 Hier boomen in der haest, en haelt een schuyte fants.
 Wat stae ick dan en kijk aen dees verlate krekken ?
 De bakens al-te-mael die dienen hier versteken ;
 Het is een schippers woort, het is een oude leer,
 Al waer geen vaert en is, en hoeft geen bakens méer.

Dit spreekt-woort (ghelijck meest al de andere) kan verscheyde gelegentheden toe werden gepast; het selve kan dienē als yemant ouder van jaren werdende sijn maniere van leven, sijn kleedt, sijn spijsse, sijn oeffeninghe, en dierghelijcke saken dient te veranderen: wy stellen hier tot een inleydinghe van het derde deel, dewijle hier de bakens mede (mits het verloop der jonckheys) dienen verset te wesen.

*Op ledige solders en komen geen Vrienden in der noot
 kandelaers. Vier-en-twintigh in een loot.*

*Vrienden zyn vrienden, maer Mē kent geē vrient als inde noot;
 wee diese van doen heeft. Den rijcken na den doot.*

*La scimia quanto piu in alto sale
Tanto piu scuopere le sue vergogne.*

**Als Apen hooge klimmen willen/
Dan lietmen eerst haer naeckte billen.**

FOp siende dat het volck veel sagh nae groote staten,
Gingh met een luchten sin sijn oude neeringh laten,
Hy maecte flux een vrient, die kroot hem boven aen,
Daer sagh hem yder mensch gelijk een wonder staen:
Stracx wort hy bijster trots, want in sijn prachtigh wesen
Daer was sijn moedigh hert, als in een boeck, te lesen,
Sijn huys-raet, sijn gesin, sijn wijf, sijn eyge kleet,
Gaen alle buyten schreef, en uytter-maten breet

Maer fiet! alwaer men komt om wijfen raet te plegen,
 Daer staet de goede man in alle dingh verlegen,
 Daer hapert sijn verstant, daer is hy maer een kint,
 Soo dat men geen vernuft, in al sijn hersens vint;
 Siet daer sijn achtbaerheyt van stonden aen vervallen,
 Want die Fop innigh kent en acht hem niet met allen.
 'Tis seker, als een aep wil klimmen in den spriet
 Dan isset dat men eerst sijn naeckte billen fiet.

Men kent een mans	{ wijsheyt, betalen, ghedult, nederigheyt, rijckdom, }	{ als by }	{ een hoofft gheloofst in noet groot doot }	} is.

**Die meer bestaen wil als hy kan/
 Dat is een lof-hoofft van een man.**

Men kent een man niet eer
 Voor hy komt tot eer.

Hoe een dwaes meer kalt,
 Hoe hem meer ontvalt.

Een konincx huys heeft klare gla-
 sen,
 Daerom en dient mer niet te dwa-
 sen.

Men geeft wel staten, maer geen
 wijsheyt.

Psalm 49. 21.

Wanneer een mensche in weer-
 digheyt is, ende en heeft geen ver-
 stant, soo vaert hy daer van als
 een vee.

'Tis

'Tis een stoute kraey die een lebendigh
beest in't lijf pickt,

De koeye spreekt.

Wat komt de snoode kraey my quellen tegens reden?
My fitten op het lijf, my picken in de leden?
Voorwaer het is te vroegh ; want oock een felle gier
En soeckt sijn voetsel niet ontrent een levend' dier :
Hoe graegh een arent is, hy sal hem noyt bemoeyen
Te vliegen om sijn aes, als by de doode koeyen.
Van hier dan slim gebroet, en bijt dit lichaem niet
Tot ghy eens op het velt mijn doode leden siet.
Wel, leler, soo ghy zijt een van de jonge geesten
Die soeckt het recht bescheyt van dese stomme beesten,

Soo neemt tot u bericht, indien ghy leerfaem zijt,
 Dat hier wort afgebeelt een schant-vleck onfer tijt.
 Daer zijnder in het lant die willen kómen erven
 Eer dattet reden is, en eer de lieden sterven,
 Daer zijnder in het lant die wenschen yemants staet,
 Al sit hy noch gefont te midden in den raet:
 Daer zijn oock kinders selfs, die op haer ouders dagen
 Gaen loeren voor den tijt, en wouden rouwe dragen,
 Ten minsté swart-gewaet, want schoon haer vader sterf
 Sy treurden niet een uyr, maer keven om het erf.
 Siet wat een grage eeuw' wy hedendaegs beleven,
 Veel worden met een wensch als in het graf gedreven:
 Siet wat een vreemde slagh, en wat een slimmen gangh!
 Al is het leven kort wy leven al-te-langh.

Wilje mijn erf.

Wacht tot ick sterf.

Man

Man rufft dem Efel nit gen hoff, er soli
dann sack traghern.

Men noot geen esel opt te gaff/
Of hy en draeghter pack/of last.

De esel spreeckt.

MY seyde een bode gister noen,
Daer ick gingh treden in het groen,
Dat ick te hov' ontboden was,
En daer op scheyde ick uyt het gras;
En gingh vast kneden in het stoff,
En gingh vast treden naer het hoff:

Daer sagh ick eerst veel muylen staen,
 Geziert en prachtigh op-gedaen,
 Met veren om den kop geset,
 En al haer tuygh geweldigh net:
 Hier by soo stont een moedigh peert,
 My docht, wel hondert kroonen weerr,
 Dat hadt een sadel op het lijf,
 Die stont van gout en peerels stijf:
 Maer noch vernam ick even daer
 Ses peerden al van eenen haer,
 Die pronckten juyft gelijk een bruyt,
 En munten wonder aerdigh uyt,
 Een koets te trecken, sonder meer,
 'Tzy met een juffer of een heer,
 Daer in bestont geheel haer werck.
 Ick nam hier op mijn oog-gemerck,
 En dacht, hier ben ick wel geraeckt,
 Hier word' ick mede groot gemaect,
 Dewijl dat oock van mijn geslacht
 Hieryemant is in't spel gebracht.

Maer siet ! ten leet als geen en tijt,
 Daer quamper een, 'tscheen my te spijt,
 Die leyde my vier sacken op,
 En gaf my doe een harden schop,
 En riep, ey laes ! 'ken weet niet hoe ;
 Flux, esel, nae den meulentoe.
 Ey kijck, daer was mijn hoop gedaen ;
 Want ick moest flux daer henen gaen,
 Ick moest gaen torfen met verdriet,
 En 'thof en gaf my anders niet.
 Ach (seyd ick) dom en karigh dier,
 Wat maeck ick doch ? wat doe ick hier ?
 Men roept geen esel in het hof,
 Of yemant van gelijcke stof,

Om

Om eer, om vreucht, of om gemak,
Maer om te dragen eenigh pack.

Dus ghy die zijt van mijn geslacht,
Schoon datj' in 'thof eens wort gebracht,
Denckt niet om eer, of om gewin,
Beeldt u geen hooge staten in;
V hoop is waen, en enckel schijn,
Een esel moet een esel zijn.

*Men roept den esel niet te hove,
dan als hy wat dragen moet.*

*Aen den armen wil yder synen
schoen wiffen.*

*De schoonheyt van een hoer,
De wysheyt van een boer,
Een sacker-dragers kracht,
En syn niet veel gheacht.*

Besogna che il savio porti il matto in spalla.

**Die wijs is draeght de lotten/
Schoon datte met hem spotten.**

GHy fiet dit selfaem beelt, en schijnter inte dolen,
Maer wattet seggen wil dat is u noch verholen;
 Ghy fiet een deftigh man die buygt sijn ouden neck,
 En die gedragen wort dat is een jonge geck,
 Ghy seght dat in de Schrift dit anders wort gelesen,
 En dat een dwaes behoort eens wijsens knecht te wesen: *
 Ghy segt, uyt Godes woort, dat jae het jeughdigh bloet
 Den ouden eere doen, en onderstutten moet.
 Ghy vraegt dan hoe het komt, en watter iste seggen,
 Dat wy hier, tegen recht, verkeerde gronden leggen:
 Ghy staet hier op en dut, ghy staet gelijk verbaest,
 En stelt genoegsaem vast als dat de schrijver raest;
 Wel, vrient, ontfangt eē woort, tot antwoord uwer vragen,
 .. 'Tis wijse lieden werck een geck te kunnen dragen;
 Men segge watmen wil, ten is geen deftigh man
 Die met gebogen hals geen dwafen lijden kan.

* Een dwaes moet der wijsen knecht zijn. Prov. 11. 19.

Theod. de Kempis de Imitatione Christi. cap. 16.

Waren alle menschen volkomen, wat hadden wy dan om Gods wille
 van malcanderen te lijden? God heeftet alsoo geschickt, dat wy mal-
 kanders swackheden hebben te dragen; want niemant is sonder ghe-
 breck, en niemant leefster sonder lijden.

2. Cor. 11. 18.

Ghy verdraegt geerne de onwijse
 demijle ghy wijs zijt.

Rom. 15. 1.

Die sterck zijn, zijn schuldigh
 der swackē kransheden te dragen.

Syrach 22. 18.

Het is lichter sant, sout, en ijser
 te dragen, dan eenen onverstandi-
 gen mensche.

Daer-

Daerder beel smeden moetmē slag houden.

WAnneerder vijf of ses met uytgestreckte leden,
 Tot onderlingh behulp op eenen aenbeelt smeden,
 Soo moet daer yder man soo spelen met den slag
 Dat oock sijn mede-maet een beurte krijgen mach :
 Indien hy eenigh waer, en sonder met-gesellen,
 Soo mocht hy rasser gaen, en geene slagen tellen ;
 Maer nu benevens hem oock rappe gasten staen,
 Soo moet hy nimmermeer als op de maete slaen.
 Aldie niet in het bosch; maer by de menschen leven,
 Die moeten yder mensch het sijne leeren geven,
 De man die vier' het wijf, het wijf haer echten man,
 Soo isst dat het huys in vrede blijven kan.
 Daer is geen nutter konst, als sich te kunnen voegen,
 Dat geeft van ons bedrijf aen yder vergenoegen ;
 Maer die het vet alleen begeert op sijne sop,
 Dat is een al-beschick, of wel een vijse kop.
 Ghy, leert dan, soete jeugt, op desen regel passen,
 Laet vrienden vrienden zijn, laet handen handen wassen :
 De menscheyt wijstet uyt, het leven heeftet in,
 Geen mensch en dient te staen alleen op eygen sin.

DIt spreek-woort kan sonderlings dienen aen de soodanige die in
 groote vergaderinghen, en met veel personen dagelijcx hebben te
 handelen, om een yegelijck te laten en te geven dat hem nae gelegent-
 heyt toe-komt : want, gelijk een voortreffelijck man wel heeft geseyt,
 als ons eenige sake wel smaect ofte bevalt, het en moet ons stracx niet
 vreemt dencken, so het aen andere niet wel en smaect ; anders komē
 hier uyt groote mis-slaghen in beraet slagingen, te weten, als men het
 oordcel van andere af-meet nae het sijne, ende daer op dan aengaet.
 Daerom dient men hier op verdacht te wesen, ende te ghedencken het
 spreek-woort : Soo veel menschen, soo veel sinnen, &c.

Op eenen anderen sin :

Als ick een aenbeelt ben, soo lijde ick als een aenbeelt : als ick een hamer ben, voegh ick my tot slaen.

Smits kinderen zijn wel voncken ghewoon.

OF schoon een smit, met sijn gesin,
Staet kloeck en past op sijn gewin,
En dat hy, als een wacker man,
Slaet op het yser wat hy kan,
En maect alsoo een groot geschal,
En drijft de voncken over-al ;
Noch leyt sijn jongste kint in slaept,
En tander staeter op en gaept,
En noch een ander weeligh dier
Dat speelt oock met het vliegend' vyer,
Iae, even dichte by den brant,
Verset de voncken metter hant :
Maer komter cenigh kint ontrent
Op desen handel niet ghewent,
Dat maect terstont een groot misbaer,
Al of het stont in doots ghevaer.

Let hier op, ouders, wie ghy zijt,
Let hier op met ghestage vlijt ;
Geen kint en dienter oyt te sacht
By yemant op te zijn ghebracht :
Want yder is, en yder doet
Iuyft nae dat hy was opgevoet.

Veel kocks versouten den bry.

WAnneerder eenigh dingh veel menschen is bevolen,
 Een die het qualick vat die doet de reste dolen;
 Een yderheeft in als, sijn eygen oogh-gemerck,
 En siet vrou *Eygen-sin* verbrot het gansche werck.
 Waer een kock meester is, daer zijn de beste bouten,
 De tweede voor ghewis die sal den bry versouten:
 'Tschaep dat ghekoppelt is, gheraecttet in de sloot,
 'Tis hondert tegen een gheraecttet uyt den noot.

*Aen vele belast wort minst ghe-
 daen.*

*Want d'een laet het op d'ander
 staen.*

*Ghemeen goet gaet meest verlo-
 ren.*

*Ghekoppelde schapen die ver-
 drencken.*

*Gemeene pot siet wel, maer deyle
 qualick.*

*Veel herders by de schapen
 Sullen maer te langer slapen.*

Veel kocks versouten den bry.

Gemeene schapen eten de wolven.

Ghemeen goet, geen goet.

Deux

Deux fots ne peuvent estre portez sur un asne.

**Noyt saghinen op een esel dueren/
Twee gecken vol verwaende kueren.**

Ist niet een wonder dingh ! twee beesten aender heyden
Die kunnen sonder twist op eenen bunder weyden :
Een tijger met een beer, een leeuw, een vinnigh swijn
Die woelen in het bosch, en kunnen eenigh zijn ;
Maer gaet beveelt een ampt aen twee verwaende dwasen
Die sullen onder een geduerigh liggen dwasen
Gheduerigh in krakeel, en swanger van den nijt,
Gheduerigh over hoop, en al uyt enckel spijt.
Twee gecken kunnen noyt malkander leeren mijden,
Twee gecken kunnen noyt op eenen esel rijden,

Sy

Sy dragen staeghe sorgh, en onrust in den geest,
Wie eerst en wieder lest sal klimmen op het beest ;
En schoon dit grilligh paer ten lesten is geseten,
Noch kan het kribbigh volck haer kueren niet vergeten :
Die eerst sit weyt te breed, gelijk de leste meent,
Hy isser door onteert, hy isser in verkleent ;
Dies wil hy evenstaegh yet op sijn macker winnen,
Die kanter tegen aen met al de gansche sinnen :
Siet daer is dan de strijt, en al uyt hevigh bloet,
Tot dat van beyden een den esel ruymen moet.
Siet, vrienden, dese krijgh wort over al gevochten,
Geen mensch en satter lest, indien de lieden mochten,
Oock die geen daet en heeft, verheft hem op dē schijn ;
„ De kraey, al isse kleyn, die wil een arent zijn.
'Tis vry geen kleyne kunst een geck te kunnen lijdē,
'Tis vry geen kleyne kunst een geck te kunnen mijden :
Want soō men heden noch in alle landen siet,
„ De gave van gedult en is by gecken niet.

*Twēe kassen in eene kerck, twēe
maters in eē convent, twēe groote
masten op een schip, en diene niet.*

*Hooge macht en minne-spel
Dat en wil geen met gesel.*

*Twēe narren in een huys
Dat maect een groot gedruys.*

*Pastoor en koster zyn selden wel
eens.*

Bbb

A tail-

*A taillar il formaggio,
Si vuole un matto et un saggio.*

*Het beeldt zy een dwaes, ende een wijs man, te
samen besich met het snijden aen een kaes.*

De wijs man spreeckt.

EY vrient! niet al te grof, ghy moet het suyvel mijden,
EY lieve, met verlof, laet my een reysjen snijden:
Ghy snijdt de kaes te scheef, ghy snijtsse veel te dick;
EY laet het snijden staen, of snijdt gelijk als ick:
Als ghy eens met het mes komt aen de kaes te raken,
Stracx heb ick dapper werck die weder recht te maken;
En des al niet-te-min ghy snijtsse weder krom,
En op den staenden voet recht ick het wederom:
Soo doende wort de kaes aen alle kant gesneden,
Dan soo het niet en dient, en dan eens nae de reden,
Dan weder lijf en scheef, of ick en weet niet hoe,
En dat gaet over hant tot aen het eynde toe.
Maer dit is niet alleen in dit geval te mercken,
Het gaet op desen voet al wat de menschen wercken;
Siet! dese recht het op, wat die om verre steeckt:
Door wijsheyt dient gebout al wat de sotheyt breeckt.

*Tot het snijden van de kaes
Dient een wijs man en een dwaes.*

*Wijsse en gecke te samen zijn
noodigh, om een stad te maken.*

*Een wijs man en een geck weten
meer met hun tweeën,*

*Als een wijs man doet als hy is al-
leen.*

*Rijcke gecken verciere de stad.
Wijsse mannen bestieren de stad.*

*De besette lieden zijn om de
wanraeckte te recht te helpen.*

Vt lapsu gravioere ruant.

Die wel eer te hooge vlogen/
Vonden sich wel licht bedrogen.

EEn arent als hy hunger krijght,
En uytter hooghten neder-sijght,
En vint een schilt-padt, of een fleck,
Die grijpt hy veerdigh metten beck,
En voert hem door een snellen vlucht,
Tot boven in de blaeuwe lucht,
Soo steyl en uytter-maten hoog
Als immer draegt een menschen oog.

Bbb ij

Een

Een die het spel van onder siet,
 En weet de rechte gronden niet,
 Die hout gewis in sijn gemoet
 Dat hy de schilt-padd' eere doet ;
 Doch staet hy maer een weynigh stil,
 Dan siet hy waer het henen wil :
 Want siet ! die, mits sijn hoogen stant,
 Sagh onder hem het gansche lant,
 En was daerom geweldigh trots,
 Die komt daer vallen op een rots,
 En breeckt dan op den harden steen
 En huys, en huyt, en hals, en been;
 Soo dat hy weder-over geeft
 Al wat hy oyt ghesopen heeft,
 En wort dan, in het openbaer,
 Tot spijsse van den adelaer.

Hoe menigh worter by het hof
 Genomen uyt het laege stof,
 En hoogh getogen in de locht,
 Op dat hy laeger vallen mocht.
 „ Die hooger klimt als hem betaemt,
 „ Valt laeger als hy heeft geraemt.

Van hoogh te gaen, en veel te mal- *Nae hooge vloeden diepe ebben.*
len,

Plach menig man int slick te val-
len.

Als'tgheluck u lacht,
Staet dan op de wacht.

Wie hoogher klimt als't hem be-
taemt,

Die valt wel laeger als hy raemt.

Staet niet na hoogen staet, en-
de en denckt niet boven is vermo-
gen. Syr. 3. 22.

Wie sijn deure hoogh maeckt,
die staet na ongeluck. Pro. 17. 19.

Hooverdije is een begin alles ver-
derfs. Tob. 4. 14.

Men kleyne beeckjens kannen drincken/
En daer en is geen noot van sincken.

De man aen de fonteyne spreekt.

Wat roept ghy, lieve vrient, my tot de groote beken,
Die met een fellen stroom de vaste dijcken breken?
'Tis waer, en ick bekent, dat my geweldigh dorst,
En datter vocht onbreekt aen mijn benaeude borst;
Maer sal ick daerom gaen en soecken holle baren,
Daer met een vollen loop de groote schepen varen?
Daer niet alleen een kint, maer oock een handigh man
(Soo hem de voet onglipt) het lijf verliesen kan.
Sal niet een kleyne beeck, die sachtjens plagh te vlieten,
Of met een dunne strael komt nae de leeghte schieten,

My geven dat ick wensch, en lessen desen brant,
 Schoon dat ick maer alleē mach scheppen metter hant?
 Voor my, ick segge jae. 'Ken foecke maer te drincken,
 Wat hoef ick dan te gaen daer ick sou mogen sincken?
 Ick wil een stille born, een kleyn en suyver nat;
 Want oock mijn gansche maeg is vry een minder vat.
 Ick laete groot beslagh, en alle diepe stroomen
 Voor die maer van de zee en groote waters droomen:
 Ick was oyt haest gelaest, hoe seer mijn herte joegh,
 Een weynigh, lieve vrient, een weynigh is genoegh.

Dit spreek-woort, gunstige leser, en is in den eersten druck niet te vindē, maer hier (gelijck sommige andere) van nieus bygevoegt, en dat uyt dē mont van dat rijkciersel onser eeuwē, ic segge. joncvrou Anna Maria Schuermans, die het selve in sekere hare redenen wijselijck te passe brengende, oorsake heeft gegeven dat ick het selve weerdigh hebbe gheacht hier in te voegen. Soo het u wel bevalt, leser, (ghelijck ick vertrouwe dat jae) gelieftet haer danck te weten, en gaet vorder tot de spreucken van gelijcken sin die hier volgen.

Een kleyn waterje leest oock dorst.

Een kleyn regentje maect sock nat.

Wie niet onbreeckt is rijk,
 Al woont hy aen den dijck,

Een bly gemoet,
 En maetigh goet,
 Is wonder soet.

De kickvors heeft noch wol noch
 haer

En es:er maeckse bly gebaer.

Met weynigh rijk
 Is God gelijck.

Dit siet men alle daegh geschien,
 Een kleyne pot kan spocdigh sien.

Hebt ghy niet veel, weest niet be-
 droeft;

Denckt maer hoe luttel dat men
 hoeft.

Waer toe so rijk gelijck een vorst?

Een hant vol waters leest dē dorst,

Een weynigh spijs, en luttel broot.

Dat is genoegsaem voor den noot.

Drinckt

Drinckt uytte fonteyn,
 Isse kleyn,
 S'is reyn.

Vrient hebje broot
 Een duymije groot?
 'Tis voor den noot.

Smaeckt u een duyf gelijck patrijs
 En gratten-bry gelijck als rijs,
 Wat hoefje dier-gekochte spijs?

Weynigh met eer,
 Wat hoefje meer?

*l' Ignorance corre, la Prudenza lentamente
 segue il passo.*

De dwaesheyt loopt; de wijsheyt gaet:
 En dat is by den besten raet.

Siet hoe vrou Dwaesheyt rent, siet hoe se komt getredé,
Hoe los is haer gelaet! hoe ras sijn hare schreden!

Sy loopt, sy ketst, sy swiert, soo datse niet en let

Waer sy haer gangen stiert, of hare voeten set.

Siet in het tegendeel, en weegt met rijpe sinnen,

Hoe traegh de Wijsheyt gaet, eer datse wil beginnen:

Let hoe se met bescheyt haer gansche wegen meet,

Hoe seker datse stapt, hoe sedigh datse treet.

De Dwaesheyt is gewoon in haesten uyt te springen;

De Wijsheyt is bedacht, en let op alle dingen;

De Dwaesheyt tijt te werck, en snelt haer tot de reys;

De Wijsheyt vordert niet als naer een diep gepeys:

Dit wijst ons dese prent, en 'tstaet ons aen te mercken,

Het zy wy met het lijf of met de sinnen wercken;

Want die sijn dingen doet in haest en metter vlucht,

Ten kan niet anders sijn als dat hy naemaels sucht.

Beslapen raet heeft gront: het duyster en de nachten

Zijn moeders van gepeys, en voedsters van gedachten;

Dus schoon ghy wonder seer tot yet genegen zijt,

Ghy des al-niet-te-min beveeltet aen den tijt.

*De Dwaesheys heeft arents vlen-
gelen, maer uyls oogen.*

*Het duyster en de nachten
Zijn moeders van gedachten.*

*Op haestighe vragen dient traegh
gheantwoort.*

*Met goet gemack raectmen oock
voort.*

*Iachtige menschen dienen op esels
te rijden.*

*Men sal't soo haest gaen, als loo-
pen.*

Die kruypt en valt niet.

Rijdt

Kijdt voort/maer liet om.

*Het beeldt soude moghen zijn een voer-man op
sijn wagen omsiende, ende een pack achter in den
wege gevallen liggende.*

HAdt ick gansch onbesorghet geduerigh aen gereden,
Soo hadt ick groot verlies op dese reys geleden;
Want als ick in den ren by wijlen omme-sagh,
Vernam ick seker pack dat af-gevallen lagh.
Wel ghy, die zijt gewoon soo veerdigh aen te drijven,
Spoet niet als met bescheyt, het sal u mogen stijven;
Hoe licht kan in der haest een quade slagh geschien,
Dus schoon mē spoedig reyft, noch dient mē om te sien.

*Haest en is geen spoet.
Snelle raet, selden baet.
Van snellen raet, noyt goeds daet.
Yl met wyl.*

*Vecht koel en een half ure langer.
Een goe wegh om, en is geen krom.
Sacht te gaen, en verre sien,
Dat is een daet van wijse lien.*

Bbb v

L' arai-

L' araignée mange la mouche & le lizard
l' araignée &c.

De spin die eet de vlieghe / de hagedis
de spin /
Dit heeft het groene wout / en al de
werelt in.

DE spin kan niet alleen de kleyne muggen vangen,
Men siet oock byën selfs in hare netten hangen;
Maer in haer meeste jacht, siet daer, een hagedis
Die valt haer op het lijf, terwijl sy besich is;
En weder op een nieu, de spin is naeu gegeten,
Het beest, dat haer verslont, wort in het lijf gebeten ;

Daer

Daer komt een oyevaer, die met een langen beck
Het kleyne dier verrast, en grijptet met den neck;
Doch eer de vogel rijft, om in de lucht te stijgen,
Soo koomter wel een slangh, en doet hem weder sijgen,
En vat hem by het been, en velst hem in het gras,
En maectt hem tot een roof, die eerst de rover was.
Maer in het eygen wout daer wort een draeck gevonden,
En siet! daer wort de slangh al wederom verslonden,
En noch is't niet genoeg, want oock dit groufaem beest
Dat kent eē hooger macht, die van hem wort gevreesst.
Siet daer een omme-loop van alle werelts dingen,
Hoe groot dat yemant is, hy laet hem weder dwingen;
Wel denckt dan, wie ghy zijt, wat ghy u minder doet,
Dat ghy het wederom van grooter lijden moet.

*De heere gebiet sijnen knecht, de knecht de katte,
de katte baren steert.*

Eccles. 5. 7.

*Siet ghy den armen onrecht doen, en recht ende
gerechtigheyt in den lande wechrucken, so verwondert u des niet,
want daer is noch een hooger boeder over die beyde.*

Als

Als oude honden bassen ist tijt uyt te sien.

De huys-man die uyt de venster siet, spreeckt.

Schoõ leeutje staet en keft, ooc somtijts gansche nachte,
 Tis efter sonder gront daer op te willen achten,
 Het dingh is jonck en mal, het bast om 'kweet niet wat,
 Al hoortet maer een muys, al sietet maer een kat;
 Maer 'tis een ander saeck met onsen ouden wachter,
 Want als die gaende wort, dan schuylder onraet achter:
 Het is een loofse gast, en daerom bast hy niet,
 Voor dat hy yemant vreemts, of yet bysonders siet.
 Ick houd' het beest in eer, vermits sijn oude dagen,
 En mits het sich verstaet op alle slimme lagen;
 Dies als ick in der nacht verneme sijn geluyt,
 Soo loop ick uyt het bedt, en kijck te venster uyt;
 Daer word' ick dan gewaer een deel onguere streken,
 Misschien een stouten boef die pooght in huys te breken,
 Of wel een hoender-dief, die hout hem wonder stil,
 Of een die in den hof de freuyten stelen wil.
 Daer hapert altijt wat als oude honden bassen,
 En 'tis de rechte stont om op het stuck te passen;
 De tijdt heeft wonder in, want oock een lompigh beest
 Wort door de jaren kloeck, en krijgt een snegen geest:
 Maer siet! hier was een dief, dan hy is nu geweken,
 Ick denck hy vreesst de hont, of heeft my hoorẽ spreekẽ;
 Wel dat hy henen gae, sijn aenflagh is belet,
 En ick gae wederom my duycken in het bedt.
 Een woort noch evenweldat hadt ick u te seggen,
 Wilt dat te mijner eer in uwen boesem leggen:
 Gebruyckt de rappe jeught, wanneer ghy wilt de daet;
 Maer soeckje goet beleyt, soo let op ouden raet.

Veel-

*Veeltijts meynen jonge dwafsen,
Dat de oude lieden rasen ;
Maer die hebben meer vergeten
Als de jonge dwafsen weten.*

*Den slag der grijsen,
Machmen voor ijfen.*

*De jonge lieden past de lans,
Maer wel te raden oude mans.*

*Met jonge te krijgen.
Met oude te raden.*

*Oude honden en hooren nae geen,
Wis wis.*

*Een oude kat speelt met geen bal-
leken.*

*Een oude vos is qualick te bedrie-
gen.*

Een oude rat wil niet inde val.

Es is nit rath daß man narren iber eyer setze.

**Hier dient een wijs man op te letten/
Men mach geen nar op epers setten.**

Siet daer ! is't nu niet wel gemaect ?
De nar is op den nest geraect,
De nar, eylaes ! ô lieve vriend,
De nar is daer hy niet en dient ;
Men gaf hem eyers uyt te broen,
En dat is door hem niet te doen :
Hier diende toe een geestigh man
Die teere dingen vieren kan,
Die acht op alle faken slaet,
En in sijn doen wel seker gaet ;
Maer dese quant is al te los,
Hy vielder op gelijk een os,
En fatter op gelijk een koe,
Dies siet hy nu 'ken weet niet hoe,

Hy

Hy is begaet, bestruyft, bedot,
 Ey liet! dus vaertmen met een sot,
 Dus vaertmen als men gecken sent,
 Daer niet als wijsheyt dient ontrent.

Wel, soo daer yet door goet beleyt
 Dient afgedaen, of aengeseyt,
 Ten moet noch geck noch rouwen gast,
 Ten moet geen plompaert zijn belast,
 Want schoon men hen al wel berecht
 Noch gaen de saken wonder slecht;
 En waer het stuck sich wat verdraeyt,
 Daer iffet al-te-mael bekaeyt.

Ghy daerom, vrienden, tot besluyt,
 Sendt niet als wijsse lieden uyt,
 Sendt niet als mannen van beleyt,
 „ Een wijs gefandt, en niet geseyt.

*Die over 't molcken gaet
 Moet weten wat de klokke slaet.*

*Daer gheschiet veel ramp, maer
 dwaesen krijgen 't meest.*

Weet of rust.

*Steeckt geen vingher in eens dwa-
 sens mont.*

*'Tis beter te gaen tot smits, als tot
 smect, ens.*

*Heult yemant met een geck
 Soo blijft hy in den dreck.*

Syr. 22. 12. 13.

*Spreeckt niet veel met eenen sot-
 ten ende en gaet niet veel om met
 eenen onverstandigen.*

*Hout u van hen, op dat ghy niet
 in noot ghebracht, ende van synen
 dreck besmet en wordet.*

Prov. 26. 6.

*Wie syn sake door een dwaesach-
 tige bode uyt-recht, die is ghe-
 lyck een die lam is aen de voe-
 ten, ende neemt schade.*

Wer

Wer mit katzzen jagt der fahet gern mauß.

Wie jaeght met katten/
En vangt maer ratten.

De ratte-vanger spreeckt.

Ick hadde jagens lust, en gingh met groot verlangen
Om eenigh vluchtigh hert, of ander wilt te vangen,
Ick was genoegh versien (gelijck het schein) van als,
Den spring-stock in de vuyft, den hooren aen den hals.
Maer hoort wat my ontbrack; in plaets van hafewinden,
Van bracken die het wilt in dichte bossen vinden,

Soo

Soo leyd' ick anders niet als katten nae de jacht,
 En daerom heb ick niet als ratten t'huys gebracht.
 Maer'tfy van mijn bedrijf! ach, waerom leef ick langer?
 Ken ben geen jager meer; ick ben een ratte-vanger.
 Wel mackers, hoort een woort, hier dienstig by gestelt,
 Houdt katten voor het huys, en honden voor het velt.
 En soeckje met bescheyt u dingen uyt te rechten,
 Soo doet u faken noyt door onbedreve knechten;
 Want die met katten jaegt, en brengt niet anders t'huys
 Als ick en weet niet wat, een rat of valen muys.

*Ick sal weten uwen staet,
 Segt met wien ghy omme gaet.*

Koper gelt, koper ziel-misse.

Met quaet tuyg ist quaet werckē.

*Wie sich onder den draf menght,
 wert van de swynen gegeten.*

Dit spreek-woort soude oock tot meer andere gheleghentheyt ghebruyckt kunnen werden, want (gelijc t'anderen tijden meer is geseyt) de spreek-woorden beteekenen dat de leser wilt; als by exempel van yemant die veeltijts dertele boecken leest, met licht gheselschap omgaet, ende geyle dienst-boden in sijne huys-houdinghe ghebruyckt; van de soodanighe (segh ick) soude niet onbequamelijcken misschien gheseyt mogen werden; Die met katten jaeght, vanght geerne muysen.

Het selve spreek-woort kan oock op dese wijze in't geestelijcke gheduyt werden, dat al wie niet als met vleesselijcke insichten tot sijn beroep gaet, dat hy geen heyl, maer ghewisselick van den vleesche het verderf sal maeyen, &c.

Culex fodit oculum leonis.

**Wat is van groot/ of trots/ of hoogh?
Een mugh steeckt wel een leeu in't oog.**

Komt hier eens, vrienden altemael,
Komt hier, en hoort een vreemt verhael,
Komt hoort een wonderbare daet
Daer op voor u te letten staet.

Al is de leeuw een moedigh dier,
Al brant sijn oog gelijk een vyer,
Al is sijn wesen wonder fel,
Al is sijn sprongh geweldigh snel,
Al is hy, jae, een machtigh beest
Daer voor de gansche werelt vreesst,
Noch is een mugge wel soo stout,
Hoewel de minste van het wout,
Noch is een mugge wel soo koen
Dat sy het beest komt hinder doen,
En dat niet met een slimme greep,
Of met een onverwachte neep;
Neen, neen, sy eyft haer vyant uyt,
En maect daer toe een hel geluyt;
En eer sy haer tot vechten set
Soo steeckt het beesje sijn trompet;
Het doet gelijk een dapper helt,
Het geeft hem open in het velt,
Het steeckt den leeuw niet in de steert,
Dat is niet eens de pijn weert;
Het steeckt hem daer hy klaerste siet,
Daer is't dat het hem d'oorlogh biet,

Het komt hem onder sijn gezicht,
 En vlieght hem in dat vyerigh licht;
 En schoon hy dan geweldigh tiert,
 En al de leden omme-swiert,
 En schoon hy dan gansch bijster raest,
 En dampen uyt sijn keele blaest,
 En schoon hy springt dan wonder hoog,
 Het steeckt hem in dat vinnigh oog,
 Soo dat hy in het gansche dal
 Niet weet waer hy hem keeren sal.

Ick wou dat alle trotsche lien
 Hier op met oordeel wouden sien,
 En leeren uyt der leeuwen pijn
 Niet al te fier en moedigh zijn,
 Want siet! niet een soo grooten beest
 Dat oock sijn minder niet en vreest.

Vn petit homme abat bien grand chesne.

K En weet niet een soo schoonen boom,
 Al staet hy aen een versen stroom,
 Al wast hy uyttermaten hoog,
 Al rijft hy boven 'smenschen oog,
 Al heeft hy noch soo dicken bast,
 Al voedt hy noch soo harden quast,
 Dien niet een kleyn, een eenigh man
 In haest ter neder leggen kan,
 Dien niet een mes of kleyne bijl
 Kan vellen in een korte wijl.

Vraegt ghy wat dit verhael beduyt?
 En wat ick stelle voor besluyt?

Een wespe quelt een moedigh peert
Al iffet duyfent kroonen weert ;
Een muys ontfet een oliphant
Al heeft hy noch soo grooten tant ;
Een mugge steeckt een leeuw in't oog
Al leyt het hert hem wonder hoog.

Ghy, daerom vrienden in't gemeyn,
En acht geen vyant oyt te kleyn,
Daer is noyt soo geringen man
Die niet sijn meerder schaden kan.

*Al is u vyant maer een mier,
Soo hout hem voor een groufaem
dier.*

*Hy en heeft geen wijfen geest,
Die voor gacken niet en vreesst.*

*Al schijnt den hont niet groot te
zijn,
Noch vangt hy wel een machtigh
swijn.*

*'Tis beter een hont te vrient, als te
vyant hebben.*

Een kat siet wel op een koninck.

*Men treet oock een vorsch wel soo
lange tot hy eens quaecht.*

*Ghesellen wilt u wel beraden,
Hy is wel kleyn die niet kan scha-
den.*

Wat hoornen heeft wil steken.

*En versmaet de swackē niet, want
een mugge kan selfs aen den
leeuw het ghesichte quetsen.*

D It laetste spreek-woort is ontleent nyt de Arabische schryvers,
want (gelijc de selve betuygen) quellen de muggen in Mesopota-
mien de leeuwen wonderlicken seer, als Strabo in sijn seftiende ende
Marcellinus in sijn achtiende boeck verhalen.

Boni pastoris est tondere pecus, non
deglubere.

Herder/alsje schapen scheert/
Siet dat ghyse niet en deert.

De koninck spreeckt.

Wel, vriend, hoe gaeje dus te werck?
Ghy zijt te raeu, naer ick het merck,
Het schijnt niet datje scheeren wilt,
Maer datje welter keure vilt:
Ey staect u voor-stel, raeuwe gast,
Want dat en is u noyt belast,

Neen

Neen, neen, een herder van het vee
 Die houdt het vil-mes in de sctie,
 En iste vreden met de wol,
 Al is sijn mande niet te vol ;
 En of hy schoon de kudde sctieert,
 Noch maect hy dat het niet en deert.

Een hovenier of groensel-man,
 Indien hy recht het ambacht kan,
 Snijt wel de bladers van het kruyt,
 Maer treckt voor al geen wortel uyt.
 Dus soo ghy past op mijn gebiet,
 Soo sctieert het schaep, maer viltet niet.

*Wie de keers te diepe snuyt,
 Blust wellicht haer luyster uyt.*

*Men moet de schapen sctieeren
 na sy wolle hebben.*

*Snijt soo het kruyt dat het mach
 blijven groeyen.*

*Snuyt ghy te hart so moet de neu-
 se bloeyen.*

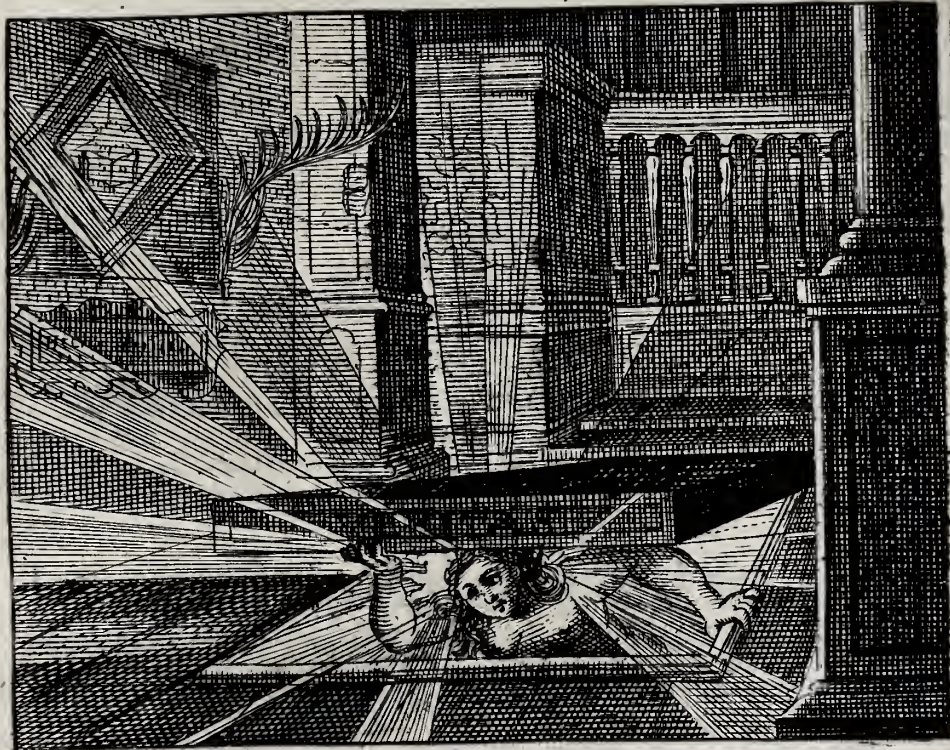
Wage vliegen bijten scherp.

TErwijl een herder op het velt
 Sijn jonge geyten overtekt,
 En soeckt met yver over al,
 Tot dat hy vint het vol getal ;
 Soo was't dat hy een mensche vont
 Gansch flaeu, en totter doot gewont,
 Gelijk hy aender heyden lagh :
 En als hy duyfent vliegen sagh,
 Die faten in dat verse bloet,
 En werden even daer gevoet,

Soo kreegh hy deernis metten man,
En joeger al 'tgedrochte van;
Hem dunckt dat hy hem gunste toont,
En dat sijn lijden wert verschoont :
Maer de gequetste, die het siet,
En acht dit vry sijn voordeel niet,
Maer riever hevigh tegen aen :
Ick bidde laet u jagen staen,
Ick bidd', hout stille, lieve vrient,
Ghy doet dat my doch niet en dient.
De vliegen die ghy ruymen doet
Zijn nu versadicht van het bloet,
En al wat in haer plaetse koomt
Daer ben ick bijster voor beschroomt,
Want dat is uytter-maten graegh,
En dient my tot een nieuwe plaegh ;
Dus wat ick immer bidden mach
Laet my slechts wesen soo ick plagh,
Want als het immers wesen moet,
„ Een vette vliegh is eerst gevoet.

Veri-

Verità non può star sepolta.

**Al lept de waerheyt in het graf/
Al wat haer druckt dat moeder af.**

AL poogter menig mēsch de waerheyt t'onderdrucké,
Ten sal hem evenwel, ten sal hem niet ghelucken.
Hier baet geen slim beleyt, geen list of loofse vont,
Geen boofse klapperny, geen afgerichte mont.
De waerheyt aengeranft met drift van quade tongen
Wert somtijts met geweld als in het graf gedrongen,
Als in het stoff gedrukt, soo dat, gelijk het schijnt,
Haer luyfter, blijde verw, en alle glans verdwijnt;
Maer schoon de reyne maeght is in den kuyl gesteken,
Sy weeter evenwel, sy weeter uyt te breken,
Sy opent jae het graf, sy licht de gansche serck,
Al isse noch soo swaer, al isse noch soo sterck.

De waerheyt, schoon verkracht, en laet haer niet bedervē.
 De waerheyt, schoon gewont, en kā doch nimmer stervē.
 De waerheyt recht haer op, al isset yemant spijt,
 De waerheyt is van outs een dochter van den tijt:
 De waerheyt, wat men doet, en is niet in te dwingen,
 Al sou de felste rots in duysent stucken springen:
 De waerheyt bortelt uyt, ghelijck een sonne-schijn,
 De waerheyt, hoe het gae, wil niet begraven zijn.

*Es vird nichts so rein gesponnen
 Es komt zu letzt an die sunnen.*

**Niet en wort soo sijn ghelponnen/
 Of ten komt noch aender sonnen.**

AL heeft een spinne-kop haer webbe sijn gesponnen,
 Noch komtet evenwel, noch komtet aender sonnen;
 En schoon men haer bedrogh ten eersten niet en sagh,
 Soo komtet evenwel ten lesten aen den dagh.
 Hoe menigh slim bedrogh wort hier en daer geweven!
 Hoe menigh loos beleyt wort hier en daer gedreven!
 En schoon het yemant heelt oock somtijts menigh jaer,
 Het wort des niet-te-min ten lesten openbaer;
 Het Oog, het wacker Oog, daer uyt de lichten vloeyen,
 De son haer voetsel heeft, de korte dagen groeyen:
 Het Oog, het wacker Oog, dat alle dingen siet,
 En even in der nacht sijn helle stralen schiet,
 Dat opent alle dingh, hoe seer het is verholen,
 Hoe dier het eenigh mensch van yemant is bevolen,
 Hoe seer het yemant dect, of in het duyster sluyt,
 De waerheyt, lieve vrient, die kijckt ten lesten uyt.

De waerheyt die in't duyster lag, Het gzet noch heden als het plach
Die komt met klaerheyt aen den Den lesten is den wijsten dagh.
dagh.

Al is de leugen schoon bekleedt,
Sy doet noch haren meester leet.

Al is de leugen wonder snel,
De waerheyt achterhaalt se wel.

De leugen staet maer op een been,
Gaet breeckt haer dat, so heeft se
geen.

Het komt ten lesten aen den dagh
Wat in de sneeu verholen lagh.

Wacht u wel neerstig vande daet,
So isser tegen leugens raet.

Men siet ten lesten aen den stont
wie de mispels gegeten heeft.

Dit luyt wat plomp, als veel
hoog-duytsche spreuckē;
maer 'theeft sijn bescheyt.

Men vanght die lieght met rasser
spoet.

Als men een tragen krepel doet.

Marc. 4. 22.

Daer en is niet verborghen dat
niet openbaer en worde.

Wat quam van liegen
Dat sal vervliegen,
Maer hoeter gaet
De waerheyt staet.

A little pot Is soen hot.

**Een klepne pot ooc dooz een weynig byer/
Die maect terstont een dijster groot getier.**

VRient, zijt ghy gast, of zijt ghy weert,
Komt hier een weynigh aen den heert,
Komt let eens watter omme-gaet,
En watter aen den vyere staet;
Want soo ghy vat den rechten grondt,
Hier is yet dat ghy leeren kondt.

Ey siet! hier is een pot geset,
Daer heb ick vlijtigh op gelet.

Al is die nae de vlam gewent,
 Al isser vyers genoegh ontrent,
 Al leggen daer veel kolen aen,
 Noch blijft hy echter stille staen :
 En schoon men hem veel hitte biet
 Hy schuymt, hy raest, hy bobbelt niet;
 Maer siet den pot aen genen kant,
 Die siedt genoeghsaem sonder brant,
 En schoon hy raect naeu aen het vyer,
 Hy maect terstont een groot getier,
 Hy maect, 'ken weet niet wat geluyt,
 Het schijnt sijn gront-sop wilder uyt.

Vraegt yemant hier de reden van ?
 My dunckt dat ickse geven kan:
 De pot die in de vlamme staet,
 En doch niet op of neder gaet,
 Dat is een groot en machtigh vat,
 En daer in schuylt een killigh nat,
 Die wort niet haestigh omgeroert,
 Of door het vyer om hoogh gevoert ;
 Maer dese pot van kleyn beflagh,
 En daer maer weynigh in en mach,
 Die is van stonden-aen geraeckt
 Met dat hem maer het vyer genaeckt.

Nu vrient, staet noch een weynigh stil,
 En let eens wat dit seggen wil:
 Al wort een edel hert geterght,
 En dickwils dit en dat geverght
 Noch wortet niet te licht beroert,
 Of van de gramschap omgevoert,
 Maer neemtet op met koelen moet
 Al wat hem dees of gene doet.

Maer yder mensch van kleyn verstant
 Die bobbelt als in heeten brant
 Soo haest men hem maer eens genaect ;
 „ Geringe breynen haest geraect.

DE gront-regels van veel menschen die groot-moedig willen schijnen te zijn, gaen regel-recht aen, niet allè tegens de rechte groot-moedigheyt, maer oock regel-recht tegens alle de eyghenschappen van een recht Christen. Veel meynen groote eere te zijn niet te verdragen, maer alles aen een yder feytelick wyt te witten; en in tegendeel so wüst de gesonde leere klaerlick wyt, datter geen meerder groot-moedigheyt en is, als ongelijck met ghedult te konnen lijden, en sich in sijn tochten te overwinnen. Een Christen en kan geen vaster teycken hebben, van dat hy een kint Gods is, als dat hy met sachtmoedigheyt, en sonder weder-wraecke, kan oversetten het onghelijck dat men hem aen-doet; Leert van my dat ic ootmoedig en sachtmoedigh ben van herten, (seyt de Heere Christus) en ghy sult ruste vinden aen uwe zielen. Alle kleyn en vuyl ghespuys is wraeckgierigh; muysen bijten, byën steecken, slangen, oock onverhoets gheraect, schieten haer fenijn, kinderen zijn korsel, oude en siecke lieden ghémelijck, maer een wel-gestelt lichaem gestijft met een recht-matige ziele, kan lijden en mijden.

Dit soude oock op een anderen sin gheduyt konnen werden, als te wten: dat yemant, van een kleynen ofte middel-matigen staet, met weynigh sich kan erneren, met kleyne kosten sijn huys-gezin onderhouden; want anders

Groot is het hof,
 Veel moeder of.

En in tegendeel soo is tot een kleynen oven weynig vyers
 van noode.

Stultorum est cum stercore pugnare.

Men hout hem booz een rechten geck/
Die wil gaen vechten met een dreck.

HEt is voorwaer een rechte geck
Die't lust te vechten met een dreck ;
Want of hy schoon al met geweld
Sijn vyant plat ter aerden velt,
Wat wint hy met sijn kloecke daet
Als dat hy sich wel vuyl begaet ?
En dat een yder met hem spot
Vermits hy leelick is bedot.

Ghy, die van spotters wort geterght,
Of door een guyt tot spijt geverght,

Ick bidd', en acht op geen gekijf,
 Van dees, of die, van man, of wijf;
 Mijdt liever, reyne zielen, mijdt,
 Lijdt met gedult, ô vrienden lijdt,
 Want schoon ghy klappers tegen spreeckt,
 En oock haer losse reden breeckt,
 Noch efter wint ghy niet met al,
 Als enckel leet en ongeval,
 Noch efter wort ghy niet te kuys,
 Maer komt noch des te vuylder t'huys;
 Het is dan quaet hoe datjet maeckt,
 Geen dreck en dient te zijn geraeckt;
 „ Noyt vocher yemant met een front
 „ Die sich daer door verbetert vont.

Met sijns ghelijcke te strijden is vol twijfelachtigheyt, met sijn meerder is dulligheyt, met, sijn minder, sonder hope van eere En daerom isset beter sijn ghedult te oeffenen, en sijn ruste te houden.

Een goet man en moet noyt tegens quade menschen strijden met haer eygen wapenen, dat is: schelden met schelden bejegenen; want anders en isset tusschen den genen

die terght, en den genen die getergt wort geen verschil, als dat dese eerst, en d'ander lest, een quaetdoender wort.

Syr. 8. 4. 5.

Twistet niet met eenen onnutten klappaert, dat ghy geen hout en draegt tot sijnen vyere.

Schimpet niet met eenen groven mensche, dat hy u gheslachte niet en schende.

Non

Non tace invidia, quando gloria crida.

**Nijt kragt van spijt/
Waer Eere rijt.**

Siet wat een selfaem dingh ! hoe gaen des werelts faken !
Het licht, het schoonste licht, dat kan eē doncker makē;
Want als de gulde son haer toont op eene zy,
Daer valt van stonden aen een swarte schaduw' by.
Al waer oyt eere komt met haer vergulde stralen,
Al waer het bly geluck komt uytten Hemel dalen,
Daer is van stonden aen, daer is de swarte nijt,
Die met een open keel wel luyd' en leelick krijt,
Die laet schier nimmer af van tegens eer te rasen,
En komt haer vuyle gif op haer geduerigh blasen;
Maer 'tis een nutter dingh, wanneer het God behaeght,
Van dees en die benijt als over al beklaeght.

*Tis den eenen hont leet dat d'ander in de
keucken gaet.*

*Wie wel ghedijt,
Die wort benijt.*

*Naer eer en staet,
Volght nijt en haet.*

Click

Elck weet waer hem de schoen wzingt.

Ghy prijst, ô vrient, den nieuwen schoen,
 Die ghy fiet aen mijn voeten doen :
 Ghy fiet het leer is wonder net,
 En aerdigh nae den voet geset :
 Ghy fiet een wonder schoonen naet
 Die geestigh om de sole gaet :
 Ghy fiet, in plaetse van een bant,
 Een roos geciert met diamant :
 Ghy fiet in als een meester-stuck,
 En stelt dit onder mijn geluck.

Maer ghy, die dit van buyten fiet,
 En voelt het innigh prangen niet,

Van

Van buyten schijnt het moy te zijn,
 Maer binnen is een stille pijn,
 Een pijn die my geduerigh wringht,
 En mijn geheele vreught bedwinght.

Men oordeelt dickmaels eenigh mensch
 Als of hy hadt sijn 'sherten wensch,
 En daerom wort ons eygen staet
 By ons mispresen of gehaet :

Maer soo men waerheyt spreken mach,
 Dit is voorwaer een quade slagh ;
 Want hy, dien ghy geluckigh hiet,
 Heeft dickmael eenigh stil verdriet,
 Heeft dickmael, ick en weet niet wat,
 Dat ghy van buyten niet en vat :

Maer soo ghy eens ter degen saeght
 Hoe dat sijn herte leyt en jaeght,
 Hoe dat hy binnen is gestelt,
 En wat hem in den boesem quelt,
 Ghy sout misschien u swaersten druck
 Verheffen boven sijn gheluck.

Ghelooftet vry, al draegh ick schoon
 Een prachtigh kleet, een goude kroon,
 En boven dien een Coninghs-staf,
 Al dat en weert geen hooft-sweer af ;
 Ick ben, eylaes ! ick ben ghequelt,
 En dickmael wonder vreemt ghestelt:
 Ick voele jae een swaer verdriet
 Schoon dattet yder niet en siet,
 Ick voele dat my binnen wringht ;
 „ Ten is geen gout al watter blinckt.

Geen gheluck
 Sonder druck.

Wat blinckt
 Dat wringt.
 D d d

Een

*Een nieuwe schoen
Kan pijn doen.*

*Oock daerment niet en fiet,
Is dickmael groot verdriet.*

**'Tis gheneugelyck te sien regen als
men in't drooge staet.**

HEt is een aengename saeck,
En dient veel menschen tot vermaeck,
Te sien hoe wint en hagel slaet
Wanneer men in het drooge staet,
Te sien hoe dat een dicke wolck
Komt neder-storten op het volck,
En hoe het driftigh hemels-nat
Maeckt al de paden glibber-glat,
Te sien hoe sich een yder mijt,
En efter noch ter aerden glijt.

'Tis lustigh van een stille ree
Te sien een ongetoomde zee,
Te sien haer wonder groot gebaer,
Te sien eens anders groot ghevaer,
Te sien hoe dat een machtigh schip
Rijst boven aen een hooge klip,
En weder in een korten stont
Wort afgedreven na den gront,
En weder met een snelle vlucht
Komt opgestegen in de lucht.

Voorwaer het is dan licht gheseyt
De lieden hebben geen beleyt,
De schipper, of de man te roer,
Dat is, voorwaer een rechte loer:

Wis, soo ick stier-man wesen mocht,
Ick stierd' het schip in genen bocht,
Ick stierd' het schip in genen kolck,
Soo hield' ick 't schip, en al het volck.

Siet dus soo gaetet over al
Wanneermen komt in ongeval;
Want die ghesonde leden heeft,
En van de kortse niet en beeft,
Weet veeltijts wonder goeden raet,
En duyfent kruyden voor het quaet:
Maer komt hy sellefs in't verdriet,
Soo staet hy daer wel slecht en siet,
En kucht dan meer als yemant plach
Die oyt van korts te bedde lach;
„ Want als de noot gaet aen de man,
„ Dan sietmen wat de meester kan.

*Hoe licht geeft yemant goede raet | De beste stuer-lieden zijn aen
Wanneer hy is in goeden staet. | landt.*

Door wint en stroom ist goet stieren.

*Een schipper op de strande, ofte aen de zee-kant
staende, sprekende met syns ghelycke, wissende op
een schip, voor den wint af-komende.*

EY kom, en segh ons, lieve maet
Die hier ontrent den oever staet,

D d d ij

Hoe

Hoe gaetet dus met onse Ian?
 Hy schijnt nu vry een dapper man,
 En 'twas maer dees voorlede weeck
 Dat hy ellendigh stont en keeck;
 Hy quam met onweer voor de Maes,
 Daer sat hy doen ghelijck een dwaes,
 De Neer die dreef hem aen den gront,
 Dies stont de broeck hem dapper ront,
 Hy badt, hy schreyd', hy riep, hy kreet,
 Als een die van geen stieren weet:
 En siet! hy quam doe noch te recht
 Door bystant van sijn buer-mans knecht;
 Maer nu sit hy en koeckeloert
 Als een die bruylofs gasten voert:
 Hy schijnt nu meester van den stroom,
 En leyt het schip als metten toom,
 Hy maect voor al een bly gheluyt,
 En al de wimpels waeyen uyt;
 Ick bidde daerom goede man,
 Ey segh ons hier de reden van?

Antwoorde.

Als wint en ty van achter koomt
 Dan is de schipper onbeschroomt,
 Dan leyt hy spelen sijn ghepeys,
 Hy singt, hy quinckt, hy drinckt een reys,
 Hy is te wonder wel ghesint,
 O'tis goet stieren voor den wint;
 „ Maer als de noot gaet aen den man
 „ Dan sietmen wie het ambacht kan.

*El corcobado no vee su corcoba, y vee la
de su compannon.*

**Een ander heeft altijt de schult/
Geen mensch en liet sijn eygen bult.**

GHy fiet in dese prent gheschildert naer het leven,
Hoe datter menigh mensch een ander weet te geven,
Hoe dat schier yder mensch eens anders feylen fiet,
En weet (ghelijck het blijktt) sijn eygen feylen niet:
Ghy fiet een bultigh mensch een bultenaer begecken,
Ghy fiet hem sijnen mont in vreemde bochten trecken,
En fiet de spotter selfs en is niet als een dwergh,
Hy torst op sijnen rugh een bult ghelijck een bergh.

D d d iij

Ey

Ey wat is van den mensch ! wy kunnen onderfoecken
 Eens anders huys-bedrijf, eens anders reken-boecken,
 Eens anders gansch beleyt tot aen de minste streeck,
 En in onseygen huys en sien wy niet een steeck :
 Wy weten alle man sijn lesse voor te spellen,
 Wy weten alle man sijn feylen optetellen ;
 Maer niemant keert het oogh ontrent sijn eygen schult,
 En siet ! op onsen rugh daer hangt de meeste bult.
 Ey vrienden, niet alsoo, laet vreemde lieden blijven,
 En wilt geen schamper jock op yemant anders drijven,
 „ Maer daelt in u gemoet. Want 't is een rechte geck
 „ Die veel een ander straft, en nimmer sijn gebreck.

Matth. 7. 3.

*Wat siet ghy den splinter in uws
 broeders ooghe ? ende en wert den
 balck in u oogh niet ghewaer ?*

*Die wel sijn eygen hert doorsiet,
 En spot met sijnen buerman niet.*

*Woegh yemant recht sijn eyghen
 schult,*

*Hy sagh noyt aen sijn mackers
 bult.*

Chacun a un fol en sa manche.

DAer is geen mensch soo wel geleert,
 Noch om sijn kunst soo hoogh ge-eert,
 Daer is niet een soo wijzen man,
 Hoe veel hy weet, of wat hy kan,
 Die niet een geckjen by hem voedt,
 Of binnen in sijn mouwen broedt ;
 En siet ! dat wilder dickwils uyt
 Oock daer het dickmael niet en sluyt.

Maer

Maer waerom hier toe meer geseyt ?
Of met veel woorden uytgebreyt ?
'Tis met den mensch alsoo gestelt,
Hoe rijk, hoe wijs, hoe grooten helt,
Wie datter is of komen sal,
Een yder heeft sijn eygen mal,
Een yder heeft een stil gebreck,
Een yder heeft sijn eygen geck ;
En noch is't al de wijste man
Die best sijn geckjen helen kan.

*Noyt man en had soo wijzen sin,
Of daer en stack een geckjen in.*

Krepel wil altyt booz danssen.

LEstmael quam ick in een velt
Daer een yder was gestelt
Tot een uytgelate vreught,
Nae de wijse van de jeught ;
Ionge lieden van het landt
Songen, sprongen, handt aen handt :
Yder maecte groot geschal,
Yder wasser even mal ;
Doch van allen wasser een
Met een krom, een krepel been,
Met een plompen stompen voet,
Die hadt veeren opten hoet,
Die was voren aen den dans,
Die was by den rosen-krans,
Die was om en aen de mey,
Die was leyder van den rey ;

Watmen peep, of watmen songh,
 Krepel hadt den eersten sprongh:
 Al is Fop een rap gesel,
 Al doet Heyn sijn dingen wel,
 Al leyt Iorden moye Trijn,
 Krepel wil de voorste zijn.

Maer al was dit in het velt,
 'Tis oock elders soo gestelt;
 Want oock by de steedtsche lien
 Wort dit menighmael gesien,
 Veel-tijts, watter wort gedaen,
 Krepel maect hem vooren aen;
 Krepel is een dapper man,
 Schoon hy niet, als hincken, kan.

Iffet niet een selfaem dingh
 Dat een losse jongelingh,
 Dat een onbedreven gast,
 Die het immers niet en past,
 Veel-tijts eerst sijn oordeel uyt,
 (Schoon het dickmael niet en sluyt)
 Eerst van alle dingh gewaeght,
 Al en is hy niet gevraeght!
 Eerst sal brengen aen den dagh,
 Wat hem op de tonge lagh!

Vraegter yemant hoe dit koomt?
 Wijse lieden zijn beschroomt
 Datter yet mocht sijn geseyt
 Dat niet recht en is beleyt,
 Daerom gaense traegh te werck,
 En al met een diep gemerck;
 Maer een geck vol losse waen
 Haest sich, en wil vooren gaen:

Daerom seytmen noch althans
„ Krepel wil eerst aen den dans.

God beware my van yemant die
maer een boecxken gelesen heeft.

Veel roemē melt een dommē geest.
Een ydel vat bomt aldermeest.

Hoe slimmer timmer-man, hoe
meerder spaenders.

Hoe slimmer wiel, hoe' meer het
kraeckt.

Het ydel vat bomt meest.

Hy is een geck
Die sijnen beck
Sooklappen laet,
Dat om sijn mal
En los gheral
Hem yder haet.

Een penningh in den spaer-pot
maeckt meer geraes dan als sy vol
is.

D d d v

Stulto

Stulto ne permittas digitum.

**Steect u vinger in geen dwaalens
mont.**

HOort noch, ô vrient, een goeden slagh,
Die u ten besten dienen mach :
Wanneer ghy weet in u gemoet
Dat yemant vreemde kueren broet,
Dat yemant losse grillen heeft,
En op geen vasten regel leeft,
Soo stelt u noyt in sijn gebiet ;
En leent hem oock u vinger niet,
Of anders sal het grilligh hooft,
Alsghy het alderminst geloofst,

V soo eens grijpen byder hant,
V soo eens nijpen metten tant,
Dat ghy uyt enckel onverdult
V sorte daet verfoeyen sult.

Wel aen dan, tot een kort besluyt,
Treck hier nu desen regeluyt:
Dat nimmermeer met eenigh sot
En dient gejockt, gescherst, gespot,
Dat oock geen wijsheyt dient gepleeght
Met een die niet en over-weeght,
Maer dattet is de beste voer,
Dat yder sich van narren hoet;
„ Want 'tis voorwaer geen wise geest
„ Die voor geen sotten is bevreesst.

*Met gecken en moet men niet
dwarsen.*

*So ghy een stock geeft aen eē geck.
Ghewis hy slaet u in den neck.*

*Te veel betrouwen
Doet veel berouwen.*

*Al eer dat ghy een vrient betrouwt,
Soo eet met hem een muddē sout.*

*Soo ghy een geck de vingers biet,
'Tis vreemt neemt hy de vuysten
niet.*

De gans blaest wel/maer en bijt niet.

Erst als ick dese gans geweldigh hoorde rasen,
 En ick en weet niet wat uyt hare kaken blasen.
 Doen was ick vry ontfet, en stont gelijk bevreesht,
 Ick meynde voor gewis het was een groufaem beest:
 Ick meynd' een grooten beyr, of leeuw te sullen vinden,
 Of wel een fellen draeck, die menschen kan verslinden,
 Ick kreegh in mijn gemoet, vermits het snar geluyt,
 Een selsaem nae-gepeys, een wonder vreemt besluyt:
 Maer nu ick omme-kijck, en wil mijn spieffe vellen
 Om ons met volle kracht ter weer te mogen stellen,
 So spreek ick tot my selfs; Wat ben ic voor een geck!
 Dit beest heeft anders niet als slechts een platten beck;
 Geen

Geen tanden in den muyl, geen klauwen aen de voeten,
Geen kromme nagels zelfs, om in het slick te wroeten,
'Tis al maer enckel wint, schoon datter vinnigh fiet ;
,, Gefelle, weest gerust, de blasers bijten niet.

Wyt gapen en bijt niet.
Veel blasen en smijt niet.

Sy en bijten niet al, die haer tanden laten sien.

Een kat die veel maentwt vanght weynigh muysen.

Dreygers en vechten niet.

Leelick sien bijt niet.

Het dreygen is der gedreygden geweer.

Bloode honden bassen veel.

Een gedreygt man leeft sevē jaer.

Schurfde schapen bleeten meest.

'Tis een wijse van het lant,
Lange tonge kort van hant.

De luypende katten halen 't vrees uytten pot.

Hoe meerder liefde, hoe minder spraek.

Veel vlaggen luttel boters.

Hoogh geheven, maer in't lest een broeck vol wints.

De volle koren-airen hangē laegst.

Parturient montes.

Het baren van bergen komt uyt op een muys.

MEn hout dat eens de Faem, al over lange jaren,
Quam roepen door het lant, de rotfen fullen baren,
De rotfen zijn bevrucht, haer tijt die is vervult,
En daerom is het lijf hun wonder hoogh gebult.

Stracx

Stracx quam daer op het volc met hoopen aen-gedronge,
 En met een nieuwgier oog te wachten op het jongen,
 De velden zijn bedeckt, de dijcken vol getast,
 De boomen over al gebogen van den last;
 De grootste van het lant die komen aen-gereden,
 En al die minder zijn die komen aen-getreden;
 Daer roeptmen over-hoop, al watmen roepen mach:
 Wat sal hier voor een spooe gaen komē aen den dagh?
 Wat falder voor een dier sich heden openbaren,
 Dat in de moeder lagh soo menigh hondert jaren!
 Hoe sal het wesen zijn van soo een groufaem beest,
 Waer voor dat al het lant en al de werelt vreeft!
 Hoe sal het monster sien! hoe bijster sal het krijten!
 Hoe sal de selle rots in groote stucken splijten!
 Voorwaer indien het jonck de moeder is gelijk,
 Soo wilt noch heden zijn gelijk een hoogen dijck.
 Dus blijft het nieuwgier volck, in over-groot verlangen,
 Ontrent den hoogen bergh met al de sinnen hangen,
 Veel sieter even-staegh yet wonders in den geest,
 D'een hoopt'ken weet niet wat, en d'ander is bevreesft;
 Ten lesten, soo het scheen, soo gingh den berrigh open,
 En fiet! daer komt een dierter zijden uyt-gekropen,
 Een dier, een wonder dier; maer raet hoe dat het hiet?
 Een muys, een kleyne muys, en anders isser niet.
 Stracx rijster groot gelagh uyt soo veel duy sent monden,
 Die in dit vreemt gesicht sich al bedrogen vonden;
 Doch verr' het meeste deel is uytter-maten gram,
 Om dat het om een muys soo verr' gelooopen quam.
 Maer dat het slimste was, diet'huys gebleven waren
 Die vraegden spots-gewijs, hoe dat de jongen varen,
 De jongen van den bergh, en wie de vrucht ontfingh,
 En wie dē klopper-doeck quam binden aen den ringh.

Siet

Siet dus verdween de Faem, die met een schielick blasen
 Te famen had gebracht een hoop van losse dwasen,
 Haer stem, haer groot geraes, al schreeudet wonder luyt,
 Dat komt al op een muys, en op een geex-maer uyt.
 Het is van oudts gelooft, dat van uyt-mondigh roemen,
 Hoe luyde datmen roept, niet veel en plagh te koemen ;
 Ghy, weest hier wijser in, en houdt my desen voet,
 „ Let niet wat yemant seyt, maer wat een yder doet.

**Hij moet veel bys hebben / die elck den
 mont sal stoppen.**

De man die den pap biedt spreeckt.

WAt heb ick menigh vyer gestoockt !
 Wat heb ick dickmaels pap gekoockt !

Wat

Wat heb ick menigh mont gestopt
 Iae tot de tanden vol gepropt !
 En noch soo isfet even-veel,
 Schier yder heeft een open keel,
 Schier yder houdt een hollen mont,
 Dat is een diepte sonder gront ;
 Want t'wijl ick hier den lepel bie,
 Soo is't dat ick daer yemant sie,
 Die gaept van nieus 'ken weet niet hoe,
 En splijt tot aen sijn oiren toe ;
 En stracx al weder metter daet
 Soo vind' ick noch een nieuwen vraet,
 Die vint sich eeuwich neven my,
 En schoon hy krijgt geduerigh bry,
 Noch grolt hy efter tusschen bey
 Gelijk een kater in de mey.
 Gewis ick bender qualick aen,
 Want siet ! 'ken hebbe noyt gedaen ;
 En schoon mijn pot hielt soo veel brijs,
 Van blommen meel, of enckel rijs,
 Gelijk een vat daer in men brout,
 Dat somtijts dertigh tonnen hout,
 Noch efter bleef ick in't verdriet.
 Want al mijn pap en bater niet.

Wat raedt dan voor soo diepen kolck ?
 Wat raedt voor soo veel gapent volck ?
 Ghy swijght, ð vrient, en siet op my !
 Wel hoort dan wat mijn oordeel zy :

Ick wil mijn heert, mijn hert, mijn huys,
 Gaen maken net, en houden kuys,
 En schaffen dan gelijk het dient,
 En voor een gast, en voor een vrient,

En voor een yder billick man,
Nae dat mijn keucken lijden kan ;
Ick wil niet morffen soo ick plagh,
Maer koken in den hellen dagh,
Soo doende stelick my geruft,
En laetse schreeuwen die het lust.

Wie kan't gevoegen
Nae elcx genoeegen.

Hy en kan't niet yder passen,
Die het koren ons doet wassen.

'Tis quaet alle krom-houten rech-
ten.

Men kan't qualijck al besorgen.

Voor alle gaten is't quaet garen
hangen.

Men hoeft wel pap met volle pot-
ten

Om mont te stoppen aen alle sot-
ten.

Men kan alle dingh doot swijgen,
niet doot kÿven.

Ick en sagh mijn leven dagen
Niemant alle man behagen.

'Tis voorwaer een kunstig man,
Die het al wel maken kan.

Het meel so veel als drysent pont
En stopt niet eenen klappers mont.

Die aen de wegh timmert heeft veel berichts.

ALs yemant timmert aen de straet
Daer yder komt, daer yder gaet,
Daer al de werelt mal en vroet
Mach sien al wat de metser doet,
Die staet dan uyt aen alle kant
Het oordeel van het gansche lant ;
Hier komter een vol enckel nijt,
En seyt, de keucken is te wijt ;

E e e

,, En

„ En keuckens slechts maer voor den noot
 „ Die maken kleyne falen groot.

Een ander fiet den gevel aen,
 En seyt ; 'tis schoone voort gedaen,
 Dit huys is net en bijster hoog,
 Dan 'tis alleen maer voor het oog ;
 Een derde neemt een diep gemerck,
 En gaende door het gansche werck,
 Seyt dattet niet in huys en sluyt
 Om datter is een achter-uyt ;
 Want zijn de boden niet te pluys ;
 Een achter-deur verraet het huys ;
 Een vierde straft een enge gangh,
 Of seyt, de kamer is te langh ;
 Een ander acht de kelder niet
 Om datse nae het zuyden fiet ;
 In't kort, een yder vinter wat
 Waer by dat hy den meester vat.

Waer is doch oyt een steen geleyt
 Daer tegen niet en is gefeyt ?

Maer dit en gelt niet hier alleen,
 Die sucht is over-al gemeen ;
 Al wat voor yder wort gedaen
 Dat heeft al vry wat uyt te staen :

Siet ! alffer yemant boecken schrijft,
 De leser lacht, de leser kijft,
 De leser prijft, de leser spot,
 En beyde dickmael sonder slot ;
 De leser juyght, de leser geckt,
 En al nae dat hy is gebeckt,
 En die het veel-tijts minst beseft
 Dien isfet die het hardtste treft.

Nu tegens dit gemeensaem quaet
 En weet ick anders geenen raet,
 Als datmen uyt een vroom gemoet
 In alle dingh sijn beste doet,
 En laten mans en vrouwen dan
 Al seggen wat men seggen kan:
 Daer was doch noyt soo vromen ziel
 Die niet in spotters handen viel.

*Hy behoest wel een goede voor- | Wie ist die sonder opspraeck blijft,
 spraeck, die voor alle mans vyer- | Die voor de wereldt spreeckt of
 schaer betrocken wort. | schrijft?*

Nul cheval si bien ferrè qui ne glisse.

DIt was een moedigh peert, en heden noch beslagen,
 Het ging wel deftig aen, oock somtijts gansche dagen,
 Het gingh een staegen tret van dat ick neder sat,
 Oock was de wegh bequaem, en geenfins glibber-glat;
 Noch reed' ick met bescheyt, en geenfins om te mallen,
 En siet dien onverlet, het peert dat is gevallen;
 Daer ligh ick nu, eylaes! daer ligh ick moedigh quant,
 Gedommelt in het stoff, gellingert in het fant.
 Wel nu, dat heeftet wegh; noch moet ick efter rijfen,
 En uyt het ongeluck mijn dwaesheynt onderwijfen;
 Ghy, segh eens, mijn vernuft, wat ick uyt dese val
 Voor my, en mijns gelijk, ten nutte brengen sal?
 Ey wat is ons verstant! Wy gaen op lossen beenen,
 En dan oock aldermeest als wy het seker meenen;
 Men vint, nae mijn begriep, niet een soo vasten man
 Die niet een lossen pas by wijlen doen en kan.

Al is de ruyter gaeu, noch sal hy somtijts glippen ;
 Al is de visscher sneegh, hem kan een ael ontslippen ;
 Wat dienter veel geseyt ? de beste van den hoop
 Heeft dickmael (eer hy't meynt) de sinnen op dē loop.

Het mist een meester wel.

*Geen soo loosen exter, of haer nest
 wort wel eens gherooft.*

*Geen soo sneegen hin, of sy leyt wel
 een ey verloren in de netelen.*

*Een goet wisscher ontglipt wel een
 ael.*

Een beslagē merrie struyckelt wel.

*Een vier-voetigh peert snenvelt
 wel.*

Een goet schutter mist wel.

Niemant so wijs, of hy kan falen.

*'Tghebeurt wel dat een goet zee-
 man over-boort valt.*

*'Tis een goet schutter die altijd het
 wit raeckt.*

Elck vogelke singt soo't ghebeckt is.

DE vogels singen in het velt
 Naer dat haer becken zijn gestelt,
 Dat is van over langh geseyt,
 En vry niet sonder goet bescheyt,
 Want soo ghy wandelt door het wout
 En daer u sinnen besich hout,
 Ghy sult bevinden metter daet
 Dat onse spreucke seker gaet.

Meeft al dat krommen becken heeft
 Bevintmen dat van rooven leeft,
 En mits het daer alleen op siet
 Soo past het op het singen niet ;

Vint ghy een vogel plat gebeckt,
 Weet dat hy naer het water treckt,
 En mits hy in den modder wroet
 Soo is sijn stemme nimmer soet ;

Een lange beck die heeft een schijn
Een harders fleuyt te mogen zijn,
Maer daer en komt niet anders uyt
Als, ick en weet niet wat, geluyt,
Ick segge daerom voor het lest
De kleyne becken singen best.

„ God geeft de kleynen nu en dan
„ Dat noyt en hadt de grootste man.

Befiet den soeten nachtegael,
Befiet de vogels al-te-mael,
„ Hoe grooter beck, hoe quader klangh,
„ Hoe kleynder dier, hoe soeter sangh.

'Tis anders met den mensch gestelt
Als met de vogels van het velt;
De menschen hebben eenen mont,
Maer die en heeft niet eenen gront :
Want spreekter een uyt sachten geest,
Een ander brult gelijk een beest;
Dus al wat onder ons geschiet
En komt ons van de monden niet,
De mont is maer een buyten-lit,
'Tis 'therte daer de roerder sit;
De mont die bidt, de mont die schelt,
Al naer het binnen is gestelt.

Dus ghy die vuyle dingen spreeket,
Of vinnigh met u tonge steeket,
Hout vast dat ghy in u gemoet
Een vuyl, een grousaem monster voet.
„ Het oor dat wijst den esel uyt,
„ Den oliphant sijn lange snuyt,
„ Het water kentmen aen den gront,
„ De menschen aen haer eygen mont.

Yder vogel singt na hem de snabel
ghewassen is.

Men siet aen de tonge oft vercken
gertigh is.

Vuyle monden
Vuyle gronden.

Wis sijn tonge niet bewaert,
Stracx soo kent men sijnen aert.

Het vat geeft uyt, so het in heeft.

Soo de man is in den mont,
Soo is hem sijns hertens gront.

Men kent de boomē aende vruch-
ten,

Een weeldigh hertje by de kluch-
ten.

Hyen kan geen honigh spouwen,
die niet als galle in den mont
heeft.

Onreyne vogels kraeyen seldens
goet weder.

Een koeckoeck roept sijn eyghen
naem uyt.

De koeckoeck ende sijs,
En singen niet op eene wijs.

Syr. 37. 8.

Aen de reden kent men den man.

Als yder seyt dat ick ben een vercken/ soo moet ick in't kot.

De man diemen in't kot wil steken spreekt.

SIet doch eens wat vreemde grillen!
Siet eens wat een selfaem stuck!

Schoon ick yder meyn te stillen,
Noch soo blijf ick in den druck;

Of ick drage menschen leden,
En voor al een rappen geest,

Of ick toone goede zeden,
Yder houdt my voor een beest:

Yder komt geduerigh seggen,
Yder roept, ick ben een swijn,

En

En al kan ick't weder-leggen,
 'Tmoet noch al gelogen zijn.
 Sooder yemant komt te vragen
 Wat my let, en watter schort,
 Siet! ick wil het hem gewagen,
 Want men doet my veel te kort:
 Siet! ick heb de werelt tegen,
 En ben yder tot een spot,
 Niemant is tot my genegen,
 Daerom moet ick in het kot;
 Hier en baet geen tegen-spreken,
 Yder houdt sijn eerste waen,
 Yder houdt sijn oude streken,
 Wat ick doe ick moeter aen.
 Wat is dat my kan genesen?
 Hier en baet geen wijs beleyt,
 Yder is en moctet wesen
 Dat de werelt van hem feyt.

*Laet vry al de werelt rasen,
 Ghy, doet maer een yder recht,
 Die meest krijten zijn de dwasen,
 Best eenvoudigh ende slecht.*

*Wie kan een hont sijn blaffen ver-
 bieden?*

*Scherpe distels steken seer,
 Quade tongen noch veel meer.*

*Die qunet spreekt eer hy het siet,
 Schoon hy sweegh ten schade niet.*

*Wie een quaden naem heeft is
 half ghehangen.*

E e e iij

E e n

Een ſchip op een ſant/een baken in zee.

TE louver, man te roer, te louver, lieve maet,
 Kijck hoe het met het ſchip van onſe buerman ſtaet;
 Het ſit daer op een ſant gegeeffelt van de ſtroomen,
 En daer en is geen hulp, hoe ſeer de gaſten boomen,
 Dus ſooder nu een wint komt dringen nae den wal,
 'Tis ſeker dat de kiel in ſtucken berſten ſal.
 Ghy, ſiet dan neerſtigh toe, en let op uwe ſaken,
 Een ſchip, op't droogh gezeylt, dat is een ſeker baken.
 En 'tis, nae mijn begrijp, geen onvoorſichtigh man
 Die op eens anders feyl de ſijne toomen kan.
 Veel menſchen, lieve vrient, ontgingen harde ſlagen,
 Indien ſy met verſtant op d'een en d'ander ſagen;

Men

Men segge watmen wil, exempels hebben kracht
 Wanneermen met bescheyt op hare gronden acht.
 Daer is geen beter school de kinders aen te wijzen,
 Daer is geen sachter tucht de mannen aen te prijfen,
 Als datmen staegh bedeckt en vlijtigh gade slaet
 Wat dat een ander doet, en watter uyt ontfaet.

*Hy spiegelt hem sacht, die hem aen andere spiegelt.
 Hy spiegelt hem met wreucht en uytermaten sacht,
 Die op een anders straf sich van ghebreken wacht.*

**Als u buer-mans huys brant/ist tijt
 uyt te sien.**

DAer is yder aen gelegen
 Hoe het sijnen buerman gaet,
 Want sijn daer verkeerde wegen,
 Stracx verspreyt sich oock het quaet.
 Goede bueren zijn te wenschen,
 Dat is vry een groot gemack;
 Maer die woont by snoode menschen
 Draegt voorwaer een lastigh pack.
 Let dan, vrient, op u gebueren,
 Let wat dees of geene maect,
 Want ghy sultet eens besueren
 Soo sijn huys in brant geraeckt.

*Quade ghebueren,
 Moetmen besueren.*

*Die ontrent een molen woont, be-
 stuyft van het meel.*

Beter alleen, als qualick verselt.

E e v

Met

Met een benepen kat is quaet te bechten.

Een man met een karte vechtende, spreekt.

MYn wijf heeft menigmael van dese kat geklaegt
 Vermits sy evenstaeg haer wonder qualick draegt;
 Sy is te lijdhig slim om alle dingh te snoepen,
 Sy neemt al datse wil, en laet de meysens roepen,
 Sy raect ontrent den heert, al is de keucken toe,
 Sy krijgt 'tvleys uytten pot, en niemant weter hoe;
 En nae te zijn voldae in al haer grage lusten,
 Soo sluyptse soetjens wech, en gaet dan liggen rusten,
 Niet in den turrif-hoeck, maer op het beste bedt,
 Dat leyt dan even soo gelijk een vuyle slet.
 Om dit en ander quaet, soo is het woort gesproken,
 Dat haer oock heden selfs de kop moet zijn gebroken;
 Maer als ick nu het beest in dit vertreck besluyt,
 Soo puylen meer als oyt haer quade parten uyt:
 Sy brult gelijk een leeuw, in plaetse van te maeuwen,
 Sy vyer-oogt als een wolf, en toont haer felle klauwē,
 Sy schuym-beckt als een stier, en laet haer tanden sien,
 Getroost, gelijk het blijkt, my d'oorlogh aen te bien;
 Soo haest ick haer genaect sy schijnt te sullen rasen,
 Sy geeft haer in de lucht tot boven aen de glafen,
 Nu wijcktsse voor een tijt, dan komtsse weder aen,
 Noch glas, noch parceleyn en kander blijven staen;
 Indiense met geweld in engte wort gedrongen,
 Soo komtsse wonder fel my in het licht gesprongen,
 En of ick aen het beest den blooten degen toon,
 Sy vliegtet tegen aen, en achtet niet een boon,
 Sy bleeff my recht te voort, sy bleeff my aen de wangē,
 Sy bleeff my in den baert met hare klauwen hangen,

Dies

Dies ben ick vuyl, begaet, bekrabbelt over al,
En staet vast in beraet hoe ick het maken sal:
Mijns oordeels is het best de kat te laten loopen,
Want sy wil al te dier haer snoode vacht verkoopen!
Wel kome wieder wil, voor my ick s'cheyer uyt,
„ De noot, ô lieve vrient, de noot is bitter kruyt.

Wt noot

Roert de kat haer poot.

De beten van steruende ghedier
ten zijn doodelick.

In engte sijnen vyant dringen,
Dat doet hem menighmael ont-
springen.

Als u vyant gaet te rugh,
Maeckt hem vry een gulden brug.

Noot stoot.

De noot doet oock verstaeghde
knechten,
Met groote kracht en yver wech-
ten.

1. Reg. 20. 11.

Die het harnas aentreckt en sal
hem niet beroemen, ghelijck een
die het harnas af-leyt.

Neede maket the old vvife trot.

De noot die doet een out wif draben.
Oock over slooten over graben.

Het beeldt diende te wesen een out wif die voor
loopt, verschrickt van eē beyr, of ander wilt dier,
dat (van sijn banden los zijnde gheworden) haer
nae loopt.

Siet

SIet wat de noot ons leert : Sy die met kromme leden
 Quam traeg, gelijk een ſleck, allencxkens aen getredē,
 Die loopt nu ſonder ſtock, die maect nu grootē ſpoet,
 Iae trippel op het velt gelijk een kievit doet.

Noot is een harde ſchool; ſy kan de menſchen leeren
 Haer aengeboren aert, haer ſwackheyt over-heeren;
 Noot is een bitter kruyt, dat dickmael heeft gewracht
 Dat niemant heeft gedaen, dat niemant heeft gedacht.

Als yemant 't water in den mont loopt, dan leert hy eerſt ſwemmen.

*Geen gout ſoo root,
 Of 'tmoet uyt om broot.
 Als yemant moet.
 Siet wat hy doet.*

Geen beter meesters, als armoe en noot.

*De noot leert wonder doen
 Sy maect de bloode koen.*

Naen onderſoeckē komt van arme lieden.

On ne ſcauroit faire boire un aſne, s' il n'a ſoiſ.

Noch binnigh ſlaen/ noch harden dwang/
En brenghet den Eſel tot den dranck.

De man beſich ontrent den eſel ſpreeckt.

ICk hebbe veel gefleuyt, ick hebbe veel geſproken,
 Ick hebbe my den kop nu langen tijt gebroken,
 Ick hebbe boven dat uyt fellen moet getiert,
 En dit onwilligh beeft in geen en deel geviert;

Ick

Ick hebbe naderhant het grilligh dier geslagen,
Mitsick sijn steegen aert niet langer konde dragen,
Ick hebbet menighmael getogen metten toom,
En met geheeler kracht gebogen nae den stroom:
Maer of mijn galle rees, sy mochte weder sincken,
Al wat ick oyt begon, ten heeft niet willen drincken;
Dus ben ick gansch ontstelt, en gae nu weder aen,
En sal my aen het beest (nae dat my dunckt) ontgaen.
Maer heb ick oock gelijk soo bijster uyt te varen?
Ick bidde, mijn vernuft, ey laet ons wat bedaren,
Ey laet ons sonder gal, en met een stillen geest
Eens wegen, soo het dient, de fake van het beest;
Waerom doch sal de spijt in mijnen geest ontvoncken?
Het beest dat is gelaest, en heeft alreets gedroncken,
Dies heeftet geen wil (hoe vinnigh dat ick stoot)
Te drincken sonder dorst, te drincken sonder noot:
Is hier nu stofs genoegh om soo verstoort te wesen?
Met oorlof, nae my dunckt, 'ken hebbet noyt gelesen,
Maer soo dit lastbaer dier, als eertijts, spreken kond'
Ghy wiert eē beest verklaert, oock door eē esels mondt.
Doch laet ons even hier eens tot de menschen keeren,
En van den esel selfs bequame zeden leeren,
Ghy siet hoe dat het beest door geenderley bedwanck
Wil raken aen het nat, of komen totten dranck;
De reden is bekent, het beest dat heeft gedroncken,
Maer ghy neemt dickmaels in al watter is geschoncken,
Om ick en weet niet wien. O 't fy hem die u dwingt,
En 't fy u boven al die sonder reden drinckt;
V dorst die is gelaest, u maegh is overladen,
En laet ghy niet-te-min u noch tot drincken raden?
Hoe! zijt ghy meerder slaef, of van een minder geest
Als dit onaerdigh dier, een grof, een lompigh beest?

Hoe ! soudet aen het volck niet wonder selsaem schijnen
Soo yemant in een goot gingh storten goede wijnen ?

Maer segh wat is een mensch die veel te drinckē plagh?

Is niet sijn buyck een goot, indien men 'tseggen mach?

Waerom dan goeden dranck gegoten in riolen?

Wel ghy die fullicx doet gaet by den esel scholen ;

Voor my ick spreecke ront, en uyt een vrye borst

•Tis meer als esels werck te drincken sonder dorst.

*Wanneer men is versaet,
Dan smaecht geen honig-raet.*

*Dronckenschap is sonde, schade,
en schanke.*

*Die wijn drincken sonder smaeck,
Doen een onbesnyfde saeck.*

*Laet u dranck en eten geven,
Niet uyt lust, maer om te leven.*

*Wie kust sonder lust,
En drinckt sonder dorst,
En eet sonder honger,
Die sterft te jonger.*

Il farro chi no fa nodo perde il punto.

**De naper die geen knoop en leyt/ verliest
sijn steeck.**

De klee-maker spreeckt.

GHy die hiet sonder werck gaet dolen achter straten,
Hoort wat my daer gebeurt, het sal u mogen baten,
Leert van een snijder wat, al is het ambacht flecht,
„ Een dwaes heeft menighmael sijn wijser onder-recht.
Ick ben te deser uer niet al te wel geschoren,
•Ken hadt geen knoop geleyt, dus is mijn steeck verloren;
Mijn haest heeft my vertraegt, dit spijt my wonder seer
Dan hier schuyt evenwel een gront tot goede leer ;

Siet

Siet wie dat eenigh dingh met vrucht begeert te plegen,
 Die moet eer hy begint sijn gronden overwegen,
 Hy moet niet in der yl gaen vallen aen het werck,
 Niet doen in sijn bedrijf, als op een vast gemerck;
 Want al wie metter haest yet poogen aen te vangen
 Die krijgen in't gemeen een paer beschaemde wangen;
 Nu vrient, gaet uwes weegs, maer let op mijnen raet,
 En maect, al-eer ghy naeyt, te knoopen uwen draet.

Dit spreek-woort leert dat men alle saken met omsichtigheyt, en niet inder haest, moet in't werck stellen, daer toe noch een ander spreek-woort (mede ontleent van't snijders ambacht) kan werden gevoegt, te weten:

Meet driemaels eer ghy eens snijft.

Wie in der haest ovent, krijgt gehoorende brooden t' huys.

Een ander genomen van de voer-lieden.

Eer gy voort-rijt, siet na de linze.

Eerst wickt, dan waegt.

De keerse die voor gaet licht best.

Yl met wyl.

Een haestigh mensch moet op een esel rijden.

Geen dingē metter haest als vloont te vangen.

Haest en spoet niet.

Con il tempo è con la paglia si maturano le nespole.

Het tijt en stroo rijpen de mispelen.

*Het beeldt kan zijn een appel-wijf, ofte een
vrouwe die haer met freuyt te verkoopen ghe-
neert, rijpe ofte ghelaegde mispels aen de omstan-
ders vertoonende, ende aldus sprekende.*

Siet hier, ô vrienden, wie ghy zijt,
Siet hier de krachten van den tijt:

Dees mispels waren eertijts groen,
Wat konder yemant mede doen?
Geen mensch en at die uytter hant
Die oyt daer lust of smaeck in vant;
En ofmen die al schoone briet
Het freuyt en docht noch efter niet.
En soo die yemant stoven wou
Wat hadt die anders als berou?
Soo dat dit ooft maer schein te zijn
Een middagh-mael voor eenigh swijn.

Maer siet! ick gingh met stillen vlijt,
En gaf het over aen den tijt,
Die heeftet met een goet beleyt
Te muycken onder hem geleyt,
En siet! nu is het groen gewas
Gansch anders als het eertijts was,
Want datte vooren niet en docht
Dat wort nu dier genoegh gekocht,
Dat wort nu opten disch gesien
Oock van de dun-getongde lien;
Siet, vrient, de tijt heeft wonder kracht,
Hy maect de wrange mispels facht.

Dewijle wy hier van den Tijt en des selfs werckinge spreken, gunstige leser, soo sullen wy hier in't voorby gaen in voeghen een plaette, hier voren Fol. 28. versuymt te ghebruycken, te meer dewijle de selvemede van de kracht des Tijts ghewaeght.

**Als oude honden bassen/
Men dienter op te passen.**

A muse in time maije bite a tvvo a cable.

**Better tijt bijt de mups een kabel in
stucken.**

EEn muys die lange knaegt, die kan een kabel breken,
Een key wert uytgeholt daer stage droppels leken;

F ff

Of

Of schoon een eycke stam vry diep gewortelt staet,
 Sy valt noch evenwel indien men lange staet:
 De tijt kan wonder doen, de tijt die lockt de rosen
 Oock uyt een dorren struyck, en doetse lustigh blofen:
 De tijt verandert veel, de tijt heeft groote kracht,
 Door tijt, en met het stroo, soo wort de mispel sacht.

*Alle dingh slijt
 Door loop van tijt.*

*Met tijdt en stroo worden de mis-
 pelen sacht.*

De tijt brengt rosen voort.

Metter tijt rijpt het koren,

*Die den tijt verbeyen kan,
 Van een jongen wort een man.*

*'Tis hart ooft dat de tijdt niet en
 meuckt.*

*De neer stige hant,
 En sparige tant,
 Koopz ander luy lant.*

*Het water holt een harden sleen,
 En dat maer door den tijt alleen.*

De stadige jager vangt het wilt.

*Die een gouden poorte wil maken,
 brengter elcken dagh een nagel
 toe.*

Wat de seuge doet moeten de biggen ontgelden.

WAnneer de oude seugh haer perten heeft bedreven,
 En datter niet een pot is ongeschent gebleven,
 Soo tijt het dertel swijn in haesten op den loop,
 En laetet al-te-mael daer liggen over-hoop:
 De meester van het huys hier over gansch verbolgen,
 Vloect op het grilligh dier, maer weetet niet te volgen;
 Dies ranst hy metter daet de kleyne biggen aen,
 Die daer ontrent het huys onnoosel henen staen:

Daer

Daer wanckt de felle sweep, daer gaetet op een smijten,
Soo dat aen alle kant de jonge dieren krijten.

De fogh gaet onderdies en wendelt in het gras;
Bewust, gelijk het blijkt, van datter gaende was.
Dit sietmen menighmael, oock nu in onse tijden,
De Vorsten hebben schult, de kleyne moeten lijden;
Want daer een moedigh prins verkeerde slagen doet,
Daer isfet dat het volck de straffe dragen moet.

*Als de jonckers blint-rousen, dan
moeten de boeren hayr laten.*

*Wanneer een prins springt uyt de
bant,*

Daerom lijft dickmael al het lant.

*Al wat de groote seuge doet
Wort by de biggen veel geboet.*

*De kleyne diesjens hanght men, de
groote laet men loopen.*

*De misslagh die een prince doet
Wort by den slechten hoop geboet.*

*Mits Hemors soon de maegt ver-
kracht,*

*Wort jonck en oudt om hals ghe-
bracht.*

*Dit is een Arabische spreucke ont-
leent uyt het 34. cap. Genesis.
ende van de historie van d'on-
schakinge van Dina.*

Eau trouble gain du pescheur.

*Het beeldt soude moghen sijn een visscher die
met sijn pols het water troubel maect, en de vis
naer de netten jaegt; de selve spreeckt aldus:*

**Troubel water s'visschers sijn/
Want daer legt sijn voordeel in.**

VRaegt yemant wat ick doe? Ick ben gesint te vissen,
En waer het troubel is daer plaghtmen niet te missen;

Maer als in tegendeel de beke stille staet,
 Soo wortmen licht gewaer al watter omme-gaet :
 Men kan in dit geval op onsen handel letten,
 Men fiet dan al te klaer tot in de bloote netten,
 Men fiet het loos beleyt, en al het slim bejagh,
 Soo datmen tot het meyr niet eens genaken mach.
 Maer 'tgaeter anders toe wanneer wy raeuwe gasten
 Met polsen over-al tot in de gronden tasten,
 Dan wort het water dick, en daerom rijft de vis,
 En mits hy niet en fiet, soo is de vangh gewis.
 Wat dient er meer geseyt? die niet en weet te woelen,
 En kan geen visser zijn in dese laye poelen :
 Geloof tet, vissers kint, de stilte doet belet,
 En 'tis van outs geseyt, daer't rommelt, is set vet.

In troubel water is't goet visschen.

De kemel drinckt liefst als 't water gheroert is.

In de rommelinge is't vet.

Onder den trommel en hoortmen geen wetten.

Beroyde meesters maken rijke knechten.

Ruente quercu ligna quivis colligit.

**Wanneer een boom ter aerden sijght/
 Maect pder dat hy tacken krijght.**

GEfellen, letter op, waer boomen neder vallen,
 Daer is terstont het volck genegen om te mallen,
 Een yder tijdter aen, als tot een vollen roof,
 Een grijpter nae de vrucht, een ander naer het loof,
 Een derde klimter in, en set hem in de tacken,
 En wille met gewelt tot enckel mutfert hacken,

De

De vierde grijpt de bijl, en klooft de gansche stam,
 En maeckt de wortels selfs rot voetsel van de vlam:
 Een van den jongen hoop, geprickelt van de minne,
 Komt swieren uyt het dorp, met Chloris sijn vriendinne,
 Die grijpt het fijnste rijs, en vlecht een groenen krans,
 En setse tmeysjen op, en leytse nae den dans.
 In't korte, gansch het dorp dat soeckter yet te plucken,
 Dat haelter sijn gerief, en al met groote stucken,
 De boomen onder dies die steyl en hooge staen
 Daer komt geen dertel kint, geen stoute lekker aen.
 Vraegt niet wat dit beduyt; het zijn bekende dingen,
 Het laegste van den tuyn, dat wil men overspringen;
 Den hont die onder leyt dien bijt het gansche rot,
 En wien het qualick gaet en is maer enckel spot.

*Aen den armen wil alle man sijn
 voet wiffen.*

*Daer de tuyn laeghest is, wil yder
 over.*

*Als de salm gevangen is, so suygt
 hem den ael uyt.*

*Als de hont onder ligt, al de we-
 relt wil hem kreeften.*

*Als yemant de kraeyen beschijten,
 stracx beschijten hem oock de
 uylen.*

Men mis-deelt die't mis-gaet.

Den lesten man bijten de honden.

*Op een schrael of schurrist beest,
 Sitten al de vliegen meest.*

*Daer de dijck laeghest is loopt het
 water eerst over.*

*Die een ander over mach
 Biedt hem selden goeden dagh.*

*Daerder eē op hickt, daer hickense
 al op.*

Fff ij

VVan

*Vann de vvolff altet, soo reiten hem
de kreiben.*

*Het beeldt kan zijn een oude stramme wolf, op
wiens rugge de kraeyen sitten, hem pickende: de
wolff sijn stijven hals niet konnende draeyen,
poogt die te vergeefs wech te jagen.*

De wolff spreekt.

Ens was ich hoog-geducht; geë beyr en quam my tergē,
Geen leeuw en hadder lust om my een krijg te vergē,
Ick was in't wout gesien, en over-al gevreesst,
Maer nu ben ick een spot oock van het minste beest,
Oock van 'ken weet niet wat: nu ryen my de kraeyen,
Om dat ick mijnen hals niet om en weet te draeyen,
Om dat ick niet en ben, om dat ick niet en mach,
Om dat ick niet en doe, gelijk ick eertijts plagh.
Nu bé ick maer een romp; want oock mijn eyge jongen,
Die komen tegen my, en over my gesprongen:
Eylaes! wat sal ick doen? mijn ganiche lichaem beest,
'Tis uyt wanneer de wolf sijn tanden over-leeft.

*Als het diep verloopet versetmen | Als de wolff oudt wort, soo ryen
de bakens. | hem de kraeyen.*

*Siet veel andere spreucken, hier op passende, op't voor-
gaende bladt.*

Mortuo leoni etiam lepores insultant.

Een haes bespringt oock wel een leeuw/
 Indien hy geeft sijn leeten geuu.

EY siet de leeuw, dat moedigh beest,
 Dat al de werelt heeft gevreeft,
 Dat yder mijd' en yder weeck
 Soo haest het maer eens op en keeck,
 Dat wort van hasen aengetast,
 En lijdt nu schimp en overlast ;
 Want d'eerste treckt hem metten baert,
 De tweede grijpt hem by den staert,
 De derde springt hem op het lijf,
 En al tot enckel tijt verdrijf.
 Vraegt yemant, die het speeltjen siet,
 Waerom dit heden soo geschiet ?
 De leeuw is nu geheel veracht,
 Want hy is doot en sonder kracht.

*Ider houdtet meer met de rissende mart, als
 met de afgaende.*

Kleyn is den rou om een oude koe.

*Een levende hont is beter als een doode
 leeuw. Salomon.*

*Oock hasen trecken een leeuw by den baert
 als hy oudt is.*

F f iij

A barbe

A barbe de fol apprens à raire.

**Wilt ghy wel scheren na den aert?
Soo scheert vooz eerst een geck sijn baert.**

HEt is een oude spreuck ; Wie net wil leeren scheren,
Die moet voor eerst een geck tot sijn kalant begeren.
Vraegt yemant, waerom dat? wel hoort de reden aen,
Wie malle koppen scheert heeft selden haest gedaen;
By-naest op yder hayr dient raet te zijn genomen,
En schier op yder knip soo moet de spiegel komen :
Dan isser yet te langh, dan weder yet te kort,
Dan yet dat aenden kuyf of aenden knevel schort :

Hier

Hier dient de baert gerecht, en daer het hoofd gewreven,
 En ginder noch een schrap ontrent het oir gegeven;
 Want daer leyt hem de key. Een hoofd te bijster net
 Heeft ick en weet niet wat, dat hem van binnen lèt.

*By moeyelicke heeren
 Is veel te leeren.*

Wat let, dat leert.

Men heeft groote kunst van doen.

*'Tmoet een wijse hant sijn die een
 sotten kop wel scheren sal.*

Om een narre te vol-doen.

In caducum parietem ne inclina.

*Het beeldt soude konnē wesen een reysende man
 met een meersche ofte ander pack, willende steu-
 nen op een bouvallighen muer, ende daer van
 overstort zijnde, klaeght als volgt:*

**Wanneer een muer tot ballen staet/
 En soeckt aen hem geen toeverlaet.**

O Ch! wat een swaer geval is my daer overkomen!
 Het lijf is my gequetst, mijn gansche kracht benomē,
 En foeder yemant vraeght wat my ontbreken mach,
 En hoe ick soo in haest ter aerden neder lagh?
 Die hoore mijn bescheyt: Ick quam met raffe schreden,
 Ick quam met dese meersch een verren wegh getreden;
 Dies was ick wonder mat, en uytter-maten heet,
 Bestoven over al, en niet als enckel sweet:
 Ick sloegh mijn oogen om door al de naeste kusten,
 Ick socht een goede plaets om daer te mogen rusten,

Ten lesten quam ick hier, en vont een out gebou,
 Daer leund' ick tegen aen, op dat ick rusten sou:
 Maer als ick neder seegh, en meynder op te steunen,
 Siet doen began de muer van stonden aen te dreunen,
 Te storten over-hoop; daer viel de losse steen
 My boven op het hooft, en onder op het been.
 Wel, vrienden, hoort eē woort: heeft yemant moede ledē,
 Die kiese geenē troost, als op gefette reden;
 Want nae dat ick't gevoel en isser niet soo quaet
 Dan als men sich te licht op eenigh dingh verlaet.
 Al wie oyt steunsel soeckt aen krom-gebogen mueren,
 Die moetet voor gewis met herten-leet besueren;
 Want die eē riet-stoc noemt den gront van sijne stant,
 Die breeckt het teer gewas, en quetst sijn eygen hant.

*Twee naeckte en konnen malkan-
 deren niet kleeden.*

*Noyt bye en koos
 En dorre roos.*

*Voor een outaer als hy breeckt,
 Niemandt oyt een keers ontsteect.*

*Op solders sonder koren en kornen
 geen kalanders.*

Bechtende koeyen boegen haer te samen als de wolf komt.

LAetst wasser groot verschil geresen aender heyden,
 Dies vochten onder een de koeyen in de weyden;
 Doch mits een grage wolf quam loeren daer ontrent,
 Soo was van stonden aen de gansche krijgh ten endt:
 Het onheyl, dat hen dreygt, dat doet de gramschap sijgen,
 Dat doet hen wijser zijn, en beter sinnen krijgen;
 Hierom komt al het rot en maect een ronden hoop,
 Diestijdt de moede wolften lesten op den loop.

Ghe-

Ghedenckt dit alle tijt ghy vrye Nederlanden;
Want siet in eenigh zijn daer zijn u vaste banden:
Maect dat u binnens landts geen wrevel om en roert,
Vermits een grage wolf op uwe kudden loert.

*Krijgh van buyten
Doet vrientſchap ſtuÿten.*

Verdeyft vyer byant qualijck.

Het beeldt konde zijn een huys-moeder, die eenige kinderen van den heert jaeght, vermits sy het vyer breken ende van den anderen ſcheyden; de ſelve ſpreect aldus:

Dt was een luchtigh vyer ſoo langh het bleefte ſamen,
En datter, mette tangh, geen kinders by en quamen,
Doen was ſijn helle vlam een çierffel van den heert,
Ten dienſte van den gaſt, ter eeren van den weert:
Maer nu het is verdeylt, ſoo iſſet ſonder luyſter,
Soo light ſijn ſchoone glans verſchoven in het duyſter.
Wech, kinders van den heert, of laetet vyer geruſt;
Want als het is verdeylt dan iſſet ſonder luſt.
Ey ſiet wat eendracht doet, en hoe gevoegde krachten
Haer doen van haren vrient, van haren vyant achten,
Blijft eenigh, Hollandts volck, en alle wrevel ſtilt,
Ten zy, ghy t' uwer ſmaet, u glants verlieſen wilt.

Twijſt verquijſt.

Eendracht geeft macht.

Eenigheyt vermach veel.

Wir

Wer den teuffel gheladen hat, musze him
verck geben.

Wie met de dupbel ghescheept is / moet
hem werck geben.

HOe ben ick nu gequelt? hoe stae ick nu verslegen?
Daer voor ick heb gevreesst dat heb ick nu gekregen:
Ick hebbe nu eylaes! de nicker in het schip,
Dies moet ick op een fant of op een harde klip:
Ick kenne sijnen aert, hy sal niet stille blijven,
Hy sal, gelijk hy plagh, sijn oude rancken drijven:
Wat dienter nu gedaen? wat raet in dit geval?
Op dat ick mijnen boot mach houden van den wal

Maer

Maer waerom dus verbaest? hoe! isser niet te vinden
Om aen dit slimme spooock de krachten in te binden?
Hoe! isser niet te doen met kracht of met verstant
Om desen bulleman te jagen uyt het lant?
Voor my, ick segge jae: een van de wijste lieden
Die heeftet my getoont hoe dat het kan geschieden,
Siet, wie hem besigh hout geheele dagen langh
Is boven sijn gewelt, en buyten sijnen dwangh:
En hierom seyt het volck dat, om een droes te quellen,
Men hem moet sant of faet of kooren laten tellen,
Maer dat is (nae my dunckt) voor hem te lichten werck,
Hy is te wonder grof, en al te bijster sterck:
Hem dient al swaerder last ontrent die rappe leden,
Indien men pooght te gaen op gronden van de reden,
Hem dient geen sacht onthael, geen spel, of tijt verdrijf,
Wel aen ick wil het spooock gaen vallen op het lijf:
T'sa bengel neemt een riem, en stelt u om te roeyen,
En wilt u in het schip geen ander dingh bemoeyen,
Flucx stelt u tot het werck, en treckt vry dapper aen;
V rancken, slimme gast, die sullen haest vergaen.
Maer ghy die my het stuck aldus hoort overleggen,
Hoort met een wacker oir wat dat het is te seggen,
Het dient voor u gemerckt, het dient voor my gelet
Wat ons in dese plaet voor oogen wort geset.
Daer sijn in ons gemoet niet selden vreemde tochten
Veroorsaect van het vleesch, of slimme nacht-gedrochtē
Die wonen binnen ons, wy sijnder me gescheept,
Soo dat het slim gebroet ons dickmael mede sleept,
Nu komt een dertel oogh verstoren onse sinnen,
Dan wil de kriele lust ons geesten overwinnen,
En op een ander tijt verheft ons groot geluck,
En somtijts valt de ziel in al te grooten druck,

Dit sijn, beminde vrient, dit sijn de naere schimmen
 Die om ons ziele gaen, en in het herte klimmen,
 Wat dient ons hier gedaen? naer ick het stuck bemerck,
 Hier dient gestaege vlijt, hier dient geduerigh werck,
 Weest besigh met het lijfen mette gansche sinnen,
 Ghy sult in korter stont u tochten overwinnen
 Een die aen sijn gemoet geen lust of rust en biet,
 Maeckt dat het weeligh vleesch, jae dat de duyvel vliet.

Jacob. 4. 7.

*Wederstaet den duyvel, en hy sal
 van u vlieden.*

*Ledigheyt voet alle quaet,
 Wat te doen is beter raet.*

Ledigheyt is s'duyvels oorkussen.

*Vint de meul geen kore, so maelt se
 steenen.*

*Wie in sijn lant geen koren saeyt,
 'Tis seker dat hy distels maeyt.*

*Een rollende steen wort niet geet
 groen bewassen.*

*Daer en wast geen raegh aen een
 drayende meule-kam.*

Gaet

Gaet tot de mier/ghy leupaert.

Ledigheid is hongers moeder,
En van diefte volle broeder.

Rust maect roest.

Een plough die werckt blinckt,
Maer 't stille water sinckt.

Niet doen, leert quaet doen.

Prov. 20. 13.

Hebt den slaep niet lief, dat ghy
niet arm en wort: laet uwe oogen
wacker zijn, soo sult ghy broots ge-
nough hebben.

Siet een ghedicht hier op slaende, Fol. 13.
in 't tweede deel.

Il tegnofo fuge il pectine.

Een ſchurft hoeft dat breeft de kam.

WAerom mach dese menſch ſoo biſter leelick tiereu ?
Den kop daer henen ſlaen, de leden omme-ſwieren ?
Wat maect dé grové gaſt, wat maect den kinckel gram?
Al wat ontrent hem komt is maer een fijne kam!
En waerom die gevreeft ? naedien oock teere maegden
Noyt van het wit yvoir of fijne tanden klaegden ;
De kam is wonder nut, de kam is wonder net,
De kam is die het hoeft in beter order ſet.

Antwoorde.

MEt oorlof, weerde vrient, ick ſal de reden ſeggen,
Wilt ſlechts mijn onderricht wat naerder overleggé;
Ghy neemt dit qualijck op, want (ſoo ghy my gelooft)
Ten ſchort niet aen de kam, de feyl is aen het hoeft :
Beſiet my deſen quant van onder ende boven,
De kop is hem beſet met ſeeren ende roven,
En wie die maer en raect, hoe ſacht het weſen mach,
Die hoort van ſtonden aen een jammerlick geklagh.
Ick ken een rouwen gaſt, die wil geen Bibel leſen,
Die wil niet in de kerck, of by de leeraers weſen;
En vraegtmen my waerom hy goede dingen vliet ?
Een peert dat ſchurft is en wil de ros-kam niet.

Die een hoeft van boter heeft en wil by geen oven komen. Slecht gont en wil niet ghetout ſt weſen.

Quade ooghen kunnen geen licht verdragen. Die een ſchurft hoeft heeft wil geen kammen liden.

Die

Die quaet doet haet het licht.

Een schurft peert vrees den roskam.

Een meeps-lijf wil geen beweginghe lijden.

De hont bijt den steen/en niet die hem werpt.

ALs yemant met een harden steen,
 Of met een hout, of met een been
 Een hont ontrent de leden treft,
 Hy krijt, hy bast, hy grolt, hy keft,
 Hy loopt in haesten nae den steen,
 Hy loopt in haesten naer het been,
 En met een gansch verwoeden sin
 Soo slaet hy daer de tanden in,
 Maer die het leet hem heeft gedaen
 Dien laet hy sonder hinder gaen.

Soo menighmael als dit geschiet,
 En dattet eenigh mensche fiet,
 Soo lacht hy om de dwase daedt
 Die hem als dan voor oogen staet.

Maer hoort, ghy vrient, die dit belacht,
 En die het beeft voor onwijs acht,
 Komt fiet doch met een rijper sin,
 Komt fiet het stuck wat naerder in,
 En daelt eens binnen u gemoet,
 En denckt wat ghy by wijlen doet.

Als eenigh mensch, uyt swarte nijt,
 Op u, of uwe vrienden bijt,
 Of dat u yemant hinder doet
 Of in u haef, of aen u bloet,

Wort ghy niet stracx u naesten gram?
En let niet eens van waer het quam?

Hoe dickmael isfet, weerde ziel,
Dat ick in dese stuypen viel,
Dat ick als op de menschen beet
Wanneer ick schád' of schande leet;
Maer, mach ick bidden, mijn gemoet,
Siet dat ghy dit noyt meer en doet,
Maer als misschien ons yemant quelt,
Het is door list, of met geweld,
Vergaep u aen de lieden niet
Die ghy hier mede besigh siet,
En schoon ons treft eens nijderts tait,
Soo denckt, het komt van hooger hant,
Segh vry, dees mensch is maer alleen
Een stock, een roed', een slinger-steen,
Die van een grooter macht bestiert
Om my of om de mijne swiert,
En maect oock daer in geen verschil
Wien God hiertoe gebruycken wil.
Het zy dan vyant ofte vrient,
Dewijl dat ghy het doch verdient,
Dewijl dat ghy u weerdigh kent
Dat God u swaere plagen sent.

De mannen, nae den geest gesterckt,
Die hebben dit wel eer genierckt;
Want als men hun te quellen nam,
Soo sagen sy van waer het quam,
Sy sagen Godes roede slaen,
Sy sagen Godes Engel staen,
En daerom wast dat hun de ziel
Niet op de daedt der menschen viel,

Maer

Maer swierde met een diepe sucht
 Tot boven in de blaeuwe lucht :
 Sy baden God in haer verdriet,
 Maer beten op de menschen niet :
 En weder, als het soet geluck,
 Quam wech te nemen haren druck,
 En dat misschien haer even-mensch
 Hungunstigh was naer eygen wensch,
 Soo werden sy daer in gewaer,
 Des Heeren vrientschap over haer,
 En resen, met een bly gemoet,
 Tot God den gever van het goet.
 Wel aen mijn ziele, tot besluyt,
 Druckt dit in al u wesen uyt,
 En quijt u dus in vreugt en pijn,
 Het sal ons hert een balsem zijn.

Als de Sabéen, de Chaldéen, de wint, het vyer, door den duyvel ontsteken, Iobs goederen, kinderen, ende gesontheit hadden wech genomen, hy en seyde niet God heeftet gegeven, maer de duyvel heeftet wech genomen, maer hy seyde De Heere heeftet gegeven, de Heere heeftet genomen, de naem des Heeren zy gesegent. *Iob. 1. 21.*

Als Simei den Coningh David vloecte ende met steenen wierp, en dat Abisai den selven daer over den kop wilde af-houwen, so heeft de Coningh sulcx belet, laet hem vloecken (seyde hy) want de Heere heeftet hem geheeten. Samuel. 2. 16. 10.

Wat willen wy ons vergapen aende gene die misschien ons sonder ofte tegens alle redene versmaden? Onse saken en zijn daer niet vast; wy hebben metten Heere onsen God te doen, by den welcken wy duy-sentmael over in hoon, smaet, verachtige, en al wat ons verdrietigh wesen mocht, wel verdient hebben: wat is ons dan daer aen gelegen

hoe of door wien de Heere onse God ons dat toe-brenghet, dewijle wy allenthalven wel waardigh zijn dat het ons soude toe-ghebracht werden? Teyl.

In teghendeel van't geene voorsz. is dient ghelet, dat Esau Iacob vriendelijcken bejegende, dat de Barbaren Paulo beleeft waren, dat Artaxerxes Nehemie gunstigh was, dat de Cypier tot Ioseph goede gegentheyt toonde, dat de leeuwen Daniel geen schade en deden, dat (seghick) dit alles niet de menschen maer Gode alleene ende sijne vaderlijcke gunste toe is te schrijven.

Die Pferde stallen gern vvo es zu vor naß ist.

Het peert dat is gewoon meest in het natte stallen,
 En daer veel waters is daer laetet water vallen;
 En schoon men dagen langh rijt om het gansche lant,
 Ten loft naeu eenigh vocht ontrent het dorre fant.
 Siet daer een rechten streeck, waer na de menschen leven:
 Wie veel heeft, die ontfangt, den rijcken wert gegeven,
 Hoe yemant grooter is, of hooger is geraeckt,
 Hoe een, die schencken wil, de giften grooter maect.
 Maer hoort, ô weerde ziel, dit zijn verkeerde wegen,
 Ghy, brengt, daer niet en is, soo vintmen rechte zegen;
 Gy, schenct daer hunger woont; of noot eē schamel mā,
 Die mits hy niet en heeft, niet weder nooden kan:
 Dat is een recht geschenck, dat God sal weder-geven,
 Of hier (indien het dient) of in het eeuwigh leven;
 Want deugt aen eenigh mensch gedaē, en niet geloont,
 Wort boven al bedacht, en boven al gekroont.

Het peert staet meest daer't nat
 is.

Men geeft
 Die heeft.

Als elck door sijn huys veegt/soo worden
alle straten schoon.

*Het beeldt mochte zijn een wijf en een vryster,
op haer bessemē leunende, ende t' samen kijvende;
een besette vrouwe haer aen-sprekende, in voe-
gen als volgt:*

WEl sneege meyt, en deftigh wijf,
Ey lieve, waerom dit gekijf?
En waerom rōepje door de buert
Dat Trijn haer stoupe niet en schuert?
Dat Heyl noyt rechte buerschap pleegt,
Mits sy haer strate niet en veegt?
Dat Griet haer goote stincken laet,
En nimmer hant aen bessem slaet?

Vriendinnen houdt u doch gerust,
Het kijven heeft doch geenē lust;
Een yder keere voor sijn huys,
Soo worden alle straten kuys.

Hoe dienstigh waer het voor het landt
Indien men geen klappeyen vandt!
Indien en man en echte wijf
Bemoeyde slechts met haer bedrijf,
Bemoeyde met haer eygen ziel,
En daer een staege vyer-schaer hiel,
Gewis dat waer een dienstigh werck
En voor de Staet, en voor u Kerck;
Want als een yder 't sijne doet
Dat is voor al de werelt goet.

Wat u niet en brant, dat en koelt niet. | Soo sal het onkruyt haest verdwynen.

Daer elck hem selfs soeckt, gaet niemand verloren.

Syrach 18. 20.

Straffet te voren u selven, eer ghy andere lieden oordeelt.

Elck wye sijn hof, en ick den mijnen,

De keers die voor gaet licht best.

GHy, die wilt in het duyfter gaen,
 En treet niet al te veerdigh aen,
 Maer (geeft de mane geen en schijn)
 Soo laet de keers u leydts-man zijn;
 Want anders soo ghy veerdigh treet
 Eer ghy de rechte paden weert,
 Soo stoot ghy licht een blaeuwe schein,
 Of valt wel in de modder heen.
 Betreet daerom geen vreemde straet
 Voor dat de fackel voren gaet;
 Want licht gedragen nae den man
 Wie is het dien het baten kan?

Als ghy een sake neemt ter hant,
 En doetse niet met onverstant,
 En doetse niet als inder nacht,
 Dat is, te voren niet bedacht:
 Maer laet voor al een helder licht,
 Laet reden leyden u gesicht,
 En maect dat ghy u dingen weeght,
 En goeden raedt te voren pleeght,
 Maect dat ghy langh genoegh versint
 Eer ghy een wichtigh stuck begint;

Want

Want komt het licht eerst nae de val
Wie is het dien het baten sal ?

Wanneer het onheylis geschiet,
Dan baet voortae het klage niet.
Versint eer ghy begint.
Eerst wickt, dan waegt.

Raet voor daet.
Nae-raet gebrack noyt man.
Nae-rou, wijven rou.

De keers die voor gaet licht best.

Op eenen anderen sin.

WAnneer het licht gaet voor den man,
Dan isset dat het baten kan ;
Maer brengt het yemant achter aen,
Soo kander niemant seker gaen.
Segh, wie en valt of struyckelt niet
Die in der nacht geen licht en siet ?

De boete die een Christen hert
Van Gode voor-geschreven wert,
En dient niet uyt te zijn gestelt
Tot ons het lijf ter aerden helt ;
Neen, vrienden, 'tis de beste deugt
Die op-waest mette groene jeugt
Hoe ! isset niet een sotte waen
Te loopen op de ruyme baen,
En uyt te stellen alle tucht
Tot dat de jonckheyt henen vlucht ?
Tot dat ons oude dagh genaect,
En al de leden swacker maect ;

G g g iijj

Ey

Ey segt eens, vrienden, met bescheyt,
 Is u het leven toe-geseyt
 Tot veertigh, vijftigh, t'sestigh jaer?
 O neen, ghy zijt in doots-gevaer
 Tot aller uren, t'allertijt,
 Soo haest als ghy geboren zijt,
 En dickwils die de kloeckste schijnt
 Die isst die voor eerst verdwijnt.

Ghy daerom, voor den besten raet,
 Maeckt dat u licht voor-henen gaet,
 En geeft u jonckheyt aen den Heer,
 Dat stelt u vast voor immermeer.

Laet berou, selden goet berou.

*Een godsaligh man seyde wel, hon-
 den en geestmen geen bloot been,
 waerom aen God een geraemte?*

*dat is: een oudt af-gesleten lic-
 haem.*

*Tis dienstigh sijn leven te eyndi-
 gen, eermen sterft. Seneca.*

*Quien estropieça, si non cae el camino
 adelanta.*

**Wie struyckelt en niet en valt/ vordert
 wegh.**

A Ls yemant over wegh in haesten komt getreden,
 En struyckelt mettē voet, maer recht dā noch de ledē,
 Die maeckt dan suelder vaert als hy te voren plagh,
 En siet oock beter toe als hy te voren sagh.
 Siet daer een soeten troost voor alle vrome zielen,
 Sy worden op-gerecht, oock doense neder-vielen,

Al slibbert menighmael, al glibbert hun de voet,
Sy blijven ester staen, en maken beter spoet.
Op, op dan, treurigh hert, geen moet en dient verloren;
De prickels van het vleesch die zijn u nutte sporen:
Recht flux de leden op, dat voegt een Christen man,
Nadien hem oock het quaet ten goede dienen kan.

Harde schocken leeren wel.

*Wie draelt en haestig weder keert
Die wortet beter door gheleert.*

*Een vande oude heeft wel geseyt
op dese gelegentheyt, dat hy sacht
rijt en geen last en gevoelt die van
den Almachtigen God ghedragen
ende van den Alderhooghsten ge-
voert wert.*

*Het gheloove door boetveerdig-
heyt herstelt, is krachtigher als te
voren.*

Rom. 8. 28.

*Den genen die God lief hebben
helpen alle dingen tot goet.*

*Al heeft de val ons quaet gedaen,
Met vallen leert men seker gaen.*

Een gebzanden hont breeft oock het kout water.

*Het beeldt kan zijn yemant die uyt een beeck
op een hont water sprenght, de hont daer van in
aller ij wech loopende.*

Verdriet, angst, tegenspoet, en diergelijcke slagen
En zijn niet alle tijt te noemen quade plagen;
Want boven menigh nut dat hier uyt rijzen kan,
Soo maect het ongeval een kloeck en handigh man.
Men segge watmen wil, die sachtjens heeft geseten,
En kan niet, soo het dient, veel nutte saken weten,

Ggg v

Maer

Maer een die list en leet heeft dickmael uytgestaen,
 Leert wat de werelt is, en hoe de saken gaen.
 Een vos die aen het lijf den strick eens voelde prangen,
 Is naemaels wonder schouw, en qualijck om te vangen :
 Een visch die eens den haeck wert in het aes gewaer,
 Wat voedtsel datse vint daer vreeftse voor gevaer :
 Een schaep dat eens den wolf is uytten mont genomen,
 Wil naeu sijn harders hont ontrent hem laten komen :
 Een duyf wel eer ontsnapt de klauwen van den valck,
 Al wasse voor-tijts slecht, die wort ten lesten schalck ;
 Een mensch die in dé storm eens schipbreuc heeft gelede,
 Vreest oock een stille ree, en vry niet sonder reden :
 Een hont die eens het lijf van sode was verschroeyt,
 Schrickt oock voor killig nat dat inde beecken vloeyt:
 Een huys-man in het wout eens van de slangh gesteken,
 Of schoon hem al de gif is uytet been geweken,
 Die houdtet voor verdacht soo maer een hagedis
 Komt stijgen uytten braem, of uyt het groene lis.
 Wat dienter noch geseyt? De schippers leeren varen,
 Niet in de stille zee, maer in de felle baren ;
 Want dien het alijt gaet of naer of boven wensch,
 En weet noyt, so het dient, de grondé van den mensch.
 Siet! als ons eenigh leet of harde slagen raken,
 Dat kan oock gecken self tot wijse lieden maken.
 'Tfy hem die my bedriegt, maer soo hy't weder doet,
 Soo is het fy voor my, en ick ben maer een bloet.

Wat verseert dat leert.

*Niemand leert als met schade of
 schande.*

*Wat mē niet en besuert, en besoet-
 men niet.*

Wat niet en kost, en deugt niet.

Slagen maken wijs.

'Tverbrant kint vreeft het wyer.

D'onbesochte, d'onbedochte.

*Een hont en rieckt niet aende cant
 Daer hy de neus eens heeft gebrāt.*

Curti

Curti rami, vindemia longa.

Het beeldt soude hier kunnen wesen een hovenier, snoeyende eenen wilt-gewassen wijngaert.

OF schoon u hovenier den wijngaert placht te snoeyē,
Soo datse niet en mach in volle tacken groeyen,
Ghy, denckt noch evenwel niet eens in u gemoet
Dat hy de plante schent, of eenigh hinder doet:
Ghy, weest hier in geruft, oock sonder eens te klagen,
Al isser weynigh houts, het sal te beter dragen;
Siet, wat men neder houwt (daerom ghy zijt beducht)
Dat is maer los gewaey, en loten sonder vrucht.
Wat isser, aerdts gemoet, wat isser al te klagen
Van druck, en tegenspoet, van veelderhande slagen
Die u den Hemel sent? ey lijdt de nutte pijn,
Het vleesch is u te gul, het dient gesnoeyt te zijn.
Gheluckigh is de mensch, oock midden in het lijdē,
Als God, door harde tucht, sijn herte komt besnijden.
Wel snoeyt, ô Vader, snoeyt, en ruckt uyt mijn gemoet
Al wat in eenigh deel u vruchten hinder doet.

Corte tacken, langen wijn-oegst.

Weynigh houts, veel vruchten.

Iob 3. 17.

*Saligh is de mensch dien Godt
strafte; daerom en weyghert u de*

*kastijdinge des Almachtigen niet:
want hy verwondt ende verbint,
hy slaet en sijne hant heelt.*

*Lijt als het immer wesen moet,
Want na het suere komt het soet.*

Lam-

Lampada trado.

Het licht wel eer van my bemint/
Dat geef ick u/mijn weerde kint.

De oude man spreekt.

DIt licht, mijn weerde kint, de fackel van het leven,
Was van het hoogste licht voor desen my gegeven,
Nu heeftet voor een tijt, nu heeftet my gedient,
Ick gevet heden u, als aen mijn naesten vrient.
Ick heb het langh gebruyckt, en ben met staege schreden
Op mijn bescheyden wegh ten eynde toe getreden,
Nu ben ick op het lef, nu ben ick aen den put,
Daer is geen licht bequaem, daer is geen fackel nut:

Ghy

Ghy hebt in tegen-deel van heden afte dwalen,
 Nu op een hoogen bergh, dan in de laege dalen,
 Nu op het vette kley, dan op een dorre strant,
 Nu op een harde klip, dan op een driftigh sant;
 Treet op de rechte baen, en mijdt de slimme wegen,
 Gaet midden op de straet, en schouwt de vuyle stegen;
 En t'wijl u jonckheyt duert maect dat ghy niet en malt,
 En als ghy trager wort, fiet dat ghy niet en valt.
 Wel gaet dan, lieve, gaet, ô spruyte mijner lenden,
 Ghy waert mijn eygen vleesch, eer u de lieden kenden,
 Ick ben nu uyt-geleest, en ghy begint de reys,
 Ick gae nu, fiet ick gae, den wegh van alle vleys:
 Dit is des werelts loop, de kloeckste menschen leven
 Tot sy een ander mensch den fackel over-geven,
 Dus gaet de snelle tijt, gelijk een staege stroom,
 Dus steekt het nieu gewas het oude van den boom.

Dit spreek-woort is ontleent van sekere spelen ofte oeffeninghen van de oude, daer een brandende fackel in ghebruyckt wert, de welke by yemant nu vermoeyt zijnde, aen een versch man metter hant wert toegereyckt, en soo t'elcken wederom aen eenen anderen.

Als Plato, Pausanias en andere oude schrijvers getuygen. In voegen dat den fackel ofte licht over te leveren hier te seggen is, sijn ampt, ghelegentheyt, middelen, jae leven selfs, als men nu uyt geleest en dierlijcke dingen sat is, aen andre over te setten.

Ende hier toe kan (mijns oordeels) gepast werden de plaetse Num. 20. 23. ende volgende, die ick noyt sonder innerlicke beweginge en lese. De nederlantische oversettinge luyt als volgt:

Ende de Heere sprac tot Mose, neemt Aaron ende sijnen sone Eleaser, ende leyt se op Hor in't ghebergh, ende treckt Aaron sijne kleedren uyt, ende treckt se aen Eleaser sijnen sone, ende Aaron sal hem aldaer vergaderen tot sijne vaderen ende sterven. Doen dede Moyses als hem

hem de Heere geboden hadde, ende klom op Hor in het gebergte, voor der ganscher menigte.

Ende Moyses toogh Aaron sijne kleederen uyt, ende tooghse Eleasar synen sone aen, ende Aaron sterf aldaer boven op den berghe; Mose dan ende Eleasar klommen af van den berghe; ende doen de gansche menigte sagh dat Aaron wech was, beweenden sy hem dertigh dagen, het gansche huys Israels.

Hier by kan noch gevoegt werden dat geseyt wert 1. Reg. 15. 4. van Abiam Coningh van Iuda, Pour l'amour de David l'Eternel son Dieu luy donne vne lampe en Ierusalem; luy suscitant son fils apres luy. De Nederlantische oversettinge seyt, om Davids wille gaf hem de Heere sijn God een licht te Ierusalem, dat hy synen sone na hem verweckede, etc.

La vie d'homme, un chemin d'hyver.

HEt leven van den mensch is even soo gelegen
 Gelijk des winters doen de gronden van de wegen,
 Al wie dan reysen moet die isser qualijck aen,
 Want 't isser glibber-gladt al waer hy meynt te staen:
 Men vint geen wagen-spoor, geë peyl van mensche tredē;
 Het schijnt een staege sloot daer eerst de koetsen reden,
 'Tis al gelijck een meyr, waer dat men henen siet,
 Men kent den rechten padt; men kent de grachten niet:
 En offer al misschien een plaetse wort gevonden
 Daer voor een kleynen tijt de voeten seker stonden,
 Het is een kort vermaeck; want na den tweeden pas,
 Soo isser weder vuyl gelijk het elders was.
 Wat raedt in dit gevaer? niet beter al te letten
 Waer dat men even-staegh de voeten heeft te setten,
 En dit tot dat men komt op't eynde van den dagh,
 Daer een vermoeyde ziel haer ruste vinden mach;
 O Wegh;

O Wegh, ô ware Wegh, bestiert mijn losse gangen,
Op datse nimmermeer in't slick en blijven hangen,
Geeft dat wy, voor besluyt, ten lesten mogen gaen
Daer nimmer winter komt, maer eeuwigh rosen staen.

Ons leven is een winter-pat ;
Na weynig droogt, al weder nat.

Heb. 11. 13.

Alle gheloovigen hebben bekent
dat sy gasten en vreemdelinghen
waren op aerden.

Iob 7. 1.

Moet de mensche niet altijd in
den strijt zyn op aerden.

Van voren heb ick steyle bergen,
Van achter, beesten die my tergen.

Nach den bletteren fällen die beem,

WAnneer ick trede door het wout,
En sie het rijs en jeughdigh hout,
En dat ick vind' een populier,
Een hoogen eyck, een lagen vlier,
Een lind', een ijp, een búck, een es,
Terstont soo krijgh ick daer een les;
Want t'wijlick eenfaem stae en poogh
Mijn geest te voeden door het oogh;
Soo vind' ick sonder twijffel wat
Dat dienstigh is te zyn gevat.

Een boom die van den gront bederft,
Of onder aen den wortel sterft,
Diens afganck sietmen aen den top;
Want hy krijgt stracx een dorren kop,

En

En wort soo voort in korten tijt
 Sijn loof en groene bladers quijt,
 Tot hy gansch kale tacken krijgt,
 En dan eens mede neder-sijgt.

Al wast de mensch niet uyt het velt,
 'Tis even dus met hem gestelt,
 Want als de jeugt hem nu begeeft,
 En dat hy schier is uyt geleeft,
 Sijn hoeft dat wort hem kael en glat,
 Sijn aensicht rimpelt boven dat,
 Sijn tant, die vast gewoilt stont,
 Die komt hem vallen uytten mont.

Wel ghy, wien dus de jeugt ontvalt,
 Ey lieve, 'tis genoegh gemalt,
 Gaet maectt u veerdigh tot de reys,
 Ghy treet den wegh van alle vleys,
 Want als de tacken voorengaen
 Hoe kan de boom dan lange staen?

*Ons tijt verloopt gelijk een stroom,
 En naer het blat soo valt den boom.*

Quid

Quid est homo? Lucerna sub dio posita.

Als met een haes in't open velt/
Soo islet met den mensch gestelt.

En keerse van den wint aen alle kant ghedreven,
Dat was in ouden tijt een schetse van het leven,
Een af-druck van dé mensch, een beeldt van alle vleys,
En'tis (na mijn begriip) gesproken na den eys.
Want sooder groote wint komt opter aerden rasen,
Stracx wort het flicker-licht met krachten uytgeblasen;
Of sooder stilte komt, en dat de sonne schijnt,
Ey siet! de sackel smelt, en hare glans verdwijnt:
Indiender eenigh nat van boven komt gesegen,
De keerse staet en queelt oock van den minsten regen;

H h h

Of

Ofkomter drooge vorst, die in de wangen bijt,
 Het vyer dat wort verteert, en al in korten tijt:
 Ofsoo een soete lucht (dat niet en kan geschieden)
 Wou aendeteere vlam gestaegē gunste bieden,
 Eylaes! haer schoone glans gaet efter haren ganck,
 En wort ten lesten asch, en niet als enckel stanck.
 Wat is doch van het vleesch? daer zijn verscheyde saken
 Die ons (men weet niet hoe) tot stof en aschen maken;
 En schoon men langen tijt behout een goeden stant,
 Noch wort de leven-vonck ten lesten uytgebrant.
 Ach waer sich yemant keert, of waer hy komt getreden,
 De doot, de bleecke doot, die sit hem in de leden;
 Dies schoon mē hier bequam sijn vollē herten-wensch,
 'Tis al maer korte vreught. De doot is in den mensch.

Syr. 17:29.

Wat is doch een mensche de-
 wijle hy niet ontsterffelijck en is?

Ons tijt gaet als een snelle stroom
 En sijn als schimmen van een
 droom.

Een oudt boer-man hoort geerne 'tgeklap van de sweep.

Stet Gijs den ouden knecht die hoort de peerden trappē,
 Die hoort de wagen gaen, die hoort de sweepen klappē;
 Dies springt sijn hert om hoog, en dat vā enckel vreught,
 Om dat hy wort gewaer den handel sijner jeugt.
 Nu wou de stramxē gäst wel rijden aender heyden,
 En met een snellen keer den wagen omme-leyden,
 Hy wenscht te mogē zijn daer Kees met Aefjen speelt,
 En daer men uytter borst op alle bruggen heult:

Maer

Maer dat hem meest beweegt dat zijn de volle kannen,
Ter plaetsen daer men plagh den wagen uyt te spannen :
In't kort; het komt hem voor wat hy te voren plagh,
En fiet, de wil is daer, schoon hy niet meer en mach.
Men vindter over al die in haer oude jaren
Noch even zijn gemoet als sy te voren waren,
Men fiet dat hun de jeugt noch in de leden rijt,
Al is haer kranck gestel verwonnen van den tijt.
Niet soo, vernieuwe ziel, maer laet u oude sonden,
Oock eer dat u de tijt de lusten heeft gebonden :
Oock isser niet geschiet, ten minsten mijdt het quaet
Als u de swackheyt selfs tot beter seden raet.
Een, wien de frisse jeugt noch krachten komt te geven,
Die moet geduerigh sien hoe wel te mogen leven :
Maer die nu trager wort moet letten boven al
Hoe dat hy sijnen tijt met segen eynden sal.

Een oudt jagher hoort geerne van
de wejery.

In een natten poel is haest genoeg
gheregent.

Het rijpt haest op een oudt ijs.

Een wolf haps noch nae't schaep,
als hem de ziele wytgaet.

Il n'est pas libre qui traine son licol.

Hy en is niet geheel by die noch eē stuck
van sijn banden nae-sleept.

Het peert spreeckt.

AL ben ick heden los, al schijn ick ongedwongen,
Al loop ick in het velt, en make vrye sprongen;

H h h ij

Soo

Soo ben ick evenwel niet buyten flaverny,
 Vermits ick noch een slaef sie loopen achter my:
 Ick voele noch een deel van mijne banden slepen,
 Dies ben ick in gevaer om haest te zijn gegrepen;
 Want soo hy, die my volgt, hier op maer eens en trat,
 Soo waer ick wederom (gelijck als eerst) gevat:
 Soo waer ick meer als oyt geschapen om te lijden,
 En wie en souder niet op mijne leden rijden?
 Ach! wien noch eenigh jock ontrent de leden hangt,
 Die sleept dat hem bederft, en dat hem weder vangt.
 Maer, vrienden, die het peert aldus mocht hooren spreke,
 En hangt niet aen het dier, maer let op u gebreken,
 De muyl-bant is het vleesch, en 'tpeert, eē moedig beest,
 Dat is in dese spreuck een af-beelt van den geest.
 Heeft yemant rechten lust om van de droeve sonden
 Niet meer te zijn geboeyt, niet meer te zijn gebonden,
 Die breecke t'eenmael haer ongeluckigh zeel,
 En dat van alle kant, en tot het minste deel;
 Want soo u slap beleyt wil yet hier in verschoonen,
 Het quaet dat overblijft sal wis sijn meester loonen.
 Een die sijn banden sleept, al schijnt hy los te zijn,
 Raeckt licht (eer hy het meynt) al weder in de pijn.

Van't onkruyt dient niet het loof } *De geest seydt niet, Wont; maer,*
alleen, maer de wortel wytghetogen } *Doot u aertsche leden.*

En, dien het opperste ghebiedt van eenige stadt bevolen is, soo hy
 komt te vernemen datter acht ofte thien verraders binnen de
 stadt zijn, plach hy sich gerust te stellen, als hy vijf ofte ses van de sel-
 ve bekomen ende in hechtenisse gestelt heeft? ghewisselick neen, hy en
 geeft sijn ziele geen ruste voor by alle de selve by den kop gevat, ofte
 immers uytter stadt gejaecht heeft; Hoe! staet ons anders te hande-
 len met ons geestelycke verraders?

*Vanno piu pelli di volpi che d'asini in
pelliciarìa.*

**Men vint meer vosse-bellē als esels bach-
ten in een hont-werckers winckel.**

LEst daer ick stont en keeck ontrent een pelletier,
Daer sagh ick menig hont van menig selfaem dier;
Ick sacher boven al veel vosse-vellen hangen,
Die waren metten strick, of op de jacht gevangen:
Ick sacher even wel maer eenen esels-vacht,
Die by sijn meester selfs te koopen was gebracht.
Niet dat het lastbaer dier was yewers doot geslagen,
Neen, vrienden, thadt geleest tot aen sijn leste dagen;
En even doen ter tijt soo was het trouwe beest
Sijn heer (vermits het sterff) een droefheyt in dé geest.
Siet! hier op stont ick stil: ick sagh de vosse-vellen;
In soo een grooten hoop, sy waren naeu te tellen:
Ick sprack den meester aen, en seyde tot den man,
Ey lieve! segh een reys, segh hier de reden van:
Men set (dit sprack de vriendt) geen strickē voor den esel,
Maer voor den loosen vos, of voor den slimmen wessel;
De reden is bekent: wie doeter immer quaet
Aen eenigh vreedtsaem beest, dat rechte wegen gaet?
Maer al het boos gespuys, dat niet en is geboren
Als om sijn even dier met listen nae te sporen,
Dat lijdt aen alle kant, dat lijdt den meesten last,
En (schoon al issen ergh) het raect ten lesten vast.
Ick hoorde, met vermaeck, het slot van dese reden,
En hictet voor een les, ons dienstigh in de zeden;

En mits het nut verhael mijn herte wel beviel,
 Soo deed' ick dit gespreck tot mijn geminde ziel :
 Wat is den mensche best? een recht onnoosel leven,
 Dat kan hem ware rust en goede dagen geven;
 Wel aen dan mijn gemoet, onthoudt u van bedrogh,
 Wát schoõ het sötijts luct, het loont sijn meester noch.
Bedroch loont sijn meester.

*Non piglior tanto boccone che ti potrebbe
 stroccare.*

Groote brocken woorgen.

En reyger op een tijt uyt sijnen nest gevlogen,
 Is met een snellen swier de meyren omgetogen :
 En mits hy spijsse socht, ontrent het avontmael,
 Soo valt hy in een poel, en vanght een grooten ael:

Hy

Hy prickt hem in den kop, hy meynt hem in te slicken,
 Maer siet de groote brock die doet de flocker sticken:
 De palingh wringht haer om, en rolt haer op een hoop,
 En maect hem om den hals een wonder vasten knoop.
 Of nu de vogel tiert, en slingert met de vleden,
 Het aes dat volt den hals, en blijft ten lesten steken:
 En mits de reyger worght, en nu geen adem krijght,
 Soo is't dat hy bedwelmt, en doot ter aerden sijght.
 Siet, vrienden, watter komt van al te groote brocken
 Te vatten metten beck, en in te willen schocken;
 Ick bid al eerje swelght, soo peylt doch uwen mont,
 En sent maer in de maegh, dat ghy verdouwen kont.

*Men moet soo groote brocken niet
 inswelgen datmer aen wort.*

*Veel om vamen,
 Weynigh versamen.*

Groote peeren

Konnen deeren:

*Want sy plachten een onversich-
 tigen plucker wel een buyl in't
 hoeft te vallen.*

*In't raegh daer blijft een vlieg in
 hangen,*

Maer ten kan geen horsel vangen.

*Groote vissen scheuren't net,
 Alsmer niet wel op en let.*

*Siet hier van fol. 42. tweede
 deel, en breeder in't groot
 werck, fol. 60. tweede
 deel.*

AL soo d'Heer Amelis Pietersen, Secretaris van Purmerende, op de vergaderinge van de Groot-Mog. Heeren Statē van Hollandt ende West-Vrieslant in Junio lefleden my bekent hadde ghemaect, als dat een sijn welbekende vrient de gheschiedenisse boven verhaelt ghesien, en den palinck noch levendigh uyt den beck van den reygher (nu verstickt zijnde) getrocken hadde, met verklaer dat hy oordeelde soo een vreemt geval inder waerheyt geschiet weerdigh te zyn om

in eenige Poëtische bedenckinge te passe gebracht te werden : soo heb ick (om redenen voorschreven) tot het selve geval hier een plaetse ende plate willen vergunnen, te meer dewijle op het selve menigfuldige spreek-woorden konnen werden ghepast, en daer uyt verscheyde leerstukken konnen werden getogen. Als vooreerst, dat men niet meer en moet soecken aen te grijpen als men kan omvamen. Ten tweeden, dat men dient te wicken alear te wagen: en eerst te meten, alear te snijden. En ten derden dat veel Cadmus victorien gevochten werden, die beyde de partijen schadelijck zyn, en dat oock sommijlen twee te samen in twist en oneenigheyt vallende aen een derde het voordeel van hun beyden doen ghenieten. Hoe het sy, en hoe ghy dit tot uwen voordeel opneemt, leser, de voorschreven heer Secretaris is oorsake van dese bedenckinge, door de openinge by hem hier van ghedaen.

*Qui se veut garder de foudres, qu'il
s'abbaisse.*

Vreesje voor den blixem? soo dupckt.

Die voor de blixem vrees, of voor onstuymigh weder,
En stijge niet om hoogh, maer liever sijge neder;
Want als de gramme lucht haer felle pijlen schiet,
Soo treftse met haer vlam de laege daken niet;
Sy baert haer meeste kracht ontrent de spitse rotsen
Die met een steyle kruyn den blaeuwen hemel trotsen,
Sy velt een hoogh gebouw, sy velt een machtigh slot,
Hy treft geen leemen huys, en min een swijnen-kot.
Geluckigh is de mensch die gelt en hooge staten
Kan hebben buyten sucht, en willigh achter laten,
Kan seggen tot den pracht, tot eer, en totte lust,
Al ben ick sonder u, soo ben ick doch gerust.

Die

Die laegh blijft en kan niet hart
vallen.

Wilje niet gheschoten worden, soo
huyckt neder.

Een vergeten man, isser best an.

Vryheyt, blyheyt.

Ongebonden best.

Luttel onderwints, groote rust.

Gemack voor eer.

Hoe edelder hert, hoe buygsaemer
hals.

Staet belaeet.

Sorgen en waken

Sijn heeren saken.

Geen kroon heelt hooft-sweer.

*Qui se peigne peu sou vent,
A bien de peine en se peignent.*

**Al wie maer selden kempt sijn haer/
Die woeter groote pijn gewaer.**

Het vrou-mensch, dat sich kempt, spreeckt.

MOcht ic niet voor dit werc met goede redē schromē?

Mijn hayr is gansch verwert; hoe isser doort te komē?

Mijn hoofd dat is gestelt gelijk een eensaem wout

Dat niet en wort begaen, en noyt en is gebout.

Och! hadt ick nae den eysch mijn vlechten onderhouwē,

Soo gingt my heden wel, gelijk de nette vrouwen;

Maer nu lijd' ick verdriet, om datter nimmer kam

Bynaest van al het jaer my op het hoofd en quam.

Nu sitt' ick hier en klaegh, onseker wat te maken,

Onseker wat te doen, of wat te fullen raken:

Al waer ick ben geweest, of waer ick komen sal,

Daer steuyt het gladt yvoir, en hapert over-al.

H h h v

Noch-

Nochtans het moeder deur. Ick trecke door de vlechten ;
Want met een fachten kam en is niet te rechten.

•Tis reden dat hy sucht, en groote pijnelijdt,
Die noyt sijn hoofd en kempt, of niet ter rechter tijt.

Wel, ghy die mijn verdriet met oogen kunt bemercken,
Leert uyt eens anders leet u eygen hoofd bewercken :

Kemt, kempt u menigmael, en niet het hayr alleen,
Maer ooc dat binnen schuylt, tot aen het innigh been :

Kemt u verwrongen hert, en u verbotte sinnen,
En maect doch over al een reynen gront te winnen ;

Want hy, wiens hoofd en hert eens wel gereddet zijn,
Al kempt hy menigmael, hy kempt hem sonder pijn :

Maer die het sondigh hayr laet wilt daer henen wassen,
En weet sich nader-hant geen kamme toe te passen ;

Want alwat hy geraeckt, daer is een vuyle nest,

Ghy, kempt dan alle daegh, dat is de leden best.

Het landt dat moet gewis met distels overwassen

Daer niemant in en ploeght, of op en plagh te passen :

De mensch wort voor gewis verwoest in sijn gemoet

Die over sijn bedrijf geen ondersoek en doet.

Korte rekeningen, lange vrient schap.

Het waere goet dat eē yder mensche (als hy des morgens sijn hoofd kempt), even door het lichamelijck kemmaen indachtig werde mede als dan sich inwendelic te suyveren, ende sijn herte als te kemmaen van alle verdracjde en verwronghen invallen, die hy in sijn ghemoet mochte gewaer geworden zijn : want indien wy ons selfs oordeelden, wy en souden niet veroordeelt worden 1. Cor. 11. 31. ick schame my dickmaels mijnaer, als ick lese hoe ernstigh hier in eenige keydensche Philosophen geweest zijn, die gheduerighlijcken niet afeen lieten haere leerlingen in te scherpen dat se allen dagh haer selven hadden afte vragen, ende reeckeninge aen haer gemoet te eyschen wat gebreck datse dien

se dien dagh in haer gheheelt hadden? wat quaet sy hadden tegenge-
staen? ende in wat deel sy haer verbeteret vonden? Hier van is te le-
sen by Seneca lib. 3. cap. 36. de Ira, by Cicero in Senectute.

Il tiempo va, la morte viene.

De tijt die gaet/de doot die komt.

AL die hier opter aerden leeft,
En 't vleesch tot lusten overgeeft,
Komt siet dit leste Sinne-beelt,
Terwijl ghy met u ziele speelt,
Komt sietet met een diep gepeys,
Want 'tis de stant van alle vleys.

Daer

Daer is geen vorst, geen hooge macht,
 Daer is geen slaef soo kleyn geacht,
 Daer is geen huys-man op het lant,
 Geen visscher aen het dorre strant,
 Geen krijghs-man die den degen voert,
 Geen kramer die op winste loert,
 Geen mensche, wie het wesen mach,
 Die oyt of son of mane sagh,
 Geen man, geen maecht, geen echte wijf,
 Of dit en past op haer bedrijf.

Dus wie het zy, of wat hy doet,
 Die segge staegh in sijn gemoet :
 Mijn ziel, hoe ! zijt ghy niet beschroomt ?
 De tijt die gaet, de doot die koomt.

Dit is een woort van groote kracht,
 Indien het recht wort overdacht,
 Het is een breydel voor de ziel,
 Op datse noyt in sonden viel;
 Want wie sal hellen nae het quaet,
 Als hem de doot voor oogen staet ?

Wel ghy, die noch in uwen tijt
 Hier met u aertsche leden strijt,
 Gaet hecht dit vast in u gepeys,
 En toomt alsoo het dertel vleys.

Is yemant hier in dese stadt
 Door vuyle lusten opgevat,
 Of door de jonckheyt omgevoert,
 Die op sijns naestens vrouwe loert,
 Of op sijn buer-mans dochter let,
 Om haer te krijgen in het net;
 O die, eer dat hy dieper gae,
 En vorder in het wilde slae,

Die beelde sich dit schou-spel in,
En segge met een rijpen sin :
Mijn ziel, hoe ! zijt ghy niet beschroomt ?
De tijt die gaet, de doot die koomt.

Indien dat u de wraeck-sucht quelt,
En u gemoet in roere stelt,
Of dat ghy, door een ouden haet,
Van nijt en spijt als swanger gaet,
En denckt, uyt enckel onverdult,
Hoe ghy u vyant krencken sult ;
Ey toomt een weynigh u gebreck,
En gaet in eenigh stil vertreck,
En segt daer met een rijp gemoet,
En seght daer uyt een sedigh bloet :
Mijn ziel, hoe ! zijt ghy niet beschroomt ?
De tijt die gaet, de doot die koomt.

Indiender is een weeligh gast
Die slechts maer op sijn mont en past,
En geen soo lieve dingh en weet
Als hoe men brast en lekker eet,
Of schier geduerigh poogt te zijn
By mal geselschap in den wijn,
Of daer men met de schijven klapt,
En niet als malle dingen snapt,
Iae schier noyt eenigh woort en seyt,
Als dat tot vuyle tochten leyt ;
Dien bid ick, wat ick bidden mach,
Dat hy een uyrken voor den dagh,
Wanneer de dampen van den wijn
Hem uyt het breyn vertrocken zijn,
Dat hy dan in sijn boesem gae,
En eens ter degen overslae

Hoe dat sijn kostelicke tijt
 Dus ongevoelick henen glijt,
 Iae als een arent henen vlucht,
 En segge dan met diep gesucht :
 Mijn ziel, hoe ! zijt ghy niet beschroomt ?
 De tijt die gaet, de doot die koomt.

Indien dat u de malle pracht
 Wil brengen onder haere macht,
 En dat de lust van moy te gaen
 V herte vult met enckel waen,
 Soo dat u kleet meest allen dagh
 Gestelt is nae den nieuwen slagh,
 En komt dan strijcken over straet,
 Gelijck een paeu daer henen gaet
 Alshy sijn veren steeckt om hoogh,
 En toont ons menigh glinster-oogh;
 Ey lieve, let op u bedrijf,
 Ey let doch op u nietigh lijf,
 En seght, wat gaet ons menschen aen
 Soo gansch te leven nae den waen ?
 Mijn ziel, hoe ! zijt ghy niet beschroomt ?
 De tijt die gaet, de doot die koomt.

Is in u hant onwettigh goet
 Dat leyt en wroegt op u gemoet,
 Dat u tot aen het herte knaegt,
 En dickmael gansche nachten plaegt,
 Dat u tot in de ziele bijt,
 Oock dickmael op u soetsten tijt,
 En dat ghy des al-niet-te-min
 Blijft hangen aen een vuyl gewin ;
 Soo stort u neder voor den Heer,
 En opent daer u innigh zeer,

En bidt hem dat u meerder kracht
 Van boven werde toegebracht,
 Op dat ghy, door een nieuwe jeugt,
 Den strijt ten lesten winnen meugt;
 Maer neemt oock dan tot uwer baet
 Het beelt dat hier geschildert staet,
 En segt met diep-gegronde tael,
 Iae segt het veel en menighmael:
 Mijn ziel, hoe! zijt ghy niet beschroomt?
 De tijt die gaet, de doot die koomt.

Ten lesten, vrienden in't gemeen,
 Die noch het leven hebt te leen
 Van God ons aller opper-Heer,
 Leest, leest voortaan tot sijner eer,
 Gaet eygent hem u gansch bedrijf,
 V ziele met u nietigh lijf;
 Maer soo ghy noch den vleesche leeft,
 En u de sonden overgeeft,
 Of immers niet genoegh en strijt,
 Maer dienstbaer aen de werelt zijt;
 Soo slaet u vry dan op de borst,
 Tot dat ghy naer het eeuwich dorst,
 En berst oock vry in tranen uyt,
 En maect geduerigh dit besluyt:
 Mijn ziel, hoe! zijt ghy niet beschroomt?
 De tijt die gaet, de doot die koomt.

En voeghter dan by:

*Al wat een werelts-hert kan vinden of bedencken,
 Al wat de werelt selfs kan aen de werelt schencken,
 Dat schryt sich al-te-mael van onse leden af,
 Wanneer men kout en stijfsijgt in het duyster graf.*

Tusschen twee gesette palen,
 Dat is, tusschen dagh en nacht
 Wort ons leven doorgebracht;
 Siet hoe dat wy nederdalen
 Eer het yemant seggen kan,
 Oock dit woort dat gaeter van:

*Tusschen doeyen ende vriesen
 Is't dat wy den tijt verliezen.*

*De doot en kent geen Almanach.
 Ist eynde goet, soo ist al goet.*

*Eerlijck wel beginnen,
 Heerlijck wel eyndigen.*

Ick hebbe goet ghevonden, goet-gunstige landts-lieden, hier by te voegen eenige Sin-spreuckē uyt het Oude ende Nieuwe Testament. Maer verstaet hier, door een Sin-spreucke ofte spreec-woordt, een maniere van seggen die den leser ofte hoorder, door redenen oneygentlicken ghesproken, in-leydt tot een sake die eygentlick moet verstaen werden.

Wt het Oude Testament.

GHy en sult niet ackeren met een os, en een esel te samen.

Dat is, Geloovige met ongelovighe, reyne met onkuysche, goede met boose te versellē, en dient niet.

2. Cori. 6. 14. ofte men moet van dat ongelijck van aert is, geen gelijcke werckinge verwachten.

Ghy en sult den os, die dorst den muyl niet toebinden.

Dit

Dit wert uytgheleyt, en te passe ghebracht by den Apostel Paulus, 1. Cor. 9. 10.

Spijse gingh van den eter, en soetigheyt van den stercken. Recht. 14. 14.

Augustinus duyt onder andere dit op den Heere Christus; van den Eter (seyt hy) dat is: van de Doot (die het al verteert) is spijsse ghegaen: dat is, hy selfs die gheseyt heeft; Ick ben het broodt des levens.

Stofsal der slangen broot zijn. Dat is: Salaet na de lippen, kaf aen den os, suycker aende papegaey.

Een volle ziele treet wel op honigseem. Dat is: Als de muys sat is, dan isset meel bitter.

Vangt ons de kleyne vossen, die de wijn-bergen bederven, Cant. 2. 15.

'Twil seggen, dat alle quaet in sijn beginselen dient ghesteyt te werden.

Een levendige hont is be-

ter als eē doode leeuw. Pred. 9. 4.

Waer mede schijnt na-buerigh te zyn het Neder landts spreekwoort: Een ouden wolf rijen de kraeyen.

Laet uwe kleederen aller wegen wit zijn. Dat is: Stelt u altijt reyn en oprechtelickē voor.

De schadelijcke vlieghen bedervē de goede salve. Pred. 10. 1. Dat is: Kleyne dingen verwaerloost, konnen oock aen groote dingen hinder en na-deel doen.

Wie den thuyn verbreeckt, dien sal een slanghe steken. Pred. 10. 8. Dat is: Dat quaet voorstel veel tijts sijn eygen aendrijver op't hoofs valt.

De leuye spreeckt, daer is een leeuw op den wege. Pro. 26. 13.

Wie op den windt achtet, die zaeyt niet, en wie op de wolcken siet, en maeyt niet.

Eccl. 11. 4.

130 Sin-spreucke uyt het Nieuwe Testament.

Dat is : (als Zerxes eens seyde) en weest niet vreesachtig in alles, ende en sijmelt niet op yder ding; want soo ghy in eenigh ding alles wilt uytpluysen, ghy en sult noyt yet wat recht uytwercken.

De doot is tot onse vensteren ingevallen. *Ier. 9. 21.*

Dat is : De sonde komt in ons, door onse wytterlicke sinnen; te weten, oogen en ooren.

Soo de moeder is, soo is de dochter. *Ezech. 17. 5. 44.*

Wt het Nieuwe Testament.

Voorsichtigh als slangen, eenvoudigh als duyven. *Matth. 10. 16.*

Wie niet en vergadert, die verstroyt. *Matth. 12. 37.*

D'eene saeyt, en d'ander maeyt. *Ioh. 4. 37.*

Wie door de deure niet in en gaet is een dief. *Ioh. 10. 1.*

Waer eē doot lichaem is, daer versamelen de arenden, *Matth. 24.*

En geeft het heylighe den honden niet. *Ioh. 3. 6.*

Wat uyt vleesch geboren is, dat is vleesch. *Ioh. 3. 6.*

Die ghesont zijn en hoeven geen medecijn-meester. *Matth. 9. 12.*

De boom wort uyt sijn vrucht bekend. *Luc. 6. 44.*

Niet hebbende, en alle dingh besittende. *2. Cor. 6. 10.*

Schadt in aerde vaten. *2. Cor. 4. 7.*

Werpt eerst den balck uyt u eygen ooge. *Matth. 7. 5.*

Een huerlingh vliet. *Ioh. 10. 13.*

En stelt geen licht onder een koren-mate. *Mat. 5. 15.*

Indien de een blinde den an-

anderen leydt, soo fullen sy beyde in de gracht vallen.

Matth. 15. 14.

Het licht schijnt in de duy-
sternisse. *Ioh. 1. 5.*

Vossen hebbē holen. *Mat. 8. 20.*

Ghenees-meester, heelt u
selven. *Luc. 4. 23.*

Geen Propheet is aengenaē
in sijn vaderlant. *Luc. 4. 24.*

De bijle is aen den wortel
des booms geleyt. *Mat. 3. 10.*

Wie spaerlick saeyt, sal
spaeerlick maeyen. *2. Cor. 9. 6.*

Wat de mensche sal gesaeyt
hebben, dat sal hy maeyen.
Gal. 6. 7.

Het gekreuckte riet en sal
hy niet breken, troockende
vlas sal hy niet uytblussen.
Mat. 12. 20.

BY-SPREUCKEN,

en

*Gront-regels tot onderhoudinge of verbete-
ringe van de ghesontheyt.*

*De Leser heeft te letten, dat veel van de vol-
gende regels moeten ghenomen werden nae den
aert van't Landtschap, daer de selve wyt gespro-
ten zijn.*

WOrt yemant sieck, of
krijgt hy pijn,
Eerst Godt, en dan den me-
decijn.

Met menschen niet, in tijdt
van pest;
Met Godt veel spreken acht
ick best.

Het is ghesont voor ziel en
lijf,
Elck een sijn glas, en elc sijn
wif.

In het jaer eens bloet ghela-
ten;
In de maent eens in het bat :
En noch soudt my kunnen
baten,
So ic maer eens daegs en at.

Hebt ghy misschien geen
medecijn,
Soo laet dit u gences-dranck
zijn:

Eet, drinckt, en teelt noyt
sonder lust,
En stelt voor al u hert geruft.

Wie veel smeert de borst,
En drinckt sonder dorst,
En kust sonder lust,
En eet sonder honger,
Die sterft des te jonger.

V kleet zy warm,
Noyt vollen darm,
En slaept met maten,
Dat sal u baten,

Een nieu {
huys laet {
bewooné {

Het eerste jaer door u vyant,
Het tweede jaer door u vrient,
Het derde jaer door u selfs.

Ick wil, leser, datje weet,
Hy eet veel, die weynig eet.

Eet 'smiddaghs hertigh, of
ombijt,
En wacht alsoo den avont-
tijt,
Maer biet dan weynigh aen
den mont,
Soo blijfje langen tijdt ghe-
font.

Die hem nae de kunst wil
wachten,
Moet staeg op sijn levē ach-
ten.

Wilje langh en lustig leven,
Aen den eers dient wint ge-
geven.

Geest u nimmer indē droom
Onder eenen note-boom.

Voor nacht in, voor daegh
uyt.

Iffer mangel aen u hant,
Hangt den arrem in eē bant;
Maer soo aen u been yet let,
Legt dat neder in het bedt.

Als u de slaep niet by wil
zijn,
Na wille van den medecijn;
Soo maect ten minsten datje
rust,
Wanneer't u siecke ledē lust.

D'eerste koude, en oock de
leste,
Zijn te mijden als de peste.

'Snachts liggen, 'smiddaghs
staen,
'Smorghens sitten, 'savonts
gaen.

'Klaet een yder my begeckē,
Mach ic my slechts warrem
decken.

Nae veel spijs, en groote
droncken
Gaet terstont niet ligghen
roncken.

Biet weynigh aen den mont,
Oeffent u t'aller stont,
En loopt niet als een hont,
Soo blijfje langh gesont.

Lichte spijsē
Is voor de wijse.

'Tzy bitter, of soet,
Wat smaect dat voedt.

Die veel wil weten
Moet luttel eten.

Die weynigh eet, en minder
drinckt,
Die isset die de lustē dwingt.

Wt lust
Onrust.

Die wel eet, wel looft, wel
rust,
Heeft noch tot de doot geen
lust.

Wilt ghyder somtijdts een
glaesjen op setten,
'Tis wel, mijn vriendt, maer
drooght u netten.

Hebje water, hebje broot,
Claegt dan niet van hongers
noot.

Vrient, hebje broot,
Een duympje groot,
Ghy hebt geen noot
Noch voor de doot.

Iii iij

Hebje

134 tot onderhoudinge van de gesontheyt.

Hebje lust, soo is't al goet,
Honger maect raeu boonen
loet.

Wanneer eē esel hōger heeft
Hy eet al wat sijn meester
gceeft.

Suypen en vreten
Doet luttel weten.

Hebje geen kapoen,
Moes, kruyt, en groen,
Dat kanje voen.

Eet het muysje wat te veel,
Wat het proeft is bitter meel.

Meer kinders zijnder van
vreten bedorven,
Alffer van hongher oyt zijn
ghestorven.

Die niet en doet ghelijck de
gans,
Om langh te leven weynigh
kans.

*Om dese Italiaensche spreucke
recht te verstaen, soo dientmen in-
dachtigh te wesen dit Nederlandts
spreeck-woord:*

Hy doet niet als eten en
schijten, hy slacht de graeu-
ganfen.

Wie sonder eten gaet te bedt,
Die wort van slapē licht be-
let.

Past op geen droom het is
bedrogh;
So is't geweest, so isset noch.

Als jonge lieden niet en sla-
pen,
En oude lieden niet en wa-
ken,
Sy konnent bey niet langhe
maken.

Als ghy geen R vindt in de
maent,
Soō weet dat ghy dan wort
vermaent,

Dat u geen vrouwe, maer eē
glas
Voor u ghesontheyt komt te
pas.

Vroegh op, en laet te bedde
gaen,
Kan nae den reghel niet be-
staen.

Den rug aen't vyer, den buyc
aen tafel,

En in de hant een goede wa-
fel;

Vrient soje dat niet lijdē
meugt,

Soo is't ghedaen met uwe
jeugt.

Neemt uwe slaep-plaets bo-
ven,

Ghy sult u des beloven.

Spijs wel geknout,
Ishaest verdout.

Het eerste jaertjen dat men
trout,

Soo wort men kortfich, of
verkout.

Dit vondt ick leestmael eens
gheschreven;

Hoe schoonder vrou, hoe
korter leven.

Wie uyt den aert heeft sotte
kueren,

Die sullen al haer leven due-
ren.

Iffer yemant sot geboren,
Wat hy meestert, 'tis verlo-

ren.

Hebt ghy een quaet, of vye-
righ oog,

Verbint het met dē elleboog.

*Dat is geseyt; Men dientet stil
te laten, en niet te raken.*

Die vijftig jaer out is dient
meer naer een kussen te sien,
als naer een haes.

D'eerste in het rijs,
De tweed' op het ijs,
De derd' aen den dis,
Dat hōudmen dat best is.

Lange siecken in den herft,
So men daer niet af en sterft.

Die sich in Mey niet wel en
vont,

Is veel-tijds al het jaer ghe-
font.

Geeft aen u soon veel in den
darm,

Maer geeft hem weynig aen
den arm;

Geeft dochters aen dē arrem
veel,

En spaertet liever uytte keel.

136 tot onderhoudinge van de gesontheyt.

Die op een nieuw in sieckte
slaet,
Is slimmer als van't eerste
quaet.

Een jonghe ooye, en ouden
ram,
Dat viel wel binnens jaers eē
lam.

Wast u handen, wast u tandē
Dickwils, want het is u
goet;
Maer wast felden uwen
voet:

Doch wat immer u geschiet
Wast u hoeft sijn leven niet.

Dit is u les;
Staet op te ses,
En eet tentienen,
Het sal u dienen,
En weert te ses
Soō treckt u mes:
En slaept ten tienē,
Het sal u dienen.

Zijt ghy verbrant
Aen voet of hant,
Gaet totte vlam
Daer't quaet af quam.

*Van't voedsel en spijsē in
het bysonder.*

Ey van een uyr,
Broot van een dagh,
Meel van een weeck,
Biggen van een maent,
Gans van drie,
Wijn van een jaer,
Vis van thien,
Een maegt van twintig,
Een vrient van hondert.

Een Brabants schaep,
Een Gelderschen os,
Een Vlaemsche kapoen,
Een Vriesche koey.

Vrienden zijt ghy tafel-wijs,
Eet de vleugels van't patrijs,
Van dē sallem eet het hoeft,
Sooje Lecker-tong gelooft,
Vanden kabeljaeu dē steert,
(Die is vry wel etens weert,) T
Voort de lendē van't konijn,
En den horing van het swijn,
En de dgien van het hoen,
Gy en sult niet qualick doē.

Verandert broodt, en oude
wijn,

Is voor gesonde medecijn.

De

De vijgh eyft water, persick En hebje dan oock wijn die
wijn; springt

Soo moet het ooft ghegeten So wortje vrolic alsje drinckt.
zijn.

De oly is in't eerste best,
En honing op het alder-lest;
Maer watter heeft den naem
van wijn
Sal in het midden beter zijn.

Volgt desen raet;
Doet op salaet
Niet veel azijn,
Maer wel wijn;
Maer niet en schout
Oly en fout.

Schape-kaes, koeye-boter,
geyten-melck,
Dat is goede kost voor elck.

Zijdy weyts, en niet te vijs,
Stopt u neus, en eet patrijs.

Eetj' eē ey, so doet eē dronc,
Eetj' een appel, doet een
spronc.

Neemt blinde kaes, en siende
broot,
Dan hebje kost voor hon-
gers noot,

Eet vleys, naer eys,
Soo maeckje vleys;
Maer weet dat vis,
Maer slijm en is.

Melck op wijn,
Dat is fenijn;
Maer wijn op melck
Is goet voor elck.

Eet dat gaer is,
Drinckt dat klaer is,
Spreeckt dat waer is,
Schout dat fwaer is.
Trout dat paer is,
Scheert daer hayr is.

Daer wort geen netter kost
bereyt
Als hoender-eyers vers ghe-
leyt.

Eetje peer, en eetje kaes,
Drincje niet, so zijdje dwaes,

Eetj' een peere, drinckt,
Eetj' een appel, springt.

Appels, noten, ende peeren,
Sullen aen de stemme deerē.

<p>De kaes die doet de maeghe goet, Maer eetsen niet in overvloed.</p>	<p>Een jonghe vrou, en ouden wijn, Die zijn bequaem tot vro- lick zijn.</p>
<p>Eet ghy salade sonder wijn, Ghy staet in noodt om sieck te zijn.</p>	<p>Wanneer meest al de lieden zijn Bevrijt van korts, en sonder pijn, Dat's sieckte voor den Me- decijn.</p>
<p>Peeren en vrouwen, die niet en kraken, Die houd'men alderbest te smaken.</p>	<p>Dagen die lengen, Dagen die strengen.</p>
<p>Luchtigh broot, en sware kaes, Dat is geen onbillick aes. Sent u vrient vijsse, u vyant persicken.</p>	<p>Daer quam noyt een muys in't lant, Oflieter wel een goudē tant.</p>
<p>Verkiest noyt minne voor u kint, Wanneerse vrijt of wort ge- mint.</p>	<p>De Meert Roert haer steert. Kock-meeuwen aen't lant, Onweer voor de hant.</p>
<p>De sieckte komt te post ghe- reden, Maer gaet te rugh met esels treden.</p>	<p>Honden en swijnen Zijn medecijnen. Daergaet menig Doctoor after de ploegh.</p>
<p>Wijse lieden, malle kinders. Ionck verloren, luttel hin- ders.</p>	<p>Voor verswegen pijn En is geen medecijn; Ver-</p>

Verholen quaet
En vint geen raet.

Die tot sijn quale raet wil
krijgen,

En moet haer gronden niet
verfwiigen.

Moet u Doctoor u goetjen
erven,

Soo maect u veerdigh om
te sterven.

Aen Medecijnen en Advoca-
caten

En moet men niet verswegē
laten.

De groote pijn van't siere-
cijn

En past niet op dē Medecijn.

*Drie eygenschappen, noodig
in de Chirurgie.*

Een valcken oogh,
Een leeuwen hert,
Een juffers hant.

Een jonck barbier, een out
medecijn,

Dat dunckt een yder beste
zijn.

Een jonghe paep, een ouden
aep, een wilden beer,

Dat is ghespuys, dat ick in
huys niet en begeer.

Dertigh dagē heeft Novem-
ber,

Iunius April, en September,

Acht-en-twintig een alleen,

Al de reste dertigh een.

Ouderdom, sieckte, doot.

Toont wieje zijt,
Wanneerje lijt.

Op d'aerd', al isse vast ghe-
gront,

Noyt eenigh mensch gerust-
heyt vont;

Maer in den Hemel sal nae
desen,

(Schoon dat hy draeyt) eens
ruste wesen.

Een ziel die haren schepper
vreeft,

Hout die voor een geduerig
feest.

Eer wy wat weten,
Zijn wy versleten.

Eer't

Eer't boomtjen is groot
Is't plantertje doot.

Het hollen is het peert beno-
men
Wanneer de grijse hayren
komen.

Vrient soo ghy op u leersfen
pist,
°Tis tijdt dat ghy u boektjen
mist.

Al die haer billen
Gewennen tot pillen,
Haer neusen tot brillen,
Die mogen wel stillen
Haer malle grillen,
Ten zy sy willen
Haer leven spillen.

So ghy wilt in ruste sterven,
Laet u naeste vrienden ervē,
Ten ware sy het seer verker-
ven.

Eel, arm, en rijck,
Maect de doot gelijk.

Ach bleef de mensch voor
eeuwigh hier,
Soo waer hy doch een arrem
dier.

Siet hoe een saecke kan ver-
draeyen,
Dē oudē wolf ryen de kraey-
en.

Wilt op u leste stonden ach-
ten,
Soo sult ghy u van sonden
wachten.

Vrient, wilt ghy leven met
gedult,
Denct watje waert, en wesen
sult.

Denckt vry al dicwils op den
dagh,
Dien niet een mensch voor-
by en mach.

Van al dat ick besat, en is my
niet gebleven,
Als dat om Godes wil daer
van is wech gegeven.

Waer blijtschap is in huys,
is droefheyt voor de deur:
En veel, na korte vreugt, soo
komt een langh getreur.

De bleecke doot
Spaert kleyn noch groot.
Schoon

Schoon root,
Haest doot.

Wat yemantrooft, of vint,
oferft,
Hy laet het al wanneer men
sterft.

Laet (als het God belieft) ons
lichaem hier bederven,
Een die wel heeft geleeft, en
kan niet qualick sterven.

Hoe weyt toch menig mēsch
soo breed?
Hoe stoft het stof op't stof
van't kleet?

Is yemant bleeck, of is hy
root,
Geen mensch is seker voor
de doot.

Doet dat voor uwen sterf-
dagh,
Dat naer de doot u baten
mach.
Heden root,
Morgen doot.

De dagh van gister is ghele-
den,
So let doch op den dagh van
heden,
En wilt dien immer wel be-
steden:
En wat belangt den dagh van
morgen,
Die is voor 'smenschē oogh
verborgen;
Wilt daerom voor het eynde
sorgen.

Een koets vol gout, een kar
vol steens,
Dat sal hier naemael zijn al-
leens.

Tot besluyt:

O Heere, laet my dit van u-
we gunst verwerven,
Te leven in ghedult, en met
vermaeck te sterven.

Als haer de ziel verheft tot
Godt,
Dan is de werelt enckel spot.

Voor mijn afscheyt, leser, soo vinde ick goet dese doot-kiste met
wat bloemkens te besteken, en daer toe sal dienen de hier-na-vol-
gende prente, met ons bedencken op de selve.

Van

Van thien niet een,

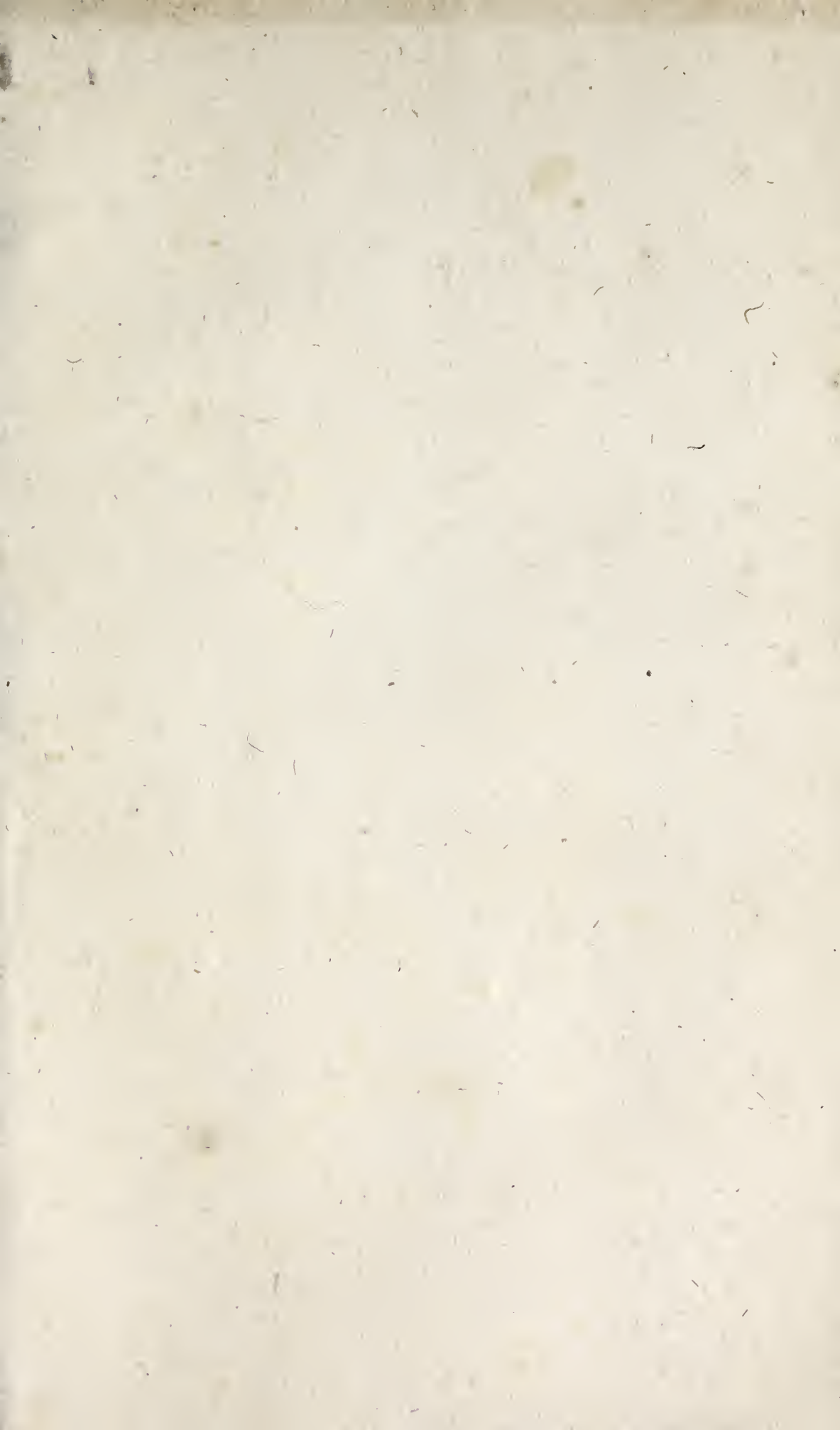
Ghy die u in den thuyen by wijlen gaet vertreden,
 En wilt niet al den tijt in uwen lust besteden;
 Voedt niet alleen het oogh, of uwen gragen mont,
 Maer weet dat ghy oock hier de ziele voeden kondt.
 Ghy siet de boomen staen, ghy siet de boomen groeyen,
 Ghy sietse naderhant, ghy sietse lustigh bloeyen;
 Ghy siet, hoe dat de bloem ter aerden neder-sijgt,
 En hoe het bloeyfel ser, en teere vruchten krijgt:
 Maer siet een groot getal van dat begon te spenen,
 Is (ick en weet niet hoe) in korten stont verdwenen,
 Eer dat het leven komt, soo laet het leven af;
 Het bloeyffel even selfs, het bloeyffel is het graf.
 Een deel van datter blijft lijst hinder van de wormen,
 Lijst hinder van de lucht, en van de felle stormen;

Lijt hinder van de mist, of ander slimmer plaegh,
 Soo dat het groot getal vermindert alle daegh.
 Noch vintmen menigmael dat in de schoonste dagen
 Veel vruchten ondergaen, met innigh vyer geslagen,
 Men vint veel schoon gewas dat inder haest verdwijnt,
 Oock als de gulde son met helle stralen schijnt.
 Men vint dat over al de sprecuwen, mussen, kraeyen,
 Oock met het beste freuyt, haer grage jongen paeyen,
 En dat een snoepers hant oock groene vruchten pluckt,
 Iae gansche tacken breeckt en van de moeder ruckt.
 Men vint noch boven dat, men sietet jaer gebeuren
 Dat van te groote last de jonge boomen scheuren:
 Geluck, en ongeluck dat maect de tacken bloot;
 Soo vruchtbaer, weerde ziel, soo vruchtbaer is de doot.
 Maer waer toe dit geseyt? sal yemant mogen vragen,
 Om yet van dit verhael naer huys te mogen dragen;
 Het is een even-beelt van onsen broosen staet,
 En hoe het alle vleesch hier in de werelt gaet.
 De Boom is't aerdsche dal, de Vruchten zijn de menschē;
 De Son is herten-lust, en wat de lieden wenschen:
 De Wint istegenspoet, en wat de werelt plaegt,
 De Worrem stil verderf, dat ons geduerigh knaegt:
 De Mist is heete pest, en diergelijcke plagen,
 Die duyfent man gelijk ter aerden konnen dragen:
 Den Snoeper, die het freuyt met harde klippels schent,
 Neemt diē voor oorlogs-volc, tot roofen bloet gewēt.
 Gaet dit in u gemoet wat naeder overleggen,
 Ghy sult ten vollen sien wat ick begon te seggen:
 Ghy sult uyt dit gepeys bevinden in der daet
 Als dat het alle vleesch, gelijk de freuyten, gaet.
 Besiet hoe menigh kint, oock eer het is geboren,
 Blijft, ick en weet niet hoe, blijft in de bloem verloren,
 Blijft in de moeder selfs, blijft in de swarte nacht,
 Eer dat het hier, eylaes! sijn moeder eens belacht.

Hoe menigh aerdigh kint, in plaetse van te spelen,
 Gaet met een stille fucht geheele jaren quelen,
 Ent'wijl het staet en treurt ontrêt de voedsters schoot,
 Blijft, nae een langh verdriet, blijft inder haesten doot.
 Hoe menigh jongelingh wort van de doot vertrêden,
 Schoon dat hy vrolick is, en van gefonde leden:
 Hoe menigh jonck gefel wert haestigh wech geruckt,
 Gelijkmen met geweld onrijpe vruchten pluckt.
 Hoe menigh vruchtbaer wijf, in plaetse van te baren,
 Siet haer, en hare vrucht, in't duyfter henen varen!
 Siet hoe sy, als een boom, van hare vruchten scheurt,
 Soo dat sy, en de vrucht te samen, wert betreurt.
 Maer dit is kleyn beslach, en geensins harde slagen,
 Indien men went het oogh ontrent de groote plagen
 Die God by wijlen sent; ick segge, dieren tijt,
 En krijgh, en swarte pest, die kleyn noch groot en mijt:
 Ach! dan heeft eerst de doot haer pijlen uytgeschoten,
 Dan ligt het gansche lant met dooden overgoten,
 Met menschen overdeekt; soo dat de grootste man
 Geen doot-kist menighmael, geen graff bekomen kan.
 Wie heester niet gehoort, als geenen tijt geleden,
 Van landen sonder volck, van uytgeputte steden,
 Soo datter niet een mensch by wijlen overbleef,
 Die uyt een bleecken mont, een leste wille schreef?
 Is't dan (gelijk het is) met ons aldus gelegen,
 Soo moeter yder mensch geduerigh overwegen;
 Wel let dan, mijn gemoet, op uwen lesten dagh,
 Op dat het onsen staet ten goede dienen mach.
 Stelt, stelt doch geensins uyt u feylen af te snijden,
 En wat het vleesch gebiedt met alle vlijt te mijden,
 Tot dat ghy veertigh telt, of anders vijftigh jaer;
 Want siet! *van thien niet een* en brengt sijn leven daer.

*Laet vry u graf met blÿschap delven,
 De doot is't EY N D E van haer selven.*

94-82754

